

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

Štátny pedagogický ústav Bratislava

**Vzdelávacie programy
pre deti so zdravotným znevýhodnením
pre predprimárne vzdelávanie**

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
dňa **15. mája 2017** pod číslom **2017-2127/20564:14-10G0**
s platnosťou od **1. septembra 2017**.

Vzdelávacie programy pre deti so zdravotným znevýhodnením vypracoval
Štátny pedagogický ústav.

Obsah

Úvod.....	9
1 Vzdelávací program pre deti s mentálnym postihnutím pre predprimárne vzdelávanie.....	11
1.1 Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí s mentálnym postihnutím	12
1.2 Profil absolventa.....	12
1.3 Vzdelávacie oblasti.....	14
1.3.1 Jazyk a komunikácia.....	14
1.3.2 Matematika a práca s informáciami	14
1.3.3 Človek a príroda	15
1.3.4 Človek a spoločnosť	15
1.3.5 Človek a svet práce.....	15
1.3.6 Umenie a kultúra	16
1.3.7 Zdravie a pohyb.....	16
1.4 Vzdelávacie štandardy.....	16
1.4.1 Vzdelávacia oblasť jazyk a komunikácia	17
1.4.2 Vzdelávacia oblasť matematika a práca s informáciami	21
1.4.3 Vzdelávacia oblasť človek a príroda	26
1.4.4 Vzdelávacia oblasť človek a spoločnosť	29
1.4.5 Vzdelávacia oblasť človek a svet práce.....	37
1.4.6 Vzdelávacia oblasť umenie a kultúra	41
1.4.7 Vzdelávacia oblasť zdravie a pohyb.....	46
1.5 Špecifiká výchovy a vzdelávania detí s mentálnym postihnutím	49
1.6 Vyučovací jazyk	51
1.7 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie.....	51
1.8 Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania	51
1.9 Povinné materiálo-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania	52
1.10 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní.....	52
2 Vzdelávací program pre deti so sluchovým postihnutím	53
pre predprimárne vzdelávanie	53
2.1 Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí so sluchovým postihnutím.....	54
2.2 Profil absolventa.....	54
2.3 Vzdelávacie oblasti.....	56
2.3.1 Jazyk a komunikácia.....	56
2.3.2 Matematika a práca s informáciami	57
2.3.3 Človek a príroda	58

2.3.4	Človek a spoločnosť	58
2.3.5	Človek a svet práce.....	58
2.3.6	Umenie a kultúra	59
2.3.7	Zdravie a pohyb.....	59
2.4	Vzdelávacie štandardy.....	60
2.4.1	Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia.....	60
2.4.2	Vzdelávacia oblasť Matematika a práca s informáciami.....	65
2.4.3	Vzdelávacia oblasť Človek a príroda	68
2.4.4	Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť	71
2.4.5	Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce.....	75
2.4.6	Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra	77
2.4.7	Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb	78
2.5	Špecifiká výchovy a vzdelávania detí so sluchovým postihnutím	80
2.6	Vyučovací jazyk	82
2.7	Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie.....	82
2.8	Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania	83
2.9	Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania.....	83
2.10	Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní.....	83
3	Vzdelávací program pre deti so zrakovým postihnutím pre predprimárne vzdelávanie.....	84
3.1	Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí so zrakovým postihnutím	85
3.2	Profil absolventa.....	85
3.3	Vzdelávacie oblasti.....	87
3.3.1	Jazyk a komunikácia.....	87
3.3.2	Matematika a práca s informáciami	87
3.3.3	Človek a príroda	88
3.3.4	Človek a spoločnosť	88
3.3.5	Človek a svet práce.....	89
3.3.6	Umenie a kultúra	89
3.3.7	Zdravie a pohyb.....	89
3.4	Vzdelávacie štandardy.....	89
3.4.1	Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia.....	90
3.4.2	Vzdelávacia oblasť Matematika a práca s informáciami.....	91
3.4.3	Vzdelávacia oblasť Človek a príroda	94
3.4.4	Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť	96
3.4.5	Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce.....	100

3.4.6	Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra	102
3.4.7	Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb	104
3.5	Špecifiká výchovy a vzdelávania detí so zrakovým postihnutím.....	105
3.6.	Vyučovací jazyk	109
3.7	Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie.....	109
3.8	Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania	110
3.9	Povinné materiálne-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania... ..	110
3.10	Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní....	110
4	Vzdelávací program pre deti s telesným postihnutím pre predprimárne vzdelávanie	111
4.1	Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí s telesným postihnutím	112
4.2	Profil absolventa	112
4.3	Vzdelávacie oblasti.....	113
4.3.1	Jazyk a komunikácia.....	113
4.3.2	Matematika a práca s informáciami	114
4.3.3	Človek a príroda	114
4.3.4	Človek a spoločnosť	114
4.3.5	Človek a svet práce.....	114
4.3.6	Umenie a kultúra	114
4.3.7	Zdravie a pohyb	115
4.4	Vzdelávacie štandardy	115
4.4.1	Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia.....	115
4.4.2	Vzdelávacia oblasť Matematika a práca s informáciami.....	117
4.4.3	Vzdelávacia oblasť Človek a príroda	119
4.4.4	Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť	121
4.4.5	Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce.....	125
4.4.6	Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra	127
4.4.7	Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb	129
4.5	Špecifiká výchovy a vzdelávania detí s telesným postihnutím	131
4.6	Vyučovací jazyk	132
4.7	Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie.....	132
4.8	Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania	132
4.9	Povinné materiálne-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania ..	133
4.10	Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní....	133
5	Vzdelávací program pre deti s narušenou komunikačnou schopnosťou pre predprimárne vzdelávanie.....	134

5.1	Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí s narušenou komunikačnou schopnosťou..	135
5.2	Profil absolventa.....	135
5.3	Vzdelávacie oblasti.....	137
5.3.1	Jazyk a komunikácia.....	138
5.3.2	Matematika a práca s informáciami	138
5.3.3	Človek a príroda	138
5.3.4	Človek a spoločnosť	138
5.3.5	Človek a svet práce.....	138
5.3.6	Umenie a kultúra	139
5.3.7	Zdravie a pohyb	139
5.4	Vzdelávacie štandardy.....	139
5.4.1	Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia.....	139
5.4.2	Vzdelávacia oblasť Matematika a práca s informáciami.....	144
5.4.3	Vzdelávacia oblasť Človek a príroda	150
5.4.4	Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť	153
5.4.5	Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce.....	160
5.4.6	Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra	162
5.4.7	Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb	166
5.5	Špecifiká výchovy a vzdelávania detí s narušenou komunikačnou schopnosťou.....	168
5.6	Vyučovací jazyk	170
5.7	Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie.....	171
5.8	Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie	171
5.9	Povinné materiálne-technické a priestorové zabezpečenie	172
5.10	Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní....	172
6	Vzdelávací program pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami pre predprimárne vzdelávanie	173
6.1	Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami	174
6.2	Profil absolventa.....	174
6.3	Vzdelávacie oblasti.....	176
6.3.1	Jazyk a komunikácia.....	176
6.3.2	Matematika a práca s informáciami	177
6.3.3	Človek a príroda	177
6.3.4	Človek a spoločnosť	177
6.3.5	Človek a svet práce.....	178

6.3.6	Umenie a kultúra	178
6.3.7	Zdravie a pohyb	178
6.4	Vzdelávacie štandardy	179
6.4.1	Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia.....	179
6.4.2	Vzdelávacia oblasť Matematika a práca s informáciami.....	181
6.4.3	Vzdelávacia oblasť Človek a príroda	182
6.4.4	Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť	184
6.4.5	Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce.....	187
6.4.6	Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra	188
6.4.7	Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb	190
6.5	Špecifická výchovy a vzdelávania detí s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami.....	191
6.6	Vyučovací jazyk	192
6.7	Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie.....	192
6.8	Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania	193
6.9	Povinné materiálne-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania...	193
6.10	Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní....	193
7	Vzdelávací program pre deti choré a zdravotne oslabené pre predprimárne vzdelávanie ..	194
7.1	Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí chorých a zdravotne oslabených.....	195
7.2	Profil absolventa	195
7.3	Vzdelávacie oblasti.....	198
7.3.1	Jazyk a komunikácia.....	199
7.3.2	Matematika a práca s informáciami	199
7.3.3	Človek a príroda	199
7.3.4	Človek a spoločnosť	199
7.3.5	Človek a svet práce.....	200
7.3.6	Umenie a kultúra	200
7.3.7	Zdravie a pohyb	200
7.4	Vzdelávacie štandardy.....	200
7.4.1	Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia.....	200
7.4.2	Vzdelávacia oblasť Matematika a práca s informáciami.....	203
7.4.3	Vzdelávacia oblasť Človek a príroda	207
7.4.4	Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť	209
7.4.5	Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce.....	213
7.4.6	Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra	215

7.4.7	Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb	217
7.5	Špecifiká výchovy a vzdelávania detí chorých a zdravotne oslabených	218
7.6	Vyučovací jazyk	220
7.7	Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie.....	220
7.8	Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania	221
7.9	Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania..	222
7.10	Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní....	223
8	Vzdelávací program pre hluchoslepé deti pre predprimárne vzdelávanie	225
8.1	Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí s hluchoslepotou	226
8.2	Profil absolventa.....	226
8.3	Vzdelávacie oblasti.....	228
8.3.1	Jazyk a komunikácia.....	228
8.3.2	Matematika	229
8.3.3	Človek a príroda.....	229
8.3.4	Človek a spoločnosť.....	230
8.3.5	Človek a svet práce.....	231
8.3.6	Umenie a kultúra	232
8.3.7	Zdravie a pohyb	234
8.4	Vzdelávacie štandardy.....	234
8.4.1	Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia.....	235
8.4.2	Vzdelávacia oblasť Matematika	236
8.4.3	Vzdelávacia oblasť Človek a príroda	238
8.4.4	Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť	240
8.4.5	Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce.....	243
8.4.6	Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra	245
8.4.7	Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb	246
8.5	Špecifiká výchovy a vzdelávania detí s hluchoslepotou	248
8.6	Vyučovací jazyk	249
8.7	Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie.....	249
8.8	Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania	250
8.9	Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania..	251
8.10	Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní... 252	
9	Vzdelávací program pre deti s viacnásobným postihnutím pre predprimárne vzdelávanie	253
9.1	Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí s viacnásobným postihnutím	254
9.2	Profil absolventa.....	254

9.3 Vzdelávacie oblasti	257
9.3.1 Jazyk a komunikácia.....	257
9.3.2 Matematika a práca s informáciami	257
9.3.3 Človek a príroda	258
9.3.4 Človek a spoločnosť	258
9.3.5 Človek a svet práce.....	258
9.3.6 Umenie a kultúra	259
9.3.7 Zdravie a pohyb.....	259
9.4 Vzdelávacie štandardy.....	259
9.4.1 Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia.....	260
9.4.2 Vzdelávacia oblasť Matematika a práca s informáciami.....	262
9.4.3 Vzdelávacia oblasť Človek a príroda	265
9.4.4 Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť	268
9.4.5 Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce.....	272
9.4.6 Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra	273
9.4.7 Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb	277
9.5 Špecifiká výchovy a vzdelávania detí s viacnásobným postihnutím	279
9.6 Vyučovací jazyk	281
9.7 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie	281
9.8 Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania	281
9.9 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania ...	282
9.10 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní....	283

Úvod

Pri výchove a vzdelávaní detí so zdravotným znevýhodnením (ďalej aj „ZZ“) sa postupuje podľa jednotlivých vzdelávacích programov pre deti s rôznymi druhmi zdravotného znevýhodnenia pre predprimárne vzdelávanie, ktoré sú súčasťou Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách schváleného MŠVVaŠ SR dňa 6. júla 2016 pod číslom 2016-17780/27322:1-10A0 s platnosťou od 1. septembra 2016.

Vzdelávacie programy pre deti s jednotlivými zdravotnými znevýhodneniami sa uplatňujú pri vzdelávaní detí so ZZ v materskej škole, t. j. v špeciálnej materskej škole, v špeciálnej triede pre deti s konkrétnym zdravotným znevýhodnením v materskej škole a v školskej integrácii.

Vzdelávacie programy obsahujú špecifiká, na ktoré je nevyhnutné prihliadať pri ich výchove a vzdelávaní vo všetkých materských školách, v ktorých sú vzdelávané.

V zmysle platnej legislatívy sú vzdelávacie programy vypracované pre deti

- s mentálnym postihnutím,
- so sluchovým postihnutím,
- so zrakovým postihnutím,
- s telesným postihnutím,
- s narušenou komunikačnou schopnosťou,
- s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami,
- choré a zdravotne oslabené,
- hluchoslepé,
- s viacnásobným postihnutím.

Vzdelávacie programy pre deti so ZZ obsahujú špecifické ciele výchovy a vzdelávania, profil absolventa, vzdelávacie oblasti, vzdelávacie štandardy, špecifiká výchovy a vzdelávania detí s konkrétnym zdravotným znevýhodnením, vyučovací jazyk, organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie, povinné a odporúčané personálne zabezpečenie, povinné materiálo-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania, podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní.

Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí so zdravotným znevýhodnením sú vypracované v súlade s cieľmi predprimárneho vzdelávania, ktoré vymedzuje Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Špecifické ciele výchovy a vzdelávania sa v každom vzdelávacom programe líšia s prihliadnutím na zdravotné znevýhodnenie dieťaťa.

Profil absolventa detí so zdravotným znevýhodnením je koncipovaný s ohľadom na kľúčové kompetencie dieťaťa podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) prostredníctvom kompetencií uvedených v tabuľkách. Kompetencie sú vypracované pre deti s konkrétnym zdravotným znevýhodnením.

Jednotlivé vzdelávacie programy obsahujú tie isté **vzdelávacie oblasti** ako Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) – Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami, Človek a príroda, Človek a spoločnosť, Človek a svet práce, Umenie a kultúra, Zdravie a pohyb. Obsah a ciele vzdelávania príslušných vzdelávacích oblastí sú prispôsobené stupňu a charakteru zdravotného znevýhodnenia.

Vzdelávací štandard – plnenie obsahového a výkonového štandardu je ovplyvnené stupňom a charakterom zdravotného znevýhodnenia a z toho vyplývajúcich individuálnych schopností a možností dieťaťa.

Pri vzdelávaní detí s mentálnym postihnutím, detí s autizmom a ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami, hluchoslepé deti sa nepostupuje podľa obsahového a výkonového štandardu, ale majú určený obsah vzdelávania a špecifické ciele vzdelávania. Obsah vzdelávania vymedzuje základný rozsah učiva, ktoré má dieťa prostredníctvom špeciálno-pedagogických metód a prostriedkov zvládnuť počas predprimárneho vzdelávania, primerane svojim individuálnym možnostiam a schopnostiam. Špecifické ciele vzdelávania sú koncipované ako predpokladané cieľové požiadavky, ku ktorým má smerovať výchovno-vzdelávacie pôsobenie v predprimárnom vzdelávaní dieťaťa s mentálnym postihnutím, dieťaťa s autizmom a ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami, hluchoslepeho dieťaťa s rešpektovaním jeho individuálnych možností a schopností.

Obsahom časti vzdelávacieho programu **Špecifiká výchovy a vzdelávania** je charakteristika zdravotného znevýhodnenia dieťaťa, charakteristika špeciálno-pedagogických metód a prostriedkov práce s dieťaťom a iné konkrétne špecifiká výchovy a vzdelávania, ktoré sú rôzne s prihliadnutím na zdravotné znevýhodnenie dieťaťa.

Vyučovacím jazykom v materských školách je štátny jazyk Slovenskej republiky alebo jazyk národnostnej menšiny. Odlišnosti sa vyskytujú pri výchove a vzdelávaní detí so sluchovým postihnutím, hluchoslepých detí, detí s viacnásobným postihnutím, ale i detí chorých a zdravotne oslabených.

Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie vymedzujú formy denných činností. Jednotlivé vzdelávacie programy popisujú aj denné činnosti, ktoré sú zamerané na predchádzanie, zmiernenie alebo odstraňovanie nepriaznivých dôsledkov zdravotného znevýhodnenia. Uvedené denné činnosti sa spravidla líšia u jednotlivých zdravotných znevýhodnení.

Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania, povinné materiálo-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania a podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní sú uvedené v každom vzdelávacom programe samostatne, pretože sú u jednotlivých zdravotných znevýhodnení spravidla rozdielne.

Stupeň vzdelania pre deti so ZZ určuje Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Dokladom o získanom stupni vzdelania je osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania.

Materská škola pri zdravotníckom zariadení osvedčenie nevydáva. Dieťa choré a zdravotne oslabené získava predprimárne vzdelávanie absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v materskej škole vo svojej kmeňovej materskej škole. Dokladom o získanom stupni vzdelania je osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania, ktoré materská škola pri zdravotníckom zariadení nevydáva. Toto osvedčenie vydáva kmeňová materská škola.

Školské vzdelávacie programy pre deti so zdravotným znevýhodnením sú vypracované na základe príslušného vzdelávacieho programu pre konkrétne zdravotné znevýhodnenie. Zásady a podmienky na vypracovanie školských vzdelávacích programov v špeciálnych materských školách sú tie isté ako pre vypracovanie školských vzdelávacích programov, ktoré sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s prihliadnutím na individuálne schopnosti a špecifiká výchovy a vzdelávania detí so zdravotným znevýhodnením.

**1 Vzdelávací program pre deti s mentálnym postihnutím
pre predprimárne vzdelávanie**

1.1 Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí s mentálnym postihnutím

- Rozvíjať obmedzený a pomalý vývin v psychomotorickej, poznávacej, emocionálnej a sociálnej oblasti,
- rozvíjať obmedzené, až výrazne obmedzené komunikačné schopnosti dieťaťa,
- rozvíjať obmedzené, až výrazne obmedzené motorické a sebaobslužné zručnosti dieťaťa,
- rozvíjať samostatnosť dieťaťa, posilňovať jeho sebauvedomovanie, sebadôveru a sebavedomie,
- vytvárať elementárne sociálne a personálne kompetencie a ich využitie v reálnom živote,
- odstraňovať druhotné problémy (správania),
- utvárať elementárne prosociálne a environmentálne cítenie.

1.2 Profil absolventa

Profil absolventa dieťaťa s mentálnym postihnutím (ďalej aj „MP“) predprimárneho vzdelávania je koncipovaný s ohľadom na kľúčové kompetencie dieťaťa podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) pri rešpektovaní špecifických osobitostí vyplývajúcich z mentálneho postihnutia a individuálnych možností a schopností dieťaťa s MP prostredníctvom kompetencií uvedených v nasledujúcej tabuľke:

1. Komunikačné kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru mentálneho postihnutia <ul style="list-style-type: none">– vyjadruje svoje potreby slovne alebo pomocou augmentatívnej a/alebo alternatívnej komunikácie (podporné a náhradné spôsoby komunikácie),– nadväzuje očný kontakt pri komunikácii,– reaguje na neverbálne signály (gestá, mimiku, hlasnosť prejavu prispôsobuje situácii),– chápe jednoduché požiadavky dospelých, reprodukuje básne, riekanky,– vyjadruje podľa svojich možností aspoň na elementárnej úrovni svoje myšlienky, názory bez/s pomocou učiteľa,– zreprodukuje samo alebo s pomocou učiteľa aspoň na elementárnej úrovni osvojené poznatky.
2. Matematické kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru mentálneho postihnutia <ul style="list-style-type: none">– priradzuje a triedi predmety podľa určitých kritérií,– pozná a rozlišuje niektoré geometrické tvary,– orientuje sa v priestore a rovne bez/s pomocou učiteľa.
3. Digitálne kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru mentálneho postihnutia <ul style="list-style-type: none">– pozná a prípadne aj využíva rôzne zdroje získavania informácií prostredníctvom sledovania informačno-komunikačných technológií, z rôznych médií bez/s pomocou učiteľa,– aplikuje elementárne zručnosti v činnostiach s detskými edukačnými programami bez/s pomocou učiteľa,– pozná niektoré mobilné komunikačné prostriedky,

	<ul style="list-style-type: none"> – dokáže samostatne alebo s pomocou ovládať jednoduchú digitálnu hračku.
4. Kompetencie učiť sa, riešiť problémy	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru mentálneho postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavuje primerane svojim možnostiam zvedavosť a spontánny záujem o spoznávanie nového, – využíva samo alebo s pomocou primerané pojmy, znaky a symboly, – pozoruje, opakuje, precvičuje, napodobňuje, – aplikuje v hre, v rôznych aktivitách a situáciách získané poznatky a skúsenosti, – vyvíja vôľové úsilie v hre a inej činnosti, – hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov, – naučí sa pracovať s hračkami, knihou, učebnými pomôckami alebo dokáže s nimi pracovať s pomocou učiteľa, – rieši problémy bez/s pomocou učiteľa, – objavuje a nachádza funkčnosť vecí, uvedomuje si ich zmeny.
5. Sociálne a personálne kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru mentálneho postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – správa sa empaticky k svojmu okoliu, – hrá sa a pracuje vo dvojici, v skupine, v kolektíve, – zotrva v hre a inej činnosti a dokončí ju bez/s pomocou učiteľa, – nadväzuje spoločensky prijateľným spôsobom kontakty s druhými, – rieši konflikty s pomocou dospelých alebo samostatne, – uvedomuje si vlastnú identitu, – prejavuje svoje pocity, – presadzuje sa v aktivitách.
6. Občianske kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru mentálneho postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – správa sa v skupine, v kolektíve podľa spoločenských pravidiel a noriem, – orientuje sa v spoločenskom prostredí, – zaujíma sa o dianie v rodine, v materskej škole, v bezprostrednom okolí.
7. Pracovné kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru mentálneho postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – zvláda samostatne alebo s pomocou sebaobslužné činnosti, – využíva bez/s pomocou učiteľa globálnu motoriku prekonávaním prekážok, – prejavuje na elementárnej úrovni grafomotorickú gramotnosť, – adekvátne používa hračky a niektoré predmety, – pracuje samostatne alebo s pomocou s prírodným materiálom.

Súbor kompetencií slúži ako informácia pre pedagógov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie prostredníctvom cieľavedomej, zmysluplnej a rozvojovým možnostiam dieťaťa s MP primeranej výchovno-vzdelávacej činnosti.

1.3 Vzdelávacie oblasti

Obsah a ciele vzdelávania jednotlivých vzdelávacích oblastí sú prispôbené najmä stupňu mentálneho postihnutia a jeho individuálnym špecifickým potrebám a osobitostiam.

1.3.1 Jazyk a komunikácia

Vývin reči u detí s mentálnym postihnutím býva často výrazne narušený, pomalý a obmedzený. Ich reč je charakteristická malou, často žiadnou slovnou zásobou, veľkým rozdielom medzi aktívnou a pasívnou slovnou zásobou, nedokonalou gramatickou stavbou vety a neadekvátnym používaním slov.

Väčšina detí s mentálnym postihnutím v predškolskom veku má osvojených iba veľmi málo slov konkrétneho významu, majú závažné problémy s artikuláciou, ale aj s diferenciaciou počúvanej reči a pochopením jej obsahu.

Deti s ťažšími stupňami mentálneho postihnutia často vôbec nehovoria, vydávajú iba rôzne zvuky. Dlhodobým cieľom je, aby sa dieťa v komunikácii dostalo od významových zvukov a konkrétneho myslenia k používaniu slov, k chápaniu ich obsahu a neskôr v školskom veku aj k abstraktnému mysleniu v závislosti na stupni mentálneho postihnutia.

V rámci vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia* u detí s mentálnym postihnutím sa rozvíja jestvujúca schopnosť komunikácie, posúva sa na vyššiu vývinovú úroveň, podporuje sa rozvoj reči a jazykových schopností, rozvíja sa praktické používanie jazyka na dorozumievanie, slovnú zásobu, chápanie pojmov a ich používanie v komunikácii, jazykový cit, elementárne syntaktické a morfológické pravidlá. Zároveň sa rozvíja fonemické uvedomovanie, artikulácia obratnosť a výslovnosť, naratíva detí podľa ich individuálnych schopností.

U detí, ktorých hovorená reč je nezrozumiteľná alebo sú úplne nehovoriaci, sa využíva augmentatívna a alternatívna komunikácia (AAK).

Špecifické ciele u týchto detí sa modifikujú vzhľadom na používanie náhradných a doplnkových komunikačných systémov. Týka sa to všetkých vzdelávacích oblastí.

Niektoré špecifické ciele uvedené v oblasti písanej reči sa modifikujú u detí so stredným a ťažkým stupňom mentálneho postihnutia vzhľadom k ich závažným vývinovým obmedzeniam individuálnym a schopnostiam a možnostiam.

1.3.2 Matematika a práca s informáciami

Pri plnení cieľov vzdelávacej oblasti *Matematika a práca s informáciami* je potrebné mať na zreteli skutočnosť, že deti s mentálnym postihnutím majú výrazne obmedzené, spomalené a narušené poznávacie schopnosti, analyticko-syntetickú činnosť mozgovej kôry, veľkú závislosť poznávacích procesov od konkrétnych predmetov a javov, jednotvárne a nepresné predstavy a nedostatočnú diferenciatnú schopnosť.

Individuálne a názorne sa pôsobí na pozitívny kognitívny rozvoj detí. Manipuláciou s reálnymi predmetmi, prostredníctvom reálnych situácií si osvojujú základné logické operácie, ktoré sú východiskom pre ďalšie matematické zručnosti. Rozvíja sa schopnosť triediť predmety a vlastnosti podľa určitých kritérií, poznávať vzťahy medzi nimi, vytvárajú

sa priestorové predstavy a prvé názorné predstavy o čísle. Kladie sa dôraz na individuálny prístup k dieťaťu rešpektujúc jeho individuálne možnosti a schopnosti.

U detí so stredným a ťažkým stupňom mentálneho postihnutia sa špecifické ciele v oblasti logiky dosahujú podľa individuálnych možností a schopností, napríklad riešením úloh z bežných denných situácií formou pozorovania, porovnávania alebo priradovania.

1.3.3 Človek a príroda

Vo vzdelávacej oblasti *Človek a príroda* sú pri realizácii cieľov hlavným zdrojom poznania jednoduché pozorovania prírody, jednoduché pokusy a praktické činnosti. Volia sa primerané špeciálno-pedagogické metódy, ktoré sa opierajú o zmyslové poznávanie detí. Deti sa učia chápať jednoduché vzájomné vzťahy a súvislosti v prírode na základe zmyslového vnímania a činností s jednoduchými prírodninami alebo s ich modelmi a vyobrazenými materiálmi. Učivo sa podáva takými metódami a formami, ktoré sú pre dieťa s mentálnym postihnutím najpriateľnejšie.

1.3.4 Človek a spoločnosť

Vzdelávacia oblasť *Človek a spoločnosť* oboznamuje deti s okolitým spoločenským prostredím. Kladne sa stimuluje a podporuje pozitívne nadväzovanie kontaktov medzi deťmi navzájom a medzi deťmi a najbližšími dospelými.

Deti s MP majú nedostatočnú schopnosť aktívneho vnímania, nedostatok záujmu, výrazne zníženú dĺžku koncentrácie, ľahko odkloniteľnú pozornosť a malú zvedavosť. Preto sa využíva účinná motivácia na vzbudenie záujmu, pozornosti a aktivity. Časové pojmy sa učia chápať v spojení s činnosťami, ktoré sa pravidelne vykonávajú. Prostredníctvom častých vychádzok sa učia orientovať v najbližšom okolí.

V každej vzdelávacej činnosti je potrebné mať na zreteli veľkú závislosť poznávacích procesov od citov a potrieb dieťaťa. U detí so stredným a ťažkým stupňom mentálneho postihnutia sa niektoré špecifické ciele v oblasti dopravnej výchovy modifikujú vzhľadom k ich individuálnym možnostiam a schopnostiam.

1.3.5 Človek a svet práce

Pri plnení cieľov vzdelávacej oblasti *Človek a svet práce* je dôležité sa zamerať najmä na vytváranie a rozvoj motorických a pracovných zručností a návykov detí s mentálnym postihnutím. Manipuláciou s predmetmi a materiálmi sa rozvíja hrubá i jemná motorika. Praktické zručnosti sa utvárajú postupným nácvikom so zvýšeným individuálnym prístupom. Spočiatku je potrebný priamo vedený pohyb, neskôr pohyb s pomocou. Opakovaním a cvičením sa stáva presnejší a koordinovanejší. Vychádza sa z aktuálnej dosiahnutej úrovne dieťaťa. Dbá sa na správny úchop a držanie pracovných nástrojov, materiálov a zaujatie správnej pozície tela. Zvládnutie určitej zručnosti dieťaťa s mentálnym postihnutím si vyžaduje viacnásobné opakovanie.

Pri pracovných činnostiach je treba zväziť optimálnu náročnosť a čas na vykonanie činnosti vzhľadom na nedostatky detí vo vôľovej oblasti.

U detí so stredným a ťažkým stupňom mentálneho postihnutia sa niektoré špecifické ciele v oblasti konštruovania modifikujú vzhľadom k ich individuálnym možnostiam a schopnostiam.

1.3.6 Umenie a kultúra

Realizáciou cieľov vzdelávacej oblasti *Umenie a kultúra* sa vytvárajú predpoklady k rozvoju schopnosti vnímať umenie a k rozvoju zručností vyjadrovať sa špecifickými prostriedkami jednotlivých druhov umenia na úrovni zodpovedajúcej možnostiam detí s mentálnym postihnutím.

Hudobnými činnosťami sa účinne ovplyvňuje utváranie sociálnych vzťahov medzi deťmi, na hudobných i nehudobných zvukoch sa rozvíja sluchové vnímanie. Deti sa učia využívať tempo, rytmus a dynamiku hlasu, rozvíja sa sluchová pamäť. Pri nácviku riekaniek, piesní a pohybových hier sa tempo prispôsobuje rečovým a pohybovým možnostiam detí. U každého dieťaťa sa vykoná skúška sluchového vnímania.

Hudobná výchova pôsobí priaznivo na zdravotný stav detí s mentálnym postihnutím. Zmierňuje ich psychomotorický nepokoj, uvoľňuje kľčové stavy i psychické napätie. Výtvarné činnosti prispievajú k postupnému zlepšovaniu psychomotoriky a rozvíjajú komunikačnú schopnosť dieťaťa.

Pri výtvarných činnostiach sa rešpektuje vývinové štádium dieťaťa. Jeho výtvarný prejav je závislý od stupňa rozvoja motoriky, pamäti a pozornosti. Obe zložky vzdelávacej oblasti majú i terapeutickú funkciu.

U detí so stredným a ťažkým stupňom mentálneho postihnutia sa modifikujú špecifické ciele vzhľadom na ich individuálne možnosti a schopnosti.

1.3.7 Zdravie a pohyb

Pri realizácii cieľov vzdelávacej oblasti *Zdravie a pohyb* je potrebné mať na zreteli, že u detí s mentálnym postihnutím sa prejavujú nedostatky v poznávaní, rozlišovaní a hodnotení pohybov. Pri vytváraní pohybových zručností a návykov sa prejavuje značná obmedzenosť a vývinová pomalosť, nedostatočná schopnosť chápať, spájať a koordinovať jednotlivé pohyby. Všetky telovýchovné úkony sa prispôsobujú schopnostiam a možnostiam detí. Za pomoci rôznych pomôcok a náčinia sa nenásilne rozvíjajú elementárne motorické zručnosti, s tým spojené psychomotorické procesy a zlepšuje sa koordinácia pohybov. Je potrebné dbať na utváranie účelových pohybových zručností a kompenzáciu motorických nedostatkov.

Deti sa učia vnímať smer v súvislosti s pohybom a orientáciou v priestore. Dôležitým cieľom je utváranie základných hygienických návykov a samoobslužných zručností primerane možnostiam a schopnostiam detí s mentálnym postihnutím.

U detí so stredným a ťažkým stupňom mentálneho postihnutia sa modifikujú niektoré špecifické ciele v oblasti zdravie a zdravý životný štýl, pohyb a telesná zdatnosť vzhľadom na ich individuálne možnosti a schopnosti.

1.4 Vzdelávacie štandardy

Deti s mentálnym postihnutím postupujú podľa určeného **obsahu vzdelávania a špecifických cieľov vzdelávania** určených pre deti s ľahkým stupňom MP, stredným stupňom MP a ťažkým stupňom MP. Špecifické ciele sú vypracované s ohľadom na závažnosť, t.j. stupeň mentálneho postihnutia.

Obsah vzdelávania sa chápe ako záväzok pre učiteľa. Obsahuje základný rozsah učiva, ktoré má dieťa s mentálnym postihnutím prostredníctvom špeciálnych metód a prostriedkov

zvládnuť počas predprimárneho vzdelávania, primerane svojim individuálnym možnostiam a schopnostiam.

Špecifické ciele vzdelávania sú koncipované ako predpokladané cieľové požiadavky, ku ktorým má smerovať výchovno-vzdelávacie pôsobenie v predprimárnom vzdelávaní dieťaťa s mentálnym postihnutím s rešpektovaním jeho individuálnych možností a schopností.

1.4.1 Vzdelávacia oblasť JAZYK A KOMUNIKÁCIA

1 Hovorená reč	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – aktívne a spontánne nadväzovať rečový kontakt s inými osobami – deťmi a dospelými, – poznať svoje meno a meno svojho kamaráta, – vyjadriť svoje potreby a želania samostatne alebo s pomocou učiteľa pri formálnej a neformálnej komunikácii, – počúvať s porozumením, – reagovať neslovne na otázky a pokyny, – reagovať slovne na jednoduché otázky jednoslovnou, viacslovnou odpoveďou alebo jednoduchou frázou, – dbať na zreteľnú artikuláciu, , uvedomovať si prozodické faktory reči (melódia, tempo, dynamika, modulácia hlasu), – zapamätať si a prednášať bez/s pomocou riekanky, hádanky, vyčítanky, krátke básne, – komunikovať bez/s pomocou jednoduchými vetnými konštrukciami. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – aktívne a spontánne nadväzovať kontakt s inými osobami – deťmi a dospelými, – poznať svoje meno a meno svojho kamaráta, – vyjadriť svoje potreby a želania samostatne alebo s pomocou učiteľa pri formálnej a neformálnej komunikácii verbálne alebo prostredníctvom AAK, – počúvať s porozumením, – reagovať neslovne na otázky a pokyny, – reagovať slovne na jednoduché otázky 	<p>Kontakt v komunikácii.</p> <p>Používanie jazyka na prispôsobovanie sociálnym situáciám a vzťahom.</p> <p>Počúvanie s porozumením. Neslovné reakcie (pohyby, gestá, mimika). Pasívna a aktívna slovná zásoba.</p> <p>Artikulácia hlások a hláskových skupín. Rozvíjanie prozodických faktorov reči.</p> <p>Prednes krátkych literárnych útvarov.</p> <p>Kontakt v komunikácii. Používanie komunikácie na prispôsobovanie sociálnym situáciám a vzťahom.</p> <p>Počúvanie s porozumením. Neslovné reakcie (pohyby, gestá, mimika). Pasívna a aktívna slovná zásoba.</p>

<p>jednoslovnou odpoveďou alebo prostredníctvom AAK,</p> <ul style="list-style-type: none"> – napodobniť artikuláciu hlások, zopakovať jednoduché cvičenia na rozvíjanie pohyblivosti hovoridiel, – zapamätať si a reprodukovať s pomocou alebo prostredníctvom AAK riekanky, vyčítanky, krátke básne. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – s podporou nadväzovať kontakt s inými osobami – deťmi a dospelými, – uvedomiť si začiatok a ukončenie rozhovoru, – reagovať na svoje meno, – vyjadriť svoje potreby a želania pomocou učiteľa pri formálnej a neformálnej komunikácii verbálne alebo prostredníctvom AAK – vnímať počutý text, – chápať predmety a ich komunikačné významy vo vzťahu k uspokojovaniu potrieb – reagovať neslovne na otázky a pokyny, – reagovať slovne alebo zvukom či mimikou, resp. pohybom na jednoduché otázky jednoslovnou odpoveďou alebo prostredníctvom AAK, – napodobniť artikuláciu niektorých hlások, zopakovať jednoduché cvičenia na rozvíjanie pohyblivosti hovoridiel, vokalizovať, – rytmizovať s pomocou riekanky, vyčítanky, krátke básne. 	<p>Artikulácia hlások a hláskových skupín.</p> <p>Prednes krátkych literárnych útvarov. Využívanie predmetov dennej potreby a obrázkov k podpore komunikácie.</p> <p>Dramatizácia obsahov komunikácie.</p> <p>Kontakt v komunikácii.</p> <p>Používanie komunikácie na prispôsobovanie sociálnym situáciám a vzťahom.</p> <p>Pozorovanie a počúvanie rôznych zvukov a ľudskej reči.</p> <p>Neslovné reakcie (pohyby, gestá, mimika). Pasívna a aktívna slovná zásoba.</p> <p>Artikulácia hlások a hláskových skupín. Facilitovaná komunikácia. Predmetová komunikácia Stimulácia počúvania, pozorovania a reakcií v elementárnych komunikačných situáciách.</p> <p>Rytmizovanie krátkych literárnych útvarov.</p>
--	--

2 Písaná reč	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavíť záujem a podporovať pozitívny vzťah ku knihám, písanej kultúre, orientovať sa v knihách, – získať predstavu o funkcii písanej reči, – počúvať s porozumením detskú ľudovú a autorskú poéziu, rozprávky a príbehy, – uplatniť aktívnu slovnú zásobu vzhľadom na obsahový kontext, – prehlbovať a upevňovať porozumenie čítaných textov následnými aktivitami a vzdelávacími činnosťami, – vnímať s citovým zaangažovaním bábkové divadlo a iné detské divadlo, – rozprávať jednoduchý príbeh na základe ilustrácie bez/s pomocou, – používať knihu správnym spôsobom, – používať výrazy ako kniha, strana pri manipulácii, – recitovať básne a spievať piesne s rytmickým sprievodom (napr. tleskaním, rytmizáciou na ľahko ovládateľných hudobných nástrojoch), – rytmizovať riekanky a piesne, rozčleniť zvolené slová na slabiky, – správne sedieť, – využívať koordináciu zraku a ruky, – kresliť veľkými grafickými pohybmi, – kresliť uvoľnenou rukou, – držať správne grafický materiál, – znázorňovať graficky motivovaný pohyb vychádzajúci z ramenného kĺbu (kývanie, mletie, hojdanie, navíjanie), zápästia (vertikálne línie, horizontálne línie, krivky, slučky) a pohybu dlane a prstov (horný a dolný oblúk, lomená línia, vlnovka) bez/s pomocou učiteľa. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavíť záujem a podporovať pozitívny vzťah ku knihám, písanej kultúre, orientovať sa v knihách, – získať predstavu o funkcii písanej reči, – počúvať s porozumením detskú ľudovú 	<p>Knihy, písmená a číslice – oboznamovanie.</p> <p>Detská, ľudová a autorská poézia a próza. Počúvanie čítanej rozprávky.</p> <p>Reprodukcia krátkeho prečítaného literárneho textu.</p> <p>Obsahy a zážitky z čítania vyjadriť vo výtvarných, hudobno-pohybových a dramatických činnostiach. Literárno-dramatická tvorivosť. Text a ilustrácia spolu súvisia. Správna manipulácia s knihou, smerová orientácia v knihe zľava doprava, zhora nadol. Sprevedzanie spevu alebo recitácia krátkeho literárneho útvaru rytmickým sprievodom.</p> <p>Orientácia v zvukovej štruktúre slova.</p> <p>Vizuomotorika. Grafomotorika. Základné grafické pohyby.</p> <p>Knihy, písmená a číslice – oboznamovanie.</p>

<p>a autorskú poéziu, rozprávky,</p> <ul style="list-style-type: none"> – prehlbovať a upevňovať porozumenie čítaných textov následnými aktivitami a vzdelávacími činnosťami, – vnímať s citovým zaangažovaním bábkové divadlo a iné detské divadlo, – rozprávať s pomocou alebo prostredníctvom AAK jednoduchý príbeh na základe ilustrácie s pomocou , – používať knihu správnym spôsobom, – poznať výrazy ako kniha, začiatok a koniec knihy, – recitovať alebo rytmizovať básne a spievať piesne s rytmickým sprievodom (napr. tleskaním, rytmizáciou na ľahko ovládateľných hudobných nástrojoch), – rytmizovať riekanky a piesne, rozčleniť zvolené slová na slabiky s pomocou, – správne sedieť, – využívať koordináciu zraku a ruky, – kresliť veľkými grafickými pohybmi, – kresliť uvoľnenou rukou, – držať správne grafický materiál, – znázorňovať graficky motivovaný pohyb vychádzajúci z ramenného kĺbu (kývanie, mletie, hojdanie, navíjanie), zápästia (vertikálne línie, horizontálne línie, krivky, slučky) a pohybu dlane a prstov (horný a dolný oblúk, lomená línia, vlnovka) bez/s pomocou učiteľa. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavíť záujem a podporovať pozitívny vzťah ku knihám, orientovať sa s pomocou v knihách, – rozvíjať schopnosť počúvať krátky príbeh s maximálne dvoma postavami s opakujúcim sa dejom, – prehlbovať a upevňovať zameranosť pozornosti na čítaný text následnými aktivitami a vzdelávacími činnosťami, – vnímať s citovým zaangažovaním bábkové divadlo a iné detské divadlo, – napodobniť s pomocou jednoduchú činnosť na základe ilustrácie, – používať knihu správnym spôsobom, – poznať výraz kniha, – rytmizovať riekanky a básne s rytmickým sprievodom (napr. tleskaním, rytmizáciou 	<p>Detská, ľudová a autorská poézia a próza. Počúvanie čítanej rozprávky.</p> <p>Obsahy a zážitky z čítania vyjadriť vo výtvarných, hudobno-pohybových a dramatických činnostiach. Literárno-dramatická tvorivosť. Text a ilustrácia spolu súvisia.</p> <p>Správna manipulácia s knihou, smerová orientácia v knihe zľava doprava, zhora nadol.</p> <p>Sprevádzanie spevu alebo recitácia krátkeho literárneho útvaru rytmickým sprievodom.</p> <p>Orientácia v zvukovej štruktúre slova.</p> <p>Vizuomotorika. Grafomotorika. Základné grafické pohyby.</p> <p>Knihy, písmená a číslice – oboznamovanie.</p> <p>Detská, ľudová a autorská poézia a próza. Počúvanie čítanej rozprávky. Zážitky z čítania vyjadriť vo výtvarných, hudobno-pohybových a dramatických činnostiach. Literárno-dramatická tvorivosť.</p> <p>Text a ilustrácia spolu súvisia.</p> <p>Správna manipulácia s knihou</p> <p>Sprevádzanie recitácia krátkeho literárneho útvaru rytmickým sprievodom.</p>
---	--

<p>na ľahko ovládateľných hudobných nástrojoch) s pomocou,</p> <ul style="list-style-type: none"> – správne sedieť, – využívať koordináciu zraku a ruky, – kresliť veľkými grafickými pohybmi, kresliť uvoľnenou rukou, – držať správne s pomocou grafický materiál, – znázorňovať graficky motivovaný pohyb vychádzajúci z ramenného kĺbu (kývanie, mletie, hojdanie, navíjanie), zápästia (vertikálne línie, horizontálne línie, krivky) s pomocou učiteľa. 	<p>Vizuomotorika. Grafomotorika. Základné grafické pohyby.</p>
--	--

1.4.2 Vzdelávacia oblasť MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

1 Čísla a vzťahy	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vymenovať čísla od 1 maximálne do 5 tak, ako idú za sebou, pomocou jednoduchých básničiek, – určiť počítaním po jednej počet predmetov v skupine v obore maximálne do 5 bez/s pomocou, – vytvoriť skupinu predmetov s určeným počtom v obore maximálne do 5 bez/s pomocou, – určiť rovnaké alebo rozdielne množstvo prvkov v skupine, – pridať ku skupine a odobrať zo skupiny daný počet prvkov. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – orientačne poznať čísla od 1 maximálne do 5 pomocou jednoduchých básničiek, – určiť počítaním po jednej počet predmetov v skupine v obore maximálne do 2 bez/s pomocou, – vytvoriť skupinu predmetov s určeným počtom v obore maximálne do 2 bez/s pomocou, – určiť rovnaké alebo rozdielne množstvo prvkov v skupine, – pridať ku skupine a odobrať zo skupiny 	<p>Číselný rad.</p> <p>Základné počtové úkony v číselnom rade od 1 do 5.</p> <p>Určovanie počtu prvkov.</p> <p>Číselný rad.</p> <p>Základné počtové úkony v číselnom rade od 1 do 2.</p> <p>Určovanie počtu prvkov.</p>

<p>daný počet prvkov s pomocou.</p> <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – orientačne poznať pojem číslo pomocou jednoduchej básne, – určiť s pomocou vzťahu všetko – nič, – rozpoznať s pomocou číslicu 1, – vyhľadať a priradiť predmet k rovnakému predmetu s pomocou, – priradiť predmet k číslu 1 s pomocou, – určiť rovnaké alebo rozdielne množstvo prvkov v skupine s pomocou, – pridať ku skupine a odobrať zo skupiny daný počet prvkov na základe príkladu s pomocou. 	<p>Číselný rad.</p> <p>Základné počtové úkony.</p> <p>Určovanie počtu prvkov.</p>
2 Geometria a meranie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť objekt na základe popisu polohy pomocou slov a slovných spojení hore, dole, nad, pod, pred, za, medzi, na, v, – umiestniť predmet podľa pokynov pomocou slov a slovných spojení hore, dole, nad, pod, pred, za, medzi, na, v, – dať pokyn na umiestnenie predmetu na určené miesto bez/s pomocou, – dokresliť jednoduchý obrázok podľa pokynov pomocou slov a slovných spojení hore, dole, medzi, na, v, – určiť, triediť, pomenovať, vymodelovať guľu, kocku, valec bez/s pomocou, – postaviť jednoduchú stavbu z primeraného množstva (do 5 až 7) stavebnicových dielcov podľa predlohy, – určiť, triediť, pomenovať, rozlíšiť kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník bez/s pomocou, – zostaviť z puzzle, rozstrihaných obrázkov alebo geometrických tvarov obrazce a útvary podľa predlohy a slovných inštrukcií, – približne nakresliť, strihať, lepiť kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník, – nakresliť, rozlíšiť, vymodelovať a pomenovať rovnú a krivú čiaru, – využívať čiarový pohyb na spájanie 	<p>Orientácia v priestore.</p> <p>Orientácia v rovine.</p> <p>Priestorové geometrické tvary.</p> <p>Priestorová tvorivosť.</p> <p>Rovinné geometrické tvary.</p> <p>Plošná tvorivosť.</p> <p>Tvorba rovinných útvarov.</p> <p>Využívanie čiarového pohybu na spájanie bodov.</p>

<p>určených dvojíc obrázkov a riešenie jednoduchých bludísk,</p> <ul style="list-style-type: none"> – porovnať dva predmety podľa veľkosti určeného rozmeru (dĺžka, výška, šírka, hrúbka). Výsledok porovnania vysloviť použitím prídavných mien (kratší, vyšší) bez/s pomocou, – usporiadať 3 útvary alebo 3 predmety podľa veľkosti, – určiť objekt v usporiadanom rade na základe slov prvý, druhý, posledný bez/s pomocou. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť objekt na základe popisu polohy pomocou slov a slovných spojení hore, dole, vpredu, vzadu , – umiestniť s pomocou predmet podľa pokynov pomocou slov a slovných spojení hore, dole alebo podľa názornej ukážky, – dať pokyn na umiestnenie predmetu na určené miesto s pomocou, – určiť, triediť, pomenovať, vymodelovať guľu, kocku, valec s pomocou, – postaviť jednoduchú stavbu z primeraného množstva (maximálne do 5) stavebnícových dielcov podľa predlohy, – určiť, triediť, pomenovať, rozlíšiť kruh, štvorec, bez/s pomocou, – zostaviť z puzzle, rozstrihaných obrázkov alebo geometrických tvarov obrazce a útvary podľa predlohy a slovných inštrukcií s pomocou, – približne nakresliť, strihať, lepiť kruh, štvorec, – nakresliť, rozlíšiť, vymodelovať rovnú a krivú čiaru, – využívať čiarový pohyb na spájanie určených dvojíc obrázkov a riešenie jednoduchých bludísk s pomocou, – porovnať dva predmety podľa veľkosti určeného rozmeru (malý, veľký, krátky, dlhý). – usporiadať 3 útvary alebo 3 predmety podľa veľkosti, – určiť objekt v usporiadanom rade na základe slov prvý, posledný bez/s pomocou. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p>	<p>Porovnávanie podľa rozmeru.</p> <p>Usporiadanie podľa veľkosti.</p> <p>Orientácia v usporiadanom rade.</p> <p>Orientácia v priestore.</p> <p>Priestorové geometrické tvary.</p> <p>Priestorová tvorivosť.</p> <p>Rovinné geometrické tvary.</p> <p>Plošná tvorivosť.</p> <p>Tvorba rovinných útvarov.</p> <p>Využívanie čiarového pohybu na spájanie bodov.</p> <p>Porovnávanie podľa rozmeru.</p> <p>Usporiadanie podľa veľkosti.</p> <p>Orientácia v usporiadanom rade.</p>
--	--

<ul style="list-style-type: none"> – určiť objekt s pomocou idúci dopredu – dozadu na základe konkrétnej ukážky a popisu polohy pomocou slov a slovných spojení, – umiestniť s pomocou predmet podľa pokynov pomocou slov a slovných spojení, konkrétnej ukážky dopredu – dozadu, – vymodelovať guľu, valec s pomocou, – postaviť jednoduchú stavbu z primeraného množstva (maximálne do 3) stavebnicových dielcov podľa predlohy, – triediť, rozlíšiť kruh, bez/s pomocou, – zostaviť z puzzle, rozstrihaných obrázkov jednoduché obrazce a útvary podľa predlohy a slovných inštrukcií s pomocou, – približne nakresliť, nalepiť kruh s pomocou, – vymodelovať s pomocou rovnú čiaru, – využívať čiarový pohyb na spájanie určených dvojíc obrázkov s pomocou, – porovnať dva predmety podľa veľkosti určeného rozmeru (malý – veľký). – usporiadať 2 útvary alebo 2 predmety podľa veľkosti. 	<p>Orientácia v priestore.</p> <p>Priestorové geometrické tvary. Priestorová tvorivosť.</p> <p>Rovinné geometrické tvary. Plošná tvorivosť.</p> <p>Tvorba rovinných útvarov.</p> <p>Využívanie čiarového pohybu na spájanie bodov. Porovnávanie podľa rozmeru. Usporiadanie podľa veľkosti.</p>
--	---

3 Logika

Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vytvoriť (nakresliť) pravidelnosť jednoduchej postupnosti 2 až 4 objektov, – vedieť sa rozhodnúť o pravdivosti (áno/nie) jednoduchých tvrdení a vlastností daného objektu, – vybrať zo skupiny objektov všetky objekty s danou vlastnosťou (farba, tvar, veľkosť) bez/s pomocou, – roztriediť objekty v skupine na základe určenej vlastnosti (farba, tvar, veľkosť), – vytvoriť dvojicu objektov na základe jednoduchej logickej súvislosti bez/s pomocou. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vytvoriť pravidelnosť jednoduchej postupnosti 2 objektov s pomocou, – vedieť sa rozhodnúť o pravdivosti (áno/nie) jednoduchých tvrdení a vlastností daného objektu s pomocou, 	<p>Pravidelné opakovanie.</p> <p>Rozhodovanie o pravdivosti.</p> <p>Triedenie predmetov podľa určitých kritérií.</p> <p>Spájanie dvojíc.</p> <p>Pravidelné opakovanie.</p> <p>Rozhodovanie o pravdivosti.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – vybrať zo skupiny objektov všetky objekty s danou vlastnosťou (farba, tvar, veľkosť) s pomocou, – vytvoriť dvojicu objektov na základe jednoduchej logickej súvislosti s pomocou. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vytvoriť pravidelnosť jednoduchej postupnosti 2 objektov podľa názoru s pomocou, – vybrať zo skupiny 2 rozličných objektov všetky objekty s danou vlastnosťou (farba, tvar, veľkosť) s pomocou, – vytvoriť dvojicu objektov na základe predlohy bez/ s pomocou. 	<p>Triedenie predmetov podľa určitých kritérií.</p> <p>Spájanie dvojíc.</p> <p>Pravidelné opakovanie.</p> <p>Triedenie predmetov podľa určitých kritérií.</p> <p>Spájanie dvojíc.</p>
4 Práca s informáciami	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zoznamovať sa s digitálnymi technológiami (PC, interaktívna tabuľa, tablet, včela bee-bot), – zvládnuť na základe nápodoby a slovných inštrukcií dospelého jednoduché digitálne hry podľa možnosti a schopnosti detí, – vedieť jednoducho kresliť, farebne vyplňať uzavreté plochy. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zoznamovať sa s digitálnymi technológiami (PC, interaktívna tabuľa, tablet), – zvládnuť na základe nápodoby a slovných inštrukcií dospelého jednoduché digitálne hry podľa možnosti a schopnosti detí, – vedieť jednoducho kresliť, farebne vyplňať uzavreté plochy s pomocou. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zoznamovať sa s digitálnymi technológiami (PC, interaktívna tabuľa, tablet), – zvládnuť s pomocou na základe nápodoby a slovných inštrukcií dospelého jednoduché digitálne hry podľa možnosti a schopnosti detí, – vedieť farebne vyplňať uzavreté plochy 	<p>Základy práce s digitálnymi technológiami.</p> <p>Základy práce s digitálnymi technológiami.</p> <p>Základy práce s digitálnymi technológiami.</p>

s pomocou.

1.4.3 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A PRÍRODA

1 Vnímanie prírody	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none">– určiť niektoré prírodné reálie z najbližšieho okolia,– poznať niektoré zložky živej a neživej prírody,– rozlíšiť podľa typických znakov ročné obdobia,– poznať, opísať, rozlíšiť prvky počasia. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none">– určiť niektoré prírodné reálie z najbližšieho okolia,– poznať niektoré zložky živej a neživej prírody,– rozlíšiť podľa typických znakov ročné obdobia s pomocou,– poznať, rozlíšiť prvky počasia. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none">– rozpoznať a s pomocou ukázať niektoré prírodné reálie z najbližšieho okolia,– rozpoznať a s pomocou ukázať niektoré zložky živej a neživej prírody,– pozorovať zmeny v prírode.	<p>Prírodné okolie materskej školy.</p> <p>Živá a neživá príroda.</p> <p>Ročné obdobia.</p> <p>Počasia.</p> <p>Prírodné okolie materskej školy.</p> <p>Živá a neživá príroda.</p> <p>Ročné obdobia.</p> <p>Počasia.</p> <p>Prírodné okolie materskej školy.</p> <p>Živá a neživá príroda.</p> <p>Ročné obdobie, počasia.</p>
2 Rastliny	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none">– identifikovať niektoré rastliny v najbližšom okolí,– poznať a určiť niektoré druhy ovocia a zeleniny,– poznať a rozlíšiť stromy a kry,– poznať a rozlíšiť niektoré kvitnúce rastliny,– vedieť, že huby sú jedlé, nejedlé a jedovaté,	<p>Rastliny blízkeho okolia materskej školy.</p> <p>Ovocie a zelenina.</p> <p>Stromy a kry.</p> <p>Kvitnúce rastliny.</p> <p>Huby.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – poznať niektoré životné prejavy rastlín. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikovať niektoré rastliny v najbližšom okolí, – poznať a určiť niektoré druhy ovocia a zeleniny, – rozlíšiť stromy a kry, – poznať a rozlíšiť niektoré kvitnúce rastliny, – oboznámiť sa s tým, že huby sú jedlé, nejedlé a jedovaté, – poznať niektoré životné prejavy rastlín. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – s pomocou identifikovať niektoré rastliny v najbližšom okolí, – poznať a určiť niektoré druhy ovocia a zeleniny, – rozlíšiť stromy a kry, – rozlíšiť stromy a kvitnúce rastliny, – poznať niektoré životné prejavy rastlín. 	<p>Starostlivosť o rastliny.</p> <p>Rastliny blízkeho okolia materskej školy.</p> <p>Ovocie a zelenina.</p> <p>Stromy a kry. Kvitnúce rastliny.</p> <p>Huby. Starostlivosť o rastliny.</p> <p>Rastliny blízkeho okolia materskej školy.</p> <p>Ovocie a zelenina.</p> <p>Stromy a kry. Kvitnúce rastliny. Starostlivosť o rastliny.</p>
3 Živočíchy	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať niektoré životné prejavy živočíchov bez/s pomocou, – poznať a určiť niektoré živočíchy chované pre úžitok, – poznať úžitok niektorých živočíchov, – poznať, rozlíšiť a určiť niektoré voľne žijúce živočíchy. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať niektoré životné prejavy živočíchov s pomocou, – poznať a určiť niektoré živočíchy chované pre úžitok, – poznať úžitok niektorých živočíchov s pomocou, – poznať, rozlíšiť a určiť niektoré voľne žijúce živočíchy s pomocou. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p>	<p>Živočíchy žijúce v blízkom okolí.</p> <p>Živočíchy chované pre úžitok a starostlivosť o ne.</p> <p>Voľne žijúce živočíchy.</p> <p>Živočíchy žijúce v blízkom okolí.</p> <p>Živočíchy chované pre úžitok a starostlivosť o ne.</p> <p>Voľne žijúce živočíchy.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – priradiť niektoré životné prejavy vybraných živočíchov s pomocou, – spoznať niektoré živočichy chované pre úžitok s pomocou, – priradiť k vybraným živočíchom jeden úžitok s pomocou, – spoznať niektoré voľne žijúce živočichy s pomocou . 	<p>Živočichy žijúce v blízkom okolí.</p> <p>Živočichy chované pre úžitok a starostlivosť o ne.</p> <p>Voľne žijúce živočichy.</p>
4 Ľlovek	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť niektoré časti ľudskeho tela, – určiť niektoré fyziologické funkcie tela (dýchanie, pohyb). <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť alebo ukázať bez/s pomocou niektoré časti ľudskeho tela, – určiť s pomocou niektoré fyziologické funkcie tela (dýchanie, pohyb). <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ukázať s pomocou niektoré časti ľudskeho tela, – vnímať niektoré fyziologické funkcie tela (dýchanie, pohyb). 	<p>Ľudské telo. Prejavy života ľloveka.</p> <p>Ľudské telo. Prejavy života ľloveka.</p> <p>Ľudské telo. Prejavy života ľloveka.</p>
5 Neživá príroda	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať, kde sa v prírode nachádza voda, – poznať význam vody pre rastliny, živočichy a ľloveka, – oboznámiť sa s javmi, v ktorých je možné vnímať prítomnosť vzduchu, – vyjadriť vlastné predstavy o Zemi, Slnku a iných hviezdach a o Mesiaci. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať alebo rozlíšiť na obrázku, kde sa v prírode nachádza voda s pomocou, 	<p>Voda. Pitná voda.</p> <p>Vzduch, prejavy pohybu vzduchu.</p> <p>Elementárne predstavy o Zemi, Slnku a iných hviezdach a o Mesiaci.</p> <p>Voda. Pitná voda.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa s významom vody pre rastliny, živočíchy a človeka, – oboznámiť sa s javmi, v ktorých je možné vnímať prítomnosť vzduchu, – oboznámiť sa s pojmami, spoznať a rozlíšiť Zem, Slnko, hviezdy, Mesiac. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikovať na základe vlastnej skúsenosti vodu, s pomocou ukázať na obrázku, kde sa v prírode nachádza voda, – oboznámiť sa s významom vody pre človeka, – vnímať prítomnosť vzduchu, – oboznámiť sa s pojmami Zem, Slnko, hviezdy, Mesiac a niektoré s pomocou rozlíšiť. 	<p>Vzduch, prejavy pohybu vzduchu. Elementárne predstavy o Zemi, Slnku a iných hviezdach a o Mesiaci.</p> <p>Voda. Pitná voda.</p> <p>Vzduch, prejavy pohybu vzduchu. Elementárne predstavy o Zemi, Slnku a iných hviezdach a o Mesiaci.</p>
---	--

6 Prírodné javy

Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznávať vybrané prírodné javy: svetlo a tieň, teplo a horenie, topenie a tuhnutie, vyparovanie, rozpúšťanie, zvuk, sila a pohyb. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa pozorovaním s vybranými prírodnými javmi: svetlo a tieň, teplo a horenie, topenie a tuhnutie, vyparovanie, rozpúšťanie, zvuk <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozorovať vybrané prírodné javy: svetlo a tma, teplo a horenie, zvuk. 	<p>Oboznamovanie sa s vybranými prírodnými javmi.</p> <p>Oboznamovanie sa s vybranými prírodnými javmi.</p> <p>Oboznamovanie sa s vybranými prírodnými javmi.</p>

1.4.4 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

1 Orientácia v čase	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru</p>	

<p>postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť postupnosť činností počas dňa, – rozlíšiť záľuby a povinnosti bez/s pomocou, – rozlíšiť pojmy včera, dnes a zajtra, – oboznámiť sa orientačne s časovými vzťahmi dňa, týždňa, mesiaca, roka, – vedieť, koľko má rokov, – vedieť, že čas sa meria hodinami. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť postupnosť činností počas dňa s pomocou, – rozlíšiť záľuby a povinnosti s pomocou, – rozlíšiť pojmy včera, dnes a zajtra s pomocou, – oboznámiť sa orientačne s časovými vzťahmi dňa, týždňa, – vedieť, koľko má rokov, – vedieť, že čas sa meria hodinami. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa orientačne s postupnosťou činností počas dňa, – označiť svoje obľúbené činnosti s pomocou, – rozlíšiť pojmy včera a dnes s pomocou, – oboznámiť sa orientačne s časovými vzťahmi deň a noc. 	<p>Režim dňa.</p> <p>Časové vzťahy.</p> <p>Kalendár a hodiny.</p> <p>Režim dňa.</p> <p>Časové vzťahy.</p> <p>Kalendár a hodiny.</p> <p>Režim dňa.</p> <p>Časové vzťahy.</p>
2 Orientácia v priestore	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v interiéri a exteriéri materskej školy, – pomenovať miesto svojho bydliska, – poznať niektoré verejné inštitúcie a služby vo svojom okolí: obchod, polícia, pošta, lekárska ambulancia. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v interiéri a exteriéri materskej školy, – pomenovať alebo poznať, označiť miesto svojho bydliska s pomocou, 	<p>Orientácia v budove materskej školy. Orientácia v blízkom okolí materskej školy.</p> <p>Naša obec/mesto.</p> <p>Orientácia v budove materskej školy. Orientácia v blízkom okolí materskej školy.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – poznať niektoré verejné inštitúcie a služby vo svojom okolí: obchod, polícia, pošta, lekárska ambulancia. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v interiéri a exteriéri materskej školy s pomocou, – rozoznať s pomocou aspoň 2 verejné inštitúcie alebo služby vo svojom okolí: obchod, lekárska ambulancia. 	<p>Naša obec/mesto.</p> <p>Orientácia v budove materskej školy. Orientácia v blízkom okolí materskej školy.</p> <p>Naša obec/mesto.</p>
<h3>3 Dopravná výchova</h3>	
<p>Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p>Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať nebezpečenstvá súvisiace s cestnou premávkou, – poznať základné pravidlá správania sa účastníkov cestnej premávky týkajúce sa chodcov, – oboznámiť sa so základnými pravidlami správania sa účastníkov cestnej premávky týkajúce sa cyklistov, kolobežkárov, korčuliarov, – poznať pravidlá správania v úlohe cestujúceho v hromadnej doprave a v úlohe spolujazdca, – poznať a rozlíšiť rôzne druhy dopravných prostriedkov, – poznať význam vybraných dopravných značiek bez/s pomocou. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa s nebezpečenstvami súvisiacimi s cestnou premávkou, – správne reagovať na pokyny súvisiace so základnými pravidlami správania sa účastníkov cestnej premávky týkajúce sa chodcov, – správne reagovať na pokyny súvisiace so základnými pravidlami správania sa účastníkov cestnej premávky týkajúce sa cyklistov, kolobežkárov, – poznať pravidlá správania v úlohe cestujúceho v hromadnej doprave a v úlohe spolujazdca, – poznať a rozlíšiť niektoré druhy 	<p>Dieťa ako chodec.</p> <p>Dieťa ako cyklista.</p> <p>Dieťa ako cestujúci v hromadnej doprave a ako spolujazdec.</p> <p>Dopravné prostriedky.</p> <p>Dopravné značky.</p> <p>Dieťa ako chodec.</p> <p>Dieťa ako cyklista.</p> <p>Dieťa ako cestujúci v hromadnej doprave a ako spolujazdec.</p> <p>Dopravné prostriedky.</p>

<p>dopravných prostriedkov,</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa s významom vybraných dopravných značiek. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – správne reagovať na pokyny súvisiace so základnými pravidlami správania sa účastníkov cestnej premávky týkajúce sa chodcov, – správne reagovať na pokyny súvisiace so základnými pravidlami správania sa účastníkov cestnej premávky týkajúce sa cyklistov, kolobežkárov, – správne reagovať na pokyny súvisiace s pravidlami správania v úlohe cestujúceho v hromadnej doprave a v úlohe spolujazdca, – rozlíšiť s pomocou vybrané druhy dopravných prostriedkov. 	<p>Dopravné značky.</p> <p>Dieťa ako chodec.</p> <p>Dieťa ako cyklista.</p> <p>Dieťa ako cestujúci v hromadnej doprave a ako spolujazdec.</p> <p>Dopravné prostriedky.</p>
<h4>4 Geografia okolia</h4>	
<p>Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p>Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznať niektoré z geografických pojmov ako vrch, les, pole, lúka, potok, rieka, jazero, rybník, – poznať najznámejšie prírodné krásy regiónu, napr. rieku, ktorá preteká cez daný región, pohorie či vodnú plochu. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať niektoré z geografických pojmov ako vrch, les, pole, lúka, potok, rieka, jazero, rybník s pomocou, – oboznámiť sa s najznámejšími prírodnými krásami regiónu, napr. riekou, ktorá preteká cez daný región, pohorím či vodnou plochou. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – orientačne sa oboznámiť s niektorými z geografických pojmov ako les, lúka, rieka, jazero vo vzťahu k blízkeho okoliu. 	<p>Miestna krajina.</p> <p>Miestna krajina.</p> <p>Miestna krajina.</p>

5 História okolia	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa s niektorými historicky významnými lokálnymi objektmi, napr. hrad, zámok. – oboznámiť sa s tradičnou regionálnou kultúrou. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa s niektorými historicky významnými lokálnymi objektmi, napr. hrad, zámok. – oboznámiť sa orientačne s tradičnou regionálnou kultúrou. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa s niektorými historicky významnými lokálnymi objektmi, napr. hrad, zámok. – oboznámiť sa orientačne s tradičnou regionálnou kultúrou. 	<p>Historické objekty v blízkom okolí.</p> <p>Tradičná regionálna kultúra.</p> <p>Historické objekty v blízkom okolí.</p> <p>Tradičná regionálna kultúra.</p> <p>Historické objekty v blízkom okolí.</p> <p>Tradičná regionálna kultúra.</p>
6 Národné povedomie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa so štátnymi symbolmi Slovenskej republiky – zástava, hymna. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa orientačne so štátnymi symbolmi Slovenskej republiky – zástava, hymna. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa orientačne so štátnymi symbolmi Slovenskej republiky – zástava. 	<p>Symbole Slovenskej republiky.</p> <p>Symbole Slovenskej republiky.</p> <p>Symbole Slovenskej republiky</p>

7 Ľudia v blízkom a širšom okolí	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť a pomenovať členov rodiny, – predstaviť sa menom, prípadne i priezviskom, – poznať mená rovesníkov v triede, – poznať mená učiteľiek v triede, – nadväzovať adekvátny sociálny kontakt (verbálny i neverbálny) s inými osobami – deťmi i dospelými. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť a pomenovať alebo ukázať členov rodiny s pomocou, – predstaviť sa menom, prípadne i priezviskom s pomocou alebo prostredníctvom AAK, – poznať mená rovesníkov v triede, – poznať mená učiteľiek v triede, – nadväzovať adekvátny sociálny kontakt (verbálny i neverbálny) s inými osobami – deťmi i dospelými. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť a pomenovať alebo ukázať najbližších členov rodiny s pomocou, – predstaviť sa menom s pomocou alebo prostredníctvom AAK, – priradiť mená k niektorým rovesníkom v triede s pomocou, – identifikovať učiteľky v triede na základe mena, – nadväzovať adekvátny sociálny kontakt (verbálny i neverbálny) s inými osobami – deťmi i dospelými. 	<p>Rodina a jej členovia.</p> <p>Naša trieda.</p> <p>Naša materská škola.</p> <p>Rodina a jej členovia.</p> <p>Naša trieda.</p> <p>Naša materská škola.</p> <p>Rodina a jej členovia.</p> <p>Naša trieda.</p> <p>Naša materská škola.</p>
8 Základy etikety	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozdraviť, poprosiť, poďakovať, ospravedlniť sa vzhľadom na aktuálnu 	<p>Elementárne základy etického správania.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – požiadať o pomoc, keď si to situácia vyžaduje a poďakovať za pomoc od druhých s pomocou alebo prostredníctvom AAK, – pokúsiť sa poskytnúť pomoc iným na elementárnej úrovni, – podeliť sa o veci, – presadzovať sa v hre alebo činnosti spoločensky prijateľným spôsobom, – odmietat' nevhodné správanie, – odmietat' kontakt s neznámymi osobami, – uvedomovať si na elementárnej úrovni dôsledky svojho správania, – poznať na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať krátky dialóg so spontánnou reakciou (úsmev, smiech), – vyvolávať situácie krátkych interakcií s učiteľom, – reagovať na výzvu inej osoby (podanie predmetu a iné), – vyjadriť vlastnú potrebu (piť, jesť) nadviazaním očného kontaktu a prostredníctvom AAK, – rozvíjať neverbálnu imitáciu, – podeliť sa o veci na pokyn, – rozvíjať sociálnu interakciu s rovesníkmi prostredníctvom krátkych hier, – vyjadrovať súhlas a nesúhlas, radosť a hnev prijateľným spôsobom, – prejavovať radosť z vlastného úspechu a pocit uspokojenia z hry alebo činnosti, – uvedomovať si na elementárnej úrovni dôsledky svojho správania. 	<p>Sebaregulácia.</p> <p>Sebahodnotenie.</p> <p>Prosociálne správanie.</p> <p>Sebaregulácia.</p> <p>Sebahodnotenie.</p>
---	---

1.4.5 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SVET PRÁCE

1 Materiály a ich vlastnosti	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vymenovať/rozlíšiť niektoré prírodné materiály (napr. kameň, drevo, uhlie, slama, šúpolie, perie, vlna a pod.), 	<p>Prírodné materiály.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – vhodne využívať materiály pri modelovaní objektov, – rozpoznať/poznávať niektorý materiál, z ktorého je predmet vyrobený. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť niektoré prírodné materiály (napr. kameň, drevo, uhlie, slama, perie, vlna a pod.) bez/s pomocou, – vhodne využívať materiály pri modelovaní objektov s pomocou, – rozpoznať/poznávať niektorý materiál, z ktorého je predmet vyrobený bez/s pomocou. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať hmatom rôzne povrchy, – rozlíšiť niektoré prírodné materiály (napr. kameň, drevo, piesok a pod.) s pomocou, – využívať materiály pri modelovaní objektov s pomocou, – priradovať niektorý materiál, z ktorého je predmet vyrobený s pomocou. 	<p>Papier, plasty, sklo, kovy, textil.</p> <p>Triedenie odpadu.</p> <p>Prírodné materiály.</p> <p>Papier, plasty, sklo, kovy, textil.</p> <p>Triedenie odpadu.</p> <p>Prírodné materiály.</p> <p>Papier, plasty, sklo, kovy, textil.</p> <p>Triedenie odpadu.</p>
---	---

2 Konštruovanie

Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pochopiť technický náčrt ako návod pre vytvorenie predmetu, – zhotoviť daný predmet podľa návrhu/vkladať do predlohy (schémy, náčrtu, predlohy), – pracovať s pomocou podľa jednoduchého kresleného postupu, – vytvoriť jednoduchý výrobok a pomenovať jeho účel, – oboznámiť sa s postupom zhotovenia vybraných výrobkov. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zhotoviť daný predmet podľa návrhu/vkladať do predlohy (náčrtu, predlohy) s pomocou, – vytvoriť jednoduchý výrobok pomocou procesuálnej schémy a pomenovať jeho 	<p>Skladanie jednoduchého puzzle, mozaiky.</p> <p>Skladanie a rozkladanie jednoduchých predmetov a stavebníc.</p> <p>Sadenie semien. Presádzanie kvetov. Práca s papierom.</p> <p>Modelovanie z plastelíny, cesta, hlíny a iných materiálov.</p> <p>Skladanie jednoduchého puzzle, mozaiky. Skladanie a rozkladanie jednoduchých predmetov a stavebníc.</p> <p>Sadenie semien. Presádzanie kvetov.</p>

<p>účel s pomocou,</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa s postupom zhotovenia vybraných výrobkov. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zhotoviť daný predmet vkladáním do predlohy s pomocou, – Ukladať kocky na seba, vedľa seba aj podľa predlohy s pomocou. – vytvoriť jednoduchý výrobok pomocou procesuálnej schémy (maximálne 2 – 3 prvky) a pomenovať ho verbálne alebo prostredníctvom AAK s pomocou, – vymodelovať jednoduchý výrobok (maximálne z 2 – 3 častí) s pomocou. 	<p>Práca s papierom. Modelovanie z plastelíny, cesta, hlíny a iných materiálov.</p> <p>Skladanie jednoduchého puzzle.</p> <p>Skladanie a rozkladanie jednoduchých predmetov a stavebníc.</p> <p>Modelovanie z plastelíny, cesta, hlíny a iných materiálov.</p>
3 Užívateľské zručnosti	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – manipulovať s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi, – používať predmety dennej potreby v domácnosti a v záhrade, – zapnúť a vypnúť rôzne elektronické zariadenia. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – manipulovať s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi, – používať predmety dennej potreby v domácnosti a v záhrade, – zapnúť a vypnúť rôzne elektronické zariadenia. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – manipulovať s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi bez/s pomocou, – používať predmety dennej potreby v domácnosti a v záhrade s pomocou, – zapnúť a vypnúť vybrané elektronické zariadenia s pomocou. 	<p>Práca s drobným materiálom. Práca s detskými hrablami, lopatou, maticovým kľúčom, nožnicami, tupým nožom, visiacim zámkom a podobne. Obsluha rádioprijímača, televízora, počítača, tabletu.</p> <p>Práca s drobným materiálom. Práca s detskými hrablami, lopatou, nožnicami, tupým nožom, visiacim zámkom a podobne. Obsluha rádioprijímača, televízora, počítača, tabletu.</p> <p>Práca s drobným materiálom. Práca s detskými hrablami, lopatou, nožnicami, tupým nožom a podobne. Obsluha rádioprijímača, televízora, počítača, tabletu.</p>
4 Technológia výroby	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania

<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa so surovinami potrebnými na prípravu niektorých bežne používaných výrobkov (napr. ovocný a bylinkový čaj, džús, sušené ovocie). <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa so surovinami potrebnými na prípravu niektorých bežne používaných výrobkov (napr. ovocný a bylinkový čaj, kakao, sušené ovocie). <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa orientačne so surovinami potrebnými na prípravu niektorých bežne používaných výrobkov (napr. čaj, kakao, sušené ovocie). 	<p>Výroba niektorých potravín.</p> <p>Výroba niektorých potravín.</p> <p>Výroba niektorých potravín.</p>
<h3>5 Remeslá a profesie</h3>	
<p>Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p>Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa s niektorými tradičnými remeslami, – oboznámiť sa so základnou pracovnou náplňou vybraných profesií (napr. lekár, šofér, učiteľ, policajt). <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa s niektorými tradičnými remeslami, – oboznámiť sa so základnou pracovnou náplňou vybraných profesií (napr. lekár, šofér, učiteľ, policajt). <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa orientačne s niektorými tradičnými remeslami. 	<p>Tradičné remeslá v regióne.</p> <p>Pracovná náplň a význam vybraných profesií.</p> <p>Tradičné remeslá v regióne.</p> <p>Pracovná náplň a význam vybraných profesií.</p> <p>Tradičné remeslá v regióne.</p>

1.4.6 Vzdelávacia oblasť UMENIE A KULTÚRA

1 Hudobná výchova	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rytmizovať samostatne hrou na telo 2/4 takt pri rôznych postojoch a chôdzi, – rytmizovať ľudové riekanky a detské ľudové a umelé piesne hrou na telo alebo prostredníctvom Orffovho inštrumentára, – spievať s radosťou ľudové, detské umelé piesne, – vytvárať návyk správneho speváckeho dýchania realizáciou dychových rozcvičiek a hier s dychom, – imitovať hlasom zvuky okolitého sveta a spievať osvojené piesne na neutrálne slabiky, – vyjadriť charakter piesne hrou na detských hudobných nástrojoch, – zvládnuť jednoduché inštrumentálne sprievody k piesňam a riekankám, – počúvať detské hudobné skladby, piesne a spev učiteľky, – identifikovať s pomocou niektoré vyjadrovacie prostriedky hudby (rytmus a dynamiku), – vyjadriť charakter piesní a hudby prirodzeným kultivovaným pohybom, – uplatňovať tanečné prvky s pomocou (cvalové poskoky, poskočný krok, otočky, úklony), – uplatňovať získané schopnosti v pohybovej improvizácii podľa hudby, – dodržať pravidlá hudobno-pohybových hier, – zladiť pohybovú a hudobnú stránku v hudobno-pohybovej hre, – stvárniť hudobno-dramaticky textovú časť hry s pomocou. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlišovať medzi ľudskou rečou a inými zvukmi, – vnímať rôzne izolované zvuky prostredia, určiť zdroj vybraných zvukov (napr. zvonček, štekot psa, trúbenie), 	<p>Rytmizovanie hrou na telo pri postojoch, chôdzi.</p> <p>Rytmizácia riekaniek a piesní.</p> <p>Spev piesní.</p> <p>Rozvoj základných speváckych schopností a zručností.</p> <p>Imitovanie hlasom.</p> <p>Vyjadrenie charakteru piesne na detských hudobných nástrojoch.</p> <p>Jednoduché sprievody k piesňam a riekankám.</p> <p>Počúvanie piesní a hudby.</p> <p>Pohybové stvárnienie charakteru hudby.</p> <p>Tanec a pohybová improvizácia.</p> <p>Pravidlá a spolupráca v hudobno-pohybových hrách.</p> <p>Súlad pohybu, hudby a textu hry.</p> <p>Sluchové vnímanie, hry so zvukom, počúvanie.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – určiť vlastnosti vnímaných zvukov (dĺžka, intenzita), – vnímať rytmizovanie 2/4 taktu hrou na telo, – rytmizovať jednoduché riekanky hrou na telo s pomocou, – spievať (imitovať spev) s radosťou jednoduché ľudové, detské umelé piesne, – vytvárať návyk správneho speváckeho dýchania realizáciou dychových rozcvičiek a hier s dychom s pomocou, – imitovať hlasom zvuky okolitého sveta, – vnímať/spoznávať zvuky vyludzované na jednoduchých hudobných nástrojoch Orffovho inštrumentára s/bez vizuálnej podpory zdroja zvuku, – zvládnuť s pomocou jednoduché inštrumentálne sprievody k jednoduchým piesňam a riekankám, – počúvať detské hudobné skladby, piesne a spev učiteľky, – vyjadriť charakter piesní a hudby spontánnym pohybom, – reagovať jednoduchým pohybom na zmenu rytmu alebo tempa, – uplatňovať niektoré tanečné prvky s pomocou (cvalové poskoky, otočky, úklony), – dodržať pomocou usmernení a príkladu jednoduché pravidlá hudobno-pohybových hier, – zladať pomocou vizuálnej opory pohybovú a hudobnú stránku v hudobno-pohybovej hre. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – upriamiť pozornosť na zvuk s nadviazaním očného kontaktu, – rozlišovať medzi tichom a zvukom, – reagovať na nápadné zmeny sily a tempa, – vnímať rôzne izolované zvuky prostredia s/bez vizuálnej podpory, – určiť zdroj vybraných zvukov (napr. zvonček, štekot psa, trúbenie) s pomocou, – určiť s pomocou vlastností vnímaných zvukov (intenzita), – rozlišovať medzi ľudskou rečou a inými zvukmi, – nadväzovať sociálne interakcie prostredníctvom hudby, spolupracovať pri 	<p>Rytmizovanie hrou na telo.</p> <p>Rytmizácia riekaniek .</p> <p>Spev piesní.</p> <p>Rozvoj základných speváckych schopností a zručností.</p> <p>Imitovanie hlasom. Používanie detských hudobných nástrojov.</p> <p>Jednoduché sprievody k piesňam a riekankám.</p> <p>Počúvanie piesní a hudby.</p> <p>Pohybové stvárnenie charakteru hudby.</p> <p>Tanec a pohybová improvizácia.</p> <p>Pravidlá a spolupráca v hudobno-pohybových hrách. Súlad pohybu, hudby a textu hry.</p> <p>Sluchové vnímanie, hry so zvukom, počúvanie.</p> <p>Vnímanie ľudského hlasu a rytmizovanie hrou na telo,</p>
--	---

<p>rytmizovaní hrou na telo,</p> <ul style="list-style-type: none"> – rytmizovať s pomocou jednoduché riekanky hrou na telo, – prejavíť radosť pri vyludzovaní zvukov, – pokúsiť sa vyludzovať zvuk imitujúci spev s pomocou zvukovej podpory, – vytvárať návyk správneho speváckeho dýchania realizáciou dychových rozcvičiek a hier s dychom, – imitovať hlasom vybrané zvuky okolitého sveta, – prejavíť radosť pri vyludzovaní zvukov jednoduchými detskými hudobnými nástrojmi, – vyludzovať s pomocou zvuky na jednoduchých hudobných nástrojoch Orffovho inštrumentára, – počúvať detské hudobné skladby, piesne a spev učiteľky, – uvoľňovať motoriku a rozvíjať zmysel pre rytmus, – sprevádzať jednoduché hry pohybom, – uplatňovať s pomocou získané schopnosti v pohybovej improvizácii podľa hudby, – prejavíť záujem o jednoduché hry so spevom. 	<p>Rytmizácia riekaniek a piesní. Spev piesní.</p> <p>Rozvoj základných speváckych schopností a zručností.</p> <p>Imitovanie hlasom.</p> <p>Vyjadrenie charakteru piesne na detských hudobných nástrojoch. Jednoduché sprievody k piesňam a riekankám.</p> <p>Počúvanie piesní a hudby.</p> <p>Pohybové stvárnenie charakteru hudby.</p> <p>Tanec a pohybová improvizácia.</p> <p>Jednoduché hry so spevom.</p>
--	---

2 Výtvarná výchova

Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – skladať plošné geometrické tvary a vytvoriť jednoduchý novotvar, – vystrihovať časti obrázkov bez/s pomocou, – spájať časti obrázkov lepením, – modelovať tvary z mäkkej modelovacej hmoty, – skladať, spájať z rôznych materiálov priestorovú zostavu, – vytvárať jednoduchú skladačku, – pomenovať alebo priradiť základné farby, – osvojovať návyky držania maliarskeho nástroja, – experimentovať s vlastnosťami farieb a uplatňovať ich tvorivé variácie, – používať niekoľko techník maľovania, – pokryť celú plochu rozmanitými farbami, – kresliť, maľovať podľa predlohy a vlastnej 	<p>Výtvarné činnosti s tvarom na ploche.</p> <p>Výtvarné činnosti s tvarom v priestore.</p> <p>Výtvarné činnosti s farbami.</p> <p>Experimentovanie s farbami.</p> <p>Výtvarné techniky.</p> <p>Kreslenie, maľovanie.</p>

<p>fantázie,</p> <ul style="list-style-type: none"> – kresliť, maľovať plošne a priestorovo zobrazovať ľudskú a zvieraciu postavu s pomocou, – používať rôzne maliarske nástroje, – upevňovať návyky držania kresliaceho nástroja, – vedieť opísať obsah svojej kresby bez/s pomocou, – vnímať a pozorovať krásu umeleckých diel. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – skladať plošné geometrické tvary z maximálne 3 tvarov a vytvoriť jednoduchý novotvar s pomocou, – manipulovať a experimentovať s modelovacími materiálmi (miesiť, stláčať, ťpať, odštipkávať, valkať, vyťahovať, šúľať, gúľať, vyštipnúť štipcom), – modelovať jednoduché tvary z mäkkej modelovacej hmoty s pomocou, – vystrihovať časti obrázkov s pomocou, – spájať časti obrázkov lepením s pomocou, – skladať, spájať z rôznych materiálov jednoduchú priestorovú zostavu s pomocou, – vytvárať jednoduchú skladačku maximálne z troch častí s pomocou, – nanášať farby na mokrý podklad prstom, veľkým štetcom, špongiou, vatou, drievkom, – osvojovať návyky držania maliarskeho nástroja, – experimentovať s vlastnosťami farieb (liatie, kvapkanie, odtlačanie, vytváranie farebných škvŕn, fúkanie do škvŕn), – používať niekoľko jednoduchých techník maľovania s pomocou, – pokryť celú plochu rozmanitými farbami s pomocou, – zaplniť plochu rozličných makiet štetcom, – kresliť, maľovať tvarovo nenáročné predmety s pomocou (napr. slnko, kľbko, had), – kresliť, maľovať plošne, dokresľovať predkreslené tvary prstom s pomocou, – kresliť na veľkých a malých maketách rozličných predmetov, – používať vybrané maliarske nástroje s pomocou, – upevňovať návyky držania kresliaceho 	<p>Kompozičné celky.</p> <p>Kreslenie vybraným nástrojom a materiálom.</p> <p>Osobný výtvarný prejav.</p> <p>Aktívne vnímanie výtvarného diela.</p> <p>Výtvarné činnosti s tvarom na ploche.</p> <p>Výtvarné činnosti v priestore</p> <p>Výtvarné činnosti s tvarom v priestore.</p> <p>Výtvarné činnosti s farbami.</p> <p>Experimentovanie s farbami.</p> <p>Výtvarné techniky.</p> <p>Kreslenie, maľovanie.</p> <p>Kompozičné celky.</p> <p>Kreslenie vybraným nástrojom a materiálom.</p>
--	---

<p>nástroja.</p> <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – skladať plošné geometrické tvary z maximálne 2 tvarov a vytvoriť jednoduchý novotvar s pomocou, – manipulovať a experimentovať s modelovacími materiálmi (miesiť, stláčať, ťapať, odštipkávať, valkať, vyťahovať, šúľať, guľať, vyštipnúť štipcom), – modelovať jednoduché tvary z mäkkej modelovacej hmoty s pomocou, – spájať časti obrázkov lepením s pomocou, – skladať, spájať z rôznych materiálov jednoduchú ľubovoľnú priestorovú zostavu s pomocou, – nanášať farby na mokrý podklad prstom, špongiou, vatou, – experimentovať s vlastnosťami farieb (liatie, kvapkanie, odtlačanie, vytváranie farebných škvŕn, fúkanie do škvŕn), – používať aspoň 1 jednoduchú techniku maľovania s pomocou, – pokryť celú plochu rozmanitými farbami s pomocou, – zapĺňať plochu rozličných makiet štetcom, – kresliť, maľovať na veľkých i malých formátoch, – obkresľovať predkreslené tvary prstom, – kresliť, maľovať plošne, dokresľovať predkreslené tvary prstom s pomocou, – obkresľovať jednoduchú formu s pomocou (bodky, prerušované čiary), – kresliť na veľkých maketách rozličných predmetov, – používať vybrané jednoduché maliarske nástroje s pomocou, – nacvičovať uchopenie a držanie kresliaceho nástroja s pomocou. 	<p>Výtvarné činnosti s tvarom na ploche.</p> <p>Výtvarné činnosti v priestore</p> <p>Výtvarné činnosti s tvarom v priestore.</p> <p>Výtvarné činnosti s farbami.</p> <p>Experimentovanie s farbami.</p> <p>Výtvarné techniky.</p> <p>Kreslenie, maľovanie.</p> <p>Kreslenie vybraným nástrojom a materiálom.</p>
--	--

1.4.7 Vzdelávacia oblasť ZDRAVIE A POHYB

1 Zdravie a zdravý životný štýl	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uvedomovať si, prečo je pohyb dôležitý pre zdravie človeka, – dbať na správne držanie tela v stoji a sede, – rozlíšiť jednoduchým spôsobom stav zdravia a stav choroby, – vedieť charakterizovať zdravé a nezdravé stravovanie, uviesť príklady zdravej a nezdravej výživy bez/s pomocou, – dodržiavať zásady ochrany zdravia s pomocou dospelých, – upevňovať hygienické návyky, jednoducho opísať prevenciu prenesenia infekčného ochorenia. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa na elementárnej úrovni s významom pohybu pre zdravie človeka, – reagovať na pokyn ohľadom správneho držania tela v stoji a v sede, – rozlíšiť jednoduchým spôsobom stav zdravia a stav choroby s pomocou, – rozlíšiť zdravé a nezdravé potraviny (2 – 3 základné druhy) s pomocou, – dodržiavať zásady ochrany zdravia s pomocou dospelých, – upevňovať základné hygienické návyky. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa na elementárnej úrovni s významom pohybu pre zdravie človeka, – uvedomiť si vlastné telo vo vzťahu k inštruktážam k pohybu, – vyjadriť jednoduchým spôsobom alebo prostredníctvom AAK stav zdravia a stav choroby, – rozlíšiť vybrané zdravé potraviny (2 základné druhy) s pomocou, – aktívne spolupracovať pri vykonávaní základných hygienických návykov. 	<p>Význam pohybu pre zdravie. Zdravotné cvičenie.</p> <p>Zdravotný stav, postoje k zdraviu. Zdravé a nezdravé potraviny.</p> <p>Zásady ochrany vlastného zdravia.</p> <p>Význam pohybu pre zdravie. Zdravotné cvičenie.</p> <p>Zdravotný stav, postoje k zdraviu. Zdravé a nezdravé potraviny.</p> <p>Zásady ochrany vlastného zdravia.</p> <p>Význam pohybu pre zdravie. Zdravotné cvičenie. Zdravotný stav, postoje k zdraviu.</p> <p>Zdravé a nezdravé potraviny.</p> <p>Zásady ochrany vlastného zdravia.</p>

2 Hygiena a sebaobslužné činnosti	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dbať na dodržiavanie základných hygienických návykov (použitie toalety a toaletného papiera, umývanie rúk po použití toalety, umývanie rúk pred jedlom a po zašpinení) bez/s pomocou, – zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby) a návyky správneho stolovania (jesť príborom, udržiavať čistotu pri jedle) bez/s pomocou, – zachovať pri rôznych činnostiach návyky poriadku a čistoty. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dbať na dodržiavanie základných hygienických návykov (použitie toalety a toaletného papiera, umývanie rúk po použití toalety, umývanie rúk pred jedlom a po zašpinení) s pomocou, – zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby) a návyky správneho stolovania (jesť príborom, udržiavať čistotu pri jedle) s pomocou, – zachovať pri pravidelne sa opakujúcich činnostiach návyky poriadku a čistoty s pomocou. <p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – aktívne spolupracovať pri dodržiavaní základných hygienických návykov (použitie toalety a toaletného papiera, umývanie rúk po použití toalety, umývanie rúk pred jedlom a po zašpinení) s pomocou, – aktívne spolupracovať pri sebaobslužných činnostiach (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby) a návykoch správneho stolovania (jesť príborom, udržiavať čistotu pri jedle) s pomocou, – zachovať pri pravidelne sa opakujúcich činnostiach návyky poriadku a čistoty s pomocou. 	<p>Základné hygienické návyky.</p> <p>Sebaobslužné činnosti.</p> <p>Pracovné návyky.</p> <p>Základné hygienické návyky.</p> <p>Sebaobslužné činnosti.</p> <p>Pracovné návyky.</p> <p>Základné hygienické návyky.</p> <p>Sebaobslužné činnosti.</p> <p>Pracovné návyky.</p>

3 Pohyb a telesná zdatnosť	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s ľahkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – napodobňovať základné polohy, postoje a pohyby (stoj, ľah, sed, kľak...), – ovládať základné lokomočné pohyby (chôdza, beh, skok, lezenie, hádzanie a chytanie), – zvládnuť skok znožmo a skok cez prekážku bez/s pomocou, – zvládnuť rôzne techniky lezenia, plazenia preliezania, – manipulovať s rôznymi predmetmi, náčiním (rukami, nohami, zdvíhať, nosiť, podávať, gúľať, pohadzovať, odrážať, kopáť), – pohybovať sa okolo osi vlastného tela (obraty, kotúle), stoj na jednej nohe, – rytmicky správne využívať základné lokomočné pohyby a tanečné kroky (cvalové poskoky, poskočný krok, otočky, úklony) na hudobný sprievod bez/s pomocou, – dodržiavať zvolené pravidlá v pohybových hrách, spolupracovať a rešpektovať ostatných, – zvládnuť turistickú vychádzku počas pobytu vonku. <p>Dieťa so stredným stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnúť:</p> <ul style="list-style-type: none"> – napodobňovať základné polohy, postoje a pohyby (stoj, ľah, sed, kľak) s pomocou, – ovládať základné lokomočné pohyby (chôdza, beh, skok, lezenie, hádzanie a chytanie) s pomocou, – zvládnuť skok znožmo a skok/prekročenie cez prekážku s pomocou, – zvládnuť rôzne techniky lezenia, plazenia preliezania s pomocou, – manipulovať s rôznymi predmetmi, náčiním (rukami, nohami, zdvíhať, nosiť, podávať, gúľať, pohadzovať, odrážať, kopáť), – pohybovať sa okolo osi vlastného tela (obraty), stoj na jednej nohe s pomocou, – zvládnuť koordináciu pohybu v rytme a jednoduché tanečné kroky (cvalové poskoky, otočky, úklony) na hudobný sprievod s pomocou, 	<p>Základné polohy, postoje a pohyby.</p> <p>Základné lokomočné pohyby.</p> <p>Skákanie. Lezenie. Manipulácia s náčiním.</p> <p>Jednoduché akrobatické zručnosti.</p> <p>Tanec a pohybová improvizácia. Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca.</p> <p>Turistická vychádzka.</p> <p>Základné polohy, postoje a pohyby. Základné lokomočné pohyby.</p> <p>Skákanie. Lezenie.</p> <p>Manipulácia s náčiním.</p> <p>Jednoduché akrobatické zručnosti.</p> <p>Tanec a pohybová improvizácia.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – aktívne vnímať zvolené jednoduché pravidlá v pohybových hrách pomocou usmernení a príkladu, – aktívne prejaviť záujem spolupracovať a rešpektovať ostatných, – zvládnuť krátku turistickú vychádzku počas pobytu vonku. 	<p>Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca.</p> <p>Turistická vychádzka.</p>
<p>Dieťa s ťažkým stupňom MP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – napodobňovať základné polohy, postoje a pohyby (stoj, ľah, sed, kľak) s pomocou, – napodobňovať základné lokomočné pohyby (chôdza, lezenie, hádzanie a chytanie) s pomocou, 	<p>Základné polohy, postoje a pohyby.</p> <p>Základné lokomočné pohyby.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – zvládnuť nenáročné techniky lezenia, plazenia, preliezania s pomocou, – manipulovať s rôznymi predmetmi, náčiním (rukami, nohami, zdvíhať, nosiť, podávať, gúľať, pohadzovať, odrážať, kopať) s pomocou, 	<p>Lezenie.</p> <p>Manipulácia s náčiním.</p> <p>Jednoduché akrobatické zručnosti.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – pohybovať sa okolo osi vlastného tela (obraty) s pomocou, – uplatňovať napodobňovanie pri jednoduchých pohybových aktivitách s hudobným sprievodom, pri rytmických hrách s pomocou, 	<p>Tanec a pohybová improvizácia.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – aktívne vnímať zvolené jednoduché pravidlá v pohybových hrách pomocou usmernení a príkladu, – aktívne prejaviť záujem o spoluprácu, akceptovať ostatných, – zvládnuť krátku turistickú vychádzku počas pobytu vonku. 	<p>Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca.</p> <p>Turistická vychádzka.</p>

1.5 Špecifiká výchovy a vzdelávania detí s mentálnym postihnutím

Charakteristika postihnutia

MKCH – (10. revízia) uvádza nasledujúce *stupne* mentálnej retardácie (postihnutia):

Ľahká mentálna retardácia (postihnutie)	IQ 69 – 50	(F70)
Stredná mentálna retardácia (postihnutie)	IQ 49 – 35	(F71)
Ťažká mentálna retardácia (postihnutie)	IQ 34 – 20	(F72)
Hlboká mentálna retardácia (postihnutie)	IQ 19 a nižšie	(F73)

Faktorom diferenciacie je predovšetkým úroveň intelektu.

Na základe typu vyššej nervovej činnosti, prejavov správania a typológie správania vyčleňuje tri *typy* mentálneho postihnutia: eretický, apatický a nevyhranený typ.

U detí s **ľahkým mentálnym postihnutím** sa reč vyvíja oneskorene, je narušená po stránke obsahovej aj formálnej. Vývin sebaobslužných zručností je tiež oneskorený v porovnaní s intaktnými deťmi.

Deti so **stredným stupňom mentálneho postihnutia** majú výrazne obmedzený vývin chápania a používania reči, obmedzenú komunikačnú schopnosť, závažnejšie problémy a poruchy hrubej i jemnej motoriky. Mnohé majú pridružené zmyslové a telesné postihnutie. Prítomné sú poruchy vnímania, pozornosti, sústredenosti a pamäti. Sebaobslužné zručnosti a návyky dosahujú na rôznych stupňoch samostatnosti.

Deti s **ťažkým mentálnym postihnutím** komunikujú pomocou významových zvukov, slabík, prípadne slov. Majú závažné poruchy hrubej i jemnej motoriky, senzoriky, mnohé sa nenaučia stáť, chodiť, nevládajú sebaobsluhu. Tieto deti sú zároveň viacnásobne postihnuté.

Špecifiká výchovy a vzdelávania

Dieťa s mentálnym postihnutím môže byť vzdelávané:

- a) v materskej škole pre deti so zdravotným znevýhodnením – špeciálna materská škola,
- b) v špeciálnej triede pre deti s mentálnym postihnutím materskej školy,
- c) v triede materskej školy spolu s inými deťmi, t. j. v školskej integrácii.

Vzdelávanie v špeciálnej materskej škole

Špeciálna materská škola podporuje osobnostný rozvoj detí v oblasti sociálno-emocionálnej, telesnej, morálnej a estetickej. Rozvíja ich kognitívne schopnosti, sebaobslužné, kultúrne, hygienické návyky, utvára predpoklady na ďalšie vzdelávanie v špeciálnej základnej škole.

Na predprimárne vzdelávanie v špeciálnej materskej škole sa prijímajú deti spravidla od troch do šiestich rokov a deti s odloženou povinnou školskou dochádzkou.

Špeciálna materská škola môže organizovať výlety, exkurzie, divadelné predstavenia a ďalšie aktivity len s informovaným súhlasom zákonného zástupcu.

Vzdelávanie v špeciálnej triede pre deti s mentálnym postihnutím v materskej škole

Vzdelávacia aktivita v špeciálnej triede sa realizuje analogicky ako v špeciálnej materskej škole.

Vzdelávanie v triede materskej školy spolu s inými deťmi, t.j. v školskej integrácii

Pri výchove a vzdelávaní dieťaťa s mentálnym postihnutím v školskej integrácii sa postupuje podľa tohto vzdelávacieho programu. Materská škola vytvára pre začlenené dieťa vhodné podmienky. Podľa individuálnej potreby dieťaťa vyplývajúcej z odbornej diagnostiky a odporúčaní ČŠPP zabezpečuje:

- odborný prístup (včasnú špeciálno-pedagogickú a psychologickú diagnostiku, spoluprácu so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie, individuálnu alebo skupinovú prácu s dieťaťom, používanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích metód),
- personálne zabezpečenie (špeciálny pedagóg, asistent učiteľa, školský logopéd),
- materiálne zabezpečenie (špeciálne učebné pomôcky, kompenzačné pomôcky).

1.6 Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom je štátny jazyk Slovenskej republiky. V materských školách alebo triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny, je súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti aj komunikácia v štátnom – slovenskom jazyku.

1.7 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Organizácia denných činností je flexibilná, prispôsobená individuálnym potrebám každého dieťaťa s mentálnym postihnutím.

Usporiadanie denných činností

- zohľadňuje aktuálny psychický a fyzický stav dieťaťa,
- prihliada na špecifické potreby a možnosti dieťaťa,
- zabezpečuje vyvážené striedanie foriem denných činností (optimálny biorytmus, bezstresové prostredie, individuálne osobitosti).

Výchova a vzdelávanie dieťaťa s MP v materskej škole sa uskutočňuje prostredníctvom foriem denných činností:

- hry a činnosti podľa výberu detí,
- zdravotné cvičenia,
- vzdelávacie aktivity,
- pobyt vonku,
- odpočinok,
- činnosti zabezpečujúce životosprávu (osobná hygiena, stravovanie, stolovanie),
- individuálna logopedická intervencia,
- špeciálne cvičenia,
- rehabilitačná starostlivosť.

Individuálna logopedická intervencia je zameraná na odstraňovanie alebo aspoň zmiernenie narušenej komunikačnej schopnosti, na podporu rozvoja reči a jazykových schopností dieťaťa. Realizuje sa aspoň 3-krát týždenne v dopoludňajších hodinách pod vedením školského logopéda.

Špeciálne cvičenia sú zamerané na rozvíjanie zmyslového vnímania (rozvoj zrakového, hmatového, sluchového vnímania, koordinácie oko – ruka, rozvoj jemnej a hrubej motoriky, rozvoj komunikačnej schopnosti, grafomotorické cvičenia) a realizujú sa denne.

Rehabilitačná starostlivosť je zameraná na odstraňovanie motorických ťažkostí, zlepšenie a rozvoj fyzickej zdatnosti a pohybovej aktivity vzhľadom na diagnózu dieťaťa. Realizuje sa denne, spravidla v dopoludňajších hodinách, vykonáva ju fyzioterapeut.

1.8 Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Asistent učiteľa

- pracuje v triede, ktorú navštevuje dieťa alebo viac detí s mentálnym postihnutím, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného dieťaťa v závislosti od závažnosti jeho postihnutia, na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Školský logopéd

- poskytuje dieťaťu s mentálnym postihnutím s narušenou komunikačnou schopnosťou (symptomatickou poruchou reči) individuálnu alebo skupinovú logopedickú intervenciu, na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Fyzioterapeut

- rehabilitačný zamestnanec (na zabezpečenie rehabilitačnej činnosti) pracuje v triede, ktorú navštevuje dieťa alebo viac detí s mentálnym postihnutím, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného dieťaťa v závislosti od závažnosti jeho postihnutia, na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Pomocný zdravotnícky personál

- pomáha dieťaťu s mentálnym postihnutím pri sebaobsluže v závislosti od závažnosti jeho zdravotného postihnutia.

Ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie dieťaťa s mentálnym postihnutím v závislosti od závažnosti jeho zdravotného postihnutia a na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva, poskytujú dieťaťu odbornú starostlivosť aj ďalší odborní zamestnanci.

1.9 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí s mentálnym postihnutím je zabezpečené tak, ako uvádza Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016).

Pri výchove a vzdelávaní dieťaťa s mentálnym postihnutím do povinného materiálno-technického zabezpečenia, v závislosti od závažnosti jeho postihnutia, ďalej patria:

- kompenzačné pomôcky,
- prebaľovacie pulty,
- bezbariérový prístup,
- schodolez,
- logopedické pracovisko s programovým vybavením a didaktickými pomôckami,
- terapeutická miestnosť (na arteterapiu, dramatoterapiu, muzikoterapiu, orofaciálnu terapiu a iné),
- rehabilitačná miestnosť s vybavením,
- priestory pre činnosť odborných zamestnancov.

Vo vnútornom prostredí triedy je potrebné vymedziť priestor pre relaxáciu a odpočinok.

1.10 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní detí s mentálnym postihnutím platia tie isté, ako sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s prihliadnutím na druh, stupeň a typ mentálneho postihnutia dieťaťa.

**2 Vzdelávací program pre deti so sluchovým postihnutím
pre predprimárne vzdelávanie**

2.1 Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí so sluchovým postihnutím

S prihliadnutím na sluchové postihnutie dieťaťa sa špecifiká výchovy a vzdelávania prejavujú najmä v dosahovaní primeraných komunikačných kompetencií dieťaťa so sluchovým postihnutím. Preto primárnym cieľom predprimárneho vzdelávania dieťaťa so sluchovým postihnutím je, okrem všeobecných cieľov, vychovávať a vzdelávať dieťa tak, aby primerane veku a svojim osobitostiam rozvinuli svoje komunikačné a jazykové schopnosti, kompenzačné mechanizmy, aby plnohodnotne vnímali a uvedomovali si seba a svoje okolie. Cieľom je, aby dieťa so sluchovým postihnutím na konci predprimárneho vzdelania, s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia, vedelo komunikovať a vyjadrovať sa prostredníctvom najoptimálnejšieho komunikačného prostriedku. Primárne v slovenskom jazyku, v slovenskom posunkovom jazyku, v slovenskom jazyku a slovenskom posunkovom jazyku, v posunkovanej slovenčine alebo prostredníctvom ďalších komunikačných foriem, ktoré sú viazané na hovorený jazyk.

2.2 Profil absolventa

Profil absolventa dieťaťa so sluchovým postihnutím predprimárneho vzdelávania je koncipovaný s ohľadom na kľúčové kompetencie dieťaťa podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) prostredníctvom kompetencií uvedených v nasledujúcej tabuľke:

1. Komunikačné kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru sluchového postihnutia: <ul style="list-style-type: none">– chápe jazyk (reč) ako komunikačný prostriedok,– prostredníctvom rôznych komunikačných prostriedkov nadväzuje a vedie dialóg a rozhovor s deťmi i dospelými,– vyjadruje a komunikuje svoje myšlienky a potreby prostredníctvom najoptimálnejšieho komunikačného prostriedku,– chápe jednoduché požiadavky dospelých,– reprodukuje oznamy, texty,– má vybudovanú predčitateľskú gramotnosť.
2. Matematické kompetencie a kompetencie v oblasti vedy a techniky	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru sluchového postihnutia: <ul style="list-style-type: none">– ovláda numeráciu v číselnom rade do 10,– triedi, priraduje, porovnáva, určuje počet predmetov podľa určených kritérií – tvar, veľkosť, farba, počet,– pozná základné geometrické tvary,– pozná určené druhy čiar,– pozná základný princíp merania.
3. Digitálne kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru sluchového postihnutia: <ul style="list-style-type: none">– samostatne alebo s pomocou učiteľa využíva rôzne zdroje získavania informácií (prostredníctvom informačno-komunikačných technológií, od osôb v okolitom prostredí, z detských kníh, časopisov a encyklopédií, z rôznych médií).

<p>4. Kompetencie učiť sa, riešiť problémy, tvorivo a kriticky myslieť</p>	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru sluchového postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – samostatne alebo s pomocou učiteľa hľadá a objavuje súvislosti medzi jednotlivými informáciami, objavuje tie, ktoré sú nápomocné pri riešení problému, – rieši samostatne alebo s pomocou učiteľa problémy v osobnej a spoločenskej rovine, – rieši samostatne alebo s pomocou učiteľa jednoduché problémové úlohy, – samostatne alebo s pomocou učiteľa hodnotí spontánne a samostatne vo svojom bezprostrednom okolí, čo sa mu páči/nepáči, čo je správne/nesprávne, čo je dobré/zlé na veciach, osobách, názoroch, – samostatne alebo s pomocou učiteľa objavuje a nachádza funkčnosť vecí, predstáv alebo myšlienok, uvedomuje si ich zmeny.
<p>5. Sociálne a personálne kompetencie</p>	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru sluchového postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uvedomuje si vlastnú identitu, – prejavuje v správaní vzťah k sebe a k iným, – vyjadruje svoje pocity a hodnotí svoj vlastný aktuálny citový stav, – správa sa empaticky k svojmu okoliu, – správa sa v skupine, kolektíve podľa spoločenských pravidiel a noriem, – hrá sa a pracuje vo dvojici, v skupine, kolektíve, – zotrvá v hre a inej činnosti a dokončí ju, – nadväzuje spoločensky prijateľným spôsobom kontakty s druhými a udržiava s nimi harmonické vzťahy, – s pomocou dospelého aj samostatne pomáha druhým.
<p>6. Občianske kompetencie</p>	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru sluchového postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ovláda základné informácie o sebe a svojej rodine a najbližšom okolí.
<p>7. Pracovné kompetencie</p>	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru sluchového postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ovláda základné hygienické a sebaobslužné návyky, – manipuluje s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi, – používa predmety dennej potreby aj základné pracovné nástroje.

Súbor kompetencií slúži ako informácia pre učiteľov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie prostredníctvom cieľavedomej, zmysluplnej a rozvojovým možnostiam dieťaťa so sluchovým postihnutím primeranej výchovno-vzdelávacej činnosti.

2.3 Vzdelávacie oblasti

Obsah a ciele vzdelávania jednotlivých vzdelávacích oblastí sú prispôsobené stupňu a charakteru sluchového postihnutia.

2.3.1 Jazyk a komunikácia

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia* je rozvoj komunikačných a jazykových kompetencií dieťaťa so sluchovým postihnutím primerane veku a osobitostiam dieťaťa vzhľadom na stupeň a charakter postihnutia vo všetkých jazykových rovinách s využitím špecifického rozvojového potenciálu písanej reči.

Obsah vzdelávania vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia* je koncipovaný do štyroch podoblastí: *Hovorená reč, Písaná reč, Sluchová výchova, Individuálna logopedická intervencia, Slovenský posunkový jazyk.*

Hovorená reč

Obsahom vzdelávania vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia* je systematické formovanie a rozvíjanie komunikačných kompetencií dieťaťa so sluchovým postihnutím.

Rozvíjanie komunikačných kompetencií kladie požiadavku navodzovať a sústavne rozvíjať medziosobnostnú komunikáciu medzi dieťaťom so sluchovým postihnutím a učiteľkou, medzi deťmi navzájom v rôznych komunikačných formách (hovorený jazyk, slovenský posunkový jazyk, posunkovaná slovenčina, iné komunikačné formy) podľa predpokladov a schopností dieťaťa.

Písaná reč

Základom tvorenia a rozvíjania hovorenej reči u dieťaťa s ťažkým sluchovým postihnutím je zrková forma hovorenej reči, písaná reč. Nácvik osvojenia písanej formy reči u dieťaťa so sluchovým postihnutím v predškolskom veku možno charakterizovať ako používanie písomných znakov pre uľahčenie vnímania hovoreného slova.

Individuálna logopedická intervencia

Cieľom *individuálnej logopedickej intervencie* je poskytnúť špeciálnopedagogickými, najmä surdopedickými, metódami možnosti tvorenia a rozvíjania reči. Rečové kompetencie dieťa so sluchovým postihnutím nadobúda inak ako dieťa počujúce, nakoľko si dieťa so sluchovým postihnutím reč neosvojuje bežným počúvaním. Je potrebné využívať vhodné kompenzačné pomôcky, najnovšie logopedické pomôcky, poznatky z neurológie, lingvistiky a psycholingvistiky.

V rámci intenzívnej individuálnej logopedickej intervencie je potrebné pristupovať ku každému dieťaťu individuálne vzhľadom na jeho poruchu sluchu a možnosti osvojovania rečových schopností. Logopéd/surdopéd je oboznámený s druhom a stupňom sluchového postihnutia, využíva výsledky audiologických vyšetrení, audiogram.

V tejto oblasti je zahrnuté aj rozvíjanie fonematického uvedomovania s prihliadnutím na druh a stupeň straty sluchu dieťaťa a kompenzovateľnosť/nekompensovateľnosť straty sluchu.

Sluchová výchova

Cieľom *sluchovej výchovy* je naučiť dieťa so sluchovým postihnutím využívať i najmenšie zvyšky sluchu na diferenciaciu zvukových a podnetov a naučiť ho rozlišovať intenzitu, dĺžku zvuku, smer, odkiaľ zvuk prichádza, podľa druhu a stupňa sluchového postihnutia aj prozodické faktory hovorenej reči.

Sluchová výchova je súhrn postupov a cvičení, ktorými sa dieťa so sluchovým postihnutím učí zapájať sluchové vnímanie, počúvať zvuky, rozumieť im a ich významom a reagovať na ne. Sluchová výchova je dlhodobá záležitosť a má veľký význam pre celý ďalší život dieťaťa so sluchovým postihnutím. Napomáha osvojeniu si hovorenej reči, lepšej orientácii v prostredí a vzájomným vzťahom medzi pomenovaním a reálnymi objektmi. Predpokladom sluchovej výchovy sú kvalitné a dobre nastavené načúvacie prístroje alebo kochleárny implantát/implantáty.

Slovenský posunkový jazyk

V zmysle legislatívy je podoblasť *slovenský posunkový jazyk* určená najmä nepočujúcim deťom. Obsah vzdelávania sa realizuje s prihliadnutím na zvolenú metódu vzdelávania, prípadne s prihliadnutím na špeciálnopedagogickú potrebu konkrétneho dieťaťa so sluchovým postihnutím. Cieľom je naučiť dieťa so sluchovým postihnutím základy slovenského posunkového jazyka a komunikovať prostredníctvom neho.

Učiteľka prihliada na individuálne schopnosti dieťaťa, na jeho doterajšiu znalosť slovenského posunkového jazyka a prispôsobuje množstvo aj obsah učiva každému dieťaťu. Prihliada aj na rodinné zázemie dieťaťa, na to, či má rodičov, ktorí s dieťaťom komunikujú v slovenskom posunkovom jazyku. Základnou metódou vzdelávania je dialóg v slovenskom posunkovom jazyku medzi učiteľkou a dieťaťom a medzi deťmi navzájom.

Pre plnenie daných špecifických cieľov platí použitie bežných tém z každodenného života a každodenných štandardných situácií. Obsah vzdelávania podoblasti slovenský posunkový jazyk je rámcový a štruktúrovaný tak, aby sa systematicky rozvíjala receptívna, centrálna a expresívna zložka slovenského posunkového jazyka.

Rozvíjanie komunikačných kompetencií dieťaťa so sluchovým postihnutím sa prelína všetkými podoblasťami vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia* aj v ostatných vzdelávacích oblastiach.

2.3.2 Matematika a práca s informáciami

Obsah vzdelávania vzdelávacej oblasti *Matematika a práca s informáciami* je koncipovaný do štyroch podoblastí: *Čísla a vzťahy, Geometria a meranie, Logika, Práca s informáciami*.

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Matematika a práca s informáciami* je rozvíjať logické myslenie, poskytnúť základy matematických a infromatických predstáv, ktoré sa podieľajú na poznávaní (vnímanie, predstavivosť, pamäť, myslenie) a pomocou najoptimálnejšieho komunikačného prostriedku sprostredkovať konkrétne informácie, poznatky, zručnosti a návyky. Táto oblasť a jej podoblasti navzájom úzko súvisia a podmieňujú sa: približuje a umožňuje dieťaťu so sluchovým postihnutím sa rozvíjať a zdokonaľovať, a to na podklade konkrétneho materiálu – ilustrácií a obrázkov.

Účinnosť intelektového vývinu závisí v prevažnej miere od toho, nakoľko dokáže dieťa so sluchovým postihnutím to, čo vidí, skúsi, pozoruje aj rozumovo spracovať, t. j. zovšeobecniť, postrehnúť súvislosti, vyvodiť závery, prakticky využiť.

Rozsiahle možnosti a podnety na skvalitňovanie oblasti *Matematika a práca s informáciami* poskytuje najmä utváranie základných predstáv o veľkosti, tvare, množstve predmetov a javov, o ich umiestnení v priestore a čase. V podstate ide o elementárne kvantitatívne vzťahy využiteľné v širokom rozsahu logického myslenia, nielen v matematike. Sprostredkovávanie týchto poznatkov vo vzdelávaní dieťaťa so sluchovým postihnutím nemožno považovať za

špecifickú prípravu dieťaťa so sluchovým postihnutím na jeho ďalšie vzdelávanie v matematike, ale predovšetkým na všeobecné základy logického myslenia.

Kvalitatívne vzťahy dieťa so sluchovým postihnutím objavuje a predstavy o nich si utvára za pomoci dospelých v každodennom kontakte s vecami, javmi, osobami, pri hrách, narábaní s predmetmi, v konštrukčných a iných činnostiach.

Pri plnení hlavného cieľa v tejto vzdelávacej oblasti učiteľka organizuje jednotlivé vzdelávacie aktivity predovšetkým **hravou formou, dramatizovaním** a formou **rôznych hier** a jednoduchých súťaží, vytvára podmienky na to, aby sa dieťa so sluchovým postihnutím aj pri bežných situáciách a činnostiach stretávalo s jednoduchou matematikou a jej používaním, snaží sa, aby dieťa so sluchovým postihnutím získavalo nové vedomosti z tejto oblasti pomocou **riešenia úloh podľa možností z bežného života**.

2.3.3 Človek a príroda

Vzdelávacie štandardy sú koncipované do nasledujúcich podoblastí: *Vnímanie prírody, Rastliny a živočíchy, Človek, Živá a Neživá príroda, Prírodné javy*. Podoblasti *Vnímanie prírody* a *Prírodné javy* majú všeobecnejší charakter.

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Človek a príroda* je dieťaťu so sluchovým postihnutím sprostredkovať širokú oblasť zážitkov a poznatkov. Táto oblasť otvára novú, špecificky ľudskú dimenziu života vymedzenú prežívaním nadšenia, obdivu, radosti z krásy života, prírody, vecí okolo seba.

Vzdelávacie obsah oblasti *Človek a príroda* je prispôsobený vývinovým možnostiam dieťaťa so sluchovým postihnutím. V materskej škole, v ktorej sa vzdeláva dieťa so sluchovým postihnutím, sa orientuje na osvojovanie elementárnych informácií a poznatkov o najbližšom prírodnom prostredí. Učiteľka by mala túto oblasť vyplniť najmä zaujímavými činnosťami, výdatným pohybom, hrami, ale aj sledovaním, objavovaním zaujímavostí v okolitom prostredí, bohatým kontaktom s prírodou. Prebúdza a utvára vzťah dieťaťa so sluchovým postihnutím k prírode, k jej hodnotám a krásam, podnecuje aktivity na ochranu prírody a starostlivosť o ňu.

2.3.4 Človek a spoločnosť

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Človek a spoločnosť* je, aby dieťaťu so sluchovým postihnutím sprostredkovala základné poznatky a súvislosti správania v spoločnosti modelovými situáciami a hrami, dramatizáciou priblížila a vysvetlila, ako uplatňovať a rešpektovať návyky kultúrneho správania, spoločenských pravidiel a prosociálnu výchovu. Učiteľka sprostredkúva dieťaťu so sluchovým postihnutím aj život nepočujúcich dospelých, komunitu nepočujúcich a identifikovanie sa s poruchou sluchu a patričnú hrdosť na poznávanie slovenského posunkového jazyka a utvára správne sebavedomie o svojej poruche či vnímaní seba samého, hrdosť na to, že patrí do komunity nepočujúcich. Cieľom je aj naučiť dieťa vnímať seba samého, ale aj rešpektovať iných – starších ľudí, ľudí s postihnutím.

2.3.5 Človek a svet práce

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Človek a svet práce* je sprostredkovať a upevňovať správne pracovné a hygienické návyky. Je len samozrejmé, že obsahom vzdelávania dieťaťa

so sluchovým postihnutím v období predškolského veku nie je plnohodnotná pracovná činnosť zameraná na vytváranie hodnôt, ale najmä drobné pracovné úkony v rozsahu vývinových možností a bezprostrednej skúsenosti dieťaťa so sluchovým postihnutím.

Činnosti v tejto oblasti sú pre dieťa so sluchovým postihnutím bohatým zdrojom sociálneho učenia, pomáhajú osvojovať si praktické zručnosti, utvárať kultúrne návyky, rozvíjajú samostatnosť dieťaťa. Preberaním pracovných úloh primeraných svojmu veku sa dieťa so sluchovým postihnutím učí zodpovednosti, sebaovládaniu, orientuje pozornosť na hodnotu vecí a ľudskej práce, upevňuje svoje sebavedomie, stáva sa samostatnejším, autonómnejším.

2.3.6 Umenie a kultúra

Vzdelávacia oblasť *Umenie a kultúra* sprevádza dieťa so sluchovým postihnutím celé predprimárne vzdelávanie a prelína sa s ostatnými vzdelávacími oblasťami. Plní kompenzačnú a reedukačnú funkciu, zároveň prispieva ku kultivovaniu osobnosti dieťaťa so sluchovým postihnutím. Prostredníctvom foriem denných činností je možné priblížiť dieťaťu so sluchovým postihnutím výtvarné, čiastočne aj hudobné umenie a pôsobiť tak na jeho estetické cítenie.

Vzdelávacia oblasť *Umenie a kultúra* má dve základné časti – *rytmicko-pohybovú výchovu a výtvarnú výchovu*.

Rytmicko-pohybová výchova

Rozvíjanie vnímania rytmu má výrazný vplyv na osvojovanie hovorenej reči u dieťaťa so sluchovým postihnutím. Vnímanie rytmu je sprostredkované predovšetkým prostredníctvom sluchovej, zrakovej, taktilnej, pohybovej a vibračnej stimulácie, pričom využívame rôzne spôsoby ich kombinácií.

Dieťa so sluchovým postihnutím sa učí:

- napodobňovaním vyjadrovať so zvukovými hračkami a nástrojmi tempo, rytmus, silu zvuku,
- reagovať pohybom na zvuk rytmických nástrojov,
- reagovať pohybom na rýchle a pomalé tempo hudby,
- spájať hudobno-pohybové hry s rytmizáciou riekaniiek, pesničiek, s pohybovým vyjadrením,
- tanečné kroky.

Hlavným cieľom podoblasti *výtvarná výchova* je dosiahnuť, aby dieťa so sluchovým postihnutím prostredníctvom hravých výtvarných činností s materiálmi a nástrojmi pomocou jednoduchých výtvarných vyjadrovacích prostriedkov vyjadrovalo svoje predstavy, rozvíjalo si fantáziu a tvorivosť, získavalo a rozvíjalo si elementárne výtvarné schopnosti, zručnosti a návyky.

2.3.7 Zdravie a pohyb

Vzdelávacia oblasť *Zdravie a pohyb* je zameraná na pohyb ako prostriedok upevňovania zdravia a podpory správneho psychosomatického a psychomotorického vývinu dieťaťa. Dieťa má byť motivované k pohybovej aktivite a využívať ju v každodennom živote bez pocitu únavy alebo vyčerpania. Pri výbere aktivít sa zohľadňuje individuálny postih dieťaťa,

individuálne pohybové obmedzenia, zvýšený dôraz sa kladie na oblasti, ktoré môžu byť v súvislosti so stratou sluchu narušené (napr. rovnováha).

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Zdravie a pohyb* je poskytovať základné informácie súvisiace so zdravím v primeraných komunikačných formách (slovenský jazyk, slovenský posunkový jazyk alebo iné komunikačné formy) a súčasne prostredníctvom vhodných telesných cvičení viesť dieťa so sluchovým postihnutím k osvojeniu a zdokonaľovaniu pohybových schopností a zručností. Ide aj o činnosti a aktivity spojené so sebaobsluhou, udržiavaním poriadku v osobných veciach, s upevňovaním samostatnosti pri hygienických návykoch, resp. s vykonávaním drobných služieb dospelým alebo iným deťom.

Súčasťou vzdelávacej oblasti *Zdravie a pohyb* sú i sezónne aktivity a výcviky, ktoré sa realizujú v súlade s podmienkami danej materskej školy, s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia dieťaťa.

2.4 Vzdelávacie štandardy

Plnenie obsahového a výkonového štandardu je ovplyvnené stupňom a charakterom sluchového postihnutia a z toho vyplývajúcich individuálnych schopností a možností dieťaťa.

2.4.1 Vzdelávacia oblasť JAZYK A KOMUNIKÁCIA

1 Hovorená reč Komunikačné konvencie Artikulácia a výslovnosť Gramatická správnosť a spisovnosť	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia: <ul style="list-style-type: none"> – rozširovať si pasívnu a aktívnu slovnú zásobu v slovenskom jazyku, – uplatniť aktívnu slovnú zásobu vzhľadom na obsahový kontext (zmysluplne rozprávať prostredníctvom rôznych komunikačných prostriedkov o svojich pocitoch, zážitkoch, dojmach), – reagovať verbálne a neverbálne na otázky a pokyny, – používať synonymá, – uplatňovať schopnosť analyticko-syntetických hier a činností so slovami. 	Rozvíjanie pasívnej a aktívnej slovnej zásoby v slovenskom jazyku. Neslovné reakcie (pohyby, gestá, mimika). Tvorivosť v rečovom prejave. Analyticko-syntetické činnosti so slovami. Podpora verbálnej informácie.
2 Písaná reč CHÁPANIE OBSAHU, VÝZNAMU A FUNKCIÍ PÍSANEJ REČI Poznávanie funkcií písanej reči Porozumenie explicitného významu textu – slovná zásoba Porozumenie implicitného významu textu Znalosť žánrov a jazykových prostriedkov písanej reči	

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavit' záujem o knihy, písmená, číslice, orientovať sa v knihách, – vnímať s porozumením a citovým zaangažovaním detskú ľudovú a autorskú poéziu, rozprávky a príbehy, – vnímať s citovým zaangažovaním bábkové divadlo a iné detské divadlo, – zapamätať si a prednášať prostredníctvom rôznych komunikačných prostriedkov krátke literárne útvary, napr. riekanky, hádanky, vyčítanky, krátke detské básne, atď., – prostredníctvom rôznych komunikačných prostriedkov reprodukovať voľne ľudové a autorské rozprávky a príbehy, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarne, dramaticky) pocity a dojmy z rozprávok, príbehov a divadla, – „čítať“ kreslený príbeh a obrázkový seriál, – „písať“ obrázkový list, – poznať štruktúru spisovnej podoby jazyka, – porozumieť spisovnej podobe jazyka, – obsahy a zážitky z čítania vyjadriť vo výtvarných činnostiach, – obsahy a zážitky z čítania vyjadriť v dramatických a rytmicko-pohybových činnostiach, – poznať základné rozprávkové postavy (Červená čiapočka, Janko a Marienka, Tri prasiatka) – chápať jednoduchý dej, pomenovať postavy, predmety zobrazené: obrázkami, diafilmami, filmami, diapozitívami, – pochopiť vzťah medzi jednoduchým textom (1 – 3 vety) a obrázkom, – rozpoznávať rozprávkových hrdinov, ich vlastnosti, konanie, rozdiely, prebúdzajú sympatie ku kladnej postave, porovnávať rozdiely medzi nimi. 	<p>Jazyková a literárna gramotnosť.</p> <p>Knihy, písmená a číslice.</p> <p>Detská, ľudová a autorská poézia a próza.</p> <p>Prednes literárnych útvarov.</p> <p>Voľná reprodukcia literárnych textov.</p> <p>Literárno-dramatická tvorivosť.</p> <p>Umelecké stvárnenie obsahu literárnych a dramatických diel.</p> <p>„Čítanie“ a „písanie“ jednoduchého príbehu.</p> <p>Globálne „čítanie“.</p> <p>Ideovizuálne „čítanie“.</p> <p>Dramatoterapia.</p>

2 Písaná reč

CHÁPANIE FORMÁLNYCH CHARAKTERISTÍK PÍSANEJ REČI

Koncept tlače a znalosť knižných konvencií

Fonologické procesy a fonologické uvedomovanie

Grafomotorické predpoklady písania

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none">– na základe ilustrácie rozprávať vlastný jednoduchý príbeh,– používať knihu správnym spôsobom,– identifikovať niektoré písmená abecedy,– reagovať podmienene na sluchové podnety,– sedieť správne a dodržiavať sklon papiera pri kreslení na stole,– využívať vizuomotorickú a audiomotorickú koordináciu (senzomotorickú)– využívať koordináciu zraku a ruky,– kresliť veľkými grafickými pohybmi,– kresliť uvoľnenou rukou, plynulo a smelo,– držať správne grafický materiál a používať primeranú intenzitu tlaku na podložku pri používaní rôznych techník, znázorňovať graficky motivovaný pohyb vychádzajúci z ramenného kĺbu (kývanie, mletie, hojdanie, navíjanie), zápästia (vertikálne línie, horizontálne línie, krivky, slučky) a pohybu dlane a prstov (horný a dolný oblúk, lomená línia, vlnovka, ležatá osmička, fiktívne písmo).	<p>Ilustrácia a text.</p> <p>Správne držanie knihy.</p> <p>Vizuomotorika.</p> <p>Audiomotorika (senzomotorická koordinácia).</p> <p>Grafomotorika.</p> <p>Základné grafické tvary.</p>

3 Individuálna logopedická intervencia

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none">– fúkať do ľahkého pierka, na poranený prst, ruku, nohu, do horúcich tekutín na lyžičke (polievka, mlieko), do plameňa sviečky dovtedy, až sviečka zhasne, do ľahkého chumáča vaty, pingpongovej loptičky na stole, do chumáča vaty, pingpongovej loptičky visiacej na nitke, do rôznych vrtuliek,	<p>Dychové a uvoľňovacie cvičenia.</p> <p>Orofaciálne cvičenia.</p> <p>Prípravné cvičenia zamerané na uvoľnenie svalstva tváre, dýchacích orgánov, na</p>

<p>lodičiek ap.</p> <ul style="list-style-type: none"> – fúkať do fúkacích hudobných nástrojov (trúbky, harmoniky, píšťalky ap.), – vyfukovať mydlové bubliny cez slamku, – napodobňovať pohyby piestov rušňa a opakovane vyslovovať š-š-š, – vydýchnuť bez účasti hlasu, s účasťou hlasu, – vyslovovať správne a zreteľne hlásky a hláskové skupiny podľa jazykových a rečových schopností a zručností dieťaťa so sluchovým postihnutím, – rozvíjať fonematické uvedomovanie, schopnosť diferencovať dištinktívne znaky jazyka podľa individuálnych schopností dieťaťa. – rozvíjať si artikuláciu obratnosť a výslovnosť, správne dýchanie, – rozvíjať si slovnú zásobu, – rozvíjať si schopnosť používať ustálené slovné spojenia – frázy, – rozvíjať si schopnosť reprodukovať udalosť, príbeh alebo prečítaný text štruktúrovane, kohézne, zmysluplne a plynule. 	<p>dosiahnutie dobrej pohyblivosti jazyka.</p> <p>Mimické cvičenia zamerané na odstránenie napätia faciálneho svalstva, na odstránenie pevného ústneho uzáveru, na stabilizáciu jazyka.</p> <p>Hlas, tvorenie hlasu.</p> <p>Artikulácia hlások a hláskových skupín.</p> <p>Formálna a obsahová stránka reči.</p> <p>Rozvoj fonematického uvedomovania.</p>
--	--

4 Sluchová výchova

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – správne dýchať, so snahou vydávať prirodzený hlas, so súčasným využitím pohybov od najjednoduchších až po najzložitejšie, – poznávať svet zvukov a hudby (vnímaním vibrácií hmatom, pomocou načúvacieho aparátu, kochleárneho implantátu alebo pomocou zvyškov sluchu), – vnímať a rozlišovať hudobné i nehudobné zvuky, – rozoznávať prítomnosť a absenciu zvuku i reči, – spontánne vnímať zvuk a reč (hľadať zvuk pohľadom, otočením hlavy, zľakne sa, ustane vo svojej činnosti), – demonštrovať selektívnu pozornosť na zvuk a reč, 	<p>Dychové cvičenia.</p> <p>Detekcia, diskriminácia a identifikácia zvukov a hudby.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – reagovať na zvukový alebo rečový podnet tak, že vytvára podmienenú odpoveď, – lokalizovať zvukový alebo rečový zdroj, – rozlišovať počet zvukov, – identifikovať mužské, detské a ženské hlasy, – imitovať jednotlivé rečové i nerečové vzorce na úrovni zvukov a slov, – identifikovať dvojslabičné slová, – vytlieskaním určovať počet slabík v slove, – rozlišovať slová líšiace sa počtom slabík, – rozlišovať slová líšiace sa dĺžkou, – rozlišovať slová líšiace sa samohláskou, – rozlišovať slová líšiace sa spoluhláskou, – identifikovať dvojslabičné slová, – identifikovať krátke vety pri jednoduchej otázke, – identifikovať krátke vety s opakovaním jedného slova, – identifikovať krátke vety s rôznymi podstatnými menami, slovesami a prídavnými menami, – porozumieť a realizovať jednoduché pokyny, – uplatňovať sluchové a rečové zručnosti v jednoduchom rozhovore. 	
--	--

5 Slovenský posunkový jazyk *

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – predstaviť sa, povedať svoje krstné meno v prstových znakoch, – pozdraviť sa, poprosiť, rozlúčiť sa, poďakovať, ospravedlniť sa, – pomenovať svojich členov rodiny, – posunkovať základné číslovky do 10, – pomenovať niektoré farby, – vyjadrovať svoje činnosti v škole aj mimo školy, – pomenovať ročné obdobia, – pomenovať niektoré zvieratá, – pomenovať niektoré druhy jedla, nápojov, ovocia a zeleniny, 	<p>Predstavovanie. Pozdravy. Moja rodina. Číslovky. Farby. Režim dňa. Oblečenie. Ročné obdobia. Rastliny a živočíchy. Jedlo a nápoje. Ovocie a zelenina. Rozvíjanie pasívnej a aktívnej slovnej zásoby</p>

– rozširovať si pasívnu a aktívnu slovnú zásobu v slovenskom posunkovom jazyku.	v slovenskom posunkovom jazyku.
* <i>Poznámka: Obsah vzdelávania podoblasti Slovenský posunkový jazyk sa realizuje s prihliadnutím na zvolenú metódu vzdelávania, prípadne s prihliadnutím na špeciálnopedagogickú potrebu konkrétneho dieťaťa so sluchovým postihnutím .</i>	

2.4.2 Vzdelávacia oblasť MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

1 Čísla a vzťahy	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (farba, tvar, veľkosť), – určiť rovnaké alebo rozdielne množstvo prvkov v skupine, – počítať minimálne od 1 do 10, – priradiť číslo (nie číslicu) k danému počtu predmetov od 1 do 10, – vykonávať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 10 (v spojitosti s manipuláciou s predmetmi alebo hračkami), – poznať polohu vecí v priestore a možnosti meniť polohu, – chápať a s prihliadnutím na stupeň a charakter postihnutia používať pojmy v slovenskom alebo posunkovom jazyku, ktoré označujú polohu (napr. hore, dole, blízko, ďaleko, vysoko, nízko, vnútri, vonku, vpredu, vzadu, na, pod, v, pred, za, do ku, okolo, medzi, oproti, vpravo, vľavo a pod.). 	<p>Priradovanie, triedenie, usporadúvanie, zostavovanie podľa kritérií.</p> <p>Číselný rad od 1 do 10.</p> <p>Základné početové úkony v číselnom rade od 1 do 10.</p>
2 Geometria a meranie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – slovne alebo v posunkoch vyjadriť rozličné tvary (napr. guľatý, hranatý, špicatý a pod.) – poznať, rozlíšiť, priradiť, triediť a určiť niektoré rovinné geometrické tvary, – poznať, rozlíšiť, priradiť, triediť a 	<p>Rovinné (kruh, trojuholník, štvorec a obdĺžnik) a priestorové geometrické tvary (guľa, kocka, kváder, valec).</p> <p>Plošná a priestorová tvorivosť.</p> <p>Porovnávanie a triedenie tvarov (guľa, kocka,</p>

<p>určiť niektoré priestorové geometrické tvary,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zostaviť z puzzle, rozstrihaných obrázkov, paličiek alebo geometrických tvarov obrazce a útvary podľa fantázie, predlohy a slovných inštrukcií – vedieť rozlíšiť tvar predmetov (objektov) vo svojom najbližšom okolí (guľa, kocka, trojuholník, štvorec, kruh, obdĺžnik). – vkladať doštičky určitého tvaru do príslušných otvorov, – zostavovať z doštičiek rozličné tvary podľa predlohy, i podľa fantázie, – vyhľadávať okolo seba predmety určitého tvaru, skladať obrázky podľa predlohy (kocky i plošné tvary), didaktické hry, hádanky, – zoskupovať predmety podľa tvaru, umiestňovať v priestore rozličné tvary a pod. – vyhľadať veci určitej veľkosti, tvaru a polohy v priestore (tieto kritéria možno uplatňovať osobitne, i všetky odrazu), – určovať podľa odhadu, čo je väčšie, ľahšie, ťažšie, vážiť predmety na váhe (minciar, miskové váhy), – merať dĺžku vecí niťou, paličkou, merať dĺžku miestnosti krokmi, určovať veľkosť nádob rozličného tvaru, naplniť, vyprázdňovať, – nalievať, vylievať, odhadovať objem (veľkosť) podľa tvaru (napríklad: guľka, placka, valček z rovnakého množstva plastelíny – čo je viac), didaktické hry a hádanky s využitím farby, tvaru, veľkosti, polohy. 	<p>koleso, trojuholník, štvoruholník).</p> <p>Veľkosť predmetov (veľký – malý, vysoký – nízky, dlhý – krátky, široký – úzky, hrubý – tenký, ťažký – ľahký, tučný – chudý a pod.)</p> <p>Zmeny veľkosti a objemu (rast, zväčšovanie, zmenšovanie, pribúdanie, ubúdanie, zvyšovanie, znižovanie a pod.).</p>
---	--

3 Logika

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ukázať, pomenovať predmety, ktoré majú spoločnú vlastnosť (farbu, veľkosť, tvar), – tvoriť súbory predmetov na základe vopred vymedzenej vlastnosti (farba, veľkosť, tvar, objem, kvalita, atd.), 	<p>Identifikácia a pomenovanie predmetov, ktoré majú spoločnú vlastnosť.</p> <p>Vytváranie súborov predmetov, ktoré majú spoločnú vlastnosť.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – vedieť rozhodovať o pravdivosti alebo nepravdivosti rôznych tvrdení, – vedieť rozhodovať o pravdivosti alebo nepravdivosti aj pri formuláciách v tvare negácie: tento predmet nie je žltý – je to pravda?, – vedieť rozhodnúť o pravdivosti alebo nepravdivosti rôznych tvrdení s využitím vzťahov usporiadania (napr. myška je väčšia ako slon – je to pravda?), – kresliť, triediť, usporiadať predmety a obrázky do tabuliek s určitým záhlavím (napr. v rade je daná farba, v stĺpci tvar), – vedieť usporiadať danú skupinu prvkov na základe dejovej a časovej postupnosti a používať termíny, ktoré sa pri usporiadaní vyskytujú (prvý, posledný, pred – za, vzhľadom na prvého a posledného). 	<p>Porovnávanie a uvedomovanie si rozdielnej veľkosti predmetov a osôb vo svojom okolí.</p> <p>Uvedomovanie si postupnosť, čo sa robí ako prvé a čo nasleduje potom, striedanie činnosti a pravidelnosti.</p> <p>Pravidlá hry.</p>
4 Práca s informáciami	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zvládnuť na základe napodobňovania/alebo opakovania a slovných inštrukcií učiteľa na elementárnej úrovni prácu s počítačom, – pracovať s detskými edukačnými programami,* – využívať rôzne zdroje získavania a zhromažďovania informácií aj mimo materskú školu (od osôb v okolí prostredí, z detských kníh, časopisov a encyklopédií, prostredníctvom informačno-komunikačných technológií, z rôznych médií). 	<p>Elementárne základy práce s počítačom.</p> <p>Rôzne zdroje získavania a zhromažďovania informácií.</p>
<p><i>* Poznámka: cieľ sa plní za predpokladu, ak sú v materskej škole vytvorené vhodné podmienky.</i></p>	

2.4.3 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A PRÍRODA

1 Vnímanie prírody	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť podľa typických znakov ročné obdobia, – určiť niektoré pozorovateľné spojitosti medzi rastlinnou a živočíšnou ríšou, – prostredníctvom rôznych komunikačných prostriedkov zdôvodniť význam prírodného prostredia na základe pozorovania a zážitkov z prírody, – využívať rôzne zdroje získavania a zhromažďovania informácií aj mimo materskú školu (od osôb v okolí prostredí, z detských kníh, časopisov a encyklopédií, prostredníctvom informačno-komunikačných technológií, z rôznych médií). 	<p>Ročné obdobia.</p> <p>Rastlinná a živočíšna ríša.</p> <p>Význam prírodného prostredia.</p>
2 Rastliny a živočíchy	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať, opísať prostredníctvom rôznych komunikačných prostriedkov a rozlíšiť niektoré rastliny, – uvedomiť si a vedieť prostredníctvom rôznych komunikačných prostriedkov zdôvodniť význam starostlivosti o rastliny, – poznať, opísať a rozlíšiť stromy a kríky, – vedieť, že huby sú jedlé a nejedlé, jedovaté, – poznať rôzne druhy ovocia a zeleniny a uvedomovať si ich význam pre zdravie, – poznať, rozlíšiť a určiť na základe priameho alebo sprostredkovaného pozorovania niektoré domáce, lesné a exotické zvieratá, vtáky a voľne žijúce živočíchy, – prostredníctvom rôznych komunikačných prostriedkov, 	<p>Rastliny.</p> <p>Starostlivosť o rastliny.</p> <p>Stromy a kríky.</p> <p>Huby.</p> <p>Ovocie a zelenina.</p> <p>Živočíchy.</p>

<p>zdôvodniť úžitok niektorých domácich zvierat,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zaujať pozitívne postoje k zvieracej ríši, – poznať nebezpečenstvo vyplývajúce z dotýkania sa neznámych živočíchov. 	
3 Človek	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozorovať, pozerat' obrázky, video, film, marionety, didaktické hry na overovanie zmyslovej činnosti (ochutnávanie, čuchanie, počúvanie, hmatanie), experimentovať s lupou, ďalekohľadom, s možnosťami pohybu, – určiť na základe viacmyslového vnímania časti tela a rôznymi komunikačnými prostriedkami opísať ich funkciu, – vnímať a určiť viacerými zmyslami niektoré životne dôležité orgány (srdce, pľúca, mozog, atď.), – prejaviť pozitívne postoje k svojmu telu a vyjadriť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov, – aplikovať poznatky o svojom tele pri zobrazovaní a vytváraní ľudskej postavy (s uplatnením rôznych výtvarných a pracovných techník), – rozlíšiť a jednoduchým spôsobom intuitívne opísať stav zdravia a stav choroby, – dodržať zásady ochrany zdravia (s pomocou učiteľky), – zaujať pozitívne postoje k svojmu zdraviu i k zdraviu iných a vyjadriť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov, – privolať pomoc dospelého v krízových situáciách, v ktorých je ohrozené jeho zdravie, prípadne zdravie iných, – uvedomiť si nebezpečenstvo kontaktu s neznámymi osobami (odmietnuť sladkosti od neznámych osôb, vnímať to ako nebezpečenstvo ohrozenia zdravia), – rozlíšiť príčiny možného 	<p>Ľudské telo.</p> <p>Umelecké stvárnenie ľudskej postavy.</p> <p>Základné prejavy života: pohyb, rast, vývin, zmeny:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vlastné telo a jeho časti (prejavy, funkcie, význam – hýbeme sa, rastieme, dýchame, srdce, krv, oči, uši, nos, jazyk, zuby, ruky, nohy, hlava atď.), – telesné rozdiely medzi chlapcami a dievčatami, – telesná sila, zdatnosť, zdravie, otužilosť, hygiena, – choroby, únava, staroba, nevládnosť, – vznik života, rodičia a deti, bábätko – starostlivosť oň. <p>Zdravotný stav, postoje k zdraviu.</p> <p>Zásady ochrany vlastného zdravia.</p> <p>Riešenie krízových situácií ohrozujúcich zdravie.</p> <p>Ochrana proti drogám.</p> <p>Možnosti poškodenia zdravia.</p> <p>Jedlo a nápoje. Zdravé potraviny.</p>

<p>nebezpečenstva a poškodenia zdravia pri zakázanej manipulácii s niektorými predmetmi, napr. s ostrými predmetmi, zápalkami, liekmi, chemikáliami, čistiacimi prostriedkami, elektrospotrebičmi, ale aj neznámymi prírodninami,</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať druhy jedál a nápojov, – poznať, rozlíšiť, triediť a vyberať si zdravé potraviny. 	
<h4>4 Neživá príroda</h4>	
<p style="text-align: center;">Výkonový štandard</p>	<p style="text-align: center;">Obsahový štandard</p>
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať, rozlíšiť zložky živej a neživej prírody, – poznať, opísať prostredníctvom rôznych komunikačných prostriedkov, rozlíšiť prírodné javy ovplyvnené počasím, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami vlastné predstavy o zemi získané pozorovaním a z rôznych médií, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami predstavy o slnku získané pozorovaním a z rôznych médií, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami predstavy o mesiaci a hviezdach získané pozorovaním a z rôznych médií. 	<p>Živá a neživá príroda. Počasie. Elementárne predstavy o zemi. Elementárne predstavy o slnku. Elementárne predstavy o mesiaci a hviezdach. Zem, voda, vzduch, slnko, počasie a jeho vplyv na prírodu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zem, jej vlastnosti a podoby, piesok, blato, kamene (tvrdá, sypká, mokrá, suchá atď.), praktické využitie, – voda, jej vlastnosti a podoby (dážď, sneh, ľad, para, tečie, leje sa, strieka, fľka, mokrá, studená, teplá, čistá, čerstvá a pod.), – vzduch, vlastnosti (teplý, studený, čistý, čerstvý, zdravý, znečistený), význam pre život, – slnko, vlastnosti, užitočnosť, škodlivosť (vychádza, zapadá, svieti, hreje, opaluje, suší, vysušuje, spaľuje), striedanie dňa a noci, – počasie, sledovanie zmien, charakteristika (pekne, teplo, zima, prší, leje sa, vietor, búrka, hrmí, blýska sa, zamračené, jasno, dúha, hmla).

5 Prírodné javy	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uskutočniť experimentovanie s pieskom, hlinou, magnetom, zrkadlom, lupou, – robiť a púšťať šarkany, papierové lodičky, lietadielka, veterné ružice, mlyny, – nafukovať bicyklovou pumpou, kempingovým nafukovačom predmety, – sledovať tieň, slnečné hodiny, – hojdať sa, kĺzať sa, sánkovať sa, robiť farebné figúrky z ľadu a i. 	<p>Pozorovanie prírodných javov.</p> <p>Skúmanie prírodných javov:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oheň, vlastnosti ohňa, užitočnosť, škodlivosť, nebezpečenstvo súvisiace s ohňom, vodou, ohrozenie života a zdravia, – mrznutie, topenie, – svetlo, tieň, tma.

2.4.4 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

1 Orientácia v čase	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v časových vzťahoch jedného dňa, týždňa a roka v spojení s konkrétnymi činnosťami a prostredníctvom rozlišovania podstatných znakov, – rozlíšiť časové vzťahy – čo je teraz, dnes, čo bolo, včera, čo bude, zajtra – vyjadriť koľko má rokov, poznať ročné obdobie, príp. aj mesiac svojho narodenia, – vymenovať činnosti, ktoré počas dňa robíme, priradiť činnosť k pojmu (ráno raňajkuje, obliekame sa, na obed obedujeme a pod.). 	<p>Časové vzťahy.</p> <p>Elementárne predstavy o čase, objasňovanie a prehĺbovanie významov slovných označení časových vzťahov:</p> <ul style="list-style-type: none"> - časti dňa, napr. deň, noc, ráno, poludnie, večer, - dlhšie časové úseky: jar, leto, jeseň, zima, - základné časové pojmy: teraz, hneď, potom, dnes, zajtra.
2 Orientácia v okolí	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prostredníctvom rôznych komunikačných prostriedkov pomenovať miesto svojho bydliska, – vedieť, že naša vlasť je Slovenská republika, 	<p>Bydlisko.</p> <p>Mestá a obce.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – vedieť, že hlavným mestom je Bratislava, – uvedomovať si a poznávať významné miesta v najbližšom okolí (napríklad škola, obchodný dom, lekáreň, pošta, železničná stanica a pod.), účel, význam, – pomenovať jednotlivé priestory v materskej škole (trieda, jedáleň, šatňa, internát, dvor, ihrisko, umyváreň, kúpeľňa, toaleta) – vymenovať čo v jednotlivých miestnostiach robíme, načo slúžia, – orientovať sa v tesnej blízkosti domova a materskej školy, – poznať dominanty svojho bydliska, – zaujať postoj k svojmu domovu a vyjadriť ho prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov. 	<p>Moja rodná vlasť.</p> <p>Okolie materskej školy a internátu.</p> <p>Orientácia v bezprostrednom okolí domova a materskej školy.</p> <p>Postoje k domovu.</p>
---	---

3 Dopravná výchova

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať základné dopravné značky, riadiť sa podľa nich, – prechádzať bezpečne cez cestu pod vedením starších osôb, – poznať, rozlíšiť, priradiť a triediť dopravné prostriedky podľa miesta pohybu (zem, voda, vzduch). 	<p>Bezpečnosť cestnej premávky. Dopravné prostriedky. Spôsoby a možnosti bezpečného prechodu cez cestu, dodržiavanie zásady vidieť a byť videný. Svetelná signalizácia, orientácia vo farbách semaforov, v značených prechodoch, dopravných značkách pre chodcov.</p>

4 Geografia okolia

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať najznámejšie prírodné krásy našej vlasti, napr. Vysoké Tatry alebo Dunaj, – pri vychádzkach poznať prírodné prostredie: vrchy, lesy, polia, lúky, potoky, rieky, jazerá, najmä v okolí materskej školy a pod. 	<p>Najznámejšie prírodné krásy našej vlasti.</p> <p>Prírodné prostredie v okolí materskej školy: vrchy, lesy, polia, lúky, potoky, rieky, jazerá.</p>

5 História okolia

S prihliadnutím na dôsledky sluchového postihnutia, ktoré sa prejavujú najmä v slovnej zásobe, sa v tejto oblasti dieťa so sluchovým postihnutím nevzdeláva. Venujeme sa upevňovaniu pojmov v slovenskom jazyku a slovenskom posunkovom jazyku, ktoré sa týkajú orientácie času a okolia.

6 Národné povedomie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať štátne symboly Slovenskej republiky, – poznať dominanty hlavného mesta – Bratislavský hrad, rieku Dunaj, – poznať slovenský posunkový jazyk a používať ho, – poznať aspoň základné posunky na pojem nepočujúci, mesto, hlavné, štát, Slovensko, – poznať dospelé významné nepočujúce osobnosti, – poznať tradíciu a kultúru nepočujúcich. 	<p>Štátne symboly Slovenskej republiky.</p> <p>Bratislava – hlavné mesto Slovenska.</p> <p>Nepočujúci a hrdosť na kultúru nepočujúcich.</p>
7 Ľudia v blízkom a širšom okolí	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – predstaviť sa menom i priezviskom rôznymi komunikačnými prostriedkami, – rozlíšiť a pomenovať členov rodiny, – zaujať postoj k členom rodiny, vrátane novonarodeného člena rodiny, a vyjadriť ho prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov, – poznať vlastné meno a adresu bydliska, meno otca, matky (krstné meno, prípadne aj priezvisko), – označiť ďalších členov rodiny (brat, sestra, babička, dedko, teta, krstná mama a pod.), – poznať mená detí v triede (krstné, prípadne aj priezvisko), – poznať meno svojej učiteľky, svoju značku. 	<p>Meno a priezvisko dieťaťa.</p> <p>Rodina a jej členovia.</p> <p>Postoje k členom rodiny.</p> <p>Meno učiteľky, detí v triede.</p>
8 Základy etikety	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozdraviť, poďakovať a požiadať o pomoc prostredníctvom rôznych komunikačných prostriedkov, – uplatňovať a rešpektovať návyky 	<p>Základné pravidlá kultúrneho (spoločenského) správania.</p> <p>Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca.</p>

<p>kultúrneho správania a spoločenských pravidiel,</p> <ul style="list-style-type: none"> – dodržiavať zvolené pravidlá, spolupracovať, rešpektovať ostatných. 	
9 Ľudské vlastnosti a emócie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – komunikovať prijateľným spôsobom pozitívne a negatívne emócie a vyjadriť pocity, – nadviazať neverbálny a verbálny kontakt s inými deťmi a dospelými, – predstaviť seba a svojho kamaráta prostredníctvom rôznych komunikačných prostriedkov, – rozlišovať pozitívne i negatívne emócie druhých osôb, – rozdeliť sa, obdarovať niekoho a pomôcť inému, – nenásilne riešiť konflikt s iným dieťaťom/deťmi, dohodnúť sa na kompromise, – vyjadriť elementárne hodnotiace postoje k správaniu iných, – hodnotiť a rozlišovať pozitívne i negatívne charakterové vlastnosti ľudí na základe reálnych i fiktívnych situácií, – zaujať pozitívne a empatické postoje k chorým, osobám so zdravotným postihnutím, starým ľuďom, multikultúrnej a socioekonomickej rozmanitosti ľudstva. 	<p>Komunikácia emócií.</p> <p>Orientácia v emóciách iných osôb.</p> <p>Delenie, pomoc, obdarovanie.</p> <p>Rozmanitosť ľudských vlastností.</p> <p>Základy empatie.</p>
10 Prosociálne správanie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlišovať vhodné a nevhodné správanie, – vedieť obdarovať druhých, – podeliť sa o veci, – presadzovať sa v hre alebo v činnosti spoločensky prijateľným spôsobom – riešiť konflikt nenásilne, – uvedomovať si na elementárnej úrovni dôsledky svojho správania, 	<p>Vhodné a nevhodné správanie.</p> <p>Vzájomné obdarúvanie detí, obdarúvanie inej osoby.</p> <p>Vzájomné podelenie sa s hračkami alebo vecami.</p> <p>Presadzovanie sa s ohľadom na seba a na druhých.</p> <p>Nenasílné riešenie konfliktu.</p>

– odmietat' kontakt s neznámymi osobami.	Bezpečné a nebezpečné správanie.
--	----------------------------------

2.4.5 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SVET PRÁCE

1 Materiály a ich vlastnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať rôznorodosť predmetov vo svojom okolí, – vnímať a rozoznať, že predmety sú z rôzneho materiálu, ktorý má rôzny povrch, tvar, farbu, veľkosť, atď. (napr. aj hračky), – rozoznať (hmatom, príp. čuchom aj sluchom u nedoslýchavých) rôzne materiály, – vymenovať rôzne prírodné materiály (napr. kameň, drevo, uhlie, slama, šúpolie, perie, vlna a pod.). – vymenovať človekom upravené materiály (napr. papier, sklo, a pod.). – vhodne využívať materiály pri zhotovení predmetov, výrobkov, – poznať niektorý materiál, z ktorého je predmet vyrobený. 	<p>Predmety okolo nás.</p> <p>Prírodné materiály (kameň, drevo, uhlie, slama, šúpolie, perie, vlna a pod.).</p> <p>Papier, plasty, sklo, kovy, textil.</p> <p>Práca s rôznym materiálom.</p>
2 Konštruovanie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zhotoviť jednoduchý predmet zo skladačiek a stavebníc z rôzneho materiálu postupne od väčších dielcov až po drobné dieliky podľa vlastnej fantázie a podľa predlohy, – pochopiť technický náčrt ako návod pre vytvorenie predmetu, – zhotoviť daný predmet podľa návrhu/vkladať do predlohy (schémy, náčrtu, predlohy), – pracovať podľa jednoduchého kresleného postupu, – zhotoviť jednoduchý predmet, výrobok z rozmanitého materiálu, vrátane odpadového, rôznymi technikami 	<p>Skladanie a rozkladanie jednoduchých predmetov, puzzlí, mozaiky a stavebníc.</p> <p>Zhotovenie predmetu podľa náčrtu.</p> <p>Jednoduché kreslené technologické postupy.</p> <p>Technická tvorivosť.</p>

<p>(strihať, lepiť, tvarovať materiál atď.), uplatňovať pri tom technickú tvorivosť, – používať efektívne, ekonomické a bezpečné postupy práce.</p>	
3 Užívateľské zručnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – používať náradie a nástroje pri príprave, úprave predmetu alebo materiálu, – bezpečne manipulovať s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi, – vedieť používať predmety dennej potreby v domácnosti a aj elementárne pracovné nástroje v dielni či záhrade. 	<p>Rozvíjanie spôsobilosti používať nástroje a náradie.</p> <p>Realizácia činností, pri ktorých dieťa využíva jemnú motoriku, napríklad navliekanie korálikov, prevliekanie šnúrok, triedenie drobných predmetov, skladanie papiera a pod.</p> <p>Rozvíjanie jednoduchých užívateľských zručností: hrabanie hrabľami; prenášanie sypkého materiálu lopatou; skrutkovanie; odťahovanie a priťahovanie matíc kľúčom; strihanie nožnicami; krájanie tupým nožom; otváranie a zatváranie visacieho zámku; viazanie uzla a mašličky; navliekanie ihly a zošívanie tupou ihlou; pranie mydlom; nalievanie tekutín z fľaše a do fľaše (a iné podľa aktuálnych možností školy).</p>
4 Remeslá a profesie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať a rôznymi komunikačnými prostriedkami opísať a umelecky stvárniť rozmanité ľudské činnosti, – poznať niektoré tradičné remeslá. – poznať a v hrách napodobniť prácu rodičov, – pochopiť význam práce na základe rozmanitých pracovných činností, – riešiť interaktívne úlohy v detských edukačných programoch – oboznamovať sa s činnosťou ľudí v rôznych povolaniach (šofér, učiteľ, lekár, policajt) – porozprávať, nakresliť čím chce byť. 	<p>Ľudské činnosti a ich umelecké stvárnenie.</p> <p>Význam práce.</p> <p>Ľudia a ich práca.</p> <p>Besedy s ľuďmi rôznych profesií.</p>
<p><i>Poznámky:</i> <i>Ciele vzdelávacej oblasti Človek a svet práce sa plnia za predpokladu, ak sú v materskej škole vytvorené vhodné podmienky.</i></p>	

S prihliadnutím na dôsledky sluchového postihnutia je podoblasť Technológie výroby vzdelávacej oblasti Človek a svet práce vynechaná. Venujeme sa realizácii činností, pri ktorých dieťa využíva a rozvíja si jemnú motoriku, ktorá má pozitívny vplyv aj na rozvíjanie artikulácie u dieťaťa so sluchovým postihnutím .

2.4.6 Vzdelávacia oblasť UMENIE A KULTÚRA

1 Rytmicko-pohybová výchova	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – sledovať tep, tlkot srdca, napodobniť rytmy tlieskaním, pohybom tela, – rytmizovať hrou na telo a rytmickými nástrojmi 2/4 takt pri rôznych postojoch, chôdzi, behu, – pohotovo reagovať na zmenu tempa, intenzity a výšky hudobného a rytmického sprievodu, – rytmizovať ľudové riekanky a detské ľudové a umelé piesne hrou na tele alebo prostredníctvom Orffovho inštrumentára, – uplatňovať tanečné prvky (cvalové poskoky, poskočný krok, otočky, úklony), – uplatňovať získané schopnosti v pohybovej improvizácii podľa hudby, – uplatňovať melodicko-intonačnú terapiu. 	<p>Prirodzené rytmy – biorytmy.</p> <p>Vnímanie hudby v rôznych relaxačných polohách (v ľahu na chrbte alebo na bruchu, v sede a pod.) pomocou načúvacieho aparátu alebo hmatovým vnímaním vibrácií.</p> <p>Rytmizácia hrou na telo pri postojoch, chôdzi, behu.</p> <p>Reakcie na zmenu tempa hudby.</p> <p>Rytmizácia riekaniek a piesní.</p> <p>Tanec a pohybová improvizácia.</p> <p>Muzikoterapia.</p>
2 Výtvarná výchova	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – experimentovať s vlastnosťami farieb a uplatňovať ich tvorivé variácie, – pokryť celú plochu rozmanitými farbami, – kresliť, maľovať, modelovať v rôznych polohách (ľah, kľak, stoj, sed), – kresliť, maľovať, modelovať podľa predlohy a vlastnej fantázie a na tému, – kresliť, maľovať, modelovať rôznymi technikami, tvorivo a s použitím rôzneho materiálu, – kresliť, maľovať, modelovať, plošne 	<p>Experimentovanie s farbami.</p> <p>Výtvarná tvorivosť.</p> <p>Kreslenie, maľovanie, modelovanie.</p> <p>Výtvarné techniky.</p> <p>Plošné a priestorové výtvarné stvárňovanie.</p> <p>Kompozičné celky.</p>

<p>a priestorovo zobrazovať ľudskú a zvieraciu postavu,</p> <ul style="list-style-type: none"> – používať rôzne výtvarné techniky s pomocou učiteľa, samostatne, – vnímať a pozorovať krásu výtvarného diela, – rozvíjať senzomotorickú koordináciu. 	<p>Priestorová tvorba a modelovanie (papier, textilie, stavebnice, hlina, modelovacie hmoty).</p> <p>Arteterapia.</p>
---	---

2.4.7 Vzdelávacia oblasť ZDRAVIE A POHYB

1 Zdravie a zdravý životný štýl	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrolovať pri pohybe dýchanie, – zvládnuť uvoľnenie organizmu, – prejavíť v rôznych pohybových činnostiach vlastnú lateralitu, – vedieť udržať rovnováhu a ovládať základné lokomočné pohyby, – snažiť sa o samostatný pohyb, – vytvoriť a upevňovať návyky správneho držania tela v sede, pri chôdzi, v pokoji, – realizovať rôzne formy terapií, podľa možností a daností školy (canisterapia, hipoterapia, hydroterapia ap.), – jednoduchým spôsobom rozlíšiť stav zdravia a stav choroby, – dodržiavať zásady ochrany zdravia s pomocou dospelých, – zaujať pozitívne postoje k svojmu zdraviu i k zdraviu iných, – rozlíšiť príčiny možného nebezpečenstva a poškodenia zdravia pri zakázanej manipulácii s niektorými predmetmi, (napr. s ostrými predmetmi, zápalkami, liekmi, chemikáliami, čistiacimi prostriedkami, elektrospotrebičmi, ale aj neznámymi prírodninami). 	<p>Svalové napätie a dýchanie.</p> <p>Uplatnenie lateralit.</p> <p>Hrubá motorika.</p> <p>Rovnováha.</p> <p>Správne držanie tela.</p> <p>Terapie.</p> <p>Zdravotný stav, postoje k zdraviu.</p> <p>Zásady ochrany vlastného zdravia.</p> <p>Možnosti poškodenia zdravia.</p>
2 Hygiena a sebaobslužné činnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard

<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mať osvojené základné hygienické návyky (umývanie rúk, zubov, používanie toalety, a pod.), – zvládnuť základné sebaobslužné činnosti (obliekanie, vyzliekanie, obúvanie), – mať osvojené návyky správneho stolovania (správny úchop lyžice, jesť samostatne alebo s pomocou, piť z hrnčeka), – zachovať v pracovných a technických činnostiach návyky poriadku a čistoty (pripraviť jednoduchý pokrm, prestrieť stôl – tanier, lyžica, pohár; upratať po sebe, dávať si pozor na odev, atď.), – zachovávať poriadok a čistotu vo svojom okolí – upratať hračky, vlastné oblečenie a pod. 	<p>Vytváranie hygienických návykov.</p> <p>Pracovné návyky.</p> <p>Stolovanie.</p> <p>Poriadok vo svojom okolí.</p>
<h3>3 Pohyb a telesná zdatnosť</h3>	
<p>Výkonový štandard</p>	<p>Obsahový štandard</p>
<p>Dieťa so SP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vykonať základné polohy, postoje a pohyby (stoj, sed, ľah, kľak, drep a pod.), – vedieť udržať rovnováhu a ovládať základné lokomočné pohyby (chôdza, beh, skok, lezenie, hádzanie a chytanie), – odstraňovať mimovoľné pohyby a stimulovať jednotlivé svalové skupiny, – ovládať základy akrobatických cvičení (chôdza cez prekážky, na lavičke, po lane položenom na zemi, kotúľ, kolíska, prevaľovanie a pod.), – napodobňovať pohyb v rôznych podmienkach (s náčiním, na náradí), – manipulovať s rôznymi predmetmi, náčiním (rukami, nohami, zdvíhať, nosiť, podávať, guľať, pohadzovať, odrážať, kopať), – dodržať pravidlá pohybových hier, – uplatňovať spoluprácu v skupinovej pohybovej hre, – realizovať vychádzky do blízkeho aj ďalekého okolia školy s možnosťou využívať aj zmenené podmienky, rôzne povrchy, terén a pod. 	<p>Základné polohy, postoje a pohyby.</p> <p>Základné lokomočné pohyby.</p> <p>Pohyb ako prostriedok upevňovania zdravia.</p> <p>Akrobatické cvičenia.</p> <p>Pohyb na náradí.</p> <p>Manipulácia s náčiním.</p> <p>Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca počas pohybových hier.</p> <p>Turistika a pobyt v prírode.</p>

2.5 Špecifiká výchovy a vzdelávania detí so sluchovým postihnutím

Charakteristika postihnutia

Podľa MKCH-10 (10. revízia) poruchy sluchu sú bližšie špecifikované pod kódmi H90-91. Ide spravidla o straty sluchu prevodového typu, percepčné straty sluchu, zmiešané prevodové a percepčné straty sluchu, nešpecifikované straty sluchu, straty sluchu iného typu.

Klasifikácia porúch sluchu sa môže líšiť aj vzhľadom na vednú disciplínu (medicínu, pedagogiku sluchovo postihnutých, sociológiu, kultúrnu antropológiu ap.).

Sluchové postihnutie alebo porucha sluchu je čiastočná alebo úplná strata sluchu. Sluchové postihnutie charakterizuje obmedzená možnosť vnímania sluchových podnetov. Sluchové postihnutie je všeobecné označenie pre narušené sluchové vnímanie, teda prijímanie a spracovanie zvukových informácií.

Podľa rozsahu vnímaných zvukov (podľa Svetovej zdravotníckej organizácie, WHO) rozoznávame nasledujúce poruchy sluchu:

zdravý sluch – rozlíšenie zvukov do 25 dB,

ľahká porucha sluchu – sluchová strata v rozsahu 26 – 40 dB,

nedoslýchavosť,

ľahká – sluchová strata v rozsahu 41 – 55 dB,

stredne ťažká – sluchová strata v rozsahu 56 – 70 dB,

ťažká – sluchová strata v rozsahu 71 – 90 dB,

zvyšky sluchu – sluchová strata v rozsahu 91 – 110 dB,

praktická hluchota – sluchová strata viac ako 110 dB.

Porucha sluchu nad 55 dB výrazne sťažuje počutie, porozumenie a aj osvojenie si hovorenej reči.

Každé narušenie sluchového vnímania do určitej miery obmedzuje komunikáciu a sociálny kontakt. Najväznejšie dôsledky má stredne ťažké a ťažké prelingválne sluchové postihnutie.

Predpokladom úspešnosti vzdelávania dieťaťa so sluchovým postihnutím je včasná diagnostika a včasná špeciálnopedagogická starostlivosť.

Dieťa so sluchovým postihnutím je:

- nepočujúce dieťa,
- nedoslýchavé dieťa,
- dieťa s kochleárnym implantantom.

Nepočujúce dieťa je dieťa, u ktorého nastalo sluchové postihnutie v ranom veku (pre-peri-postnatálnom veku), pred osvojením reči (v prelingválnom veku) v takej miere, že úplne stratilo sluch alebo sluchové postihnutie je veľmi ťažké. Nepočujúce dieťa je aj také dieťa, ktoré stratilo sluch v dôsledku ochorenia, úrazu či nesprávnej liečby v neskoršom veku. Sluchové postihnutie môže byť vrodené alebo získané.

Z pedagogického hľadiska za **nedoslýchavé dieťa** považujeme dieťa, u ktorého poškodenie sluchového orgánu spôsobuje narušenie sluchového vnímania do takej miery, že pomocou načúvacieho prístroja môže vnímať hovorenú reč (podľa druhu a stupňa sluchového postihnutia) a aj keď obmedzene auditívnou spätnou väzbou môže kontrolovať vlastnú reč. Sluchové postihnutie môže byť vrodené alebo získané.

Dieťa s kochleárnym implantátom (KI) je dieťa s vnútrošnou implantáciou. Individuálne dispozície a individuálne možnosti vývinu u detí sú rozličné. Doterajšie skúsenosti potvrdzujú, že najlepšie vyhliadky na osvojenie si hovoreného jazyka majú deti, ktorým bol KI voperovaný v ranom veku. Pokiaľ sa týmto deťom poskytne včasná a adekvátne lekárska, logopedická a špeciálnopedagogická starostlivosť, väčšina týchto detí sa dobre orientuje sluchom. Hovorenej reči rozumejú na základe sluchového vnímania. Vo vzdelávaní tejto skupiny detí so sluchovým postihnutím sa do popredia dostáva tréning sluchového vnímania a v kolektíve detí materskej školy sa javí viac ako dieťa nedoslýchavé.

Špecifiká výchovy a vzdelávania

Dieťa so sluchovým postihnutím môže byť vzdelávané:

- a) v materskej škole pre deti so zdravotným znevýhodnením – špeciálna materská škola,
- b) v špeciálnej triede pre deti so sluchovým postihnutím materskej školy,
- c) v triede materskej školy spolu s inými deťmi, t. j. v školskej integrácii.

Špeciálnopedagogické pôsobenie na stupni predprimárneho vzdelávania predpokladá uvedenie si špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb dieťaťa so sluchovým postihnutím, ktoré vyplývajú z jeho sluchového postihnutia, prípadne aj z iného pridruženého postihnutia.

Dieťa so sluchovým postihnutím sa v prvom rade učí komunikovať a vyjadrovať sa prostredníctvom najoptimálnejšieho komunikačného prostriedku (v slovenskom jazyku a/alebo v slovenskom posunkovom jazyku, v posunkovanej slovenčine alebo v iných špecifických komunikačných formách).

Realizáciu komunikačných prostriedkov umožňujú kvalitné elektroakustické pomôcky, kompenzačné pomôcky i rôzne informačné zdroje.

V procese predprimárneho vzdelávania využívame aj prvky alternatívnej a augmentatívnej komunikácie.

Súčasťou výchovy a vzdelávania dieťaťa so sluchovým postihnutím je využívanie surdopedických metód pomocou ktorých je možné v daných podmienkach čo najoptimálnejším spôsobom sprístupniť obsah predprimárneho vzdelávania dieťaťu so sluchovým postihnutím. V materských školách pre deti so sluchovým postihnutím sa využívajú spravidla polysenzorické metódy práce s dieťaťom so sluchovým postihnutím, ktoré sa môžu realizovať:

- s použitím posunkov (totálna komunikácia, simultánna komunikácia a bilingválny prístup),
- bez použitia posunkov (orálna metóda).

Z monosenzorických metód sa uplatňuje auditívno-verbálna metóda.

Špecifiká výchovy a vzdelávania dieťaťa so sluchovým postihnutím sa najvýraznejšie prejavujú vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia, ktorá okrem podoblastí *Hovorená reč* a *Písaná reč* obsahuje podoblasti *Individuálna logopedická intervencia*, *Sluchová výchova* a *Slovenský posunkový jazyk*.

Vzhľadom na sluchové postihnutie nekladíme dôraz na gramatickú správnosť a spisovnosť, artikuláciu a výslovnosť hovorenej reči, sociálnu primeranosť používania jazyka, dodržiavanie komunikačných konvencií a spisovné vyjadrovanie.

Vo vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia dieťaťa sa namiesto *Hudobnej výchovy* vyučuje *Rytmicko-pohybová výchova*.

Špecifiká výchovy a vzdelávania dieťaťa so sluchovým postihnutím, ktoré sa vzdeláva v špeciálnej triede materskej školy a alebo v školskej integrácii sú rovnaké, ako špecifiká výchovy a vzdelávania v špeciálnej materskej škole pre deti so sluchovým postihnutím.

Špecifiká integrovaného vzdelávania v rámci bežných tried a špeciálnych tried materských škôl spočívajú v poznaní podmienok a procesu integrácie. Pedagóg, ktorý vychováva a vzdeláva dieťa so sluchovým postihnutím, by mal byť dostatočne informovaný o špecifikách konkrétneho sluchového postihnutia aj o jeho dôsledkoch. Poznanie diagnózy a jej dôsledkov na vývin dieťaťa je základom kvalitnej výchovy a vzdelávania detí so sluchovým postihnutím v predškolských zariadeniach.

Každé integrované dieťa so sluchovým postihnutím, ktoré je zaradené v bežnej triede alebo v špeciálnej triede materskej školy, by malo mať zabezpečenú individuálnu logopedickú intervenciu.

Dôležitá je aj spolupráca materskej školy s centrom špeciálnopedagogického poradenstva. Kooperatívnosť odborníkov z oblasti poradenskej, medicínskej, sociálnej, pedagogickej, prípadne inej oblasti potrebnej k rozvoju dieťaťa so sluchovým postihnutím je hlavným a najdôležitejším špecifikom v rámci integrácie dieťaťa so sluchovým postihnutím v bežných materských školách.

2.6 Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom je štátny jazyk Slovenskej republiky, resp. štátny jazyk Slovenskej republiky a slovenský posunkový jazyk. Vyučovací jazyk/vyučovacie jazyky môžu byť podporené aj ďalšími špecifickými komunikačnými formami (prstová abeceda, pomocné artikulačné znaky). V materských školách alebo triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny, je súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti aj komunikácia v štátnom – slovenskom jazyku.

2.7 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Organizácia denných činností je flexibilná, prispôsobená individuálnym potrebám každého dieťaťa so sluchovým postihnutím.

Usporiadanie denných činností

- zohľadňuje aktuálny psychický a fyzický stav dieťaťa,
- prihliada na špecifické potreby a možnosti dieťaťa,
- zabezpečuje vyvážené striedanie foriem denných činností (optimálny biorytmus, bezstresové prostredie, individuálne osobitosti).

Výchova a vzdelávanie dieťaťa so sluchovým postihnutím v materskej škole sa uskutočňuje prostredníctvom foriem denných činností:

- hry a činnosti podľa výberu detí,
- zdravotné cvičenia,
- vzdelávacie aktivity,
- pobyt vonku,
- odpočinok,
- činnosti zabezpečujúce životosprávu (osobná hygiena, stravovanie, stolovanie),
- individuálna logopedická intervencia,
- špeciálne cvičenia zamerané na reedukáciu a kompenzáciu sluchového postihnutia.

Individuálna logopedická intervencia sa realizuje pod vedením logopéda, ktorý pracuje s dieťaťom vždy individuálne. Cieľom je u dieťaťa so sluchovým postihnutím v maximálnej miere podporiť rozvoj komunikačných kompetencií tak, aby bolo schopné komunikovať v slovenskom jazyku – hovorenej reči. Používané metódy a postupy vychádzajú z výsledkov logopedickej diagnostiky. Obsah logopedických cvičení musí byť v súlade s komunikačnými kompetenciami dieťaťa bez ohľadu na fyzický vek.

Špeciálne cvičenia zamerané na reedukáciu a kompenzáciu sluchového postihnutia, napr. na rozvíjanie zmyslového vnímania dieťaťa so sluchovým postihnutím (rozvoj zrakového, hmatového, čuchového vnímania, koordinácie oko – ruka, rozvoj jemnej a hrubej motoriky, rozvoj komunikačných zručností, sluchová výchova, grafomotorické cvičenia), sa realizujú denne v dopoludňajších i odopoludňajších hodinách.

2.8 Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Asistent učiteľa

- pracuje v triede, ktorú navštevuje dieťa alebo viac detí so SP, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného dieťaťa v závislosti od závažnosti jeho postihnutia, na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Školský logopéd

- poskytuje dieťaťu so sluchovým postihnutím individuálnu alebo skupinovú logopedickú intervenciu.

Ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie dieťaťa so sluchovým postihnutím v závislosti od závažnosti jeho zdravotného postihnutia a na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva, poskytujú dieťaťu odbornú starostlivosť aj ďalší odborní zamestnanci a tlmočník posunkovej reči.

2.9 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí so sluchovým postihnutím je zabezpečené tak, ako uvádza Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) a je doplnené o materiálno-technické a priestorové zabezpečenie, ktoré podporujú rozvíjanie komunikačných kompetencií dieťaťa so sluchovým postihnutím.

2.10 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní detí so sluchovým postihnutím platia tie isté, ktoré sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s prihliadnutím na druh a stupeň sluchového postihnutia dieťaťa.

3 Vzdelávací program pre deti so zrakovým postihnutím pre predprimárne vzdelávanie

3.1 Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí so zrakovým postihnutím

Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí so zrakovým postihnutím zohľadňujú a plne rešpektujú zásady výchovy a vzdelávania zrakovo postihnutých, najmä zásadu prevencie zrakovej defektivity, korekciu zrakovej defektivity, požiadavku integrácie zrakovo postihnutých, ako aj zásadu kompenzácie a reedukácie zraku, pričom pri praktickej realizácii sa dôsledne realizuje individuálny prístup ku každému dieťaťu so zrakovým postihnutím.

Z pohľadu možnosti využitia zraku výchovno-vzdelávacej práce materskej školy pre deti so zrakovým postihnutím tvoria slabozraké deti výrazne heterogénnu skupinu.

Cieľom výchovy a vzdelávania **slabozrakých detí** je rozvíjať zrakové vnímanie detí, pomocou súboru techník, metód a postupov podporovať optimálne využívanie zraku. Vzhľadom na požiadavku komplexnosti prijímaných a spracovávaných informácií je u slabozrakých detí rovnako dôležité popri rozvoji zraku sústrediť sa aj na systematický rozvoj kompenzačných mechanizmov (hmat, sluch, čuch a chuť), precvičovať priestorovú orientáciu a samostatný pohyb.

Ciele a úlohy výchovy a vzdelávania **detí so zvyškami zraku** zohľadňujú požiadavku rozvíjania zvyškov zraku (zraková stimulácia) v kombinácii s rozvíjaním vnímania ostatnými zmyslami (kompenzácia). Vo výchove a vzdelávaní detí so zvyškami zraku nemožno presne určiť hranicu medzi reedukáciou a kompenzáciou zraku. V zásade ide o výchovu striedaním spôsobu práce zameranú na získanie čo možno najkomplexnejších a najpresnejších poznatkov v rámci výchovných požiadaviek materskej školy. Vo výchovnej práci s deťmi so zvyškami zraku sledujeme rozvoj tých schopností, ktorými disponujú a zároveň rozvíjame všetky ostatné schopnosti tak, aby sme tieto deti čo najlepšie pripravili na vstup do základnej školy. Ciele a úlohy výchovy a vzdelávania **nevidiacich detí** sú orientované predovšetkým na špeciálnopedagogickú rehabilitáciu, a to najmä na kompenzáciu dôsledkov zrakového postihnutia. Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že u nevidiacich detí sa vyskytujú odchýlky od štandardných prejavov. Predovšetkým je to absencia alebo výrazná redukcia možnosti učenia sa napodobňovaním na základe vizuálneho vnímania a žiadna alebo nedostatočná úroveň vizuálneho kontaktu, ktorý je inak bežný v medziľudskej interakcii. Celková situácia v tejto oblasti je sťažená aj skutočnosťou, že nevidiace dieťa nemôže vnímať neverbálne časti komunikácie. Mnohé nevidiace deti sa v predškolskom veku prejavujú odlišnými rysmi neverbálnej komunikácie, a to mimikou, držaním tela, blindizmami (kývavé, otáčavé pohyby), šúchaním si očí, cmúľaním prstov a obhrýzaním nechtov, prípadne celkovým psychomotorickým nepokojom alebo v opačnom extréme – nezáujmom o dianie v najbližšom okolí, prípadne nadmernej závislosti na iných ľuďoch.

Ciele výchovy a vzdelávania sú podmienené rozsahom a charakterom zrakového postihnutia, ako aj dobou jeho vzniku.

U detí *s binokulárnym postihnutím* je popri všeobecných cieľoch veľmi dôležité zamerať sa na reedukáciu zraku.

3.2 Profil absolventa

Profil absolventa dieťaťa so zrakovým postihnutím predprimárneho vzdelávania je koncipovaný s ohľadom na kľúčové kompetencie dieťaťa podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) prostredníctvom kompetencií uvedených v nasledujúcej tabuľke:

1. Komunikačné kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru zrakového postihnutia <ul style="list-style-type: none"> – vyjadruje svoje potreby slovne alebo pomocou augmentatívnej a/alebo alternatívnej komunikácie (podporné a náhradné spôsoby komunikácie), – chápe jednoduché požiadavky dospelých, – reprodukuje oznamy, texty, – jeho odpovede sú zmysluplné a logické.
2. Matematické kompetencie a kompetencie v oblasti vedy a techniky	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru zrakového postihnutia <ul style="list-style-type: none"> – ovláda numeráciu v číselnom rade do 10, – triedi, priraduje, porovnáva, určuje počet predmetov podľa určených kritérií – tvar, veľkosť, farba(len u slabozrakých), počet, – pozná základné geometrické tvary, – pozná určené druhy čiar, – pozná základný princíp merania.
3. Digitálne kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru zrakového postihnutia <ul style="list-style-type: none"> – ovláda základy práce a manipulácie s digitálnymi technológiami.
4. Kompetencie učiť sa, riešiť problémy, tvorivo a kriticky myslieť	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru zrakového postihnutia <ul style="list-style-type: none"> – orientuje sa v čase na elementárnej úrovni, – chápe princíp postupnosti, – vie adekvátne využívať získané informácie, – rozhodne o pravdivosti jednoduchých tvrdení, – rieši úlohy na základe logickej súvislosti, – rozlišuje vhodné a nevhodné správanie.
5. Sociálne a personálne kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru zrakového postihnutia <ul style="list-style-type: none"> – nadväzuje adekvátny sociálny kontakt, – ovláda základy slušného spoločenského správania, – vie rešpektovať pravidlá a dohody, – spolupracuje s rovesníkmi, má adekvátne reakcie.
6. Občianske kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru zrakového postihnutia <ul style="list-style-type: none"> – ovláda základné informácie o sebe a o svojej rodine, – na elementárnej úrovni pozná svoje povinnosti a práva, – pozná najznámejšie, resp. významné miesta krajiny, mesta, – pozná štátne symboly Slovenskej republiky.
7. Pracovné kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru zrakového postihnutia <ul style="list-style-type: none"> – manipuluje s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi, – používa predmety dennej potreby aj základné pracovné nástroje, – vytvorí jednoduchý výrobok, pozná jeho využitie.

Súbor kompetencií slúži ako informácia pre učiteľov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie prostredníctvom cieľavedomej, zmysluplnej a rozvojovým možnostiam dieťaťa so zrakovým postihnutím primeranej výchovno-vzdelávacej činnosti.

3.3 Vzdelávacie oblasti

Vzdelávací program pre deti so zrakovým postihnutím obsahuje tie isté vzdelávacie oblasti ako Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Obsah a ciele vzdelávania jednotlivých vzdelávacích oblastí sú prispôsobené stupňu a charakteru zrakového postihnutia.

3.3.1 Jazyk a komunikácia

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia* je rozvinutie komunikačných kompetencií dieťaťa so zrakovým postihnutím. Učiteľka využíva všetky podporné a náhradné spôsoby komunikácie, a to s prihliadnutím na druh a stupeň zrakového postihnutia. Predpokladom rozvíjania slovnej zásoby je utváranie konkrétnych predstáv, ktoré deti so zrakovým postihnutím majú nepresné, neúplné alebo skreslené, pričom konkrétne predstavy sa musia stále rozvíjať a dopĺňať. Sústavu konkrétnych predstáv možno budovať aj kompenzáciou náhradnými zmyslami, prostredníctvom vhodných modelov, jednoduchých reliéfnych obrázkov a vlastných výtvarných prejavov.

Osobitnú pozornosť treba venovať tým slovám, ktoré nie sú pri poruche zrakového vnímania podložené konkrétnou predstavou (ich reálne parametre sú buď príliš malé, alebo príliš veľké, napr. blcha – mrakodrap).

U nevidiacich žiakov je potrebné položiť základy komunikácie prostredníctvom Braillovo písma začlenením práce so šesťbodom a jeho didaktickým stvárnením na vývinovej úrovni dieťaťa predprimárneho vzdelávania.

Aktívna slovná zásoba detí so zrakovým postihnutím by sa nemala líšiť od aktívnej slovnej zásoby zdravých detí.

Deťom, ktoré majú poruchu reči, je potrebné venovať zvýšenú logopedickú starostlivosť.

Nevidiace dieťa pozná podľa hlasu známe osoby, komunikuje s nimi tak, aby bolo tvárou natočené k osobe, s ktorou hovorí.

3.3.2 Matematika a práca s informáciami

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Matematika a práca s informáciami* je poskytnúť základy matematických a infromatických poznatkov a zručností, pomocou ktorých sa ďalej rozvíja matematické myslenie a ostatné matematické kompetencie detí so zrakovým postihnutím.

Pri plnení hlavného cieľa sa učiteľka orientuje na rozvíjanie logického myslenia, systematickej práce pri vytváraní číselných predstáv a dôkladného rozlišovania základných geometrických tvarov, nakoľko deti so zrakovým postihnutím trpia často nedostatkom skúseností s vnímaním priestoru a jeho grafickou prezentáciou.

U nevidiacich detí je potrebné objasňovať pojmy a praktické používanie radových čísloviek, ktoré sú základom vyvedenia plného znaku v Braillovom písme a následne jeho kombinácií bodov.

V rámci rozvoja geometrických predstáv je potrebné sústrediť sa na orientáciu v priestore, poznávanie geometrických útvarov priamou manipuláciou s jednotlivými prvkami v rozličnej veľkosti, povrchu, proporcionalite. Pri orientácii v mikropriestore sa dieťa učí vyhľadávať predmety na ohraničenej pracovnej ploche (napr. na podložke) a rozumieť pojmom hore (ďalej od tela), dole (bližšie k telu), vľavo a vpravo.

3.3.3 Človek a príroda

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Človek a príroda* je počiatočný rozvoj prírodovednej gramotnosti detí so zrakovým postihnutím. Úlohou učiteľky je viesť deti k získavaniu, rozvíjaniu a vyjadrovaniu aktuálnych predstáv o predmetoch, javoch a situáciách, predstavu detí prostredníctvom premyslených podnetov meniť a zdokonaľovať.

Je potrebné viesť slabozraké deti k vhodnému používaniu oslabeného zrakového analyzátoru, motivovať dieťa, zrakom sledovať a získavať poznatky zo svojho života a okolia, zároveň však dodržiavať časový limit zrakovej práce podľa odporúčania poradenského zariadenia. Okrem stimulácie zraku zaraďovať systematické cvičenia na využívanie ostatných zmyslov, ktoré vyrovnávajú nedostatky zrakového vnímania. Netreba sa zameriavať na detaily, ale zdôrazniť charakteristické črty pozorovaných javov.

U nevidiacich detí sa rozvíjanie poznania zaraďuje medzi prvoradé úlohy sprostredkované hmatovou, sluchovou, ale aj čuchovou a chuťovou citlivosťou. Neľahkou úlohou je provokovať schopnosť nevidiacich detí vnímať hmatom, vycvičiť si hmatovú pozornosť, vypestovať pamäť na hmatové vnemy a združovať hmatové vnemy s myslením.

Súčasťou rozvíjania prírodovednej gramotnosti je rozvíjanie špecifických spôsobilostí, ktoré dieťaťu dávajú nástroje na zorientovanie sa v nových poznávacích situáciách, pomáhajú mu systematizovať skúsenosť a vytvárať zmysluplné poznanie o fungovaní sveta. Nástrojom na získavanie špecifických spôsobilostí sú **tyflopédické cvičenia**.

Cieľom tyflopédických cvičení v procese predprimárneho vzdelávania detí so zrakovým postihnutím je získavať také špeciálne vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré im pomôžu prekonávať dôsledky zrakového postihnutia.

3.3.4 Človek a spoločnosť

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Človek a spoločnosť* je viesť deti so zrakovým postihnutím k samostatnému fungovaniu v každodennom spoločenskom prostredí, k základnej orientácii v časových a spoločenských vzťahoch a hlavne k ovládaniu orientácie v najbližšom okolí dieťaťa. Dôležité je aj viesť dieťa k akceptovaniu svojho postihnutia.

Úlohou učiteľky v tejto oblasti je orientovať sa na sociálnu integráciu detí so zrakovým postihnutím, vrátane prípravy na negatívne prejavy spoločnosti, v ktorej sa budú pohybovať, povzbudzovať ich pri prekonávaní prekážok, ktoré vyplývajú z funkčnej nedostatočnosti zraku, posilňovať v nich zdravé sebavedomie a vyrovnanie sa s postihnutím. Budú sa učiť na jednej strane prekonávať prekážky, niečo dosiahnuť, na druhej strane byť tolerantní voči iným a nevyžadovať neustálu pozornosť.

Pri úlohách pre nevidiace deti je možné využívať zážitkové učenie, ktoré je pre ne najúčinnejšie, a to *slovný opis* alebo *konkrétny príklad*. Dôraz treba klásť na individuálnu prácu s každým dieťaťom. Veľmi vhodné sú tiež námetové hry.

3.3.5 Človek a svet práce

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Človek a svet práce* je, s dôrazom na slovné inštrukcie a metódu „ruka v ruke“, utvárať a rozvíjať základné zručnosti dieťaťa so zrakovým postihnutím, naučiť ho zvládať činnosti bežného dňa (ako sú sebaobslužné činnosti, bežné činnosti v domácnosti, grafomotorické predispozície).

Učiť dieťa byť vnímavé voči prostrediu, pozorovať vlastnosti predmetov (fungujúcimi zmyslami), pokusom a omylom skúšať rôzne riešenia, tvorivo pristupovať k využívaniu dostupných materiálov a nástrojov.

U nevidiacich detí dbať na sluchové rozlišovanie zvukov bežného života.

3.3.6 Umenie a kultúra

Hlavným cieľom podoblasti hudobná výchova je rozvíjať elementárne hudobné spôsobilosti detí so zrakovým postihnutím predškolského veku a podporovať rozvíjanie ich talentu v tejto oblasti. Aj v hudobnej výchove využívať bežné činnosti na rozvoj sluchu ako kompenzačného činiteľa.

Vo vzdelávacej podoblasti výtvarná výchova je dôležité prispôbiť výtvarné aktivity vizuálnym obmedzeniam detí, ako sú napríklad absencia, resp. skreslenie vnímania farieb a tvarov, zúžené zorné pole, obmedzené predstavy a fantázia.

U binokulárne postihnutých detí využívať výtvarné činnosti na rehabilitáciu zraku.

U nevidiacich detí sa viac zameriavať na modelovanie, ale aj na využívanie takých techník práce s ceruzou alebo perom, ktoré deťom prinášajú hmatateľný výstup.

3.3.7 Zdravie a pohyb

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Zdravie a pohyb* je poskytovať deťom so zrakovým postihnutím optimálnu pohybovú výchovu, čo znamená prispieť k optimálnemu stupňu telesnej zdatnosti a výkonnosti, vytvoriť správne návyky pre pohybovú aktivitu, vytvoriť a upevniť návyky pre správne držanie tela, pre správnu koordináciu pohybov a pod. U nevidiacich detí je súčasťou tejto vzdelávacej oblasti orientácia v makropriestore. U detí s amblyopiou nácvik odhadu vzdialenosti a hĺbky.

3.4 Vzdelávacie štandardy

Deti so zrakovým postihnutím v predprimárnom vzdelávaní postupujú podľa vzdelávacích štandardov Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016).

Plnenie obsahového a výkonového štandardu je ovplyvnené druhom a stupňom zrakového postihnutia a z toho vyplývajúcich individuálnych schopností a možností dieťaťa.

3.4.1 Vzdelávacia oblasť JAZYK A KOMUNIKÁCIA

1 Hovorená reč	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – počúvať s porozumením, – aktívne nadväzovať rečový kontakt s deťmi aj s dospelými, <p>deti využívajúce zrak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – reagovať neslovné na otázky a pokyny, <p>nevidiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať neslovné reakcie druhých, – prispôbovať komunikáciu sociálnym situáciám a vzťahom, – poznať a používať základné pravidlá komunikácie (vykanie, prosba, poďakovanie, počúvať, keď druhý hovorí; neskákať do reči; prihlásiť sa o slovo), – rozprávať gramaticky správne jednoduché rozvítené vety a súvetia, – rozumieť spisovnej podobe jazyka, – používať spisovnú podobu štátneho – slovenského jazyka, – komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami v štátnom – slovenskom jazyku, artikulovať správne a zreteľne všetky hlásky a hláskové skupiny. 	<p>Počúvanie s porozumením.</p> <p>Neslovné reakcie (pohyby, gestá, mimika).</p> <p>Formálna a neformálna komunikácia.</p> <p>Základné pravidlá komunikácie v triede.</p> <p>Gramatické pravidlá – správnosť skloňovania všetkých slovných druhov, časovania slovies, stupňovania prídavných mien a prísloviek.</p> <p>Rozvíjanie pasívnej a aktívnej slovnej zásoby v štátnom – slovenskom jazyku.</p> <p>Krátke literárne útvary (básničky, riekanky, vyčítanky) – recitácia spamäti s dôrazom na správnu výslovnosť.</p> <p>Špecifické riekanky so zameraním na precvičovanie problematických spoluhlások.</p>
2 Písaná reč	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať dôležitosť písanej reči, – vnímať pozitívne knihy a písanú reč, – vnímať a jednoducho vysvetliť rozdiel medzi poéziou a prozaickými žánrami, – uplatniť tvorivosť v rečovom prejave, – využívať pri komunikácii synonymá, antonymá a homonymá, – stručne reprodukovat obsah prečítaného textu, – vyjadrovať obsahy a zážitky z čítania v prispôbených výtvarných, hudobno-pohybových alebo dramatických činnostiach, – rozprávať jednoduchý príbeh na základe ilustrácie, 	<p>Knihy a písaná reč.</p> <p>Ľudová a autorská poézia, rozprávky a príbehy.</p> <p>Literárno-dramatická tvorivosť.</p> <p>Slovné hry (hľadanie protikladov, prirovnaní, tvorba zdobnenín, homonymá, antonymá, synonymá a i.) na upevnenie a rozvíjanie aktívnej slovnej zásoby.</p> <p>Voľná reprodukcia literárnych textov. Ilustrácia a text.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – chápať techniku pri čítaní zľava doprava, zhora dole, – používať knihu správnym spôsobom. <p>Nevidiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať základy Braillovho písma (šesťbodie), orientovať sa v šesťbodí, – sprevádzať spev a recitáciu rytmickým sprievodom, – rytmizovať riekanky, básne a piesne hrou na tele alebo prostredníctvom Orffovho inštrumentára, – uplatňovať schopnosť hláskovej diferenciácie, – rozvíjať jemnú motoriku. <p>Deti využívajúce zrak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pri využívaní kresliacich potrieb regulovať tlak ruky na podložku, – zvládať jednoduché grafomotorické prvky vyžadujúce prácu zápästia a uvoľnený pohyb ruky (o. i. vertikálne línie, horizontálne línie, krivky, slučky) a dlane a prstov (o. i. horný a dolný oblúk, lomená línia, vlnovka, ležatá osmička). <p>Nevidiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vkladať, vyberať predmety rôznych tvarov, navliekať korále, skladať stavebnice, využívať reliéfne obrázky, triediť, manipulovať s predmetmi z rôznych materiálov a rozličnou štruktúrou povrchu, vyhľadávať predmety na ploche, pracovať so šesťbodovou tabuľkou. 	<p>Správne držanie knihy, správny smer čítania (zľava doprava, zhora nadol).</p> <p>Využitie obrázkového materiálu. (Nevidiaci – reliéfná forma obrázkov). Pracovanie s reliéfnymi knihami, so šesťbodím v rôznych formách (šesťbodová tabuľka, pomôcky na vkladanie).</p> <p>Recitovanie básní a spev piesní s rytmickým sprievodom.</p> <p>Rytmizácia riekaniek a piesní.</p> <p>Základné analyticko-syntetické činnosti so slovami.</p> <p>Grafomotorika.</p> <p>Správne držanie pera, ceruzky.</p>
--	---

3.4.2 Vzdelávacia oblasť MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

1 Čísla a vzťahy	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – triediť, usporiadať predmety podľa určitých kritérií, – vymenovať v numerickej postupnosti čísla od 1 do 10, – pokračovať v obore od 1 do 10, od náhodného čísla v numerickej postupnosti po číslo 10, – v obore do 6 určiť počet, vytvoriť skupinu 	<p>Priradovanie, triedenie, usporadúvanie, zostavovanie podľa kritérií.</p> <p>Číselný rad od 1 do 10.</p> <p>Základné počtové úkony v číselnom rade od 1 do 10.</p>

<p>pomocou hmatu a sluchu,</p> <ul style="list-style-type: none"> – v skupine pridať aj odobrať podskupinu s daným počtom, – určiť viac, menej, rovnako bez určovania počtu, – rozdeliť skupinu predmetov alebo obrázkov bez zisťovania počtu na 2 (alebo 3) skupiny s rovnakým počtom. 	
2 Geometria a meranie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v priestore, – chápať pojmy spojené s orientáciou, – určiť polohu objektu pomocou slov hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pred, za, medzi, vpravo, vľavo, v rohu, v strede, na (čom, kom), v (čom, kom), – poznať kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník, – rozlíšiť a určiť základné geometrické útvary podľa tvaru, veľkosti, polohy, povrchu, – umiestniť predmet podľa pokynov, dať pokyn na umiestnenie predmetu na určené miesto, – poskladať z primeraného množstva útvarov obrázkov podľa predlohy, pokynov a na danú tému, príp. podľa vlastnej fantázie, – rozlíšiť, pomenovať rovnú a krivú čiaru, – dokázať sa pohybovať na základe pokynov daných pomocou symbolov \downarrow, \leftarrow, \rightarrow, \uparrow (alebo pomocou iných dohodnutých symbolov pre pohyb v štvorcovej sieti), – odmerať vzdialenosť a určený rozmer predmetu (v skutočnosti aj na obrázku) pomocou určenej aj zvolenej neštandardnej jednotky (krok, dľaň, pomocný predmet). Výsledok merania vysloví počtom použitých jednotiek merania (v obore do 10), – porovnať odhadom aj meraním dva predmety podľa veľkosti určeného rozmeru (dĺžka, výška, šírka, hrúbka). Výsledok porovnania vysloví pomocou stupňovania prídavných mien (dlhší, kratší, širší, nižší, užší...), – pri usporiadaní 3 predmetov určí predmet s najväčším zvoleným rozmerom. Túto skutočnosť vysloví pomocou slov 	<p>Orientácia v priestore, roviny a rade v rôznorodých situáciách a hrách.</p> <p>Poloha objektov.</p> <p>Geometrické útvary, ich vlastnosti, identifikácia.</p> <p>Rovinné útvary, ich vlastnosti, identifikácia.</p> <p>Tvorba rovinných útvarov v rôznych formách.</p> <p>Kreslenie, obťahovanie rovných, krivých aj uzavretých čiar rôznych typov.</p> <p>Kartičky so symbolmi \downarrow, \leftarrow, \rightarrow, \uparrow (alebo kartičky s inými dohodnutými symbolmi pre pohyb v štvorcovej sieti) a aj pomocou spojených pokynov (napríklad: najprv 3-krát a potom 2-krát \uparrow).</p> <p>Meranie, porovnávanie a určovanie dĺžky predmetov, porovnávanie či určovanie vzdialenosti.</p> <p>Meranie pomocou neštandardných jednotiek dĺžky.</p> <p>Porovnávanie predmetov (dĺžka, výška, šírka, hrúbka...) odhadom aj meraním.</p> <p>Kontrola odhadu meraním.</p> <p>Porovnávanie a usporadúvanie útvarov</p>

<p>s predponou naj (najdlhší, najkratší, najužší, najtenší ...),</p> <ul style="list-style-type: none"> – usporiadať podľa veľkosti určeného rozmeru 3 predmety, – v usporiadanom rade určiť objekt na základe slov prvý, druhý, tretí, štvrtý, posledný, predposledný, pred, za, hneď pred a hneď za, – opísať polohu predmetov v usporiadanom rade a umiestniť v ňom predmet podľa týchto pokynov. <p>Nevidiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť polohy osôb, predmetov v priestore, na reliéfnom obrázku, – rozlišovať predmety podľa povrchových vlastností, – poznať hmatom geometrické tvary, typy čiar (prerušovaná, bodkovaná a pod.) – orientovať sa v mikropriestore. 	<p>v/podľa ich celkovej veľkosti a jednotlivých rozmerov.</p> <p>Popisovanie polohy osôb, postáv, predmetov pomocou daných pojmov v bežných aj rozprávkových situáciách.</p> <p>Dramatizácia vedúca k orientácii v usporiadanom rade.</p> <p>Rozlišovanie pojmov vľavo, vpravo, hore, dole.</p> <p>Poznávanie vlastností predmetov – ľahký, ťažký, hladký, drsný, mäkký, tvrdý a pod.</p> <p>Vyhmatávanie končekmi prstov (príprava na čítanie)</p> <p>Hľadanie vecí v mikropriestore, určenie ich polohy.</p>
<h3>3 Logika</h3>	
<p style="text-align: center;">Výkonový štandard</p>	<p style="text-align: center;">Obsahový štandard</p>
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vytvoriť (nakresliť) podľa daného vzoru (do 6 objektov) alebo pravidla jednoduchú postupnosť objektov, – pokračovať vo vytvorenej postupnosti predmetov alebo nakreslenej postupnosti obrázkov; predmety môžu byť celkom odlišné, alebo sa líšia iba farbou či veľkosťou, – objaviť a jednoducho opísať pravidlo postupnosti, – rozhodnúť o pravdivosti (áno/nie, platí/neplatí) jednoduchých tvrdení, – rozhodnúť, či daný objekt má/nemá danú vlastnosť, – vybrať zo skupiny objektov všetky objekty s danou vlastnosťou (napr. farba, tvar, veľkosť, materiál a pod.). <p>Nevidiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vyhľadať rovnaké páry v zvukovom/reliéfnom pexese, roztriediť predmety na drevené a plastové a pod.), – roztriediť objekty v skupine na základe určenej vlastnosti (napr. farba, tvar, veľkosť, materiál a pod.), – vytvoriť dvojicu objektov na základe danej logickej súvislosti. 	<p>Rôzne činnosti a formy dopĺňania pravidelností a určovaní vzorov.</p> <p>Vytváranie súborov predmetov, ktoré majú spoločnú vlastnosť.</p> <p>Porovnávanie a uvedomovanie si rozdielnych vlastností predmetov a osôb vo svojom okolí.</p> <p>Pravidlo postupnosti.</p>

4 Práca s informáciami	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <p>Deti využívajúce zrak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vedieť ovládať základy práce s digitálnymi technológiami, ovládať digitálne hry či používať digitálne animované programy určené pre danú vekovú skupinu a pod., – vedieť pomocou tlačidiel prejsť určenú trasu a dodržiavať správne poradie činností na niektorej z dostupných digitálnych pomôcok (podľa možností konkrétnej materskej školy), ktorá simuluje pravouhlý pohyb v štvorcovej sieti (po štvorčekoch aj po vrcholoch), naraz naplánovať až 4 kroky takejto cesty, – vedieť kresliť, farebne vyplňať uzavreté plochy, vyberať a umiestňovať obrázky na niektorej z dostupných digitálnych pomôcok (podľa možností konkrétnej materskej školy). <p>Nevidiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pracovať s včielkou Bee-Bot, – nahrávať zvuky pomocou jednoduchých pomôcok alebo hračiek. 	<p>Elementárne základy práce s počítačom, digitálnymi pomôckami.</p> <p>Jednoduché programovanie.</p> <p>Spoznávanie syntetického hlasu.</p>

3.4.3 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A PRÍRODA

1 Vnímanie prírody	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozprávať na základe aktuálnych predstáv o prírodných javoch, – rozlíšiť živú a neživú prírodu, – vymenovať a rozlišovať ročné obdobia, – uvedomovať si zmeny v prírode počas roka, – poznať, rozlíšiť a opísať prvky počasia. 	<p>Prírodné javy.</p> <p>Živá a neživá príroda.</p> <p>Ročné obdobia.</p> <p>Počasia, prvky počasia.</p> <p>Nevidiaci: napr. sprostredkovanie reliéfnych symbolov počasia, určovanie počasia podľa zvuku.</p>

2 Rastliny	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať základné časti rastlín a vnímať odlišnosti medzi nimi, – poznať niektoré liečivé rastliny, – poznať základné poľnohospodárske rastliny, – poznať rôzne druhy ovocia a zeleniny a uvedomovať si ich význam pre zdravie, – identifikovať niektoré rastliny, ovocie, zeleninu na základe hmatu, čuchu, chuti – poznať životné prejavy rastlín, – opísať podmienky zabezpečujúce klíčenie a rast rastliny. 	<p>Časti rastlín. Spoločné a rozdielne znaky rastlín. Liečivé rastliny. Poľnohospodárske rastliny. Druhy ovocia a zeleniny. <i>Nevidiaci:</i> sprostredkovať kontakt s reálnym objektom (rastlina, ovocie, zelenina) a jeho reliéfnym zobrazením. Klíčenie a rast rastlín. Úžitok z húb (kvasnice, jedlé huby), ale aj ich nebezpečenstvo (plesne, jedovaté huby).</p>
3 Živočích	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať rôznorodosť živočíšnej ríše, – identifikovať niektoré životné prejavy živočíchov, – rozoznať a pomenovať niektoré mláďatá, – opísať spôsoby starostlivosti o niektoré živočích – pomenovať, opísať rôzne spôsoby života živočíchov. 	<p>Živočích.</p> <p><i>(Nevidiaci:</i> priblížiť vzhľad vhodnou veľkosťou modelu, t.j. adekvátnou k ruke dieťaťa, identifikácia podľa zvukov, podľa opisu a pod.)</p> <p>Životné prejavy živočíchov. Mláďatá zvierat. Starostlivosť o zvieratá. Spôsob života vybraných druhov živočíchov (napr. mačka, dážd'ovka, motýľ).</p>
4 Človek	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opísať ľudské telo v základných anatomických kategóriách, – opísať základné fyziologické funkcie ľudského tela, – rozlíšiť a jednoduchým spôsobom intuitívne opísať stav zdravia a stav choroby, – dodržať zásady ochrany zdravia (s pomocou). <p><i>Nevidiaci:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – mať predstavu o vlastnom tele a jeho 	<p>Ľudské telo.</p> <p>Základné prejavy života: pohyb, rast, vývin, zmeny:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vlastné telo a jeho časti (prejavy, funkcie, význam – hýbeme sa, rastieme, dýchame, srdce, krv, oči, uši, nos, jazyk, zuby, ruky, nohy, hlava atď.), – telesné rozdiely medzi chlapcami a dievčatami,

<p>umiestnení v priestore</p> <ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa na vlastnom tele, – sprostredkovať vzhľad ľudského tela prostredníctvom makety, reliéfneho a 3D zobrazenia (kostra, svaly, vnútorné orgány) so slovným opisom. 	<ul style="list-style-type: none"> – telesná sila, zdatnosť, zdravie, otužilosť, hygiena, – choroby, únava, staroba, nevládnosť, – vznik života, rodičia a deti, bábätko – starostlivosť oň. <p>Zdravotný stav, postoje k zdraviu. Zásady ochrany vlastného zdravia.</p>
5 Neživá príroda	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať dôležitosť vody a miesta jej výskytu prírode, – poznať význam vody pre rastliny, živočíchy a človeka, – pomenovať príklady javov, v ktorých je možné vnímať prítomnosť vzduchu, – poznať význam vzduchu pre rastliny, živočíchy a človeka, – poznať Zem ako súčasť vesmíru. 	<p>Význam vody pre človeka, rastliny a živočíchy.</p> <p>Pitná voda, nebezpečenstvo pitia vody z neznámych zdrojov.</p> <p>Význam vzduchu pre život človeka, rastlín a živočíchov. Zem ako vesmírne teleso.</p>
6 Prírodné javy	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pomenovať vybrané prírodné javy, vnímať zmeny ich fungovania na základe vlastného pozorovania a skúmania (svetlo a tieň, teplo a horenie, topenie a tuhnutie, vyparovanie, rozpúšťanie, zvuk, sila a pohyb). 	<p>Pozorovanie prírodných javov. Skúmanie prírodných javov:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oheň, vlastnosti ohňa, užitočnosť, škodlivosť, nebezpečenstvo súvisiace s ohňom, vodou, ohrozenie života a zdravia, – mrznutie, topenie, – svetlo, tieň, tma.

3.4.4 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

1 Orientácia v čase	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opísať režim dňa, – správne používať pojmy včera, dnes a zajtra, – vedieť, koľko má rokov, – orientovať sa (na elementárnej úrovni) v časových vzťahoch. 	<p>Režim dňa.</p> <p>Elementárne predstavy o čase, objasňovanie a prehlbovanie významov slovných označení časových vzťahov:</p> <ul style="list-style-type: none"> – časti dňa, napr. deň, noc, ráno, poludnie, večer,

	<ul style="list-style-type: none"> – dlhšie časové úseky: jar, leto, jeseň, zima, – základné časové pojmy: teraz, hneď, potom, dnes, zajtra. <p>Základná funkcia hodín a kalendára (čo merajú, ako sa používajú).</p>
2 Orientácia v priestore	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať adresu svojho bydliska, – orientovať sa v interiéri a exteriéri materskej školy alebo inej známej budovy, – poznať verejné inštitúcie a služby vo svojom okolí a účel, na ktorý slúžia. <p>Nevidiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozvíjať orientáciu v priestore. 	<p>Bydlisko.</p> <p>Okolie materskej školy a internátu.</p> <p>Nevidiaci: orientácia na základe kompenzačných zmyslov – sluch, čuch, hmat, s využitím slovného popisu, nácvik chôdze s predpaličkou.</p> <p>Významné orientačné body, správne predložky orientácie v prostredí (pred, za, okolo, rovno, vpravo, vľavo, hore, dolu a pod.).</p> <p>Plán cesty, spoločné zakresľovanie, reliéfne zobrazenie. Význam tvorby plánu cesty.</p> <p>Verejné inštitúcie a služby: obchod, polícia, pošta, lekárska ambulancia a pod. v okolí.</p> <p>Rozvíjanie orientácie v priestore, upevňovanie pojmov vľavo, vpravo, hore, dole, nad, pod, pred, za.</p>
3 Dopravná výchova	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať nebezpečenstvá súvisiac s cestnou premávkou, – poznať a dodržiavať základné pravidlá správania účastníkov cestnej premávky, – poznať a dodržiavať základné pravidlá správania v úlohe cestujúceho v hromadnej doprave a v úlohe spolujazdca, – poznať a rozlišovať rôzne druhy dopravných prostriedkov, – poznať význam vybraných dopravných značiek. <p>Nevidiaci:</p>	<p>Bezpečnosť cestnej premávky.</p> <p>Základné pravidlá správania účastníkov cestnej premávky.</p> <p>Spôsoby a možnosti bezpečného prechodu cez cestu, dodržiavanie zásady vidieť a byť videný.</p> <p>Svetelná signalizácia, orientácia vo farbách semaforov, v značených prechodoch, dopravných značkách pre chodcov.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – poznať základné pravidlá bezpečného prechádzania cez cestu (so sprievodom), – podľa možnosti – rozlišovať zvukové signály semaforu pre chodcov. 	<p>Dopravné prostriedky. Sluchové rozlišovanie zdroja zvuku a identifikovanie jeho polohy vzhľadom na dieťa.</p>
4 Geografia okolia	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – používať pojmy ako vrch, les, pole, lúka, potok, rieka, jazero, rybník pri opise krajiny, – poznať najznámejšie prírodné krásy regiónu, napr. rieku, ktorá preteká cez daný región, pohorie či vodnú plochu, – poznať najznámejšie prírodné krásy našej vlasti, napr. Vysoké Tatry alebo Dunaj. 	<p>Prírodné prostredie v okolí materskej školy: vrchy, lesy, polia, lúky, potoky, rieky, jazerá.</p> <p>Najznámejšie prírodné krásy regiónu a našej vlasti.</p>
5 História okolia	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vymenovať niektoré historicky významné objekty v okolí materskej školy, napr. hrad, zámok, – vedieť povedať príklad tradičnej regionálnej kultúry podľa miestnych podmienok. 	<p>Historicky významné objekty.</p> <p>Tradičná regionálna kultúra v okolí.</p>
6 Národné povedomie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať štátne symboly Slovenskej republiky – zástava, hymna, – poznať významné dominanty hlavného mesta Bratislavy, napr. Bratislavský hrad, rieku Dunaj. 	<p>Štátne symboly Slovenskej republiky.</p> <p>Bratislava – hlavné mesto Slovenska.</p>
7 Ľudia v blízkom a širšom okolí	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vymenovať členov blízkej rodiny, identifikovať príbuzenské vzťahy v blízkej rodine, – predstaviť sa deťom i dospelým, oslovovať menom rovesníkov v triede, poznať mená učiteliek v triede, – nadväzovať adekvátny sociálny kontakt 	<p>Rodina a jej členovia.</p> <p>Mená učiteliek a detí v triede.</p> <p>Nadväzovanie kontaktu s inými osobami.</p>

<p>(verbálny i neverbálny (<i>nevidiaci</i>: natočiť sa k osobe, s ktorou hovoria) s inými osobami – deťmi i dospelými.</p> <p>Nevidiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – porozumieť tomu, že nie každú osobu si môžu vyhmatávať. 	
8 Základy etikety	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zvoliť vhodný pozdrav vzhľadom na aktuálnu situáciu a odzdraviť primerane situácii, – používať prosbu, poďakovanie, ospravedlnenie vzhľadom na aktuálnu situáciu, – rešpektovať dohodnuté pravidlá spoločensky prijateľného správania, – správať sa ohľaduplne k deťom i dospelým. 	<p>Základné pravidlá kultúrneho (spoločenského) správania.</p> <p>Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca.</p>
9 Ľudské vlastnosti a emócie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikovať pozitívne a negatívne ľudské vlastnosti, – spolupracovať v skupinovej činnosti na základe osobnostných predpokladov, – sústrediť sa na činnosť na základe zapojenia vôľových vlastností, – dokončiť individuálnu alebo skupinovú činnosť, – vyjadrovať pocity zo zážitku, vypočutej rozprávky alebo príbehu – pozitívne i negatívne, – reagovať spoločensky prijateľným spôsobom na aktuálne prejavy emócií – pozitívne i negatívne, – opísať aktuálne emócie. 	<p>Identifikovanie pozitívnych a negatívnych ľudských vlastností.</p> <p>Orientácia v pozitívnych a negatívnych emóciách druhých osôb.</p> <p><i>Nevidiaci:</i> slovný opis mimického prejavu a gesta pri konkrétnej emócii.</p> <p>Komunikácia emócií.</p>
10 Prosociálne správanie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vedieť vypočuť iných (deti i dospelých) v dialógu, – rozlišovať vhodné a nevhodné správanie, 	<p>Empatický rozhovor a reakcie na vypočuté oznamy.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – požiadať o pomoc, keď si to situácia vyžaduje a poďakovať za pomoc od druhých, – poskytnúť iným pomoc, – vedieť obdarovať druhých, – podeliť sa o veci, – vedieť oceniť dobré skutky, – presadzovať sa v hre alebo v činnosti spoločensky prijateľným spôsobom, – riešiť konflikt nenásilne, – odmietať nevhodné správanie, – odmietať kontakt s neznámymi osobami, – uvedomovať si na elementárnej úrovni dôsledky svojho správania, – poznať na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti. 	<p>Vhodné a nevhodné správanie.</p> <p>Požiadanie o pomoc.</p> <p>Vzájomná pomoc detí v rôznych situáciách a jej pozitívne hodnotenie.</p> <p>Vzájomné obdarúvanie detí , obdarúvanie inej osoby.</p> <p>Vzájomné rozdelenie sa s hračkami alebo vecami, jeho pozitívne hodnotenie.</p> <p>Ocenenie za dobré skutky, nabádanie detí, aby vyjadrili za konkrétny dobrý skutok ocenenie inému dieťaťu/deťom alebo dospelšej osobe.</p> <p>Presadzovanie sa s ohľadom na seba a na druhých.</p> <p>Nenasilné riešenie konfliktu.</p> <p>Bezpečné a nebezpečné správanie.</p> <p>Dohovor o právach dieťaťa.</p>
--	---

3.4.5 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SVET PRÁCE

1 Materiály a ich vlastnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vymenovať rôzne prírodné materiály (napr. kameň, drevo, uhlie, slama, šúpolie, perie, vlna a pod.), – rozoznať (<i>nevidiaci</i>: hmatom, príp. čuchom a sluchom) rôzne prírodné materiály, – vhodne využívať či spracovať materiály pri modelovaní objektov alebo výrobe jednoduchých nástrojov, – opísať predmety a ich rôzne vlastnosti. 	<p>Prírodné materiály.</p> <p>Vlastnosti predmetov.</p>
2 Konštruovanie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zhotoviť daný predmet podľa návrhu (schémy, náčrtu, predlohy) <i>nevidiaci</i>: podľa slovných inštrukcií, – pracovať podľa jednoduchého kresleného postupu, <i>nevidiaci</i>: podľa slovných 	<p>Zhotovenie predmetu podľa náčrtu. (<i>Nevidiaci</i>: podľa slovnej inštrukcie a demonštračného predvedenia učiteľom).</p> <p>Jednoduché kreslené technologické</p>

<p>inštrukcií, „ruka v ruke“,</p> <ul style="list-style-type: none"> – používať efektívne, ekonomické a bezpečné postupy práce. 	<p>postupy.</p> <p>Rozvíjanie citu pre efektívne, ekonomické a bezpečné postupy práce.</p>
3 Užívateľské zručnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – používať náradie a nástroje pri príprave, úprave predmetu alebo materiálu, – bezpečne manipulovať s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi, – vedieť používať predmety dennej potreby v domácnosti a aj elementárne pracovné nástroje v dielni či záhrade. 	<p>Rozvíjanie spôsobilosti používať nástroje a náradie.</p> <p>Realizácia činností, pri ktorých dieťa využíva jemnú motoriku, napríklad navliekanie korálikov, prevliekanie šnúrok, triedenie drobných predmetov, skladanie papiera a pod.</p> <p>Rozvíjanie jednoduchých užívateľských zručností: hrabanie hrablami; prenášanie sypkého materiálu lopatou; skrutkovanie; odťahovanie a priťahovanie matíc kľúčom; strihanie nožnicami; krájanie tupým nožom; otváranie a zatváranie visacieho zámku; viazanie uzla a mašličky; navliekanie ihly a zošívanie tupou ihlou; pranie mydlom; nalievanie tekutín z fľaše a do fľaše (a iné podľa aktuálnych možností školy).</p> <p>Základné úkony pri využívaní rôznych elektronických zariadení. Jednoduché mechanizmy.</p> <p><i>Nevidiaci</i> – tiež používanie predmetov a jednoduchých prístrojov v sebaobsluže.</p>
4 Technológie výroby	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vymenovať suroviny potrebné na prípravu niektorých bežne používaných výrobkov. 	<p>Výroba niektorých výrobkov.</p>
5. Remeslá a profesie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vedieť vymenovať niektoré tradičné remeslá, – poznať základnú pracovnú náplň vybraných 	<p>Tradičné remeslá.</p>

profesií, – poznať a v hrách napodobniť prácu rodičov, – porozprávať, nakresliť čím chce byť.	Ľudia a ich práca. Besedy s ľuďmi rôznych profesií.
---	--

3.4.6 Vzdelávacia oblasť UMENIE A KULTÚRA

1 Hudobná výchova	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vokálne rytmizovať riekanky rôzneho druhu v 2/4 aj v 3/4 takte, – realizovať rytmický sprievod k riekankám a piesňam, – spievať piesne a riekanky, – používať hudobné nástroje Orffovho inštrumentára na vyjadrenie charakteru, nálady piesne či skladby, – uplatňovať jednoduché inštrumentálne sprievody k piesňam a riekankám, – počúvať aktívne hudobné skladby pre deti, piesne a spev učiteľky, – vyjadrovať zážitky z počúvanej hudby verbálne alebo inými umeleckými výrazovými prostriedkami, – vyjadriť charakter piesní a hudby prirodzeným kultivovaným pohybom, – využívať tanečné prvky v jednoduchých choreografiách, – vyjadrovať piesne, riekanky a hudobné skladby prostriedkami hudobnej dramatiky. 	<p>Vokálne rytmizovanie riekanky rôzneho druhu v 2/4 aj v 3/4 takte. Rytmizovanie slov, slovných spojení.</p> <p>Rytmické sprievody k riekankám a piesňam.</p> <p>Spev ľudových, detských umelých piesní, riekaniek.</p> <p>Využívanie základných nástrojov Orffovho inštrumentára.</p> <p>Jednoduché sprievody k piesňam, riekankám.</p> <p>Počúvanie detských hudobných skladieb a piesní. Spev a hra piesní a inštrumentálnych miniatúr učiteľkou.</p> <p>Vyjadrenie pocitov z počúvanej hudby.</p> <p>Správne tanečné držanie tela, kultivovaný pohyb pri pohybovom vyjadrení obsahu riekaniek, piesní a hudby.</p> <p>Imitačné osvojovanie tanečných prvkov: tanečná chôdza, tanečný beh, prísunový krok (dopredu, dozadu a do strán), poskočný krok, cval, točenie vo dvojici, točenie na mieste, pohupy v kolenách, úklony pri jednoduchých tanečných choreografiách.</p> <p>Hudobno-pohybové hry.</p> <p>Dramatizácia detských piesní a skladbičiek primeranými dramatickými výrazovými prostriedkami.</p>

2 Výtvarná výchova	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <p>Nevidiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – skladať tvary, trhať, modelovať. <p>Deti využívajúce zrak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – skladať tvary a skladaním vytvoriť novotvar (nové zobrazenie) a pomenovať ho, – vystrihovať časti obrázkov, – spájať časti obrázkov lepením, – dotvárať tvary kresbou (maľbou) a pomenovať výsledok, – dopĺňať (spresňovať) neurčitý tvar, – vymodelovať tvary z mäkkej modelovacej hmoty, – skladať, spájať z rôznych materiálov priestorovú zostavu, pomenovať ju, – pomenovať základné a zmiešané farby, – zvládať základy miešania farieb, – ovládať niekoľko techník maľovania, – vyjadriť pocity farbami, – experimentovať s farbami, – výtvarne vyjadrovať svoje predstavy o svete, – reagovať výtvarnými prostriedkami na zmyslové podnety, – nakresliť postavu, – používať rôzne maliarske nástroje, – opísať obraz, sochu, dizajn (predmet) a architektúru. <p>Nevidiaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostupné diela, predmety opísať na základe hmatu, – vedieť vymenovať základné farby, – kresliť jednoduché tvary na fóliu, do piesku, vosku a pod. 	<p>Hravé skladanie nefiguratívnych tvarov do zloženého tvaru, vznik novotvaru.</p> <p>Skladanie častí figuratívnych tvarov, vznik novotvaru.</p> <p>Modelovanie jednoduchého figurálneho a geometrického tvaru (mäkká modelovacia hmota).</p> <p>Vytváranie objektu alebo architektúry z hotových prvkov. Vytváranie jednoduchých papierových skladačiek.</p> <p>Experimentovanie s farbami.</p> <p>Výtvarné techniky.</p> <p>Výtvarná tvorivosť.</p> <p>Kresba postavy človeka alebo zvierat'a.</p> <p>Rôzne kresliace nástroje.</p> <p>Vnímanie výtvarného diela, jeho opis.</p>

3.4.7 Vzdelávacia oblasť ZDRAVIE A POHYB

1 Zdravie a zdravý životný štýl	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – chápať a vysvetliť (na elementárnej úrovni) dôležitosť pohybu pre zdravie, – držať správne telo v stoji a v sede, – opísať typické znaky ochorenia a zdravia, – uviesť príklady zdravej a nezdravej výživy, – rozpoznávať zdravie ohrozujúce situácie, – opísať jednoduchú prevenciu proti prenosu infekčného ochorenia (napr. nekýcham na druhého) a proti vzniku zubného kazu (čistím si zuby). 	<p>Význam pohybu pre zdravie (lepšia práca srdca, pľúc, svalov). Telesné cvičenia na rozvíjanie pohybových schopností (kondičné a koordinačné). Správne držanie tela. Základné znaky choroby a jej vplyvu na denný režim. Zdravé a nezdravé stravovanie. Zásady ochrany vlastného zdravia. Upevňovanie hygienických návykov, rozhovor o význame prevencie chorôb.</p>
2 Hygiena a sebaobslužné činnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mať osvojené základné hygienické návyky (použitie toalety a toaletného papiera, umývanie rúk po použití toalety, umývanie rúk pred jedlom a po zašpinení sa), – ovládať základné sebaobslužné činnosti (obliekanie, vyzliekanie, prezúvanie, zaväzovanie šnúrok), – mať osvojené návyky správneho stolovania (držanie príboru, použitie servítky, držanie hrnčeka či pohára pri pití), – udržiavať poriadok vo svojom okolí. 	<p>Základné hygienické návyky. Sebaobslužné činnosti. Základy stolovania Upratovanie hračiek, odkladanie vecí (napr. knihy, ceruze, oblečenie) na určené miesto, udržiavanie poriadku vo svojom okolí.</p>
3 Pohyb a telesná zdatnosť	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa so ZP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vykonať základné polohy a postoje podľa pokynov: stoj, drep, kľak, sed, ľah, – ovládať správnu techniku chôdze a behu, – ovládať skok znožmo a skok cez prekážku (<i>nevidiaci</i>: s pomocou, opisom pohybu), – ovládať rôzne techniky lezenia, plazenia a preliezania, – vedieť manipulovať s náčiním: hádzanie, 	<p>Základné polohy, postoje a pohyby. <i>Nevidiaci</i>: s opisom pohybu, s pomocou. Základné lokomočné pohyby. <i>Nevidiaci</i>: pomocou zvukových signálov, rozličných vodiacich línií. Skoky znožmo na mieste, skoky znožmo z miesta do diaľky, skoky zo zvýšenej</p>

<p>chytanie, podávanie, odrážanie, preskakovanie atď.</p> <ul style="list-style-type: none"> – ovládať jednoduché akrobatické zručnosti s využitím rovnováhy a správnej koordinácie pohybov (s prihliadnutím na diagnózu (<i>nevidiaci</i>: s pomocou, opisom pohybu), – využívať (rytmicky správne) základné lokomočné pohyby a tanečné kroky na hudobný sprievod, – dodržiavať pravidlá v pohybových hrách, – zvládnuť turistickú prechádzku. 	<p>podložky, skoky na jednej nohe, preskakovanie prekážok.</p> <p>Techniky lezenia, podliezania a preliezania aj cez náradie a náčinie.</p> <p>Manipulácia s náčiním.</p> <p>Akrobatické cvičenia.</p> <p>Nácvik a následné zdokonalenie prevalov (kotúl' vpred, kolíska, bočné prevaly).</p> <p>Hudobno-pohybové hry na osvojenie rytmizácie štvrt'ových dôb v 2/4 takte hrou na telo a na vyjadrovanie hudobného rytmu pri chôdzi alebo behu. Imitácia tanečných krokov, ako napr. krok poskočný, krok prísuný na hudobný sprievod.</p> <p>Pohybové hry zamerané na zmeny polôh a postojov, rozvíjajúce reakčnú a orientačnú schopnosť.</p> <p>Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca počas pohybových hier.</p> <p>Turistika a pobyt v prírode.</p> <p><i>Nevidiaci</i>: s pomocou zvukového navádzania (napr. ozvučená lopta).</p> <p>Pri pohybe v priestore precvičovanie priestorovej orientácie.</p>
---	---

3.5 Špecifiká výchovy a vzdelávania detí so zrakovým postihnutím

Charakteristika postihnutia

Podľa MKCH-10 (10. revízia) možno choroby oka a jeho anexov (H00-H59) členiť na:

Choroby mihalníc, slzných orgánov a očnice.

Choroby spojovky.

Choroby bielka, rohovky, dúhovky a vráskovca.

Choroby šošovky.

Choroby cievovky a sietnice.

Glaukóm – zelený zákal.

Choroby sklovca a očnej gule.

Choroby zrakového nervu a zrakových dráh.

Poruchy očných svalov, binokulárnych pohybov, akomodácie a refrakcie.

Poruchy videnia a slepota.

Iné choroby oka a očných anexov.

Choroby mihalnice pri chorobách zatriedených inde.

Choroby slzných orgánov a očnice pri chorobách zatriedených inde.

Choroby spojovky pri chorobách zatriedených inde.

Choroby bielka a rohovky pri chorobách zatriedených inde.
Choroby dúhovky a vráskovca pri chorobách zatriedených inde.
Zákal šošovky a iné choroby šošovky pri chorobách zatriedených inde.
Choroby cievovky a sietnice pri chorobách zatriedených inde.
Choroby sietnice pri chorobách zatriedených inde.
Glaukóm pri chorobách zatriedených inde.
Choroby sklovca a očnej gule pri chorobách zatriedených inde.
Choroby zrakového nervu a zrakových dráh pri chorobách zatriedených inde.
Iné choroby oka a očných adnexov pri chorobách zatriedených inde¹.

Vzhľadom na zameranie tohto dokumentu nie je možné charakterizovať jednotlivé choroby oka a jeho adnexov.

Za dieťa so zrakovým postihnutím z hľadiska vzdelávania považujeme takého jednotlivca, ktorý i po optimálnej korekcii (medikamentózna, chirurgická, optické pomôcky a iné) má v bežnom živote i v procese výchovy a vzdelávania problémy zo získavaním a spracovaním informácií zrakovou cestou.

Z hľadiska využitia akýchkoľvek zvyškov zraku je dôležitý vek dieťaťa, v ktorom k postihnutiu došlo. U detí so získaným zrakovým postihnutím je možné stavať na zrakových vnemoch a predstavách z obdobia pred stratou alebo poškodením zraku.

Nevidiace deti

Nevidiace deti nedokážu prijímať informácie z okolitého sveta vizuálnou cestou. Slepota je najťažšia zraková porucha, ktorá sa prejavuje úplnou alebo takmer úplnou stratou funkcie zrakového analyzátora. Medzi nevidiace deti zaraďujeme

- deti s absolútnou stratou zraku – úplnou slepotou, u ktorých nevznikajú žiadne zrakové vnemy,
- deti so zachovaným svetlomitom,
- deti s praktickou slepotou (čiastočne vidiace deti, deti so zvyškami zraku), u ktorých ide o zrakový vízus 1/60 a menej alebo zúženie zrakového poľa na 10% a menej pri akejkol'vek zrakovej ostrosti a možnom zachovanom farbocite (Lopúchová, 2008). Tvoria hraničnú skupinu medzi nevidiacimi a slabozrakými.

Pri niektorých činnostiach sú schopné využívať zvyšky zraku, ale zrakový analyzátor nemá vedúce postavenie.

Slabozraké deti

Spoločným znakom je znížená schopnosť zrakového vnímania, zníženie zrakovej ostrosti obidvoch očí. Prejavuje sa predovšetkým v oblasti rýchlosti a presnosti zrakového vnímania, v rýchlej unaviteľnosti pri práci zrakom, v nepresnosti, neúplnosti, skreslení či deformáciách prijímaných informácií.

Skupina slabozrakých detí je veľmi heterogénna. Patria sem deti s viacerými druhmi postihnutia (afakia – stav po odstránení šošovky, albinizmus - nedostatok pigmentu, amotoretinae- odlupovanie sietnice, aniridia – chýbanie dúhovky, astigmatizmus –refrakčná porucha s nerovnomerným zakrivením rohovky, atrofia optického nervu, diplopia – dvojité videnie, glaukóm – zelený zákal, hypermetropia – ďalekozrakosť, katarakta – šedý zákal šošovky, myopia – krátkozrakosť, skotóm – výpadok zorného poľa a ďalšie.

Zraková ostrosť skupiny slabozrakých detí sa pohybuje v rozmedzí od 6/60 do 3/60, a to u ľahkého stupňa je vízus 6/18 – 6/24, u stredného stupňa 6/36 – 6/60, u ťažkého stupňa

¹ Spracované podľa: Medzinárodná klasifikácia chorôb – MKCH 10 (10.revízia)
<http://www.nczisk.sk/Standardy-v-zdravotnictve/Pages/MKCH-10-Revizia.aspx>

6/36 – 6/60 (Lopúchová, 2008). Pri práci so slabozrakými deťmi je dôležité poznať základné charakteristiky ich spôsobu videnia: zrakovú ostrosť (vízus), kontrastné videnie, zrakové pole, svetlocit, farebné videnie, binokulárne videnie.

Zraková ostrosť (vízus)

Je to schopnosť rozoznávať detaily objektov, obrázkov a grafických symbolov, ako sú písmená alebo číslice. Čím je objekt menší a čím väčšia je vzdialenosť, na akú ho možno rozoznať, tým lepšia je zraková ostrosť a naopak. Takmer všetky druhy poškodenia zraku sú zapríčinené redukovanou ostrosťou zraku buď na dlhšiu alebo na kratšiu vzdialenosť, alebo na obe.

Najčastejšie refrakčné chyby sú myopia (krátkozrakosť), hypertropia (ďalekozrakosť), astigmatizmus.

Kontrastné videnie

Sprievodným znakom mnohých druhov poškodenia zraku býva obmedzená schopnosť kontrastného videnia (napr. pri katarakte, pri atrofii očného nervu a degenerácii sietnice). Čím je vo farebnosti väčší rozdiel medzi objektom a okolím, s ktorým ho porovnávame, tým ostrejší obraz možno vnímať.

Zrakové pole

Normálne zrakové pole: možnosť vnímať predmety okolitého sveta rozsahu asi 180 stupňov vertikálne i horizontálne na periférii oboch očí. Umožňuje to identifikovať vizuálne podnety, ktoré nie sú priamo pred nami a chráni nás pred pádmi pri prekážkach.

- Porucha periférneho videnia znamená problémy v orientácii v prostredí a v samostatnom pohybe.
- Vysoký stupeň straty zrakového poľa nazývame tunelové videnie. Je sprievodným znakom niektorých ochorení zraku (retinitis pigmentosa), iné poruchy zrakového poľa sú viac rozšírené pri poškodení zraku (glaukom, atrofia očného nervu, odlúpenie sietnice, retinopatia nedorozvojených, ...).
- Poškodenie centrálného zrakového poľa: niektoré časti obrazu alebo napísaného slova nie sú viditeľné, čo zvyšuje potrebu kompenzačných zručností, napr. excentrické zrakové vnímanie (sledovanie bokom). Kvalita centrálného zrakového poľa je veľmi dôležitá pri plnení vizuálnych úloh (kreslenie).

Svetlocit

Vo väčšine prípadov potrebuje dieťa s poškodením zraku pri práci silnejšie osvetlenie, ktoré je potrebné aj pre bezpečnú orientáciu v teréne a samostatný pohyb tak v budovách, ako i vonku.

Sprievodným znakom niektorých druhov poškodenia zraku je naopak precitlivosť na svetlo – svetloplachosť (glaukóm, neoperovaná centrálna katarakta, albinizmus, aniridia – chýbanie dúhovky a niektoré druhy degenerácie sietnice). V takých prípadoch dráždi silné žiarenie z televíznej alebo počítačovej obrazovky, z televíznej lupy zrak natoľko, že dieťa nemôže uvedené technológie a kompenzačné pomôcky používať.

Farebné videnie

Ak dieťa nedokáže správne určovať farby alebo má problémy s rozoznávaním len určitých farieb, ide o čiastočnú alebo úplnú farbosleposť. Tento druh postihnutia ovplyvňuje schopnosť rozoznávania určitých obrazov na farebnom podklade.

Binokulárne videnie

Je to videnie obidvoma očami, pričom sa v kôre mozgu vníma (po fúzii) jeden obraz. Je predpokladom vzniku najkvalitnejšieho = trojrozmerného (stereoskopického) videnia. Ukončený vývin žltej škvrny v šiestom mesiaci dáva základ na spojenie obrazu z ľavého a pravého oka do jedného zmyslového vnemu. Vďaka dotyk a začiatkom chôdze sa od deviateho mesiaca vyvíja priestorové videnie, ktoré sa upevňuje do šiesteho až ôsmeho roku.

Porucha v niektorej z vývinových etáp ho môže poškodiť. Binokulárne videnie umožňuje lepší odhad vzdialenosti, ovplyvňuje jasnosť objektu, umožňuje vnímanie tretieho rozmeru.

Deti s poruchami binokulárneho videnia

Je to kategória detí, ktoré majú zrakové vnímanie narušené na základe uvedenej funkčnej poruchy. Patrí sem strabizmus (škulavosť), amblyopia (tupozrakosť) a monokulus (úplná absencia orgánu alebo jeho funkcie). V zrakovom vnímaní nemusí dochádzať k splynutiu rovnocenných obrazov na sietniciach oboch očí, čo spôsobuje ťažkosti najmä pri vnímaní priestoru.

Špecifiká výchovy a vzdelávania

Vo výchovno-vzdelávacom procese je potrebné, aby sa učiteľ dôkladne oboznámil s diagnózou a prognózou dieťaťa a obmedzeniami vyplývajúcimi z jeho zrakového postihnutia a zohľadňoval špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby dieťaťa a odporúčania, ktoré z nich vyplývajú s cieľom zabezpečenia individuálneho prístupu ku každému dieťaťu.

Výchovno-vzdelávacie požiadavky sú stanovené na základe výsledkov špeciálnopedagogickej diagnostiky jednotlivých detí so zrakovým postihnutím tak, aby boli pre deti splniteľné a súčasne motivujúce.

Súčasťou špeciálnopedagogickej diagnostiky a jej záverov môže byť odporúčanie na vzdelávanie podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu pre konkrétne dieťa.

Všetky špecifické úpravy sa vypracovávajú v individuálnom rozsahu a kvalite tak, aby zodpovedali špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám konkrétneho dieťaťa. Individuálny výchovno-vzdelávací program vypracováva učiteľ v spolupráci so špeciálnym pedagógom, príp. inými pedagogickými a odbornými zamestnancami školy a poradenského zariadenia.

Individuálny výchovno-vzdelávací program možno upravovať a dopĺňovať podľa aktuálnych špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb dieťaťa. Zmeny je potrebné konzultovať so zákonným zástupcom dieťaťa a všetkými zainteresovanými odborníkmi.

Špecifiká výchovnej a pedagogickej práce s deťmi so zrakovým postihnutím v rámci špeciálnej triedy MŠ a v rámci bežnej triedy intaktných detí sú rovnaké ako špecifiká v materských školách, ktoré sú zriadené pre deti so zrakovým postihnutím. Vzhľadom na to by mali byť rovnaké aj edukačné prístupy k dieťaťu a tiež podporné mechanizmy pre optimálny vývin dieťaťa.

Každému integrovanému dieťaťu so zrakovým postihnutím, ktoré je zaradené v bežnej triede MŠ alebo v špeciálnej triede MŠ, by mala byť zabezpečená individuálna odborná tyflopédická starostlivosť, ktorú zabezpečujú Centrá špeciálno-pedagogického poradenstva so zameraním na starostlivosť o deti so zrakovým postihnutím.

Špeciálny pedagóg uskutočňuje základnú diagnostiku jednotlivých zrakových funkcií a schopností. Diagnostika sa realizuje v priestoroch triedy MŠ, ako aj v prirodzenom prostredí dieťaťa (v rodine). Každá MŠ by mala zabezpečiť nevyhnutný časový priestor na prácu špeciálneho pedagóga a dieťaťa so zrakovým postihnutím a naplánovať výchovu a vzdelávanie tak, aby zodpovedalo uspokojovaniu potrieb dieťaťa so zrakovým postihnutím.

Kľúčová je spolupráca medzi MŠ a príslušným ČŠPP. Kooperatívnosť odborníkov z oblasti poradenskej, medicínskej, sociálnej, pedagogickej, prípadne inej oblasti potrebnej k rozvoju dieťaťa so ZP je hlavným a najdôležitejším špecifikom v rámci integrácie dieťaťa so ZP v bežných MŠ.

3.6. Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom je štátny jazyk Slovenskej republiky. V materských školách alebo triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny, je súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti aj komunikácia v štátnom – slovenskom jazyku.

3.7 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Organizácia denných činností je flexibilná, prispôsobená individuálnym potrebám každého dieťaťa so zrakovým postihnutím.

Veľmi dôležité je správne osvetlenie priestoru, v ktorom dieťa pracuje.

Usporiadanie denných činností

- zohľadňuje aktuálny psychický a fyzický stav dieťaťa,
- prihliada na špecifické potreby a možnosti dieťaťa,
- zabezpečuje vyvážené striedanie foriem denných činností (optimálny biorytmus, bezstresové prostredie, individuálne osobitosti).

Výchova a vzdelávanie dieťaťa so zrakovým postihnutím v materskej škole sa uskutočňuje prostredníctvom foriem denných činností:

- hry a činnosti podľa výberu detí,
- zdravotné cvičenia,
- vzdelávacie aktivity,
- pobyt vonku,
- odpočinok,
- činnosti zabezpečujúce životosprávu (osobná hygiena, stravovanie, stolovanie),
- individuálne tyflopédické činnosti,
- rozvíjanie priestorovej orientácie.

Individuálne tyflopédické činnosti – medzi tieto činnosti zaradujeme všetky činnosti, ktoré sa normálne vidiace dieťa učí vizuálnym pozorovaním od ostatných a zrakovo postihnuté dieťa ich musíme naučiť. V prevažnej miere sú to sebaobslužné činnosti spojené s jedením, obliekaním a osobnou hygienou, no tiež rozvoj hmatu a sluchu do takej miery, aby mohli slúžiť ako kompenzačné mechanizmy.

Rozvíjanie priestorovej orientácie – vedenie dieťaťa k samostatnosti v pohybe, vedomé rozvíjanie jeho pohybových schopností a podpora orientácie v mikropriestore, ako aj v neznámom priestore. Základné znalosti chôdze so sprievodom dospelaj osoby a jednoduché techniky bezpečnosti pri pohybe.

Na predprimárne vzdelávanie v materských školách sa prijímajú deti so zrakovým postihnutím spravidla od troch do šiestich rokov veku; za podmienok daných príslušnou legislatívou možno prijať aj deti od dvoch rokov veku. Prednostne sa prijímajú deti, ktoré dovŕšili piaty rok veku, deti s odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky a deti s dodatočne odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky.

3.8 Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Asistent učiteľa

- pracuje v triede, ktorú navštevuje dieťa alebo viac detí so zrakovým postihnutím, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného dieťaťa v závislosti od závažnosti jeho postihnutia, na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Školský logopéd

- poskytuje dieťaťu so zrakovým postihnutím individuálnu alebo skupinovú logopedickú intervenciu, na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie dieťaťa so zrakovým postihnutím v závislosti od závažnosti jeho zdravotného postihnutia a na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva, poskytujú dieťaťu odbornú starostlivosť aj ďalší odborní zamestnanci.

3.9 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí so zrakovým postihnutím je zabezpečené tak, ako uvádza Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) a je doplnené o úpravy prostredia.

Pri deťoch slabozrakých ide hlavne o kontrasty, ktoré napomáhajú orientácii.

Pri deťoch so zvyškami zraku sú to priestory, ktoré stimulujú zrak a u detí nevidiacich umožňujú rozvoj priestorovej orientácie a samostatného pohybu. Pri všetkých stupňoch zrakového postihnutia je potrebné prispôbiť nábytok, pomôcky a ich rozloženie bezpečnosti detí – neostré hrany, zmäkčené plochy, prilepený koberec, stále rovnaké rozloženie nábytku. Materiálno-technické vybavenie materskej školy pre deti so zrakovým postihnutím spĺňa požiadavky zrakovej hygieny a podporuje rozvíjanie zraku u slabozrakých a čiastočne vidiacich detí a rozvoj kompenzačných činiteľov u nevidiacich detí.

3.10 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní detí so zrakovým postihnutím platia tie isté, ktoré sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) a sú doplnené o:

- zabezpečenie bezprekážkových denných trás pohybu detí,
- jasne a presne formulované informácie učiteľov o prostredí interiéru a exteriéru materskej školy a jeho zmenách,
- jasne a presne formulované pravidlá pri vykonávaní jednotlivých činností, pri pohybe v interiéri i exteriéri,
- rozvíjanie ochranných stratégií pohybu v priestore u detí so zvyškami zraku a nevidiacich detí,
- zabezpečenie vhodného výberu didaktických pomôcok a hračiek z hľadiska ich bezpečnosti pri absencii plnohodnotných zrakových funkcií.

**4 Vzdelávací program pre deti s telesným postihnutím
pre predprimárne vzdelávanie**

4.1 Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí s telesným postihnutím

- Podporovať prostredníctvom špeciálnopedagogického prístupu osobnostný rozvoj dieťaťa s telesným postihnutím (ďalej aj „TP“) v sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, morálnej, estetickej a telesnej oblasti,
- rozvíjať schopnosti a zručnosti s ohľadom na individuálne osobitosti a zdravotný stav dieťaťa s TP,
- prispôbovať obsah vzdelávania individuálnym osobitostiam každého dieťaťa s TP,
- vytvárať predpoklady pre ďalšie vzdelávanie a plnohodnotný život dieťaťa s TP v spoločnosti.

4.2 Profil absolventa

Profil absolventa dieťaťa s telesným postihnutím predprimárneho vzdelávania je koncipovaný s ohľadom na kľúčové kompetencie dieťaťa podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) prostredníctvom kompetencií uvedených v nasledujúcej tabuľke:

1. Komunikačné kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru telesného postihnutia <ul style="list-style-type: none">– vyjadruje svoje potreby slovne alebo pomocou augmentatívnej a/alebo alternatívnej komunikácie (podporné a náhradné spôsoby komunikácie),– vedie monológ, nadväzuje a vedie dialóg a rozhovor s deťmi a dospelými,– chápe jednoduché požiadavky dospelých, reprodukuje oznamy, texty, názory,– prejavuje predčitateľskú gramotnosť, (závisia od miery narušenia komunikačnej schopností dieťaťa, ktoré má neúplné a nedostatočné rečové zručnosti, slabú aktívnu slovnú zásobu a rôzne abnormality v oblasti interakcie a spôsobe komunikácie).
2. Matematické kompetencie a kompetencie v oblasti vedy a techniky	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru telesného postihnutia <ul style="list-style-type: none">– dosahuje základné matematické poznatky a zručnosti.
3. Digitálne kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru telesného postihnutia <ul style="list-style-type: none">– využíva a získava informácie prostredníctvom informačno-komunikačných technológií,– dosahuje základnú počítačovú gramotnosť.
4. Kompetencie učiť sa, riešiť problémy, tvorivo a kriticky myslieť	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru telesného postihnutia <ul style="list-style-type: none">– rieši jednoduché a problémové úlohy samostatne alebo s pomocou,– uplatňuje vlastné predstavy pri riešení problémov,

	<ul style="list-style-type: none"> – porovnáva podrobnosti a rozdiely predmetov, javov, osôb, – hodnotí spontánne vo svojom bezprostrednom okolí, čo sa mu páči/nepáči, čo je správne/nesprávne, dobré/zlé, – objavuje algoritmus riešenia úloh pokusom a omylom alebo podľa zadaných inštrukcií.
5. Sociálne a personálne kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru telesného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – plánuje, organizuje a hodnotí činnosť pomocou inej osoby, – zotrvá v hre a inej činnosti, dokončí ju len s pomocou inej osoby, – do istej miery sa vie správať sebaisto, chýba mu asertivita, často si neuvedomuje dôsledky svojho správania vzhľadom na iné osoby.
6. Občianske kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru telesného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – vie identifikovať príbuzenské vzťahy v rodine, – má základné poznatky o krajine, meste v ktorom žije, – pozná tradície, sviatky a zvyky z regiónu, z ktorého pochádza, – pozná niektoré významné historické objekty svojho bydliska, – pozná základné štátne symboly a znaky.
7. Pracovné kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru telesného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – dosahuje pozitívny vzťah k práci a k zodpovednosti za kvalitu svojich i spoločných výsledkov práce, – má osvojené základné pracovné zručnosti a návyky v rôznych pracovných oblastiach, – vie sa orientovať v rôznych oblastiach ľudskej činnosti, – rešpektuje environmentálne hodnoty a chápe dôležitosť recyklácie materiálov a produktov.

Súbor kompetencií slúži ako informácia pre pedagógov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie prostredníctvom cieľavedomej, zmysluplnej a rozvojových možností dieťaťa s telesným postihnutím primeranej výchovno-vzdelávacej činnosti.

4.3 Vzdelávacie oblasti

Vzdelávací program pre deti s telesným postihnutím obsahuje tie isté vzdelávacie oblasti ako Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Obsah a ciele vzdelávania jednotlivých vzdelávacích oblastí sú prispôsobené stupňu a charakteru telesného postihnutia.

4.3.1 Jazyk a komunikácia

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia je rozvíjanie komunikačnej schopnosti a grafomotorických zručností deti s telesným postihnutím. Pripraviť ich na to, aby

sa v rámci svojich schopností a možností dokázali primerane vyjadrovať ústnou formou. Orientovať sa a reagovať v bežnom prostredí pomocou verbálnej komunikácie a ľahšie sa tak začlenili do spoločnosti.

4.3.2 Matematika a práca s informáciami

Cieľom tejto vzdelávacej oblasti je, aby dieťa s telesným postihnutím na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru zdravotného znevýhodnenia, dosiahlo základy matematických a informatických poznatkov (zručnosti) potrebných pre ďalšie vzdelávanie v základnej škole.

4.3.3 Človek a príroda

Cieľom vzdelávacej oblasti Človek a príroda je naučiť deti s telesným postihnutím manipulovať s prírodninami, vecami, chápať vzťahy medzi nimi a vedieť vyjadriť tieto zákonitosti slovom, usporiadaním, kresbou, alebo akýmkoľvek pre nich prijateľným spôsobom. Deti sa oboznamujú s charakteristickými črtami živej a neživej prírody. Poznávajú zmeny, ktoré sa odohrávajú v prírode. Začínajú chápať zákonitosti zmien v prírode, v živote rastlín a živočíchov, získavajú predstavu o tom, ako prírodné zmeny ovplyvňujú činnosti ľudí. V učive usporiadanom podľa ročných období deti poznávajú prírodné javy primerané ich chápaniu a pozorujú, ako sú zmeny v prírode počas roka spojené s činnosťou ľudí a s ich životom.

4.3.4 Človek a spoločnosť

V rámci vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť deti poznávajú domov, prostredie materskej školy s jeho najbližším okolím. Poznávajú dôležité dopravné značky, zoznamujú sa so základnými pravidlami bezpečnosti cestnej premávky, sú systematicky pripravované na aktívnu účasť v cestnej premávke. Upevňujú si základné návyky nevyhnutné na ochranu zdravia. Oboznamujú sa so základnou stavbou ľudského tela.

4.3.5 Človek a svet práce

Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce prispieva k rozvoju schopností a zručností dieťaťa s telesným postihnutím. Je dôležitým faktorom pri rozvoji poznávacích procesov, motorických a pracovných zručností a návykov.

4.3.6 Umenie a kultúra

Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra obsahuje dve podoblasti: hudobnú výchovu a výtvarnú výchovu. Obidve podoblasti majú pri vzdelávaní detí s telesným postihnutím špecifické postavenie.

Hudobná výchova podporuje rozvoj komunikácie, poskytuje deťom uvoľnenie a zmysluplné trávenie času. Aplikuje sa ako forma oddychu pre dieťa. Ciele hudobnej výchovy sú zamerané na vzbudenie záujmu o hudbu a radosť z nej.

Výtvarná výchova napomáha deťom rozvíjať grafomotorické zručnosti, hrubú a jemnú motoriku. Na základe rozvoja jemnej motoriky sa rozvíja komunikačná schopnosť, expresívna a receptívna zložka reči a aj nonverbálna forma komunikácie. Výtvarné aktivity sa aplikujú komplexným spôsobom len v tom prípade, ak dieťa s telesným postihnutím nemá narušenú motoriku. Výtvarná výchova je dôležitým výchovným a vzdelávacím prostriedkom pri rozvíjaní sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti s dôrazom na prosociálne správanie. Vhodné je využiť terapeutické aspekty výtvarnej výchovy s použitím relaxačných činností spätých s emocionálnym prežívaním detí s telesným postihnutím.

4.3.7 Zdravie a pohyb

Cieľom tejto vzdelávacej oblasti je **rozvíjať pohybové zručnosti**. Poskytnúť deťom s telesným postihnutím možnosť v rámci svojho zdravotného znevýhodnenia získať základné pohybové zručnosti, zdokonaľiť správne držanie tela a koordináciu pohybov. Cvičiť pohybovú pamäť a orientáciu v priestore. Prostredníctvom cvičenia napomáhať deťom nadobudnúť a utvrdiť základné hygienické návyky, odolnosť a otužilosť organizmu a tým prispieť k celkovému upevňovaniu ich zdravia.

Rozvíjanie pohybových zručností pozitívne vplýva na celkový rozvoj osobnosti dieťaťa s telesným postihnutím, posilňuje jeho zdravotný stav a pozitívny vzťah k aktívnemu pohybu.

4.4 Vzdelávacie štandardy

Deti s telesným postihnutím v predprimárnom vzdelávaní postupujú podľa vzdelávacích štandardov Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Plnenie obsahového a výkonového štandardu je ovplyvnené stupňom a charakterom telesného postihnutia a z toho vyplývajúcich individuálnych schopností a možností dieťaťa.

4.4.1 Vzdelávacia oblasť JAZYK A KOMUNIKÁCIA

1 Hovorená reč	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nadväzovať rečový kontakt s inými ľuďmi, deťmi i dospelými, – poznať a dodržiavať základné pravidlá vedenia dialógu, – formulovať gramaticky správne jednoduché a rozvité vety, – všímať si nesprávnu výslovnosť hlások u iných detí a u seba, – snažiť sa vysloviť zreteľne všetky hlásky, – počúvať s porozumením, – reagovať slovne na otázky a pokyny, – reagovať slovne na jednoduché otázky jednoslovnou, viacslovnou odpoveďou 	<p>Kontakt v komunikácii. Neslovné reakcie (pohyby, gestá, mimika).</p> <p>Artikulácia hlások a hláskových skupín.</p> <p>Počúvanie s porozumením.</p>

<p>alebo jednoduchou frázou,</p> <ul style="list-style-type: none"> – komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami v štátnom – slovenskom jazyku, – rozumieť a používať spisovnú podobu jazyka. 	<p>Pasívna a aktívna slovná zásoba v štátnom – slovenskom jazyku.</p> <p>Spisovná podoba jazyka.</p>
2 Písaná reč	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – chápať písanú reč ako zdroj zábavy, hry a zážitkov, – vysvetliť vlastnými slovami význam slov, ktoré pozná, – používať synonymá, antonymá, homonymá, – poznať a pomenovať postavy, činnosti a vlastnosti opisované v texte, – ukázať a s oporou o ilustráciu pomenovať osoby, zvieratá a veci a ich podstatné vlastnosti, – odpovedať na otázky vyplývajúce z textu, – reprodukovať stručne obsah prečítaného textu, – vyjadrovať obsahy a zážitky z čítania v kresbe, pohybových a dramatických hrách a iných činnostiach, – vnímať a poznať rozdiel medzi poéziou a prózou, – vedieť primerane vysvetliť rozdiel medzi fikciou a skutočnými príbehmi zo života, – predvídať obsah textu na základe ilustrácie, vlastnej fantázie a zážitkov, – vedieť na základe ilustrácie vyrozprávať vlastný jednoduchý príbeh, – vyhľadať v knihe text, ilustráciu, – vedieť sa správne orientovať v knihe, – identifikovať niektoré písmená abecedy (napr. tie, z ktorých pozostáva jeho meno), – vedieť sluchom rozlišovať jednotlivé hlásky v slove, ich kvalitu a lokalizáciu, – sprevádzať spievanie piesne alebo recitáciu krátkeho literárneho útvaru rytmickým sprievodom, – rozčleniť zvolené slová na slabiky, určiť počet slabík, z ktorých sa skladá slovo, – rozhodnúť, či sa dve slová rýmujú, znejú 	<p>Detská, ľudová a autorská poézia a próza.</p> <p>Prednes literárnych útvarov.</p> <p>Literárno-dramatická tvorivosť.</p> <p>Umelecké stvárnenie obsahu literárnych a dramatických diel.</p> <p>Voľná reprodukcia literárnych textov.</p> <p>„Čítanie a písanie“ jednoduchého príbehu. Tvorivosť v rečovom prejave.</p> <p>Analyticko-syntetické činnosti so slovami. Vizuomotorika.</p>

<p>podobne na začiatku alebo na konci slova,</p> <ul style="list-style-type: none"> – vyčleniť začiatočnú hlásku ľubovoľne zvoleného slova, – kresliť základné grafomotorické prvky vyžadujúce pohyby dlane a prstov alebo zápästia, – sedieť správne a používať správny sklon papiera, – držať správne grafický materiál a používať primeranú intenzitu tlaku na podložku, – využívať koordináciu zraku a ruky, – spájať dva body čiarou, nakresliť kríž, používať súvislé pravidelné pohyby smerujúce zľava doprava a sprava doľava, – kresliť čiary, kruhy, – kresliť v rôznych východiskových pozíciách, – vykonávať grafomotorické činnosti s pomocou kompenzačných pomôcok. 	<p>Grafomotorika. Základné grafomotorické tvary.</p> <p>Správny sed.</p> <p>Správny úchop.</p>
--	--

4.4.2 Vzdelávacia oblasť MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

1 Čísla a vzťahy	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – priradovať, triediť a usporadúvať podľa určitých kritérií (množstvo, farba, tvar, veľkosť), – určiť rovnaké alebo rozdielne množstvo prvkov v skupine (rovnako, menej, viac), – vykonať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 – 10 (v spojitosti s manipuláciou s predmetmi a hračkami), – priradiť číslo k danému počtu predmetov od 1 – 10. 	<p>Priradovanie, triedenie, usporadúvanie a zostavovanie.</p> <p>Číselný rad.</p> <p>Základné počtové úkony v číselnom rade od 1 – 10.</p>
2 Geometria a meranie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať, rozlíšiť, priradiť, triediť a určiť niektoré rovinné geometrické tvary, – poznať, rozlíšiť, priradiť, triediť a určiť niektoré priestorové geometrické tvary 	<p>Rovinné geometrické tvary (kruh, trojuholník, štvorec, obdĺžnik).</p>

<p>a vedieť ich identifikovať (zrakom a hmatom),</p> <ul style="list-style-type: none"> – pomenovať a vymodelovať priestorové geometrické tvary, – nakresliť, rozlíšiť, vymodelovať a pomenovať rovnú a krivú čiaru, – využiť čiarový pohyb na spájanie bodov do obrazcov, kresliť obrysy či identifikovať cesty v obrazci, – zostaviť z puzzle, rozstrihaných obrázkov, paličiek, geometrických tvarov obrazce a útvary podľa predlohy, slovných inštrukcií a fantázie, – postaviť stavbu z primeraného množstva stavebnicových dielcov podľa predlohy, pokynov a fantázie, – určiť objekt na základe popisu polohy pomocou slov a slovných spojení hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pred, za, medzi, na (čom, kom), v (čom, kom), vpravo, vľavo, v rohu, v strede miestnosti, obrázka, – porovnať odhadom a meraním predmety podľa veľkosti určeného rozmeru (dĺžka, výška, šírka, hĺbka). 	<p>Priestorové geometrické tvary (guľa, kocka, kváder, valec). Orientácia v priestore. Plošná a priestorová tvorivosť.</p> <p>Konštrukčná tvorivosť.</p> <p>Riešenie bludísk.</p> <p>Porovnávanie a meranie pomocou neštandardných jednotiek dĺžky (špagát, prúžok papiera a iné).</p>
---	--

3 Logika

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozumieť pojmom a spojeniam (je to pravda, nie je to pravda, viac, menej, rovnako, veľa, málo, najviac, najmenej), – vytvoriť (nakresliť) podľa daného vzoru a pravidla jednoduchú postupnosť objektov, podľa tvaru, farby a veľkosti, – objaviť a jednoducho opísať pravidlo postupnosti, – roztriediť objekty v skupine na základe určenej vlastnosti (farba, tvar, veľkosť, materiál a pod.), – vytvoriť dvojicu objektov na základe požadovanej logickej súvislosti. 	<p>Pravidlo postupnosti.</p> <p>Dejová postupnosť.</p> <p>Triedenie objektov podľa vlastností.</p> <p>Logická postupnosť.</p>
4 Práca s informáciami	
Výkonový štandard	Obsahový štandard

<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ovládať základy práce s digitálnymi technológiami (digitálne hry, animované programy určené pre danú vekovú skupinu a pod.) – naprogramovať digitálnu hračku (závisí od materiálno-technických podmienok materskej školy) podľa predpisu a návodu, – nakresliť a vyfarbiť v dostupnom grafickom editore čiaru, jednoduchý obrázok, ktorý vyfarbí, – identifikovať a rozlišovať zdroj získanej informácie z časopisov, rádia, televízie, internetu a pod. 	<p>Práca s digitálnymi technológiami.</p> <p>Práca s grafickým editorom.</p> <p>Práca s rôznymi typmi masmédií.</p>
--	---

4.4.3 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A PRÍRODA

1 Vnímanie prírody	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať citlivo krásu prírody, jej čaro a jedinečnosť, – prejavovať vzťah a ochranné postoje k prírodnému prostrediu, – uplatniť prakticky návyky starostlivosti o prírodu (nezahadzovať odpadky, hrať lístie, triediť odpad), – triediť prírodné reálie podľa rôznych identifikovateľných znakov, – hodnotiť prírodné prostredie, – rozprávať o pocitoch a zážitkoch zo starostlivosti o prírodu, – zdôvodniť význam prírodného prostredia na základe pozorovania a zážitkov z prírody, – identifikovať prvky počasia, realizovať krátkodobé pozorovanie zmien v počasi, – odlišovať živé a neživé súčasti prírody. 	<p>Krásy prírody.</p> <p>Hodnotenie prírodného prostredia.</p> <p>Ochranné postoje k prírode.</p> <p>Význam prírodného prostredia.</p> <p>Základy environmentálnej výchovy.</p> <p>Počasia.</p> <p>Živá a neživá príroda.</p>
2 Rastliny	
Výkonový štandard	Obsahový štandard

<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikovať rôznorodosť rastlinnej ríše, – poznať, opísať a rozlíšiť niektoré rastliny, – poznať, opísať a rozlíšiť stromy a kríky a zdôvodniť ich odlišnosť, – uvedomiť si a vedieť zdôvodniť význam starostlivosti o rastliny, – chápať úžitok niektorých rastlín a húb, – chápať význam pestovania niektorých rastlín, – rozpoznať rôzne druhy ovocia a zeleniny a poľnohospodárskych rastlín, – poznať základné životné prejavy rastlín a etapy ich vývinu. 	<p>Rastlinná ríša.</p> <p>Stromy a kríky.</p> <p>Starostlivosť o rastliny.</p> <p>Huby.</p> <p>Ovocie a zelenina.</p> <p>Poľnohospodárske plodiny.</p>
3 Živočích	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zaujať pozitívny postoj k zvieracej ríši, – poznať, rozlíšiť a určiť na základe priameho a sprostredkovaného pozorovania niektoré domáce, lesné a exotické zvieratá, vtáky a voľne žijúce živočích, – zdôvodniť úžitok niektorých domácich a hospodárskych zvierat, – identifikovať základné životné prejavy (pohyb, dýchanie, starnutie a pod.) a potreby živočíchov (vzduch, voda, potrava a pod.), – poznať mláďatá vybraných živočíšnych druhov a pomenovať ich. 	<p>Živočích.</p> <p>Domáce a hospodárske zvieratá.</p> <p>Životné potreby a prejavy zvierat.</p> <p>Zvieratá a ich mláďatá.</p>
4 Človek	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejaviť pozitívny postoj k svojmu telu, – určiť na základe viacmyslového vnímania časti tela a jednoduchým spôsobom opísať ich funkciu, – vnímať a určiť viacerými zmyslami niektoré životne dôležité orgány, – vnímať a pozorovať základné životné prejavy a potreby človeka. 	<p>Ľudské telo.</p> <p>Fyziológia ľudského tela.</p> <p>Zmysly.</p>

5 Neživá príroda	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať a rozlíšiť zložky živej a neživej prírody, – poznať, opísať, rozlíšiť prírodné javy ovplyvnené počasím, – vyjadriť rôznymi prostriedkami vlastné predstavy o Zemi, získané pozorovaním a z médií, – identifikovať hviezdy, Slnko a Mesiac ako telesá vo vesmíre, – uvedomovať si, že žijeme na planéte Zem a tá má tvar gule, – uvedomiť si význam vody pre rastliny, živočíchy a človeka, – poznať základné prírodné zdroje vody, – uvedomiť si význam vzduchu pre rastliny, živočíchy a človeka. 	<p>Živá a neživá príroda.</p> <p>Zem ako súčasť vesmíru.</p> <p>Elementárne predstavy o vesmíre. Zem, Slnko, Mesiac, hviezdy.</p> <p>Voda.</p> <p>Vzduch.</p>
6 Prírodné javy	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozorovať, opísať a skúmať základné prírodné javy a podmienky zmeny ich fungovania (topenie, tuhnutie látok, vyparovanie, rozpúšťanie, zvuk, zvuková izolácia, sila, pohyb, magnetizmus, voľný pád predmetov, tvorba tieňov). 	<p>Elementárne základy o prírodných javoch.</p>

4.4.4 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

1 Orientácia v čase	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa na elementárnej úrovni v časových vzťahoch jedného dňa, týždňa a roka v spojení s konkrétnymi činnosťami a prostredníctvom rozlišovania podstatných znakov, – používať správne pojmy včera, dnes, zajtra, 	<p>Časové vzťahy.</p> <p>Orientácia v čase. Režim dňa.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť časové vzťahy teraz, potom, dávno, – vedieť, že čas sa meria hodinami, – chápať rozdiel v pojmoch deň, týždeň, mesiac, ročné obdobie, rok a ich vzájomnú nadväznosť, – vedieť, kedy sa narodilo (ročné obdobie, mesiac), – ukázať alebo povedať, koľko má rokov. 	
2 Orientácia v okolí	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v tesnej blízkosti domova a materskej školy, – orientovať sa v triede, v budove a exteriéri materskej školy, – uviesť adresu svojho bydliska, – orientovať sa v základných verejných inštitúciách a službách. 	<p>Orientácia v blízkom okolí.</p> <p>Orientácia v priestore.</p>
3 Dopravná výchova	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať nebezpečenstvá súvisiace s cestnou premávkou, – zdôvodniť význam dodržiavania pravidiel cestnej premávky vzhľadom na bezpečnosť, – prechádzať bezpečne cez cestu pod vedením starších osôb, – poznať farby semaforu a správne na ne reagovať, – poznať základné dopravné značky, – vymenovať rôzne druhy dopravných prostriedkov. 	<p>Bezpečnosť cestnej premávky.</p> <p>Dopravné prostriedky.</p> <p>Dopravné značky.</p>
4 Geografia okolia	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – overiť si z detských encyklopédií a iných médií, že svet je rozmanitý (oceán, more, pevnina, rozmanitosť živočíšnej ríše), – opísať krajinu s použitím pojmov vrch, les, pole, lúka, potok, rieka, jazero, 	<p>Rozmanitosť sveta.</p> <p>Elementárne predstavy o geografii.</p>

rybník, – poznať najznámejšie krásy regiónu, – poznať najznámejšie prírodné krásy našej vlasti.	
5 História okolia	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia: – zapojiť sa aktívne do prípravy osláv sviatkov a spoločenských udalostí, vrátane udržiavania ľudových tradícií, – rozlíšiť niektoré významné historické objekty svojho bydliska, regiónu.	Tradičné regionálne zvyky. Kultúrne dedičstvo, sviatky a ich oslavy.
6 Národné povedomie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia: – vedieť, že naša vlasť je Slovenská republika, vedieť, že hlavným mestom je Bratislava, – poznať niektoré miestne a štátne symboly Slovenskej republiky (štátny znak, zástava, hymna), – poznať významné dominanty hlavného mesta Bratislavy.	Mestá a obce. Moja rodná vlasť.
7 Ľudia v blízkom a širšom okolí	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia: – rozlíšiť a pomenovať členov rodiny, – identifikovať príbuzenské vzťahy v blízkej rodine, – predstaviť sa menom i priezviskom, – nadväzovať adekvátny sociálny kontakt (verbálny – neverbálny) s inými osobami, deťmi i dospelými, – oslovovať menom rovesníkov v triede, poznať mená učiteliek.	Rodina a jej členovia. Príbuzenské vzťahy v blízkej rodine. Základy nadväzovania sociálnych kontaktov.
8 Základy etikety	
Výkonový štandard	Obsahový štandard

<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – voliť vhodný pozdrav a odzdravenie primerane situácii, – používať prosbu, poďakovanie, ospravedlnenie vzhľadom na aktuálnu situáciu, – rešpektovať dohodnuté pravidlá spoločensky prijateľného správania, – správať sa ohľaduplne k deťom, dospelým. 	<p>Základy etického správania.</p> <p>Pozitívne hodnotenie etického správania.</p>
<p>9 Ľudské vlastnosti a emócie</p>	
<p>Výkonový štandard</p>	<p>Obsahový štandard</p>
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – hodnotiť a rozlišovať pozitívne a negatívne charakterové vlastnosti ľudí na základe reálnych i fiktívnych situácií, – komunikovať prijateľným spôsobom pozitívne a negatívne emócie a vyjadriť ich pocity, – uvedomiť si a uplatniť vlastnú jedinečnosť a nápady so zreteľom na jedinečnosť iných detí v skupine, – identifikovať pozitívne a negatívne ľudské vlastnosti, rozdeliť sa, obdarovať niekoho a pomôcť inému, – vyjadriť elementárne hodnotiace postoje k správaniu iných. 	<p>Orientácia vo svojich emóciách a emóciách iných osôb.</p> <p>Rozmanitosť ľudských vlastností.</p> <p>Vlastná jedinečnosť a jedinečnosť iných.</p>
<p>10 Prosociálne správanie</p>	
<p>Výkonový štandard</p>	<p>Obsahový štandard</p>
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vedieť v dialógu vypočuť iných (deti i dospelých), – dokázať požiadať aj poďakovať za pomoc, keď si to situácia vyžaduje, – podeliť sa a obdariť druhých, – zaujať pozitívne a empatické postoje k chorým osobám so zdravotným postihnutím, starým ľuďom, multikultúrnej a socioeconomickej rozmanitosti ľudí, – riešiť nenásilne konflikt s iným dieťaťom/deťmi, – dohodnúť sa na kompromise, – rozlíšiť vhodné a nevhodné správanie, – odmietnuť nevhodné správanie, 	<p>Základy empatie.</p> <p>Akceptácia názorovej odlišnosti.</p> <p>Riešenie konfliktov.</p> <p>Delenie, pomoc, obdarovanie.</p>

– odmietnuť kontakt s cudzími osobami.	
--	--

4.4.5 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SVET PRÁCE

1 Materiály a ich vlastnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať, rozlíšiť a opísať druhy a vlastnosti rozličných materiálov, – vymenovať rôzne prírodné materiály (drevo, kameň, uhlie, slama, perie, vlna a pod.), – prejaviť zručnosť a praktickú tvorivosť pri vytváraní produktov z rozličných materiálov rôznymi technikami. 	<p>Materiály a ich vlastnosti.</p> <p>Pracovná a technická tvorivosť.</p>
2 Konštruovanie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vytvoriť samostatne jednoduchý výrobok a pomenovať jeho účel, – chápať jednoduchý technický či kreslený návod na vytvorenie produktu, – postupovať pri tvorbe produktu podľa inštrukcií učiteľky, – popísať jednoducho postup zhotoveného výrobku, – skladať zo skladačiek a stavebníc z rôzneho materiálu a veľkostí (postupne od väčších po menšie dieliky) podľa predlohy a vlastnej fantázie. 	<p>Technická tvorivosť.</p> <p>Konštrukčná tvorivosť.</p>
3 Užívateľské zručnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – manipulovať s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi, – používať vhodné náradie a nástroje pri príprave, úprave predmetu alebo materiálu, – používať predmety dennej potreby v domácnosti a aj vybrané pracovné nástroje, 	<p>Manipulácia s drobným materiálom.</p> <p>Pracovné nástroje a náradie.</p> <p>Pracovné návyky a činnosti.</p>

– zachovať pri pracovných a technických činnostiach návyky poriadku a čistoty.	
4 Technológie výroby	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia: <ul style="list-style-type: none"> – identifikovať, že človek získava suroviny na prípravu všetkých bežne používaných výrobkov z okolitej prírody, – poznať jednoduchý technologický postup výroby niektorých produktov. 	Elementárne znalosti o výrobe produktov. Pracovné a technické postupy a zručnosti.
5 Remeslá a profesie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia: <ul style="list-style-type: none"> – poznať, slovne opísať a umelecky stvárniť rozmanité ľudské činnosti a profesie, – poznať a v hre napodobniť prácu rodičov, – pochopiť význam práce na základe rozmanitých pracovných činností, – poznať základnú pracovnú náplň vybraných profesií, – poznať a vymenovať niektoré tradičné remeslá. 	Ľudské profesie a činnosti. Význam práce. Tradície a remeslá.

4.4.6 Vzdelávacia oblasť UMENIE A KULTÚRA

1 Hudobná výchova	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rytmizovať samostatne hrou na telo 2/4, 3/4 takt pri rôznych postojoch, chôdzi, behu, – reagovať na zmenu tempa hudobného sprievodu, – rytmizovať ľudové riekanky a detské ľudové a umelé piesne hrou na telo, – spievať v rozsahu kvinty d1-a1 a sexty d1-h1 relatívne intonačne čisto, – spievať v prípade hudobného nadania aj v rozsahu oktávy d1-d2 s radosťou a primerane charakteru detskej ľudovej a umelej piesni s rôznou tematikou, – využiť Orffovhe hudobné nástroje na vyjadrenie charakteru nálady piesne či skladby, – zvládnuť inštrumentálny sprievod k piesňam a riekankám, – aktívne počúvať detské hudobné skladby a spev učiteľky s citovým zaangažovaním, – stvárniť pocity a zážitky z počúvania hudby verbálne alebo inými umeleckými výrazovými prostriedkami, – identifikovať niektoré prostriedky hudby (rytmus, tempo, dynamika), – vyjadriť charakter hudby prirodzeným kultivovaným pohybom, – dodržať pravidlá hudobno-pohybových hier, – uplatňovať spoluprácu v skupine pri hudobno-pohybových hrách, – zladať pohyb s hudbou v hudobno-pohybových hrách, – stvárniť detské piesne, riekanky a hudobné skladby dramatickými výrazovými prostriedkami, – uplatniť spoluprácu v hudobno-dramatickej hre, – stvárniť hudobno-dramaticky textovú časť hry. 	<p>Rytmizácia slov a slovných spojení.</p> <p>Rytmizácia riekaniek.</p> <p>Rytmický sprievod.</p> <p>Spev piesní a riekaniek.</p> <p>Rozvoj základných speváckych schopností.</p> <p>Základné spevácke schopnosti a zručnosti.</p> <p>Detské Orffove hudobné nástroje.</p> <p>Rytmický hudobný sprievod.</p> <p>Počúvanie piesní a hudobných skladieb.</p> <p>Umelecké stváranie pocitov z počúvania hudby.</p> <p>Vyjadrovacie prostriedky hudby.</p> <p>Správne tanečné držanie tela</p> <p>Pravidlá spolupráce v hudobno-pohybových hrách.</p> <p>Súlad pohybu, hudby a textu hry.</p> <p>Vyjadrenie charakteru piesní dramatickými výrazovými prostriedkami.</p>

2 Výtvarná výchova	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – skladať jednoduché geometrické tvary bez predlohy a následne tvar pomenovať, – vytvárať novotvary skladaním, – strihať spontánne papier, – vystrihovať predkreslené tvary, – spájať časti obrázka lepením, – skladať jednoduché papierové skladačky bez fixovania lepením (loďky, čiapky, lietadlá...), – dotvárať tvary kresbou, maľbou a pomenovať výsledok, – dopĺňať neurčitý tvar a priradiť mu význam na základe asociácií, – modelovať tvary z mäkkej modelovacej hmoty, – tvarovať spontánne modelováciu hmotu miesením, guľaním, valkaním a vytvárať jednoduché priestorové tvary (guľa, placka a valec), – modelovať v rôznych polohách (ľah, stoj, sed), – modelovať rôznymi technikami tvorivo a s použitím rôzneho materiálu, – pomenovať základné a zmiešané farby, – ovládať niekoľko techník maľovania, – vyjadrovať farbami pocity, – experimentovať s vlastnosťami farieb a uplatňovať ich tvorivé variácie, – pokryť celú plochu rozmanitými farbami, – kresliť, maľovať rôznymi technikami tvorivo a s použitím rôzneho materiálu a v rôznych polohách, – kresliť, maľovať podľa vlastnej fantázie, predstáv a na tému, – tvoriť s využitím fantázie kompozičné celky, – vyjadrovať svoje predstavy o svete, – kresliť postavu (hlavonožca, schematickú postavu panáka a zvierat'a, hlavné časti postavy, – používať pri tvorbe rôzne maliarske nástroje, – pomenovať kresbu, 	<p>Plošná tvorivosť.</p> <p>Lepenie.</p> <p>Technika práce s nožnicami.</p> <p>Modelovanie.</p> <p>Priestorová tvorivosť.</p> <p>Kreslenie.</p> <p>Maľovanie.</p> <p>Výtvarné činnosti s farbou.</p> <p>Experimentovanie s farbami.</p> <p>Výtvarné techniky.</p> <p>Výtvarná tvorivosť.</p> <p>Kompozičné celky.</p> <p>Medzi zmyslové vnímanie.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – reagovať výtvarnými prostriedkami na zmyslové podnety, – vnímať a pozorovať krásu umeleckých diel, – hodnotiť postupne umelecké diela, – slovne opísať umelecké dielo – obraz, sochu, dizajn a architektúru, – vedieť povedať, či sa mu umelecké dielo páči alebo nepáči, – reagovať výtvarnými prostriedkami na námet výtvarného diela s uplatnením rôznych výtvarných techník. 	<p>Hodnotiace postoje k umeleckým dielam.</p>
---	---

4.4.7 Vzdelávacia oblasť ZDRAVIE A POHYB

<h3>1 Zdravie a zdravý životný štýl</h3>	
<h4>Výkonový štandard</h4>	<h4>Obsahový štandard</h4>
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vysvetliť, prečo je pohyb dôležitý pre zdravie, – rozlíšiť a jednoduchým spôsobom opísať stav zdravia a stav choroby, – dodržať zásady ochrany zdravia, – zaujať pozitívne postoje k svojmu zdraviu a k zdraviu iných, – privolať pomoc dospelého v krízových situáciách, v ktorých je ohrozené jeho zdravie, prípadne zdravie iných, – uvedomiť si nebezpečenstvo kontaktu s neznámymi osobami (odmietnuť sladkosti od neznámych osôb...), – rozlíšiť príčiny možného nebezpečenstva a poškodenia zdravia pri zakázanej manipulácii s niektorými predmetmi, napr. s ostrými predmetmi, zápalkami, liekmi, chemikáliami, čistiacimi prostriedkami, elektrospotrebičmi, ale aj neznámymi prírodninami, – poznať, rozlíšiť, triediť zdravé a nezdravé potraviny, – opísať jednoduchú prevenciu prenesenia infekčného ochorenia (napr. nekýcham na druhého) a vzniku zubného kazu (čistím si zuby). 	<p>Zdravie a stav choroby.</p> <p>Zdravie a zdravý životný štýl.</p> <p>Zdravotný stav, postoje k zdraviu.</p> <p>Zásady ochrany vlastného zdravia.</p> <p>Riešenie krízových situácií ohrozujúcich zdravie.</p> <p>Možnosti poškodenia zdravia .</p> <p>Zdravé a nezdravé potraviny.</p>

2 Hygiena a sebaobslužné činnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – osvojiť si základné hygienické návyky, – zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby) a návyky správneho stolovania (jesť príborom, udržiavať čistotu pri jedle), – zachovať v pracovných a technických činnostiach návyky poriadku a čistoty, – udržiavať poriadok vo svojom okolí. 	<p>Hygiena a sebaobslužné činnosti. Pracovné návyky.</p>
3 Pohyb a telesná zdatnosť	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa s TP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ovládať základné lokomočné pohyby, – napodobňovať pohyb v rôznych podmienkach (s náčiním, na náradí), – prejavíť v rôznych pohybových činnostiach vlastnú lateralitu, – pohybovať sa okolo osi vlastného tela, – manipulovať s rôznymi predmetmi, náčiním (rukami, nohami, hlavou...), – dodržiavať zvolené pravidlá, spolupracovať, rešpektovať ostatných, – zaujať adekvátne postoje k pohybu a k športovým aktivitám, – zvládať techniku jazdy na invalidnom vozíku, – kontrolovať pri pohybe svalové napätie a dýchanie, – zvládnuť na elementárnej úrovni špeciálne pohybové zručnosti a schopnosti, – modifikovať pohyb v zmenených podmienkach alebo v problémových situáciách, – pohybovať sa rôznymi spôsobmi medzi prírodnými alebo umelými prekážkami, – zvládnuť turistickú vychádzku do blízkeho prírodného okolia, – otužovať sa prostredníctvom vody, snehu, vetra a slnka, – využívať na pohyb rôzne kompenzačné a ortopedické pomôcky, 	<p>Základné lokomočné pohyby. Základné polohy – postoje. Uplatnenie lateralít v pohybe. Manipulácia s náčiním. Pohyb na náradí. Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca. Svalové napätie a dýchanie. Špeciálne pohybové schopnosti a zručnosti. Pohyb s rôznymi kompenzačnými a ortopedickými pomôckami. Umelá lokomócia. Pohyb v prírode. Pohyb ako prostriedok upevňovania zdravia. Otužovanie. Pohybové a hudobno-pohybové hry.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – zvládať hudobno-pohybové hry, imitovať tanečné kroky, – reagovať pohybom na hudbu, – dodržiavať zvolené pravidlá (myšlienka fair-play), spolupracovať, rešpektovať ostatných počas pohybových a hudobno-pohybových hier. 	
--	--

4.5 Špecifiká výchovy a vzdelávania detí s telesným postihnutím

Charakteristika postihnutia

Pri výchove a vzdelávaní dieťaťa s telesným postihnutím je potrebné mať na zreteli, či ide o dieťa, ktoré má z hľadiska prognózy:

- telesné postihnutie, ktoré má relatívne stabilizovaný charakter,
- telesné postihnutie, kde sa liečbou dosahuje zlepšenie stavu jedinca,
- telesné postihnutie, pri ktorom sa stav jedinca zhoršuje.

Pri telesnom postihnutí môže ísť o poruchy chôdze, rovnováhy, hybnosti, imobilitu, chyby tvaru lebky, poruchy deformujúce a detskú mozgovú obrnu, ktorá je považovaná za jednu z najčastejších príčin vrodeného telesného postihnutia.

V pedagogickej praxi sa vychádza z toho, či dieťa s telesným postihnutím dokáže:

1. udržať polohu tela v sede a v stoji – problémy môžu nastať v tom, že neudrží vzpriamený trup a hlavu, takže potrebuje oporu, nie je schopné stáť alebo stojí len s oporou,
2. vykonávať lokomočné pohyby, pričom môže byť neschopné chodiť s pomocou – je imobilný, schopný chodiť s pomocou (druhej osoby, barly) – čiastočne mobilný, schopný chodiť samostatne – mobilný,
3. vykonávať manipulačné pohyby – obmedzenie podľa druhu a rozsahu porúch hybnosti horných končatín.

Špecifiká výchovy a vzdelávania

Dieťa s telesným postihnutím môže byť vzdelávané:

- a) v špeciálnej materskej škole pre deti s telesným postihnutím,
- b) v špeciálnej triede pre deti s telesným postihnutím bežnej materskej školy,
- c) v triede materskej školy spolu s inými deťmi, t. j. v školskej integrácii.

Vzdelávacie aktivity v špeciálnej materskej škole a aj v špeciálnej triede bežnej materskej školy sa realizujú analogicky ako v materských školách bežného typu.

Vzhľadom na špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby detí s telesným postihnutím majú však určité špecifiká:

- vytváranie skupín detí podľa druhu a stupňa postihnutia,
- zohľadnenie špecifik osobnosti detí s telesným postihnutím (znížená miera koncentrácie, pozornosti, oslabená pamäť, neprímerané emocionálne reakcie, podráždenosť, vzdorovitosť, sociálne zaostávanie v dôsledku obmedzeného pohybu).

Pri výchove a vzdelávaní dieťaťa s telesným postihnutím v školskej integrácii sa odporúča materskej škole (triedny učiteľ) v spolupráci s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva vypracovať **individuálny vzdelávací program**.

4.6 Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom je štátny jazyk Slovenskej republiky. V materských školách alebo triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny, je súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti aj komunikácia v štátnom – slovenskom jazyku.

4.7 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Organizácia denných činností je flexibilná, prispôsobená individuálnym potrebám každého dieťaťa s telesným postihnutím.

Usporiadanie denných činností

- zohľadňuje aktuálny psychický a fyzický stav dieťaťa,
- prihliada na špecifické potreby a možnosti dieťaťa,
- zabezpečuje vyvážené striedanie foriem denných činností (optimálny biorytmus, bezstresové prostredie, individuálne osobitosti).

Výchova a vzdelávanie dieťaťa s telesným postihnutím v materskej škole sa uskutočňuje prostredníctvom foriem denných činností:

- hry a činnosti podľa výberu detí,
- zdravotné cvičenia,
- vzdelávacie aktivity,
- pobyt vonku,
- odpočinok,
- činnosti zabezpečujúce životosprávu (osobná hygiena, stravovanie, stolovanie),
- individuálna logopedická intervencia.

4.8 Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Asistent učiteľa

- pracuje v triede, ktorú navštevuje dieťa alebo viac detí s telesným postihnutím, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného dieťaťa v závislosti od závažnosti jeho postihnutia, na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Školský logopéd

- poskytuje dieťaťu s telesným postihnutím s narušenou komunikačnou schopnosťou (symptomatickou poruchou reči) individuálnu alebo skupinovú logopedickú intervenciu.

Pomocný zdravotnícky personál

- pomáha dieťaťu s telesným postihnutím pri sebaobslužbe v závislosti od závažnosti jeho zdravotného postihnutia.

Ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie dieťaťa s telesným postihnutím v závislosti od závažnosti jeho zdravotného postihnutia a na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva, poskytujú dieťaťu odbornú starostlivosť aj ďalší odborní zamestnanci.

4.9 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí s telesným postihnutím je zabezpečené tak, ako uvádza Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s nasledujúcimi špecifikami:

- hračky (interaktívne, manipulačné a iné),
- kompenzačné pomôcky – pracovné protišmykové podložky,
- špeciálne pomôcky na rozvoj grafomotoriky,
- arisky – špeciálne stoličky poskytujúce oporu celého tela s pracovnou odkladacou doskou,
- ležadlá,
- matrace na polohovanie detí,
- madlá na pomoc pri osobnej hygiene,
- kryty na radiátory,
- invalidné vozíky, špeciálne kočíky, chodítka, barly a iné,
- hrové a pracovné kútiky sa vytvárajú v menšom počte (voľný priestor je potrebné zabezpečiť pre pohyb dieťaťa na vozíku),
- bezbariérový prístup,
- rampy s protišmykovou povrchovou úpravou,
- madlá v exteriéri.

4.10 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní detí s telesným postihnutím platia tie isté, ktoré sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s prihliadnutím na stupeň a charakter telesného postihnutia dieťaťa.

**5 Vzdelávací program pre deti s narušenou komunikačnou schopnosťou
pre predprimárne vzdelávanie**

5.1 Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí s narušenou komunikačnou schopnosťou

V rámci kooperácie s logopédom:

- podieľať sa na spresňovaní diagnózy narušenej komunikačnej schopnosti (ďalej aj „NKS“) dieťaťa a jej špecifik,
- eliminovať alebo aspoň zmierniť NKS, v prípade jej pretrvávania pomáhať dieťaťu s NKS prekonať jeho prípadnú komunikačnú bariéru,
- rozvíjať a kultivovať komunikačnú schopnosť dieťaťa,
- v prípade potreby hľadať a využívať najvhodnejšie metódy a techniky alternatívnej a augmentatívnej komunikácie,
- pôsobiť preventívne proti vzniku sekundárnych a terciárnych odchýlok a ťažkostí, ktoré by mohli vzniknúť dlhodobým pretrvávaním NKS.

5.2 Profil absolventa

Profil absolventa dieťaťa s NKS predprimárneho vzdelávania je koncipovaný s ohľadom na kľúčové kompetencie dieťaťa podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) prostredníctvom kompetencií uvedených v nasledujúcej tabuľke:

1. Komunikačné kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru NKS <ul style="list-style-type: none">– vyjadruje svoje potreby slovne alebo pomocou augmentatívnej a/alebo alternatívnej komunikácie (podporné a/alebo náhradné spôsoby komunikácie),– chápe jednoduché požiadavky dospelých ľudí,– reprodukuje oznamy, texty,– vedie monológ, nadväzuje a vedie dialóg a rozhovor s deťmi i dospelými ľuďmi,– počúva aktívne a s porozumením myšlienky a informácie z rôznych médií,– vyjadruje svoje myšlienky, názory,– volí primeraný, kreatívny spôsob komunikácie vzhľadom na aktuálnu situáciu,– preukazuje predčitateľskú gramotnosť,– chápe a rozlišuje, že niektorí ľudia sa dorozumievajú aj inými jazykmi.
2. Matematické kompetencie a kompetencie v oblasti vedy a techniky	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru NKS <ul style="list-style-type: none">– v hre a rôznych situáciách uplatňuje matematické myslenie,– má osvojené schopnosti slovne (alebo pomocou náhradnej komunikácie/AAK) reprezentovať množstvo,– má osvojený pojem čísla,– uplatňuje vlastné predstavy pri riešení problémov,– nachádza aj neobvyklé odpovede alebo riešenia,– objavuje funkčnosť vecí, predstáv alebo myšlienok,

	<p>uvedomuje si ich zmeny,</p> <ul style="list-style-type: none"> – objavuje algoritmus riešenia úloh pokusom a omylom, alebo podľa zadávaných inštrukcií odstraňuje prípadnú chybu, – rieši jednoduché problémové úlohy.
3. Digitálne kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru NKS</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavuje radosť zo samostatne získaných informácií, – využíva rôzne zdroje získavania a zhromažďovania informácií aj mimo materskej školy (od osôb v okolitom prostredí, z detských kníh, časopisov a encyklopédií, prostredníctvom informačno-komunikačných technológií, z rôznych médií), – zvláda základy ovládania digitálnych technológií a prejavuje primeranú aktivitu pri práci s nimi.
4. Kompetencie učiť sa, riešiť problémy, tvorivo a kriticky myslieť	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru NKS</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavuje zvedavosť a spontánny záujem o získavanie nových informácií, – používa primerané pojmy, znaky a symboly, – pozoruje, skúma, experimentuje, – objavuje a hľadá súvislosti medzi vlastnými skúsenosťami a prijímanými poznatkami, – v hre, rôznych aktivitách a situáciách aplikuje získané poznatky a skúsenosti, – kladie otázky a hľadá odpovede, aby porozumelo obklopujúcemu svetu vecí, javov, dejov a vzťahov, – učí sa spontánne (vlastnou zvedavosťou) aj zámerne (pod učiteľovým vedením), – vyvíja vôľové úsilie v hre a inej činnosti, – prekonáva prekážky v učení, – plánuje a organizuje si optimálne prostredie na činnosť, – prejavuje aktivitu v individuálnom i skupinovom učení, – hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov, uznáva aj výkon druhých, – zvláda základy učenia sa na základe osobnej motivácie, – naučí sa pracovať s hračkami, knihou, učebnými pomôckami, – sústreď sa primerane dlhý čas na hru a na zámernú riadenú výchovno-vzdelávaciu činnosť.
5. Sociálne a personálne kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru NKS</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozerá sa na svet aj očami druhých, – správa sa empaticky k svojmu okoliu, – správa sa v skupine, kolektíve podľa spoločenských pravidiel a noriem, – hrá sa a pracuje vo dvojici, v skupine, kolektíve, plánuje, organizuje a hodnotí činnosť, – zotrva v hre a inej činnosti a dokončí ju, – preberá spoluzodpovednosť za seba i za činnosť skupiny,

	<ul style="list-style-type: none"> – nadväzuje spoločensky prijateľným spôsobom kontakty s druhými a udržiava s nimi harmonické vzťahy, – rieši konflikty s pomocou dospelých alebo samostatne, – pomáha druhým s pomocou dospelého aj samostatne, – akceptuje a rešpektuje multikultúrne odlišnosti detí a dospelých, – prejavuje ohľaduplnosť k svojmu prostrediu, – uvedomuje si vlastnú identitu, – prejavuje v správaní vzťah k sebe a k iným ľuďom, – vyjadruje svoje pocity a hodnotí svoj vlastný aktuálny citový stav, – odhaduje svoje možnosti a spôsobilosti, – správa sa primerane sebaisto v rôznych situáciách.
6. Občianske kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru NKS</p> <ul style="list-style-type: none"> – uvedomuje si dôsledky svojho správania vzhľadom na iné osoby, – presadzuje sa s ohľadom na seba aj druhých, – obhajuje seba a iných, chorých, osoby so zdravotným znevýhodnením, slabých a bezbranných.
7. Pracovné kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru NKS</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozná predmety dennej potreby, – rozlíši predmety podľa veľkosti, tvarov a farby, – pracuje s rôznym materiálom a pomôckami.

Súbor kompetencií slúži ako informácia pre pedagógov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie prostredníctvom cieľavedomej, zmysluplnej a rozvojových možností dieťaťa s NKS primeranej výchovno-vzdelávacej činnosti.

5.3 Vzdelávacie oblasti

Vzdelávací program pre deti s NKS obsahuje tie isté vzdelávacie oblasti ako Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Obsah a ciele vzdelávania jednotlivých vzdelávacích oblastí sú prispôbené konkrétnemu druhu NKS.

V špeciálnej materskej škole a špeciálnej triede pre deti s NKS sa postupuje podľa tohto vzdelávacieho programu pre deti s NKS vo všetkých vzdelávacích oblastiach.

Pre dieťa s NKS v školskej integrácii môže centrum špeciálno-pedagogického poradenstva odporučiť, v ktorých vzdelávacích oblastiach možno postupovať podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016), pričom určí špecifiká pre prístup k dieťaťu v predmetných oblastiach vzdelávania; špecifiká uvedené centrom špeciálno-pedagogického poradenstva musia byť uvedené v **individuálnom vzdelávacom programe (IVP/IVVP)** dieťaťa.

5.3.1 Jazyk a komunikácia

Cieľom u detí s NKS je podporiť rozvoj reči a jazykových schopností ako predpokladu k (individuálnej diagnóze primerane) dosiahnuteľnej úrovni realizácie komunikačného zámeru a schopnosti participovať na komunikačnom procese.

NKS sa má podľa možnosti odstrániť alebo aspoň zmierniť. Takto treba prispieť k prevencii sekundárnych a terciárnych porúch a odchýlok, ktoré by mohli postupne vzniknúť na báze pretrvávajúcej NKS a súčasne podporiť vzdelávaciu, sociálnu adaptáciu a inklúziu týchto detí. Realizácia prebieha tak v rámci bežného pedagogického procesu, ako aj v rámci ILI, ktorá je v kompetencii logopéda.

5.3.2 Matematika a práca s informáciami

Hlavnou úlohou u detí s NKS (najmä u detí s oneskoreným vývinom reči) je tu cielene pôsobiť na rozvoj špecifických matematických schopností, so zámerom predchádzať vzniku porúch učenia, vrátane dyskalkúlie.

Dôležitou úlohou je budovanie verbálnej pracovnej pamäte ako schopnosti dočasne podržať informáciu v pamäti na čas, ktorý je nevyhnutý na riešenie komplexnejších úloh (zapamätať si čiastkové kroky, postupy a neskôr ich spracovať pre dosiahnutie celkového riešenia úlohy). Ako predpoklady úspešného osvojenia neskorších aritmetických operácií treba rozvíjať schopnosti ako: automatizácia procedúr (primerane rýchlo pomenovávať farby, predmety, javy, číselný rad, počítat' na prstoch a pod.), plynulosť, rýchlosť a presnosť počítania predmetov, prvkov a pod.

5.3.3 Človek a príroda

Vzhľadom na NKS je táto oblasť primerane modifikovaná a zakomponovaná v programoch stimulácie vývinu reči najmä u detí s oneskoreným/obmedzeným vývinom reči. V popredí je tu najmä lexikálno-sémantická a morfológicko-syntaktická rovina jazyka a jej rozvoj.

5.3.4 Človek a spoločnosť

Vzhľadom na NKS je táto oblasť primerane modifikovaná a zakomponovaná v programoch stimulácie vývinu reči najmä u detí s oneskoreným/obmedzeným vývinom reči. V popredí je tu najmä lexikálno-sémantická a morfológicko-syntaktická rovina, pragmatická rovina jazyka a ich rozvoj.

5.3.5 Človek a svet práce

Vzhľadom na NKS je táto oblasť primerane modifikovaná a zakomponovaná v programoch stimulácie vývinu reči najmä u detí s oneskoreným/obmedzeným vývinom reči. V popredí je tu najmä lexikálno-sémantická a morfológicko-syntaktická rovina jazyka, rozvoj jemnej motoriky a grafomotoriky.

5.3.6 Umenie a kultúra

Pokiaľ ide o NKS, treba zdôrazniť veľký význam rytmických cvičení u detí s poruchami plynulosti reči (vývinovými neplynulosťami, prípadne začínajúcou zajakavosťou a brblavosťou) aj akcentovanie významu prozodických faktorov v reči u detí s oneskoreným/narušeným vývinom reči a rozvíjanie jemnej motoriky u detí s nesprávnou výslovnosťou.

5.3.7 Zdravie a pohyb

Vzhľadom na NKS je táto oblasť primerane modifikovaná a zakomponovaná v programoch stimulácie vývinu reči najmä u detí s oneskoreným/obmedzeným vývinom reči. Cieľavedomé rozvíjanie koordinovaných pohybov tela, zdokonaľovanie pohybových schopností a zručností významne prispieva k rozvoju celkového motorického vývinu dieťaťa s NKS.

5.4 Vzdelávacie štandardy

Plnenie obsahového a výkonového štandardu je u detí s NKS limitované osobitosťami konkrétneho NKS u daného dieťaťa. Pritom sa u detí môžu vyskytnúť diametrálne odlišné kategórie NKS, čo komplikuje generalizáciu výkonových a obsahových štandardov u týchto detí. Možno však konštatovať, že:

- vo všeobecnosti sa následky NKS svojím spôsobom premietajú do všetkých oblastí výchovy a vzdelávania, keďže celá jeho podstata je založená na komunikácii,
- konkrétne dôsledky v jednotlivých prípadoch sa viažu na daný druh NKS.

5.4.1 Vzdelávacia oblasť JAZYK A KOMUNIKÁCIA

1 Hovorená reč	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<u>Komunikačné konvencie</u> Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS: <ul style="list-style-type: none">– spontánne nadviazať rečový kontakt s inými osobami – deťmi i dospelými,– reagovať na neverbálne signály (gestá, mimiku), udržiavať zrakový kontakt,– vyjadrovať primeraným spôsobom svoje potreby a želania, súhlas, nesúhlas, či vďačnosť,– spoznať a dodržiavať základné pravidlá vedenia dialógu.	Rovnomerné zapájanie všetkých detí do rozhovorov pri spoločných diskusiách. Používanie a zdôrazňovanie významu zaužívaných fráz a slovných spojení pri vyjadrovaní potrieb a želaní, oslovení iných osôb (detí, dospelých), v závislosti od situácie, pri formálnej a neformálnej komunikácii. Vymedzenie (po dohode s deťmi) základných pravidiel komunikácie v triede, ich umiestnenie na viditeľnom mieste (v podobe piktogramov) a ich dôsledné dodržiavanie.
<u>Artikulácia a výslovnosť</u> Dieťa je schopné v závislosti od	Osvojovanie spamäti krátkych literárnych útvarov (maľované – obrázkové básničky,

<p>stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vyslovovať hlásky a hláskové skupiny, – auditívne vnímať literárne útvary, – vedome pracovať s hlasom, – bezprostredne sa zapájať do jazykových cvičení. 	<p>riekanky, vyčítanky), pričom sa posilňuje sluchová pamäť a pozornosť.</p> <p>Rozvíjanie fyziologickej tvorby hlasu: literárne útvary prezentovať nahlas, potichu, šepkaním. Spetrovanie jazykových hier využívaním špecifických riekaniak so zameraním na dychové cvičenia, oromotorické cvičenia, precvičovanie problematických samohlások a spoluhlások.</p>
<p><u>Gramatická správnosť a spisovnosť</u> Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – formulovať jednoduché rozvité vety, – formulovať jednoduché vety, – rozumieť spisovnej podobe jazyka. 	<p>Osvojovanie gramatických pravidiel: skloňovanie všetkých slovných druhov, časovanie slovies, stupňovanie prídavných mien a prísloviak.</p> <p>Poskytovanie vzoru spisovnej slovenčiny v jej kultivovanej a vysoko rozvinutej podobe pre dieťa v celom jazykovom prostredí materskej školy. Vytváranie dostatku príležitostí pre dieťa na zistenie, že jazyk používaný v knihách a bežná hovorová reč sa môžu líšiť.</p>
<h2>2 Písaná reč</h2>	
<p>Výkonový štandard</p>	<p>Obsahový štandard</p>
<p><u>Poznávanie funkcií písanej reči</u> Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pochopiť, že písaná reč je zdrojom zábavy, hier, príjemných a veselých zážitkov. 	<p>Prezentovanie textov rozmanitých žánrov v priebehu vzdelávacích aktivít so snahou o pestrosť ich využívania. Využívanie ľudovej a autorskej poézie, rozprávok a príbehov, informačných textov (detské encyklopédie) a ďalších informačných zdrojov, vrátane digitálnych technológií.</p> <p>Prezentovanie funkcií písanej reči prostredníctvom rôznorodých žánrov a ich využívania v rámci vzdelávacích aktivít tak, aby dieťa získalo predstavu o tom, že písaná reč:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umožňuje dorozumievanie (nad rámec hovorenej reči) v čase neprítomnosti adresáta komunikačného zámeru, - je zdrojom poznatkov, informácií a vedomostí, - je zdrojom zážitkov (emócií, prežívania, fantázie) a umožňuje ich vyjadrovať, - má mnohoraké praktické využitie (napr. uľahčuje a rozširuje možnosti zapamätania si informácií, umožňuje riadenie vlastnej činnosti aj činnosti druhých, poskytuje informácie o praktických činnostiach).
<p><u>Porozumenie explicitného významu textu – slovná zásoba</u></p>	

<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vysvetliť vlastnými slovami význam slov, ktoré pozná (napr. opisom, použitím synonymických výrazov aj negatívnym vymedzením, teda použitím antonym a i.), – ukázať na obrázku a s oporou o ilustráciu pomenovať a vymenovať mená osôb, zvierat, a vecí, viditeľných činností a podstatných vlastností; na ilustrácii si všimnúť a opísať detaily na základe počutého príbehu, – odpovedať na otázky týkajúce sa vlastných mien, názvov, postáv a objektov, charakteristických vlastností a činností postáv, správne odpovede formuluje v jednoslovných a dvojslovných frázach a v jednoduchých rozvitých vetách, – reprodukovať pomocou ilustrácii a s pomocou učiteľky dôležité udalosti prečítaného textu. 	<p>Rešpektovanie prozodických faktorov: pri hlasnom čítaní dbáme na prozódium (intonáciu, prízvuk, tempo, intenzitu, pauzy), moduláciou hlasu zvýrazňujeme rozdiel medzi rozprávačom a priamou rečou rôznych postáv.</p> <p>Vysvetlenie a vyvodzovanie významov odvodených, nových a neznámych slov pomocou názoru (obrázkom, reálnym predmetom, digitálnymi technológiami). Ich opakované používanie, vytváranie príležitosti na ich zmysluplné používanie v následných rozhovoroch, vzdelávacích aktivitách a komunikačných situáciách. Hľadanie protikladov, prirovnaní, tvorba zdobnení, homonym, antonym, synonym a i. v slovných hrách, pri upevňovaní a rozvíjaní aktívnej slovej zásoby detí.</p> <p>Aplikovanie kontrolných otázok počas čítania i po prečítaní textov, rekapitulácia obsahu, udalosti; pri náučných textoch fakty, informácie a nové poznatky.</p>
<p><u>Porozumenie implicitnému významu textu – slovná zásoba</u></p> <p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – na základe vedomostí a skúseností s čítaním predvídať udalosti deja, domýšľať pokračovanie príbehu, formulovať očakávania, opisovať vlastné predstavy, – pochopiť, že informačno-komunikačné technológie slúžia aj na získavanie informácií, žiadať o vyhľadávanie informácií prostredníctvom nich v súvislosti s témami, ktoré ho zaujímajú, – vyjadriť obsahy a zážitky z čítania vo výtvarných činnostiach, – vyjadriť obsahy a zážitky z čítania v dramatických a hudobno-pohybových činnostiach. 	<p>Obsah textu, rozvíjanie a prehĺbovanie porozumenia vo viacerých smeroch a rovinách porozumenia textu.</p> <p>Prezentovanie publikovaných textov v knižnej alebo časopiseckej podobe, texty a obsahy sprostredkované informačno-komunikačnými technológiami (napr. texty na internete, obsahy, ktoré sú súčasťou televíznych programov, výučbových programov pre digitálne technológie a digitalizovaných hier pre deti a pod.)</p> <p>Podnecovanie k:</p> <ul style="list-style-type: none"> – predvídaniu obsahu, formulovaniu očakávaní, utváraní predstáv, – domýšľaniu obsahu – vyvodzovaniu možných významov (dedukcii), – chápaniu súvislostí medzi obsahom textu a reálnym svetom, vlastnými skúsenosťami, rozlišovaniu reálnych a nereálnych, fantazijných obsahov, – aplikácii – používaniu informácií z textu v reálnej situácii (uviesť príklad zo života, postupovať podľa inštrukcií, návodu a pod.),

	<ul style="list-style-type: none"> - hodnoteniu – posudzovaniu (napr. správnosti – nesprávnosti konania postáv, dobra a zla, čo sa mu páči – nepáči), - vysvetľovaniu a zdôvodňovaniu svojich odpovedí, - kladeniu vlastných otázok. <p>Riadené rozhovory a diskusie (pred, počas, po čítaní).</p> <p>Prehľbovanie a upevňovanie porozumenia čítaných textov následnými aktivitami a vzdelávacími činnosťami. Zadania úloh v rámci ostatných vzdelávacích oblastí nadväzujúcich (v rámci možností) na obsah čítaných textov. Vyjadrenie pocitov, zážitkov a získaných vedomostí rôznym spôsobom (v rámci výtvarných, hudobno-pohybových či dramatických činností).</p>
<p><u>Znalosť žánrov a jazykových prostriedkov písanej reči</u></p> <p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spoznať a na požiadanie uviesť názov známej rozprávky, bajky, alebo iného obľúbeného príbehu, primerane vysvetliť – opísať, čím sa líšia od básničiek, - predniesť krátku básničku, riekanku, vyčítanku, hádanku, - vnímať a reprodukovať charakteristický rytmus viazaného veršovaného textu, - postrehnúť a primerane vysvetliť rozdiel medzi fiktívnymi a skutočnými príbehmi zo života, - predvídať obsah udalosti deja, zápletku, záver príbehu na základe ilustrácie, vlastnej imaginácie a minulých zážitkov, - chápať význam bežných výrazových prostriedkov detskej literatúry (zdrobneniny, citoslovcia, metafory, prirovnania, prívlastky). 	<p>Predstavenie žánru textu. Pred čítaním textu sa uvedie, o aký žáner ide; používame zodpovedajúce označenie.</p> <p>Charakterizovanie jednotlivých žánrov v rámci rozhovorov pred čítaním, následne po prečítaní dopĺňanie o nové skúsenosti a postrehy. Rytmus udávame tleskaním, dupaním, klopaním. Vysvetľovanie použitých jazykových prostriedkov – prenesených významov, symbolov, prirovnaní pri čítaní detských literárnych útvarov.</p>
<p><u>Koncept tlače a znalosť knižných konvencií</u></p> <p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p>	<p>Používanie ilustrácií na predvídanie deja príbehu a na reprodukciu prečítaného príbehu.</p> <p>Oboznamovanie sa s menom autorov, názvom kníh, údajmi o knihe a ich využitím pri</p>

<ul style="list-style-type: none"> – na základe ilustrácie porozprávať vlastný jednoduchý príbeh. – v rozhovore s učiteľom správne reagovať na pokyny týkajúce sa správnej manipulácie s knihou. – v kontakte s knihou aktívne používať výrazy ako kniha, strana, spisovateľ. – na základe informácií o knihe identifikovať a priniesť z knižnice známu knihu. – používať knihu správnym spôsobom, – identifikovať niektoré písmená abecedy (napríklad tie, z ktorých pozostáva jeho meno), zapisovať vlastné komunikačné odkazy v nekonvenčnej podobe). 	<p>orientácii v knihe (názov knihy a autora knihy na titulnej strane – o. i. naznačuje začiatok čítania knihy a správne držanie knihy, zľava doprava, zhora dole); obsahom (pomáha pri vyhľadávaní príbehu v knihe) pred jej čítaním.</p> <p>Umožňovanie samostatného prístupu ku knihám umiestneným v triednej knižnici: sú v nej usporiadané systematicky podľa žánru (napr. rozprávkové knihy, knihy s príbehmi pre deti, knihy detskej poézie, detské encyklopédie). Dodržiavanie dohodnutých pravidiel (opatrné zaobchádzanie, odkladanie na pôvodné miesto) ako podmienke voľného manipulovania s knihami (prezerat' si ich a listovať v nich). Pripravovanie priestoru na vyhľadávanie kníh v knižnici a informácií v nich v rámci vzdelávacích aktivít.</p> <p>Vznik knihy, kto a ako sa podieľa na jej vzniku, akým spôsobom sa k nej dostanú čitatelia. Návšteva blízkej knižnice.</p> <p>Písomné označovanie hrových kútikov alebo centier aktivít v triede (knižnica, polička na odkladanie prác detí, ...), umiestňovanie krátkych oznamov alebo inštrukcií napísaných veľkými tlačnými písmenami na nástenu a informačné plochy v triede. Zadávanie postupu pri prezentovaní úloh (v skupine (5 – 6 ročných detí) vo forme stručnej osnovy činností (jednoslovné inštrukcie), ktoré sa dopĺňajú piktogramami činností alebo objektov².</p>
<p><u>Fonologické procesy a fonologické uvedomovanie</u></p> <p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť pseudoslová (umelo vytvorené slová, ktoré nemajú vlastný lexikálny význam, napr. klif, klaf...) a slová, ktoré majú význam (les, pes...) či sú rovnaké, alebo rôzne, – diferencovať slabiky – či sú rovnaké alebo rôzne, – vyčleňovať pomocou rytmického sprievodu a pomocou učiteľky v slovách slabiky, 	<p>Upevňovanie citu pre melódiu a rytmus v reči pomocou slabikovania.</p> <p>Rozvíjanie jazykového citu a verbálno – logického myslenia. Vytváranie predstavy o slove ako o forme, ktorá nesie význam pomocou rôznych hier so slovami.</p> <p>Zdôrazňovanie rytmickej štruktúry slova na úrovni slabiky pomocou rytmizácie riekaniak a piesní.</p> <p>Vyčlenenie začiatkovej hlásky slova sa modeluje predĺžením doby výslovnosti</p>

² Pod pojmom objekt rozumieme predmet, obrázok.

<ul style="list-style-type: none"> – rozčleniť zvolené slová na slabiky, – vyčleniť s pomocou (predĺžením trvania jej výslovnosti) alebo bez pomoci začiatočnú hlásku slova, – sprevádzať spievanie piesne alebo recitáciu krátkeho literárneho útvaru rytmickým sprievodom, – rozhodnúť, či dve vybrané slová (napríklad zo známej básničky, riekanky, vyčítanky, hádanky) znejú podobne (na začiatku alebo na konci slova), – priradiť k zadanému slovu slovo, ktoré sa s ním rýmuje. 	<p>začiatočnej hlásky alebo jej opakovaným vyslovením (v závislosti od charakteristiky hlásky). Postupne sa realizujú základné analyticko-syntetické činnosti so slovami samostatne, bez podpory učiteľky.</p> <p>Recitovanie básní a spev piesní učiteľka dopĺňa rytmickým sprievodom (napr. tieskaním, rytmizáciou na ľahko ovládateľných hudobných nástrojoch).</p> <p>Vyhľadávanie slov, ktoré sú si zvukovo podobné (rýmujú sa) v texte básní, riekaniek, hádaniek a vyčítaniek: k zadaným slovám sa vyberajú ďalšie zvukovo podobné slová, ktoré ponúka učiteľka alebo deti navrhujú vlastné slová.</p>
<p><u>Grafomotorické predpoklady písania</u> Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kresliť grafomotorické prvky vyžadujúce pohyby dlane a prstov, – kresliť grafomotorické prvky vyžadujúce pohyb zápästia, – pri kreslení a grafomotorických činnostiach sedieť vzpriamene, s primeranou vzdialenosťou očí od podložky, – pri kreslení a grafomotorických činnostiach držať ceruzku správnym spôsobom a vyvíjať primeranú intenzitu tlaku na podložku. 	<p>Rozvíjanie jemnej motoriky dieťaťa najmä vo vzdelávacej oblasti <i>Umenie a kultúra</i> (výtvarná výchova) a <i>Človek a svet práce</i> ako predpoklad rozvoja v tejto oblasti. Rozvíjanie vizuálno-motorickej koordinácie pohybu ruky, zápästia a prstov pri jej cielenom pohybe prostredníctvom výtvarných a pracovných aktivít na voľnej ploche. Využívanie potrieb na kreslenie pri regulovaní tlaku ruky na podložku.</p> <p>Osvojovanie jednoduchých grafomotorických prvkov vyžadujúcich prácu zápästia (vertikálne línie, horizontálne línie, krivky, slučky atď.) a dlane a prstov (horný a dolný oblúk, lomená línia, vlnovka, ležatá osmička atď.) v nadväznosti na rozvoj jemnej motoriky.</p>

5.4.2 Vzdelávacia oblasť MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

1 Čísla a vzťahy	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – plynulo, primerane rýchlo a presne pomenovávať farby, predmety, javy, počítať na prstoch, pomenovať číselný rad, t.j. vymenovať čísla od 1 do 10 tak, ako idú za sebou, – v obore od 1 do 10 pokračovať od 	<p>Budovanie a posilňovanie verbálnej pamäte pomocou automatizovania a znovuvybabovania procedúr ako: pomenovávanie farieb, predmetov (napr. obrázky známych predmetov – troch až piatich – v rôznom poradí za sebou), javov (napr. symbolov pre druhy počasia – prší, sneží, svieti slnko, už osvojených piktogramov,</p>

<p>náhodného čísla v numerickej postupnosti po číslo 10,</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť v obore do 10 počítaním po jednej počet predmetov v skupine, – vytvoriť v obore do 10 skupinu predpísaných predmetov s určeným počtom a zo skupiny predmetov oddeliť skupinu s určeným počtom, – určiť v obore do 6 pomocou hmatu alebo sluchu počet predmetov v skupine a vytvoriť skupinu predmetov s určeným počtom, – pridávať ku skupine a odoberať zo skupiny s počtom prvkov daný počet, – riešiť pomocou určovania počtu kontextové úlohy s jednou operáciou, kde sa pridáva, odoberá, dáva spolu a rozdeľuje, – určiť pre dve skupiny, kde je viac, kde je menej alebo rovnako veľa predmetov podľa zisteného počtu v skupinách (do 10 prvkov v skupine), – určiť pre dve skupiny, kde je viac, kde je menej alebo rovnako veľa predmetov bez určovania ich počtu, – rozdeliť bez zisťovania počtu predmetov manipuláciou skupinku na 2 alebo 3 skupinky s rovnakým počtom, – rozdeliť bez zisťovania počtu (ak je to možné) skupinku obrázkov na 2 skupinky s rovnakým počtom, 	<p>logogramov (napr. známych nápisov potravín, nápojov, značiek detských výrobkov a pod.), číselného radu a pod.</p> <p>Upevňovanie osvojeného číselného radu hrovou formou, pomocou jednoduchých básničiek: najprv do päť, neskôr do desať.</p> <p>Osvojenie rytmického počítania súčasne s pohybovou aktivitou (napr. krokovanie a zároveň počítanie, chodenie popri makete murárskeho skladacieho metra a pod.)</p> <p>Vymenovanie číselného radu aj od ľubovoľného čísla.</p> <p>Prezentovanie rôznych situácií, pri ktorých sa určuje počet predmetov: usporiadaných aj neusporiadaných, všetkých aj len s danou vlastnosťou, ktoré sú neustále k dispozícii, ale aj takých, ktoré sú k dispozícii len určitý čas.</p> <p>Manifestovanie pri menej prehľadných situáciách, ako si pri zisťovaní počtu môžeme pomáhať chodením pomedzi predmety, úpravou objektov (zmena polohy, robenie značky na započítanom objekte) a vytváranie príležitostí na ich osvojenie.</p> <p>Konfrontovanie s rôznymi situáciami, pri ktorých sa počet objektov zisťuje len pomocou:</p> <ul style="list-style-type: none"> – hmatu (napr. pod dekou, v krabici s otvormi len pre ruky, s rukami za chrbtom, so zakrytými očami), – sluchu (určovanie slabík v slove; rôzne zvuky počet tlesknutí, dupnutí, zaťukaní, úderov na bubon, triangel). <p>Zisťovanie počtu v rôznorodých prostrediach (využívanie týchto prostredí aj na zadávanie úloh, ktoré nemajú riešenie alebo majú viac riešení), ako napr. stolné hry (činnosť sa odvíja od hľadania a prikladania dielikov s rovnakým počtom – princíp domina) až po hry, kde sa pohybuje hracia figúrka na základe počtu.</p> <p>Osvojovanie hier s konkrétnymi osobami, neskôr predmetmi, ktoré pribúdajú a odbúdajú:</p> <ul style="list-style-type: none"> – autobus, do ktorého osoby nastupujú, vystupujú (pribúdajú a odbúdajú), – hry so symbolickými peniazmi a tovarom (zisťovanie ceny nákupu, porovnávanie cien nákupov, koľko nám chýba, koľko je navyše), – rozmieňanie (aj na predpísaný počet), čo sa dá kúpiť za peniaze (aj pre predpísaný počet kusov tovaru),
---	--

	<p>– prostredia iných vzdelávacích oblastí.</p> <p>Precvičovanie aktivít na určovanie počtu aj formou rôznych hier a súťaží v menších skupinkách (napr. pre trojice: jeden v určenej forme vytvára počet, druhý ho určuje a tretí určuje, či to prvý a druhý urobil správne; v činnostiach sa striedajú).</p> <p>Postupné zisťovanie jednotlivých počtov a ich využitie pri riešení jednoduchých úloh, kde sa pridáva, odoberá, dáva spolu a rozdeľuje.</p> <p>Používanie rôznych symbolov, modelov riešenia: pridávanie, odoberanie, spájanie a rozdeľovanie pojmov; vyjadrovanie pomocou gestikulácie a/alebo náhradným spôsobom – priložením symbolu, obrázku a pod.</p> <p>Postupné samostatné používanie symbolov alebo modelov pri riešení jednoduchých abstraktnejších úloh (ovečky budú zelené kocky, miesto každého zajaca nakreslíme klietku, v ktorej je).</p> <p>Rozdeľovanie celku na dve alebo tri časti s rovnakým počtom.</p> <p>Manifestovanie možnosti, ako v dvoch skupinách predmetov možno striedavým oddel'ovaním (značením po jednej, dávaním do dvojíc) aj bez spočítovania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porovnať počty dvoch skupín, - vytvoriť rovnako veľa objektov, ako má určená skupina objektov, - rozdeliť (pokiaľ to ide) skupinu obrázkov na dve časti s rovnakým počtom.
--	---

2 Geometria a meranie

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť (označiť) objekt na základe opisu polohy pomocou slov a slovných spojení hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pred, za, medzi, na (čom, kom), v (čom, kom), vpravo, vľavo, v rohu, v strede (miestnosti, obrázka), – opísať pomocou slov a slovných spojení hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pred, za, medzi, na (čom, kom), v (čom, kom), vpravo, vľavo, 	<p>Orientovanie sa v priestore, rovine a rade v rôznorodých situáciách a hrách. Rozvíjanie všetkých pojmov spojených s orientáciou.</p> <p>V prípade diagnóz NKS, kde nie je ešte možné pracovať s príslušnými pojmi (príslovkami), možno použiť gestá, symboly (napr. šípky) alebo hrové manipulácie s predmetmi.</p> <p>Iniciovanie činností, pri ktorých deti spontánne opisujú polohu objektu, prípadne ho umiestňujú na dané miesto (skrývačky). Akceptovanie aj nižšej úrovne komunikačnej schopnosti detí, pričom nižšia úroveň je porozumenie pokynu a jeho pochopenie – čo sa prejaví správnym</p>

<p>v rohu, v strede (miestnosti, obrázka) polohu objektu, umiestniť predmet podľa pokynov, dať pokyn na umiestnenie predmetu na určené miesto,</p> <ul style="list-style-type: none"> – pomocou slov a slovných spojení hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pred, za, medzi, na (čom, kom), v (čom, kom), vpravo, vľavo, v rohu, v strede (miestnosti, obrázka...) dokresliť obrázok podľa pokynov, dať pokyn na dokreslenie obrázka na určené miesto, – určiť (prípadne iba hmatom), pomenovať a vymodelovať guľu, kocku, valec, – postaviť stavbu z primeraného množstva (do 10) stavebnicových dielcov podľa predlohy, podľa pokynov, na danú tému, – identifikovať v skupine útvarov kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník, – približne nakresliť kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník, – poskladať z primeraného množstva útvarov obrázkov podľa predlohy, pokynov a na danú tému, – nakresliť, rozlíšiť, vymodelovať a pomenovať rovnú a krivú čiaru, – využívať čiarový pohyb na spájanie bodov do obrazcov, kreslenie obrysov či identifikáciu cesty v obrazci (v bludisku, na jednoduchej mape), – na základe pokynov daných pomocou symbolov ↓, ←, →, ↑ (alebo pomocou iných dohodnutých symbolov pre pohyb v štvorcovej sieti) sa dokáže pohybovať v štvorcovej sieti, – odmerať vzdialenosť a určený rozmer predmetu (v skutočnosti aj na obrázku), – odhadom a pomocou určenej aj zvolenej neštandardnej jednotky (krok, dľaň, šnúry, pomocný predmet); výsledok merania vysloviť počtom použitých jednotiek merania (v obore do10), 	<p>vykonaním zadania.</p> <p>Prezentovanie geometrických útvarov pomocou modelov, neskôr aj obrázkami, jednoduchý opis ich vlastností; ich opakované identifikovanie deťmi.</p> <p>Využívanie rôznych stavebníc na stavanie a skladanie podľa predlohy, podľa opisu, podľa určených pravidiel, na danú tému.</p> <p>Organizovanie situácie, kde rozhodujúcim zmyslom je hmat.</p> <p>Charakterizovanie daného geometrického objektu, hľadanie spoločných a rozdielnych vlastností dvoch konkrétnych geometrických objektov, zdôvodňovanie, prečo daný objekt nemôže byť určeným objektom (aj iba pomocou hmatu).</p> <p>Iniciovanie činností, pri ktorých sa deti s rovinnými útvarmi stretávajú predovšetkým prostredníctvom telies (napríklad otáčanie stien telesa, obkresľovanie – kreslenie pôdorysu, prestrkávajúce telies cez „tesné“ otvory, ...).</p> <p>Vedenie detí k tvorbe najmä rovinných útvarov.</p> <p>Určovanie objektu a jeho vlastností formou rôznych hier a súťaží v menších skupinkách.</p> <p>Organizovanie rôznorodých činností a hier na kreslenie čiar; napr. riešenie bludísk, postupné spájanie obrázkov v určenom poradí nepretínajúcimi sa čiarami, spájanie dvojíc určených (popísaných) dvojíc obrázkov nepretínajúcimi sa čiarami, nájdenie druhého konca čiary.</p> <p>Používanie kartičiek so symbolmi ↓, ←, →, ↑ (alebo kartičiek s inými dohodnutými symbolmi pre pohyb v štvorcovej sieti) a aj pomocou spojených pokynov (napríklad: najprv 3-krát ← a potom 2-krát ↑).</p> <p>Meranie prostredníctvom jednoduchých hier s porovnávaním či určovaním dĺžky predmetov a porovnávaním či určovaním vzdialenosti (napr. krokmi, dľaňami, pomocnými predmetmi apod.).</p> <p>Opakovania týchto meraní a diskusia o nepresnosti merania.</p> <p>Merania pomocou neštandardných jednotiek dĺžky (napr. špagátu či prúžku papiera).</p> <p>Porovnávanie predmetov (pri porovnaní viacerých predmetov aj vyberanie naj...) pomocou veľkosti zvoleného rozmeru (dĺžka,</p>
--	---

<ul style="list-style-type: none"> – odhadom aj meraním porovnať dva predmety podľa veľkosti určeného rozmeru (dĺžka, výška, šírka, hrúbka); výsledok porovnania vysloviť pomocou stupňovania prídavných mien (dlhší, kratší, širší, nižší, užší...); možno použiť gesto (napr. dlhý – ešte dlhší, náhradné formy pre vyjadrenie stupňovania), – pri usporiadaní troch predmetov určiť predmet s najväčším zvoleným rozmerom; túto skutočnosť vysloviť pomocou slov s predponou naj- (najdlhší, najkratší, najužší, najtenší...); v prípade potreby použiť náhradné formy komunikácie, – usporiadať podľa veľkosti určeného rozmeru 3 až 4 objekty, – v usporiadanom rade určiť predmet na základe slov prvý, druhý, tretí, štvrtý, posledný, predposledný, pred, za, hneď pred a hneď za, – opísať polohu predmetu v usporiadanom rade a umiestniť v ňom predmet podľa daných pokynov. 	<p>výška, šírka, hrúbka, ...) odhadom aj meraním. Pri porovnávaní odhadom robíme kontrolu odhadu meraním.</p> <p>Porovnávanie a usporiadanie útvarov v ich celkovej veľkosti a jednotlivých rozmeroch.</p> <p>Opisovanie polohy osôb, postáv pomocou daných pojmov v situáciách zo života (príchod pretekárov do cieľa, čakanie v rade na obed, na lístky) a v rozprávkových situáciách (Ťahal dedko repku, O rukavičke, O pampúšikovi). Orientovanie v usporiadanom rade pomocou dramatizácie.</p>
--	---

3 Logika

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vytvoriť (nakresliť) podľa daného vzoru (do 6 objektov) alebo pravidla jednoduchú postupnosť objektov, – pokračovať vo vytvorenej postupnosti predmetov alebo nakreslenej postupnosti obrázkov; predmety môžu byť celkom odlišné alebo sa líšia iba farbou či veľkosťou, – objaviť a jednoducho opísať pravidlo postupnosti, – rozhodnúť o pravdivosti (áno/nie, platí/neplatí) jednoduchých tvrdení, – rozhodnúť, či daný objekt má/nemá danú vlastnosť, – zo skupiny objektov vyberať všetky objekty s danou vlastnosťou (napr. farba, tvar, veľkosť, materiál a pod.), – roztriediť objekty v skupine na 	<p>Realizovanie čo najrozmanitejších činností a foriem dopĺňania pravidelností a určovaní vzorov.</p> <p>Organizovanie činnosti, kde deti opakujú pravidelne sa meniace zvuky (hovorené, napríklad la, li, li, la, li, li, la, prípadne vyťukávanie, bubnovanie, vydupávanie atď. pravidelných zvukov).</p> <p>Organizovanie hier, kde deti opakujú pravidelne sa meniace jednoduché činnosti (napríklad drep, drep, vzpažiť a pripažiť, napríklad drep, drep, vzpažiť a upažiť).</p> <p>Prepájanie úloh na pravidelnosť s estetickým vnímaním a bežným životom. Hľadanie pravidelností okolo nás. Identifikovanie vzoru, ktorý sa opakuje napríklad na oblečení, v rôznej výzdobe, v prírode. Identifikovanie postupnosti (napríklad po lete príde vždy jeseň), v určitej</p>

<p>základe určenej vlastnosti (napr. farba, tvar, veľkosť, materiál a pod.),</p> <ul style="list-style-type: none"> – vytvoriť dvojicu objektov na základe danej logickej súvislosti. 	<p>postupnosti vzorov môžu identifikovať dvojicu vzorov, ktoré vždy idú po sebe a pod.</p> <p>Vytváranie pravidielností pri konštrukciách (napr. vyplnenie rámu kockami tak, aby sa červená a modrá kocka nestretávali).</p> <p>Postupné prenášanie zodpovednosti za rozhodovanie na deti (s motiváciou – je to dobre, má to dobre a pod.), pri vhodných úlohách iniciovať kontrolu nájdených riešení.</p> <p>Samostatné triedenie a selekcia objektov s danou vlastnosťou aj pri bežných situáciách a činnostiach (napr. rozdeliť autá na nákladné a osobné, jednu skupinu budú tvoriť dievčatá, čo majú na sebe niečo žlté a pod.).</p>
<p>4 Práca s informáciami</p>	
<p>Výkonový štandard</p>	<p>Obsahový štandard</p>
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spontánne prejavovať radosť a záujem o prácu s digitálnymi technológiami, – ovládať základy práce s digitálnymi technológiami, ovládať digitálne hry či používať digitálne animované programy určené pre danú vekovú skupinu a pod., – na niektorej z dostupných digitálnych pomôcok, ktorá simuluje pravouhlý pohyb v štvorcovej sieti (po štvorcóch aj po vrcholoch), vie pomocou tlačidiel prejsť určenú trasu, a to aj s prekážkami, pri tom zbiera a ukladá určené predmety, dodržiava správne poradie činností; naraz dokáže naplánovať až 4 kroky takejto cesty, – na niektorej z dostupných digitálnych pomôcok vie kresliť, farebne vyplňať uzavreté plochy, vyberať a umiestňovať obrázky. 	<p>Využívanie digitálnych pomôcok pre predškolský vek na zoznamovanie sa a ovládanie základných činností, ktoré poskytujú špeciálne podrobnejšie ovládanie digitálnych pomôcok a hier:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pohyb po štvorcovej sieti, – vyfarbovanie čiar a uzavretých plôch, – hľadanie a prenášanie predmetov na určené miesto. <p>Vytváranie maximálneho priestoru na zoznamovanie sa a ovládanie digitálnych pomôcok a hier, ktoré umožňujú plánovanie viacerých krokov.</p>

5.4.3 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A PRÍRODA

1 Vnímanie prírody	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozprávať o prírodných reáliách známeho okolia, – triediť prírodné reálie podľa rôznych identifikovaných znakov, – odlišovať živé od neživých súčastí prírody, – vymenovať ročné obdobia, – uvedomovať si zmeny v prírode počas roka, – identifikovať prvky počasia a realizovať krátkodobé pozorovania zmien v počasí. 	<p>Vytváranie situácií s možnosťou prezentovať predstavy detí o prírodných javoch, predmetoch a situáciách.</p> <p>Porovnávanie detských predstáv a zdôrazňovanie rozdielov.</p> <p>Triedenie rôznych prírodných objektov do kategórií.</p> <p>Triedenie prírodných objektov podľa znaku, ktorý si určia deti; zisťovanie, ako exaktne pracujú so zvoleným kritériom.</p> <p>Odlišovanie živej a neživej prírody.</p> <p>Prezentovanie pozorovateľných zmien v prírode nastávajúcich v dôsledku zmien ročných období.</p> <p>Diskutovanie o daždi, vetre a oblačnosti, spoločné jednoduché krátkodobé pozorovanie zmien počasia.</p>
2 Rastliny	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikovať rôznorodosť rastlinnej ríše, – vymenovať potravinový a technický úžitok niektorých úžitkových rastlín a húb, – rozpoznať vybrané poľnohospodárske rastliny, – rozpoznať rôzne druhy ovocia a zeleniny a uvedomiť si význam ich konzumácie pre správnu životosprávu, – pozorovať životné prejavy rastlín (klíčenie a rast). 	<p>Porovnávanie jednotlivých častí rastlín, napr. stoniek, listov, kvetov, koreňov či plodov a uvažovanie o význame rôznorodosti.</p> <p>Hľadanie spoločných a rozdielnych znakov rastlín: využite rastlín z blízkeho okolia (školský dvor), resp. rastlín, ktoré deti poznajú (s dôrazom na úžitkové, liečivé rastliny).</p> <p>Spoznávanie vybraných liečivých a jedovatých rastlín: úžitok z pestovania liečivých rastlín a nebezpečenstvo, ktoré predstavujú jedovaté rastliny.</p> <p>Rozpoznávanie (podľa reálnej rastliny alebo jej realistického zobrazenia) vybraných poľnohospodárskych rastlín typických pre danú lokalitu.</p> <p>Druhy ovocia a zeleniny, spôsob získavania lokálnych druhov ovocia a zeleniny: deti si majú uvedomiť, že ovocie a zelenina sú rastlinného</p>

	<p>pôvodu a získavajú sa pestovaním v záhradách, sadoch a na poliach.</p> <p>Skúmanie klíčenia a rastu rastlín ako dvoch špecifických procesov: klíčenie a rast rastliny sú prejavom jej života.</p> <p>Vysvetľovanie klíčenia a rastu rastlín na príklade pestovania vybraných poľnohospodárskych plodín; objasňovanie spôsobov rozmnožovania rastlín.</p> <p>Úžitok z húb (jedlé huby), ale aj ich nebezpečenstvo (jedovaté huby).</p>
3 Živočích	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikovať rôznorodosť živočíšnej ríše, – identifikovať niektoré životné prejavy živočíchov, – na základe pozorovania identifikovať rozdiely medzi živočíchmi v spôsobe ich pohybu, – uvedomiť si, že rôzne druhy živočíchov vyžadujú pre svoj život rôzne druhy potravy, – rozpoznávať mláďatá vybraných živočíšnych druhov a pomenúvať ich, – opísať spôsoby starostlivosti o niektoré živočích, – identifikovať rôznorodosť spôsobu života živočíchov. 	<p>Pozorovanie a porovnávanie živočíchov podľa vonkajších znakov, podľa rôznych spôsobov ich pohybu, spôsobu získavania potravy; porovnávanie podmienok, v ktorých rôzne živočích žijú.</p> <p>Pozorovanie živočíchov blízkom okolí (napr. na školskom dvore) alebo tých, s ktorými majú deti skúsenosti (rôzne druhy hmyzu, živočích chované pre úžitok), resp. sú v pozorovateľné v blízkom okolí.</p> <p>Poznávanie spôsobu života vybraných druhov živočíchov (napr. mačka, dážd'ovka, motýľ).</p>
4 Človek	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – detailnejšie pozorovať a s pomocou pomenovať základné pozorovateľné časti ľudského tela (napr. viečka, obočie, zuby jazyk, rameno, lakeť, predlaktie, päšť, dlaň, palec, ukazovák, prostredník, malíček, chrbát, hrudník, brucho, stehno, koleno, lýtko, členok, päta), – pozorovať a s pomocou opisovať prejavy života človeka (nádych, výdych, tlkot srdca). 	<p>Rozpoznávanie a pomenovávanie základných pozorovateľných anatomických kategórií.</p> <p>Objasňovaniu rôznych prejavov života u človeka (dýchame, prijímame potravu, vylučujeme nepotrebné zvyšky, pohybujeme sa, rastieme a pod.).</p> <p>Diskutovanie o procesoch prebiehajúcich v ľudskom tele.</p> <p>Zisťovanie aktuálnych predstáv detí o týchto procesoch a rozvíjanie týchto predstáv na základe skúmania vnímateľných prejavov fyziologických</p>

	funkcií.
5 Neživá príroda	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uviesť príklady, kde sa v prírode nachádza voda, – opísať význam vody pre rastliny, živočíchy a človeka, – uviesť príklady javov, v ktorých je možné vnímať prítomnosť vzduchu, – opísať Zem ako súčasť vesmíru. 	<p>Zisťovanie predstáv detí o prítomnosti <i>vody</i> v prírode, pozorovania prítomnosti vody v kvapalnom, pevnom aj plynnom skupenstve (bez zavedenia pojmov).</p> <p>Diskutovanie o význame vody pre človeka, rastliny a živočíchy, problematike znečistenia vody rôznymi látkami, ktoré je aj nie je možné vo vode vidieť či inak vnímať (čuchom, hmatom a pod.). Porovnávanie vody pochádzajúcej z rôznych zdrojov. Špecifikovanie pitnej vody a objasňovanie nebezpečenstva pitia vody z neznámych zdrojov.</p> <p>Diskutovanie o prejavoch pohybu vzduchu známych z bežného života (prievan, vietor, pohyb teplého vzduchu nad výhrevnými telesami a pod.). Vytváranie situácií, v ktorých možno vnímať prítomnosť vzduchu rôznymi zmyslami (napr. fúkanie vzduchu do vody slamkou; vytláčanie vzduchu zo špongie pod vodou, nafukovanie balóna a pod.). Význam vzduchu pre život človeka, rastlín a živočíchov.</p> <p>Diskutovanie o Zemi ako o vesmírnom telese (používame najmä glóbus), rôznych vesmírnych telesách, najmä o Zemi a iných planétach, Slnku, iných hviezdach a Mesiaci a iných obežniciach planét, spôsoboch, pomocou ktorých človek skúma vesmír.</p>
6 Prírodné javy	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozorovať vybrané prírodné javy prostredníctvom postupov, ktoré vytvára učiteľka (svetlo a tieň, teplo a horenie, topenie a tuhnutie, vyparovanie, rozpúšťanie, zvuk, sila a pohyb). 	<p>Zisťovanie predstáv detí o vybraných prírodných javoch a ich ďalšie spoločné skúmanie:</p> <p><i>Svetlo a tieň</i> – identifikovanie zdrojov svetla a možností, ako svetlo vytvoriť. Skúmanie tvorby tieňa, jeho predlžovanie a skracovanie, pozorovanie tieňa v exteriéri v súvislosti so zdanlivým pohybom Slnka po oblohe a pod.</p> <p><i>Teplo a horenie</i> – identifikovanie zdrojov tepla, diskutovanie o možnostiach tvorby tepla, podmienkach horenia a následne aj o protipožiarnych opatreniach a pod.</p>

	<p><i>Topenie a tuhnutie</i> – pozorovanie zmien vlastností látok vplyvom tepla, skúmanie dostupných látok, s ktorými je bezpečná manipulácia – ľad, čokoláda, maslo a pod.</p> <p><i>Vyparovanie</i> – pozorovanie zmeny vody na vodnú paru. Diskutovanie o pozorovateľných javoch súvisiacich s vyparovaním: čo sa deje s vodou napr. pri sušení bielizne, vlasov, mláky.</p> <p><i>Rozpúšťanie</i> látok vo vode – skúmanie látok rozpustných vo vode: kedy sa rozpúšťajú rýchlejšie. Zameranie na látky, s ktorými majú deti skúsenosť – cukor, soľ, príprava kávy, čaju. Diskutovanie o tom, čo sa s látkami stane pri rozpúšťaní, pokusy získať látky z vody späť.</p> <p><i>Zvuk</i> – sledovanie rôznych spôsobov vzniku zvukov a spôsobov ich zosilňovania a zoslabovania, napr. usmerňovanie zvuku papierovými lievikmi, skúmanie prenosu zvuku po „špagátovom telefóne“.</p> <p><i>Sily a pohyb</i> – vytváranie situácií, ktoré umožňujú zistiť, ako možno dostať predmety do pohybu. Skúmanie a porovnávanie veľkosti dvoch síl pôsobiacich opačným smerom v ťahu aj tlaku; pokusy zmeniť smer pôsobenia určitej sily (napr. proti pádu predmetov, pohybu predmetov v prievane a pod.).</p> <p><i>Magnetizmus</i> – skúmanie predmetov, ktoré sú priťahované magnetom a skúmanie vzájomného správania sa magnetov voči sebe.</p> <p><i>Volný pád predmetov</i> – navodzovanie situácií umožňujúce sledovať spôsob pádu predmetov k zemi (rýchlosť pádu rôznych predmetov) a následné sledovanie možností zrýchlenia a spomalenia ich pádu.</p>
--	---

5.4.4 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

1 Orientácia v čase	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opísať režim dňa, – rozprávať o svojich záľubách aj povinnostiach, – správne používať pojmy včera, dnes 	<p>Uvedomovanie si postupnosti činností tvoriacich v materskej škole a doma režim dňa. Opisovanie jednotlivých činností a zdôvodňovanie ich významu vo vzájomných rozhovoroch.</p> <p>Diskutovanie o čase strávenom doma a čase</p>

<p>a zajtra,</p> <ul style="list-style-type: none"> – uviesť, koľko má rokov, poznať ročné obdobie, príp. aj mesiac svojho narodenia, – orientovať sa na elementárnej úrovni v časových vzťahoch dňa, týždňa, mesiaca a roka. 	<p>strávenom v materskej škole; význam záľub a vzájomné porovnávanie jednotlivých záľub. Povinnosti v rámci režimu dňa (napríklad čistiť si zuby, ísť včas spať).</p> <p>Vytváranie situácií s možnosťou rozvíjať adekvátne používanie pojmov vyjadrujúcich časové súvislosti, najmä včera, dnes, zajtra, dávno, teraz, potom (napríklad pri opise zážitkov, záľub, plánov na prázdniny, rodokmeňa a pod.).</p> <p>Orientovanie sa v časových súvislostiach dňa, týždňa a roka v spojení s konkrétnymi činnosťami (napríklad režim dňa, oslavy a sviatky, dni pracovného voľna a pod.) a prostredníctvom rozlišovania podstatných znakov (napríklad ročných období, jednotlivých fáz dňa a pod.).</p> <p>Meranie času hodinami a kalendárom. Základná funkcia hodín a kalendára (čo merajú, ako sa používajú).</p>
---	--

2 Orientácia v okolí

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opísať interiér a exteriér materskej školy alebo inej známej budovy, – opísať známe trasy na základe orientačných bodov, – uviesť adresu svojho bydliska, – poznať verejné inštitúcie a služby vo svojom okolí a účel, na ktorý slúžia (napr. obchod, polícia, pošta, lekárska ambulancia a iné podľa lokálnych podmienok). 	<p>Opis interiéru a exteriéru známych budov: zameriavame sa na orientáciu v opisovaných budovách. Opis známych trás, ktorými deti bežne prechádzajú (napríklad cesta z materskej školy na ihrisko, cesta z domu do materskej školy, cesta z domu do obchodu a pod.). Deti majú pri opise trasy uvádzať významné orientačné body a správne používať predložky orientácie v prostredí (pred, za, okolo, rovno, vpravo, vľavo, hore, dolu a pod.). Spoločné vytváranie a zakresľovanie plánu cesty. Uvedomovanie si významu tvorby plánu cesty.</p> <p>Poznávanie obce/mesta, v ktorom sa materská škola nachádza, prostredníctvom lokálnych inštitúcií a služieb, ktoré sú v obci/meste poskytované. Diskutovanie o spôsobe fungovania a význame vybraných verejných inštitúcií a služieb: obchod, polícia, pošta, lekárska ambulancia a pod.</p>

3 Dopravná výchova

Výkonový štandard	Obsahový štandard
-------------------	-------------------

<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať nebezpečenstvá súvisiace s cestnou premávkou, – poznať a dodržiavať základné pravidlá správania účastníkov cestnej premávky týkajúce sa chodcov, – poznať a dodržiavať základné pravidlá správania účastníkov cestnej premávky týkajúce sa cyklistov, kolobežkárov, korčuliarov, – poznať a dodržiavať základné pravidlá správania v úlohe cestujúceho v hromadnej doprave a v úlohe spolujazdca, – poznať rôzne druhy dopravných prostriedkov, – poznať význam vybraných dopravných značiek. 	<p><i>Dieťa ako chodec</i> Diskutovanie o bezpečnom spôsobe pohybu po chodníku – chodenie vpravo; potrebe obozretnosti nielen na ceste, ale aj v blízkosti cesty. Prechádzanie cez vyznačený priechod so svetelným zariadením i bez neho spoločne s deťmi.</p> <p>Chápanie rozdielu medzi chodníkom a cestou; pozeranie a počúvanie diania na ceste.</p> <p><i>Dieťa ako cyklista</i> Vytváranie modelových situácií, v ktorých si deti ako cyklisti, kolobežkári, korčuliari precvičujú najmä vzájomnú ohľaduplnosť pri pohybe po chodníku a po ceste, ako aj na mieste vyhradenom pre bicyklovanie. Povinnosť používania reflexných a ochranných prvkov pri týchto športových aktivitách.</p> <p><i>Dieťa ako cestujúci v hromadnej doprave a ako spolujazdec</i> Pravidlá správania sa v hromadnej doprave a bezpečné správanie dieťaťa ako spolujazdca, napr. venuje pozornosť aj nutnému používaniu ochranných prvkov v role spolujazdca.</p> <p>Diskutovanie o rôznych spôsoboch dopravy podľa miesta ich pohybu, podľa ich možnosti presunu na kratšie a dlhšie vzdialenosti a podľa spôsobu ich používania.</p> <p>Prezentovanie dopravných značiek súvisiacich s pohybom v role chodca, cyklistu, korčuliara či kolobežkára počas spoločnej vychádzky. Deti majú poznať význam daných dopravných značiek a dokázať podľa nich konať.</p>
---	---

4 Geografia okolia

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pri opise krajiny používať pojmy ako vrch, les, pole, lúka, potok, rieka, jazero, rybník, – poznať najznámejšie prírodné krásy regiónu, napr. rieku, ktorá preteká cez daný región, pohorie či vodnú plochu. <p>Poznať najznámejšie prírodné krásy našej vlasti, napr. Vysoké Tatry alebo Dunaj.</p>	<p>Poznávanie okolitej krajiny, rozvoj používania pojmov, pomocou ktorých geograficky pomenujeme prírodné prostredie: vrchy, lesy, polia, lúky, potoky, rieky, jazerá, rybníky, najmä konkrétne vzhľadom na vlastný región a pod.</p> <p>Riadený rozhovor na tému prírodné krásy našej vlasti.</p> <p>Diskutovanie o skúsenostiach s krajinou, ktoré deti majú a o tom, ako človek krajinu mení (napríklad výstavbou miest, priehrad a pod.).</p>

5 História okolia	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vymenovať niektoré historicky významné lokálne objekty, napr. hrad, zámok, – uviesť príklad tradičnej regionálnej kultúry podľa miestnych podmienok. 	<p>Prezentovanie niektorých historicky významných lokálnych objektov (napr. blízky hrad, zámok) a príbehov, ktoré sa k nim viažu. Sprostredkovávanie minulosti lokality a popri poznávaní jej historickej hodnoty lokality rozvoj ponímania času.</p> <p>Sprístupňovanie minulosti blízkeho okolia prostredníctvom zvykov, tradícií a folklóru viazaných na danú lokalitu, napr. prostredníctvom sviatkov, na ktoré sa lokálne zvyky, tradície a folklór viažu.</p>
6 Národné povedomie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznať štátne symboly Slovenskej republiky – zástava, hymna, – poznať významné dominanty hlavného mesta Bratislavy, napr. Bratislavský hrad, rieku Dunaj. 	<p>Vytváranie situácií, v ktorých sa prirodzene prezentujú symboly SR a podporuje národné povedomie, vnímanie slovenskej spolupatričnosti.</p> <p>Hlavné mesto SR – Bratislava. Dominanty Bratislavy.</p> <p>Prezentovanie príkladov úctivého správania sa k štátnym symbolom.</p>
7 Ľudia v blízkom a širšom okolí	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vymenovať členov blízkej rodiny, identifikovať príbuzenské vzťahy v blízkej rodine, – predstaviť sa deťom i dospelým, osloviť menom rovesníkov v triede, poznať mená učiteliek v triede, – nadväzovať adekvátny sociálny kontakt (verbálny i neverbálny) s inými osobami – deťmi i dospelými. 	<p>Prezentovanie individuálnej skúsenosti dieťaťa so svojou rodinou, rodinných väzbách (napr. rodičia, súrodenci, starí rodičia, prarodičia) aj na základe využitia fotografií z rodinného prostredia).</p> <p>Oslovovanie rovesníkov menom, používanie zodpovedajúceho oslovenia učiteliek, riaditeľky materskej školy aj nepedagogických zamestnancov.</p> <p>Nadväzovanie kontaktu s inými osobami s využitím adekvátnych verbálnych prejavov (oslovenie, predstavenie sa menom a priezviskom) a neverbálnych prejavov, (zrakový kontakt, mimika – aj úsmev, gestikulácia a pod.) napr. aj prostredníctvom rolových hier.</p> <p>Sprostredkovanie skúsenosti o ľuďoch so zdravotným znevýhodnením a ľuďoch z kultúrne rozmanitých prostredí žijúcich medzi nami.</p>

8 Základy etikety	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zvoliť si vhodný pozdrav vzhľadom na aktuálnu situáciu a odzdraviť primerane situácii, – používať prosbu, poďakovanie, ospravedlnenie vzhľadom na aktuálnu situáciu, – rešpektovať dohodnuté pravidlá spoločensky prijateľného správania, – správať sa ohľaduplne k deťom i dospelým. 	<p>Používanie pozdravov primeraných situácii a osobe, s ktorou sa zdravíme; využívame pritom vlastný model etického správania, pozorovanie zdravenia sa dospelých a zdravenia sa druhých detí, modely etického správania z rôznych médií – detská literatúra, film, televízia atď.</p> <p>Používanie a zautomatizovanie zdvorilostných fráz typu „prosím, ďakujem, nech sa páči, dovoľíš, prepáč“ atď., ale aj „všetko najlepšie“ a iné prostredníctvom vlastného modelu etického správania, rolových hier, pozitívneho hodnotenia etického správania konkrétnych detí, predkladaním pozitívnych modelov správania v rôznych médiách – detská literatúra, film, televízia atď. Rozoznávanie a hodnotenie vhodnosti alebo nevhodnosti správania v zmysle dodržiavania elementárnych základov etikety: vlastným modelom etického správania, pozitívnym hodnotením spoločensky prijateľného (vhodného) správania konkrétnych detí, taktným hodnotením nevhodného správania detí, napr. pri riešení rôznych situácií, ktoré nastávajú medzi deťmi v ich vzťahoch a sociálnej komunikácii alebo aj pri riešení konfliktných situácií, hodnotením konkrétnych príkladov správania sa postáv z rôznych médií – detská literatúra, film, televízia atď.</p>
9 Ľudské vlastnosti a emócie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikovať pozitívne a negatívne ľudské vlastnosti, – spolupracovať v skupinovej činnosti na základe osobnostných predpokladov, – sústrediť sa na činnosť na základe zapojenia vôľových vlastností, – dokončiť individuálnu alebo skupinovú činnosť, – vyjadriť pocity zo zážitku, vypočutej rozprávky alebo príbehu – pozitívne i negatívne, – reagovať spoločensky prijateľným 	<p>Identifikovanie pozitívnych a negatívnych vlastností človeka na báze sebareflexie dieťaťa: dieťa uvedie príklady pozitívnych prejavov správania u seba a prizná si aj negatívne prejavy vo vlastnom správaní.</p> <p>Prezentovanie nielen kladných, ale aj záporných vlastností prostredníctvom hodnotenia nevhodného správania u negatívnych rozprávkových hrdinov z rôznych médií – detská literatúra, film, televízia.</p> <p>Kooperovanie pri hrách a v činnostiach s rešpektovaním osobnostných charakteristík detí (napr. či je dieťa spoločenské alebo má</p>

<p>spôsobom na aktuálne prejavy emócií</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozitívne i negatívne, – opísať aktuálne emócie. 	<p>sklony k samotárstvu, aké má vlohy a pod.).</p> <p>Koncentrovanie sa na hru a inú činnosť prostredníctvom cieleného vzbudenia záujmu rôznymi motivačnými prostriedkami; zohľadňujeme vôľové vlastnosti dieťaťa.</p> <p>Vyjadrovanie svojich pozitívnych i negatívnych emócií spoločensky prijateľným spôsobom.</p> <p>Opisovanie pozitívnych emócií (radosť, veselosť, spokojnosť, hrdosť na úspech, súcit) a negatívnych (smútok, strach, obavy, hnev) na základe pozorovania iných detí, rozprávkových hrdinov z rôznych médií (detská literatúra, film, televízia), vlastných zážitkov.</p> <p>Orientovanie sa v pozitívnych a negatívnych emóciách iných osôb (detí i dospelých) podľa výrazu ich tváre a podľa gestikulácie.</p> <p>Prejavovanie súcitu voči smútku iného dieťaťa alebo dospelého.</p> <p>Prejavovanie radosti z narodenia súrodenca.</p> <p>Vyjadrovanie aktuálnych emócií počas hier a činností prostredníctvom symbolov.</p>
--	---

10 Prosociálne správanie

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – v dialógu vie vypočuť iných (deti i dospelých), – rozlišovať vhodné a nevhodné správanie, – požiadať o pomoc, keď si to situácia vyžaduje a poďakovať za pomoc od druhých, – poskytnúť pomoc iným, – obdarit' druhých, – podeliť sa o veci, – oceniť dobré skutky, – presadzovať sa v hre alebo v činnosti spoločensky prijateľným spôsobom, – nenásilne riešiť konflikt, – odmietat' nevhodné správanie, – odmietat' kontakt s neznámymi osobami, – uvedomovať si na elementárnej úrovni dôsledky svojho správania, – poznať na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti. 	<p>Aktívne počúvanie dieťaťa s nadväzujúcim empatickým dialógom; na vypočuté informácie dieťaťa reagujeme so záujmom, úctou a rešpektom.</p> <p>Vzájomné aktívne počúvanie, napr. rozprávanie zážitkov; deti vedieme k vzájomnému počúvaniu so záujmom, úctou a rešpektom.</p> <p>Chápanie vhodného a nevhodného správania prostredníctvom rozprávok a príbehov v rôznych médiách – detská literatúra, film, televízia...</p> <p>Prezentovanie rozprávok a príbehov, v ktorých si ich hrdinovia navzájom pomáhajú.</p> <p>Nabádanie dieťa, aby v situáciách, keď si nevie samo s niečím poradiť, kultivovane požiadalo o pomoc inú osobu (dieťa alebo dospelého).</p> <p>Poskytovanie vzájomnej pomoci detí v rôznych situáciách a oceňovanie pomoci pozitívnym hodnotením.</p> <p>Vzájomné obdarúvanie detí a obdarúvanie iných osôb v rozličných navodzovaných situáciách.</p>

	<p>Usmerňovanie detí k vzájomnému podeleniu sa s hračkami alebo vecami a pozitívne hodnotenie takýchto počinov.</p> <p>Ocenenie detí za dobré skutky. Nabádanie detí, aby vyjadrili ocenenie/uznanie inému dieťaťu alebo dospelému za konkrétny dobrý skutok.</p> <p>Taktné presadzovanie sa s ohľadom na seba a na druhých v rôznych konkrétnych každodenných situáciách, konkrétnych hrách a činnostiach. Spoločné riešenie krajných polôh sebaapresadzovania, napr. pri aktuálnej činnosti dieťa so sklonom k podriadenosti povzbudzujeme a dieťa so sklonom k nadradenosti usmerňujeme, že aj iné deti v skupine to dokážu a pod.</p> <p>Osvojovanie stratégie nenásilného riešenia konfliktu pomocou taktného usmerňovania. Hľadanie konkrétneho riešenia konfliktu, prijatia sociálneho kompromisu, zmierenia sa a upokojenia sa po konflikte.</p> <p>Prezentovanie reálnych a fiktívnych situácií, v ktorých sa odmieta nevhodné správanie prostredníctvom rozprávok a príbehov z rôznych médií – detská literatúra, film, televízia, rolových hier.</p> <p>Opisovanie a spoločné hodnotenie, čo je bezpečné a čo nebezpečné správanie.</p> <p>Taktné upozorňovanie na dôsledky pozitívneho aj negatívneho správania sa.</p> <p>Rešpektovanie práva dieťaťa v zmysle dokumentu Dohovor o právach dieťaťa. Prijateľná forma oboznámenia detí s ich právami a splniteľnými povinnosťami prostredníctvom jednoduchých a výstižných pravidiel spoločensky prijateľného správania sa (detí navzájom, dospelých voči deťom, ako aj detí voči dospelým), rozprávok a príbehov z rôznych médií – detská literatúra, film, televízia atď., rolové hry.</p>
--	--

5.4.5 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SVET PRÁCE

1 Materiály a ich vlastnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vymenovať rôzne prírodné materiály (napr. kameň, drevo, uhlie, slama, šúpolie, perie, vlna a pod.), – vhodne využívať či spracúvať materiály pri modelovaní objektov alebo výrobe jednoduchých nástrojov, – opisovať predmety a ich rôzne vlastnosti. 	<p>Skúmanie vlastností rôznych predmetov a následné triedenie podľa materiálov, z ktorých sú vyrobené.</p> <p>Skúmanie rôznych druhov materiálov a uvažovanie o možnostiach ich použitia, pričom ide prednostne o prírodné materiály: kameň, drevo, uhlie, slama, šúpolie, perie, vlna a pod.</p> <p>Rozoberanie možností využitia rôznych materiálov pri tvorbe špecifických výrobkov so zdôvodňovaním využitia vlastností, ktorými sa daný materiál líši od iných.</p> <p>Skúmanie človekom upravených materiálov: papier, plasty, sklo, kovy, textil a pod. Na základe rozpoznávania rôznych materiálov smerujeme k rozvoju recyklačných spôsobilostí – k triedeniu odpadu.</p>
2 Konštruovanie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – chápať technický náčrt ako návod pre vytvorenie predmetu, – podľa návrhu (schémy, náčrtu, predlohy) zhotoviť daný predmet, – pracovať podľa jednoduchého kresleného postupu, – vytvoriť jednoduchý výrobok a pomenovať jeho účel, – jednoducho s pomocou opísať postup zhotovenia vybraných výrobkov. 	<p>Identifikovanie predmetov zo súboru predložených predmetov podľa predlohy, pričom si treba všimnúť detaily predmetov; dopĺňanie predlohy o prvky, ktoré dieťa identifikuje na predmete a na predlohe chýbajú.</p> <p>Zadávanie jednoduchých kreslených technologických postupov a pomoc pri orientovaní sa v nich; v činnostiach sa postupuje podľa zadanej schémy, náčrtu, predlohy (napr. sadenie semien, presádzanie kvetov, skladanie papiera, skladanie konkrétnej stavby z kociek alebo inej dostupnej stavebnice a pod.).</p> <p>Riešenie jednoduchých konštrukčných úloh; zapájanie detí do riešenia jednoduchých technických problémov.</p> <p>Opis tvorby a účelu vytvoreného výrobku.</p> <p>Podporovanie tvorivosti pri konštrukčných úlohách, povzbudzujeme deti, aby diskutovali o tom, ako a čím nahradiť chýbajúcu súčiastku z dostupných predmetov a materiálov ich jednoduchou úpravou.</p> <p>Rozvíjanie citu pre efektívne, ekonomické</p>

	a bezpečné postupy práce, napr. minimalizácia odpadu (ekonomické vystrihovanie a vykrajovanie z rôznych materiálov, ako je papier, plastelína, cesto, hlina a pod.), ale tiež dodržiavanie bezpečnostných pravidiel pri používaní rôznych nástrojov a materiálov.
3 Užívateľské zručnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – používať náradie a nástroje pri príprave, úprave predmetu alebo materiálu, – manipulovať s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi, – používať predmety dennej potreby v domácnosti a aj elementárne pracovné nástroje v dielni či záhrade. 	<p>Vytváranie situácií s možnosťou spontánneho výberu náradia na prípravu a/alebo úpravu predmetov, prostredia, materiálov. Bezpečné používanie nástrojov a náradia.</p> <p>Rozvíjanie jemnej motoriky, napr. navliekanie korálikov, prevliekanie šnúrok, triedenie drobných predmetov, skladanie papiera a pod.</p> <p>Rozvíjanie jednoduchých užívateľských zručností: hrabanie hrablami, prenášanie sypkého materiálu lopatou, skrútkovanie, odťahovanie a priťahovanie matíc kľúčom, strihanie nožnicami, krájanie tupým nožom, otváranie a zatváranie visacieho zámku, viazanie uzla a mašličky, navliekanie ihly a zošívanie tupou ihlou, pranie mydlom, nalievanie tekutín z fľaše a do fľaše (a ďalších podľa aktuálnych možností školy).</p> <p>Rozvíjanie užívateľských zručností – osvojovanie základných úkonov potrebných pri používaní rôznych elektronických zariadení: zapnutie a vypnutie počítača, práca s PC myšou, klávesnicou, prípadne touchpadom (alternatívne práca s inými digitálnymi technológiami podľa možností – napr. interaktívna tabuľa, tablet, čítačka kníh).</p> <p>Skúmanie funkcií a spôsobov využitia niektorých jednoduchých mechanizmov na bežne dostupných nástrojoch a zariadeniach: páka (rovnoramenné váhy – vyvažovanie a váženie, hojdačka, nadvíhovanie ťažkých predmetov pákou), naklonená rovina (pohyb predmetov po rôzne naklonenej rovine s nákladom, bez nákladu), koleso (pohyb ťažkých predmetov s pomocou kolesa a bez), ozubené kolesá (kuchynský ručný šľahač, bicykel). Deťom pomáhame pri konštrukčných úlohách používať uvedené jednoduché mechanizmy.</p>

4 Technológie výroby	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikovať suroviny potrebné na prípravu niektorých vybraných bežne používaných výrobkov. 	<p>Sprostredkovanie vedomostí o výrobe niektorých vybraných výrobkov (napr. výroba múky z obilia a chleba z múky; výroba masla zo smotany; výroba džúsu z ovocia; výroba recyklovaného papiera z novín; príprava čaju zo sušených bylín; sušenie liečivých bylín, húb a ovocia a pod.), pričom realizovateľné postupy sa uskutočňujú spoločne a o postupoch prebieha diskusia.</p>
5. Remeslá a profesie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznať niektoré tradičné remeslá, – vymenovať niektoré profesie a vedieť opísať základnú pracovnú náplň vybraných profesií (napr. lekár, šofér, učiteľ, policajt). 	<p>Tradičné remeslá – opis prípravy vybraných produktov, napr. tehliarstvo, hrnčiarstvo, tkáčstvo, košíkárstvo .</p> <p>Diskutovanie o rôznych súčasných povolaniach – predstavy detí o pracovnej náplni vybraných povolanií; pozornosť sa sústreďuje na aktuálne skúsenosti detí s danými povolaniami. Obsah pracovnej náplne a význam vybraných profesií lekár, šofér, učiteľ, policajt atď., podľa možnosti sprostredkovanie obsahu a významu povolania.</p>

5.4.6 Vzdelávacia oblasť UMENIE A KULTÚRA

1 Hudobná výchova	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p><u>Rytmické činnosti</u></p> <p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – auditívne vnímať rytmus, – napodobňovať rytmus a jednoduchú rytmickú zostavu, – realizovať rytmické pohyby (chôdza, beh) na zvukový podnet, – vokálne rytmizovať riekanky rôzneho druhu v 2/4 aj v 3/4 takte, – s pomocou realizovať rytmický sprievod k riekankám a piesňam. 	<p>Napodobňovanie rytmu jednoduchými hrami: údermi na bubon, tlieskaním, dupaním, klepaním a pod.</p> <p>Vokálne rytmizovanie jednoduchých riekaniek rôzneho druhu v 2/4 aj v 3/4 takte. Výber a rytmizácia slov a slovných spojení. Vokálne, inštrumentálne a hudobno-pohybové rytmické dialogické hry v podobe rytmického dialógu a hry na ozvenu či štafetu.</p> <p>Vytváranie rytmických sprievodov k riekankám a piesňam v podobe rytmu, metra či rytmického ostináta, vytváranie rytmickej predohry, medzihry a dohry hrou na tele alebo s využitím Orffovho inštrumentára.</p>
<p><u>Vokálne činnosti</u></p>	<p>Prezentovanie ľudových, detských umelých</p>

<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – napodobňovať hry s hlasom, – spievať piesne a riekanky. 	<p>piesní, riekaniek; vhodná súčasná hudobná produkcia pre deti v rozsahu d1- h1 až c1- c2.</p> <p>Vytváranie návyku správneho speváckeho dýchania realizáciou dychových rozcvičiek a hier s dychom.</p> <p>Rozširovanie detského hlasového rozsahu, rozvíjaním základných speváckych schopností a zručností prostredníctvom hlasových rozcvičiek, hier s hlasom a vokálnych dialogických hier.</p> <p>Imitovanie zvukov okolitého sveta hlasom a spievanie osvojených piesní.</p>
<p><u>Inštrumentálne činnosti</u></p> <p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlišovať a identifikovať zvuky nástrojov Orffovho inštrumentára, – využívať hudobné nástroje Orffovho inštrumentára na vyjadrenie charakteru, nálady piesne či skladby, – zvládať s pomocou jednoduché inštrumentálne sprievody k piesňam a riekankám. 	<p>Využívanie základných nástrojov Orffovho inštrumentára, ich identifikácia vizuálne i sluchom, zvládanie techniky hrania na ne.</p> <p>Vytváranie situácií a podmienok na vnímanie rôznych zvukov, počet zvukových podnetov, rozvíjanie sluchovej pozornosti detí.</p> <p>Prezentovanie rôznych dvojíc zvukov, ktoré sa výrazne líšia (napr. bubon – píšťalka, bubon – zvonenie kľúčov), ktoré sú si podobné (napr. bubon – klopanie kladivom na drevo).</p>
<p><u>Percepčné činnosti</u></p> <p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozoznávať prítomnosť a absenciu zvukových podnetov z blízkeho okolia, – reagovať na zvukový alebo rečový podnet podmienenou reakciou, – porovnávať dva zvukové podnety a určovať, či sú rovnaké, – lokalizovať zvukový alebo rečový zdroj, – identifikovať zvuk, – diferencovať počet počutých zvukových podnetov, – vnímať a rozlišovať zmeny v tempe, dynamike a dĺžke dvoch zvukových alebo rečových podnetov, – aktívne počúvať hudobné skladby pre deti, piesne a spev učiteľky, – vyjadrovať zážitky z počúvanej hudby verbálne, pohybom alebo inými umeleckými výrazovými 	<p>Prezentovanie rôznych zvukových podnetov (zvuky okolia, zvuky hudobných nástrojov, zvuky zvierat). Vnímanie a identifikovanie akustických rozdielov prostredníctvom rôznych hrových aktivít:</p> <ul style="list-style-type: none"> - v tempe zvukových podnetov (rýchlo alebo pomaly), - v dynamike dvoch zvukových podnetov (silno/slabo), - v dĺžke dvoch zvukových podnetov (dlhý/krátky zvuk). <p>Počúvanie detských hudobných skladieb a piesní. Spievame a hráme deťom piesne a inštrumentálne miniatúry; vytváranie situácií pre opätovné počúvanie a identifikovanie už počúvaných hudobných diel.</p> <p>Podnecovanie aktivít, pri ktorých ide o to, aby pocity z počúvanej hudby boli vyjadrené slovom, pohybom, či výtvarne.</p> <p>Identifikovanie hlasu dieťaťa, mužského, ženského sólového, skupinového spevu, znenia najznámejších klasických hudobných nástrojov,</p>

<p>prostriedkami.</p> <p><u>Hudobno – pohybové činnosti</u> Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vyjadrovať charakter piesní a hudby prirodzeným kultivovaným pohybom, – využívať tanečné prvky v jednoduchých choreografiách, – imitovať pohyb v hudobno-pohybových hrách. <p><u>Hudobno – dramatické činnosti</u> Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vyjadrovať piesne, riekanky a hudobné skladby prostriedkami hudobnej dramatiky. 	<p>identifikácia zdroja zvukov či tónov.</p> <p>Osvojovanie si správneho tanečného držania tela, kultivovaného pohybu pri pohybovom stvárnení obsahu riekaniek, piesní a hudby. Imitačné osvojovanie tanečných prvkov: tanečná chôdza, tanečný beh, prísunový krok (dopredu, dozadu a do strán), poskočný krok, cval, točenie vo dvojici, točenie na mieste, pohupy v kolenách, úklony pri jednoduchých tanečných choreografiách.</p> <p>Kombinovanie hry na telo (tlieskanie, plieskanie, dupanie) s tanečnými prvkami.</p> <p>Imitovanie pohybu, resp. podnecovanie k tvorbe vlastného pohybového stvárnenia v rámci dodržiavania pravidiel v hudobno-pohybových hrách.</p> <p>Stváranie detských piesní a skladbičiek primeranými dramatickými výrazovými prostriedkami.</p> <p>Vykresľovanie prostredia, nálady a postáv v hudobno-dramatických celkoch a hudobných rozprávkach – spoločný výber vhodnej hudby.</p>
--	---

2 Výtvarná výchova

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p><u>Výtvarné činnosti s tvarom na ploche</u> Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – skladať tvary, skladaním vytvoriť nový tvar (napr. geometrické tvary) a pomenovať ho, – vystrihovať časti obrázkov, – spájať časti obrázkov lepením, – dotvárať tvary kresbou (maľbou) a pomenovať výsledok, – dopĺňať neurčitý tvar. <p><u>Výtvarné činnosti s tvarom v priestore</u> Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – modelovať tvary z mäkkej modelovacej hmoty, – skladať, spájať z rôznych materiálov priestorovú zostavu, pomenovať ju. 	<p>Skladanie nefiguratívnych tvarov do zloženého tvaru, vznik novotvaru.</p> <p>Skladanie častí figuratívnych tvarov, vznik novotvaru.</p> <p>Rozvíjanie predstavivosti pri pohľade na tvar bez významu – dokresľovanie alebo domaľovanie škvrny, odtlačku farby – dekalku (škvrna, ktorá vznikne roztláčením farebnej pasty, preložením a stlačením papiera, na ktorom je vytlačená) čarbanice, pokrčeného papiera – krkváže a pod.</p> <p>Modelovanie jednoduchého figurálneho a geometrického tvaru (mäkká modelovacia hmota).</p> <p>Vytváranie objektu alebo architektúry z hotových prvkov (škatuľky, geometrické tvary, prírodniny, s využitím kartónu a iných materiálov), spájanie materiálu lepením,</p>

<p><u>Výtvarné činnosti s farbou</u> Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pomenovať základné a zmiešané farby, – ovládať základy miešania farieb, – ovládať niekoľko techník maľovania, – farbami vyjadrovať pocity, – hravo experimentovať s farbami. <p><u>Spontánnny výtvarný prejav</u> Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – výtvarne vyjadriť svoje predstavy o svete, – nakresliť postavu, – používať rôzne maliarske nástroje, – opísať obsah kresby. <p><u>Synestézia (medzizmyslové vnímanie)</u> Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – reagovať výtvarnými prostriedkami na zmyslové podnety. 	<p>upevňovaním lepiacou páskou, plastelínou atď. s dôrazom na predstavivosť dieťaťa.</p> <p>Vytváranie jednoduchých papierových skladačiek podľa inštrukcií učiteľky, napr. loďky, čiapka, lietadlo.</p> <p>Názvy základných farieb a farieb zmiešaných (z dvoch základných farieb), svetlých a tmavých farieb. Aktivity zamerané na usporiadanie farieb (v škatuľke, na palete).</p> <p>Možnosť výberu jednoduchej maliarskej techniky, napr. tempera – farby riediteľné vodou (s možnosťou miešania farebnej masy), alebo vodové farby, farebné tuše, pastel, pastelky, fixky (farby s možnosťou výberu pripraveného farebného tónu); rozhovor o farbách a pocitoch ktoré vyjadrujú, dôraz na výraz farieb (napr. tmavé, svetlé) a na ich miešanie (v paste alebo prekrývaním).</p> <p>Osvojovanie návykov držania maliarskeho nástroja a miešania farieb.</p> <p>Osvojovanie aktivít zameraných na spontánnu kresbu, modelovanie alebo priestorové vytváranie – voľba vlastnej témy, techniky, s dôrazom na sebavyjadrenie a uplatnenie svojich citov, vnemov, predstáv a fantázie.</p> <p>Výber alebo kombinovanie prvkov zo škály technických prostriedkov, ktoré dáme dieťaťu k dispozícii.</p> <p>Kreslenie postavy človeka alebo zvieratá bez nárokov na vystihnúť proporcií, ale s vystihnutím hlavných znakov, napr. uši, krk, prsty na ruke, chodidlá, s dôrazom na vyjadrenie charakteristických prvkov a spontánnny výraz.</p> <p>Používanie čiary, bodu, kreslenie pedagógom vybraným nástrojom a materiálom.</p> <p>Utváranie a upevňovanie návykov správneho držania kresliaceho nástroja.</p> <p>Snímanie rozmanitých povrchov technikou frotáže (budovanie vzorkovníčka alebo tvarovej kompozície z frotážovaných povrchov).</p> <p>Pomenúvanie rôznych hmatových pocitov z frotážovaných povrchov (drsny, hladký,</p>
---	--

<p><u>Vnímanie umeleckých diel</u> Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – slovom opísať obraz, sochu, dizajn (predmet) a architektúru, – reagovať výtvarnými prostriedkami na výtvarné dielo. 	<p>vrúbkovaný, pichľavý, mäkký...).</p> <p>Farebné vyjadrenie výrazných chutí farbami (napr. kyslosť – citrón – žltá).</p> <p>Inšpirovanie náladou hudobnej skladby s dôrazom na vzťah zrakovej a zvukovej skúsenosti (krátka, výrazovo jednoznačná ukážka hudobnej skladby – reakcia ľubovoľnými výtvarnými prostriedkami).</p> <p>Aktívne vnímanie výtvarného diela. Opis výtvarného diela. Rozhovory o výtvarnom diele.</p> <p>Aktivity zamerané na výtvarné spracovanie podnetu z umeleckého diela (ukážky vybraných výtvarných diel – podľa výberu, príp. návšteva výstavy/galérie; umožňujeme spontánne reagovať na umelecké dielo v rozmedzí od detskej „kópie“ až po parafrázu alebo inšpiráciu námetom alebo spracovaním s uplatnením rôznych techník.</p>
--	---

5.4.7 Vzdelávacia oblasť ZDRAVIE A POHYB

1 Zdravie a zdravý životný štýl	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vysvetliť, prečo je pohyb dôležitý pre zdravie človeka, – uvedomovať si správne držanie tela v stoji a v sede, – identifikovať typické znaky ochorenia a zdravia, – uvádzať príklady zdravej a nezdravej výživy, – identifikovať zdravie ohrozujúce situácie, – opísať jednoduchú prevenciu prenesenia infekčného ochorenia (napr. nekýcham na druhého), – prevencia vzniku zubného kazu (čistím si zuby). 	<p>Prezentovanie základných informácií o význame pohybu pre zdravie (lepšia práca srdca, pľúc, svalov). Rozvíjanie pohybových schopností (kondičných a koordinačných) vhodne zvolenými telesnými cvičeniami; ich úroveň deti prejavia v súťažiach, kde im učiteľka vysvetľuje rozdiel medzi víťazstvom a prehrou.</p> <p>Každodenné realizovanie zdravotných cvičení správneho držania tela v rôznych polohách (stoj, sed, ľah), súčasťou aktivít sú relaxačné a uvoľňovacie cvičenia.</p> <p>Základné znaky choroby a jej vplyvu na denný režim.</p> <p>Charakterizovanie zdravého a nezdravého stravovania, významu rovnováhy príjmu a výdaja energie (obezita a podvýživa), pitného režimu. Príklady zdravie ohrozujúcich situácií (poštipanie hmyzom, popálenie, poranenie atď.), vrátane prípadov detí a ich vlastnej skúsenosti.</p>

	Upevňovanie hygienických návykov, objasňovanie významu prevencie chorôb (napr. umývanie rúk ako prevencia pred infekčnými chorobami, otužovanie, pravidelný pohyb; čistenie zubov a obmedzenie konzumácie sladkostí ako prevencia pred zubným kazom a pod.).
2 Hygiena a sebaobslužné činnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS: <ul style="list-style-type: none"> – osvojiť si základné hygienické návyky (použitie toalety a toaletného papiera, umývanie rúk po použití toalety, umývanie rúk pred jedlom a po zašpinení sa atď.), – ovládať základné sebaobslužné činnosti, – aktívne sa zúčastňovať na príprave stolovania (desiata, obed, olovrant), používať príbor a dodržiavať čistotu pri stolovaní, – udržiavať poriadok vo svojom okolí. 	<p>Dodržiavanie základných hygienických návykov pri použití toalety a toaletného papiera, umývaní rúk po použití toalety, umývaní rúk pred jedlom a po zašpinení sa.</p> <p>Osvojovanie a zdokonaľovanie sebaobslužných činností ako obliekanie, vyzliekanie, prezúvanie, zaväzovanie šnúrok, základov stolovania (držanie príboru, použitie servítky, držanie hrnčeka či pohára pri pití) v každodennom režime materskej školy.</p> <p>Upratovanie hračiek po ich použití a udržiavanie poriadku vo svojom okolí.</p>
3 Pohyb a telesná zdatnosť	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa je schopné v závislosti od stupňa a charakteru NKS: <ul style="list-style-type: none"> – vykonať základné polohy a postoje podľa pokynov: stoj, drep, kľak, sed, ľah, – ovládať správnu techniku chôdze a behu, – ovládať skok znožmo a skok cez prekážku, – ovládať rôzne techniky lezenia, plazenia a preliezania, – manipulovať s náčiním: hádzanie, chytanie, podávanie, odrážanie, preskakovanie atď., – ovládať tieto jednoduché akrobatické zručnosti: stoj na jednej nohe, obrat okolo výškovej osi, – rytmicky správne využívať základné lokomočné pohyby a tanečné kroky na hudobný sprievod, – dodržiavať pravidlá v pohybových hrách, 	<p>Osvojovanie základných polôh a postojov (stoj čelom vpred, stoj čelom vzad, drep, kľak, sed, ľah vpred, ľah vzad) na základe opakovaných pokynov a ukážok: využívanie poradových cvičení a správnej terminológie (upažiť, zapažiť, vzpažiť, predpažiť, pripažiť, unožiť, zanožiť, prednožiť, prinožiť, pokrčiť, skrčiť a pod.).</p> <p>Osvojovanie a zdokonaľovanie správnej techniky základných lokomočných pohybov (beh rýchly a pomalý, slalomový beh, beh cez prekážky, beh zo štartu do cieľa) prostredníctvom vhodných telesných cvičení a pohybových hier.</p> <p>Osvojovanie motorickej koordinácie cvičeniami obsahujúcimi skoky znožmo na mieste, skoky znožmo z miesta do diaľky, skoky zo zvýšenej podložky, skoky na jednej nohe, preskakovanie prekážok, využívanie rôznych techník lezenia, podliezania a preliezania aj náradie a náčinie.</p> <p>Manipulovanie s náčiním: hádzanie lopty jednoručne a obojručne, hádzanie a chytanie lopty vo dvojiciach, hádzanie lopty na cieľ,</p>

<p>– zvládať turistickú prechádzku.</p>	<p>podávanie a odrážanie lopty rôznej veľkosti, preskoky na švihadle, psychomotorické cvičenia a hry s využitím netradičného náčinia, ako sú šatky, padáky, a iné.</p> <p>Rozvíjanie jednoduchých akrobatických zručností: cvičenia zamerané na rozvoj koordinačných schopností, na podporu dynamickej rovnováhy (chôdza a beh po vyvýšenej rovine – lavičke, balančnej plošine) a statickej rovnováhy (stoj na jednej nohe, váha predklonomo – lastovička). Nacvičovanie a následné zdokonaľovanie prevalov (kotúľ vpred, kolíska, bočné prevaly), využívanie pohybových hier zameraných na zmeny polôh a postojov rozvíjajúcich reakčnú a orientačnú schopnosť. Obraty okolo výškovej osi s poskokmi alebo vo výskoku.</p> <p>Osvojovanie rytmizácie štvrt'ových dôb v 2/4 takte: hudobno-pohybové hry hrou na telo a na vyjadrovanie hudobného rytmu pri chôdzi alebo behu. Imitovanie tanečných krokov (napr. krok poskočný, krok prísunný) na hudobný sprievod. Pohybová improvizácia na báze vlastnej tvorivosti so známym alebo neznámym hudobným sprievodom.</p> <p>Objasňovanie významu pravidiel a dôležitosti ich dodržiavania – podpora súťaženía a myšlienky fair-play.</p>
---	--

5.5 Špecifiká výchovy a vzdelávania detí s narušenou komunikačnou schopnosťou

Charakteristika narušenej komunikačnej schopnosti

Jednotlivé druhy NKS sa, pokiaľ ide o príčiny aj príznaky a metódy odstraňovania, navzájom meritórne odlišujú (napríklad ľahká šušlavosť porovnaní so zajakavosťou). Prítom sa bežne uvádza až 10 základných druhov NKS, ktoré sa potom ešte triedia na jednotlivé ďalšie podskupiny. Okrem toho u detí s rôznymi dominujúcimi postihnutiami (napríklad u detí s mentálnym, sluchovým, zrakovým postihnutím), ktoré sú umiestnené v MŠ pre deti s týmito postihnutiami alebo sú vzdelávané v rámci inkluzívnej edukácie, sa NKS zvyčajne vyskytuje ako symptomatická porucha reči s veľmi rôznorodým klinickým obrazom, pričom v predškolskom veku je tu v popredí narušený vývin reči. Vzhľadom na koncepciu predprípravnej výchovy a vzdelávania, ako aj na spoločenskú potrebu sa treba zamerať na tie druhy NKS, ktoré vykazujú v predškolskom veku najčastejší výskyt: **narušený vývin reči, narušená plynulosť reči, narušená výslovnosť (dyslália).**

MKCH uvádza narušený vývin reči v rámci samostatnej kategórie „špecifické poruchy vývinu reči a jazyka“ (F 80), poruchy plynulosti reči pod kódom F.98.5 (zajakavosť) a F.98.6. (brblavosť); dysláliu (narušenie zvukovej roviny reči) pod kódom F.80.0.

Špecifiká výchovy a vzdelávania

Dieťa s NKS sa môže vzdelávať:

- a) v špeciálnej materskej škole pre deti s NKS,
- b) v špeciálnej triede pre deti s NKS materskej školy,
- c) v triede materskej školy spolu s inými deťmi, t. j. v školskej integrácii.

Špecifické prístupy pedagógov k deťom s NKS sú – tak v špeciálnej materskej škole pre deti s NKS, ako aj v špeciálnej triede pre deti s NKS materskej školy a v triede materskej školy spolu s inými deťmi, t. j. v školskej integrácii, **determinované predovšetkým špecifikami vyššie uvedených druhov NKS.** V úzkej kooperácii s logopédom a v rámci individuálnej logopedickej intervencie má pedagóg viacero dôležitých úloh.

Úlohy pedagóga u dieťaťa s neplynulou rečou

- Sledovať zmeny v príznakoch neplynulosti (v pozitívnom i negatívnom zmysle), ktoré by mal zásadne hodnotiť v spolupráci s logopédom – či ide o vývinové neplynulosti alebo o zajakavosť, alebo brblavosť. Ide o zmeny v oblasti neplynulosti (napr. opakovania alebo tlačenia hlások v reči), psychického napätia (napr. vyhýbanie sa komunikácii s inými deťmi), ako aj nadmernej námahy pri hovorení. Hodnotiť ich treba zásadne spolu s logopédom, ktorý určí diagnózu.
- Taktne venovať pozornosť vzťahu dieťaťa s neplynulou rečou k ostatným deťom – či nie je na periférii komunity detí, či sa mu spolužiaci nevysmieávajú, či nemá konflikty s inými deťmi atď.
- Pokúsiť sa zistiť, či sa prejavy neplynulosti neviažu na niektoré konkrétne slová, situácie alebo osoby.
- V dialógu s dieťaťom udržiavať zrakový kontakt s dieťaťom aj v momente neplynulosti. Ak sa v jeho reči objaví neplynulosť, neodvrátiť zrak – pre mnohé deti je to negatívny signál avizujúci ich zlyhanie.
- Dieťaťu, ktoré zápasí s neplynulosťou, poskytnúť dostatok času na dokončenie prehovoru. Nedokončovať jeho prehovor namiesto neho, ale bez prejavov netrpezlivosti čakať, kým prekoná neplynulosť.
- Ak sa v triede objaví vysmievanie dieťaťa s neplynulosťou, treba riešiť tento problém, ako keby sa riešil s akýmkoľvek šikanovaným dieťaťom.
- Nesnažiť sa korigovať reč dieťaťa: neopravovať ho, neprerušovať ho nejakými radami, ako má hovoriť; treba sa zásadne riadiť pokynmi logopéda a poskytnúť mu pritom vzor svojej pokojnej, uvoľnenej reči.
- Dieťaťu klásť vždy iba jednu otázku (vyhýbame sa „bombardovaniu“ otázkami).
- Ak je v materskej škole dieťa s nápadnými neplynulosťami v reči, treba zvážiť rôzne rečové súťaž s časovým tlakom („kto prvý povie“...).
- **Diagnostika a terapia zajakavosti je zásadne úlohou logopéda; kooperácia učiteľky MŠ s logopédom je pritom podmienkou úspešnosti logopedickej intervencie.**

Úlohy pedagóga v prípade, ak má v triede dieťa s nesprávnou výslovnosťou

- Nesprávna výslovnosť sa spravidla nedá odstrániť zo dňa na deň. Nielen rodina, ale aj spolužiaci a pedagógovia však môžu výrazne ovplyvniť dĺžku jej trvania.

- Keďže deti sa za svoju chybnú výslovnosť zvyknú hanbiť, resp. môžu sa stať terčom výsmechu/šikanovania, je dôležité, aby pedagóg evidoval akékoľvek prejavy takého potenciálneho šikanovania už v ich zárodku a patrične na ne reagoval.
- Nesprávna výslovnosť sa môže nepriaznivo premietat' do budúcich problémov s čítaním a písaním, preto je vhodné odstrániť ju ešte pred vstupom do školy.
- Pedagóg by mal ovládať základné pravidlá komunikovania s dieťaťom s NKS. Správna výslovnosť sa zvyčajne nedá docieľiť prostým vyžadovaním, aby dieťa po pedagógovi reprodukovalo jeho spôsob artikulovania.
- Pokusy typu „Nehovorí sa luka ale ruka!“ môžu dieťa dezorientovať.
- Ak dieťa vysloví niektoré slovo chybne, je vhodné „zopakovať“ po ňom toto slovo, ale so správnou výslovnosťou (tzv. korektívna spätná väzba). Treba sa však pritom zdržať akýkoľvek sprievodných komentárov.

Úlohy pedagóga v prípade, ak má v triede dieťa s oneskoreným/narušeným vývinom reči

- Stimulácia vývinu reči u týchto detí je spravidla dlhodobý proces: stimulačný program v spolupráci s logopédom musí byť koncipovaný a realizovaný vzhľadom na túto skutočnosť.
- Dieťaťu treba zabezpečiť dostatok primeraných rečových podnetov a snažiť sa spolu s logopédom o zistenie a pokiaľ je to možné aj odstránenie prekážok vývinu reči.
- Stimulačný program sa snaží imitovať normálny, spontánny vývin reči. Po identifikácii aktuálnej vývinovej úrovne reči teda ovplyvňujeme ďalší vývin reči uplatňovaním Vygotského princípu zóny najbližšieho vývinu.
- U detí s ťažkým stupňom zaostávania v rečovom vývine sa využívajú nedirektívne komunikačné stratégie; komunikáciu tvárou v tvár, spomalenie reči, primeraná dĺžka výpovedí, výmena rolí („raz ja, raz ty“), interpretovanie toho, čo má dieťa na mysli, komentovanie toho, čo dieťa práve robí, modelovanie prehovorov; zásadne pritom nežiadame „povedz“, „zopakuj“.
- U detí na relatívne vyššej úrovni možno kombinovať nepriame postupy s direktívnejšími. Pritom sa treba zamerať na naratívne (rozprávačské) zručnosti, čítanie príbehov, porozumenie textu pomocou obrázkov a otázok, gramatickú správnosť reči, rozvíjanie slovnej zásoby, komunikačné výmeny, tréning fonematického uvedomovania.
- Komunikácia s dieťaťom má prebiehať v prirodzenom kontexte hry a bežných aktivít.
- U detí, ktoré majú ťažký stupeň narušenia, resp. nehovoria vôbec, treba po konzultácii s odborníkmi (logopéd, psychológ) využívať primeranú metódu augmentatívnej/alternatívnej komunikácie.
- Pri bezprostrednej komunikácii s dieťaťom sa znížime na jeho úroveň, aby nám videlo do tváre; uľahčujeme mu porozumenie našej reči používaním gest, mimiky a adekvátnej prozódie reči, prispôbime dĺžku viet.
- V prípade, ak problém s procesom osvojovania materinského jazyka súvisí s dominujúcim postihnutím zraku, mentálnou retardáciou, telesným postihnutím atď., ide o tzv. symptomatické poruchy reči a celý postup je modifikovaný špecifikami týchto postihnutí.

5.6 Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom je štátny jazyk Slovenskej republiky. V materských školách alebo triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny, je súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti aj komunikácia v štátnom – slovenskom jazyku.

5.7 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Organizácia denných činností je flexibilná, prispôsobená individuálnym potrebám každého dieťaťa s NKS.

Usporiadanie denných činností

- zohľadňuje aktuálny psychický a fyzický stav dieťaťa,
- prihliada na špecifické potreby a možnosti dieťaťa,
- zabezpečuje vyvážené striedanie foriem denných činností (optimálny biorytmus, bezstresové prostredie, individuálne osobitosti).

Výchova a vzdelávanie dieťaťa so SP v materskej škole sa uskutočňuje prostredníctvom foriem denných činností:

- hry a činnosti podľa výberu detí,
- zdravotné cvičenia,
- vzdelávacie aktivity,
- pobyt vonku,
- odpočinok,
- činnosti zabezpečujúce životosprávu (osobná hygiena, stravovanie, stolovanie),
- individuálna logopedická intervencia,
- komunikačné aktivity zaradené počas jednotlivých foriem denných činností.

Organizačne je potrebné zabezpečiť poskytovanie logopedickej starostlivosti školským logopédom, najmä informované súhlasy zákonných zástupcov a v školskom poriadku vypracovať podmienky odovzdávania a preberania detí medzi rodičmi, učiteľkami MŠ a školským logopédom.

5.8 Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie

Asistent učiteľa

- pracuje v triede, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného dieťaťa v závislosti od závažnosti jeho NKS, na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Školský logopéd

- dieťaťu s narušenou komunikačnou schopnosťou (vrátane symptomatických porúch reči) je nevyhnutné zabezpečiť poskytovanie individuálnej alebo skupinovej logopedickej intervencie školským logopédom priamo v materskej škole podľa možnosti v dennej frekvencii.

Ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie dieťaťa s NKS v závislosti od závažnosti jeho zdravotného znevýhodnenia a na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva, poskytujú dieťaťu odbornú starostlivosť aj ďalší odborní zamestnanci.

5.9 Povinné materiáľno-technické a priestorové zabezpečenie

Povinné materiáľno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí s NKS je zabezpečené tak, ako uvádza Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s nasledujúcimi špecifikami.

Pre zabezpečovanie individuálnej a skupinovej logopedickej intervencie školským logopédom je potrebné splniť nasledovné minimálne materiálne požiadavky: v materskej škole zabezpečiť pre prácu logopéda primerane priestrannú, svetlú a nerušenú miestnosť s umývadlom. Zabezpečiť v nej primeranú teplotu, ochranu pred hlukom a silným slnečným žiarením. Vybavenie tvorí stolík a stoličky, zrkadlo, odkladací priestor (aspoň polica) na pomôcky a prístroje logopedickej intervencie.

5.10 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní detí s NKS platia tie isté, ktoré sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Okrem týchto podmienok je potrebné zabezpečiť, logopedickú starostlivosť, ktorá má prioritný význam pre zdravý vývin detí s NKS a nie je možné bezdôvodne ju presúvať do popoludňajších hodín, uprednostňovať pred poskytnutím ILI napr. vychádzky alebo iné vzdelávacie aktivity.

6 Vzdelávací program
pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami
pre predprimárne vzdelávanie

6.1 Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami

- Vytvoriť podmienky pre docielenie čo najlepšej sociálnej adaptácie a samostatnosti v dospelosti,
- kompenzovať poškodené schopnosti,
- habilitačne rozvíjať zaostávajúce vývinové schopnosti,
- znížiť výskyt druhotných problémov (napr. správania),
- vytvoriť základy adaptívneho správania prostredníctvom výučby každodenných praktických schopností pomocou špeciálnych metód,
- cielene rozvíjať sociálne zručnosti a komunikačnú schopnosť,
- korigovať neadekvátne správanie dieťaťa,
- predchádzať vytváraniu stereotypného správania,
- vytvoriť špecifické, protetické, augmentatívne prostredie, nástroje, metódy správneho návykového systému a osvojenia si jeho použitia.

Z hľadiska nerovnomernej štruktúry schopností detí s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (ďalej aj „AU alebo ďalšími PVP“) je prvoradým cieľom rozvíjanie

- zaostávajúcich oblastí,
- rozvíjanie priemerných, resp. vynikajúcich schopností.

6.2 Profil absolventa

Profil absolventa dieťaťa s AU alebo ďalšími PVP predprimárneho vzdelávania je koncipovaný s ohľadom na kľúčové kompetencie dieťaťa podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) prostredníctvom kompetencií uvedených v nasledujúcej tabuľke:

1. Psychomotorické kompetencie	Dieťa s AU alebo ďalšími PVP na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia <ul style="list-style-type: none">– používa v činnosti všetky zmysly, nie súčasne viaceré, s ohľadom na individuálne, sensorické špecifiká,– ovláda pohybový aparát a telesné funkcie,– prejavuje túžbu a ochotu pohybovať sa,– ovláda základné lokomočné pohyby,– využíva globálnu motoriku prekonávaním prírodných a umelých prekážok,– orientuje sa v známom priestore.
2. Komunikačné kompetencie	Dieťa s AU alebo ďalšími PVP na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia <ul style="list-style-type: none">– vyjadruje svoje potreby slovne alebo pomocou augmentatívnej a/alebo alternatívnej komunikácie (podporné a náhradné spôsoby komunikácie),– chápe a vykoná jednoduché situačné inštrukcie viazané k daným režimovým aktivitám,– učí sa receptívnu reč podľa svojej aktuálnej vývinovej

	<p>úrovne,</p> <ul style="list-style-type: none"> – odpovie na jednoduchú otázku – funkčne.
3. Matematické kompetencie a kompetencie v oblasti vedy a techniky	<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru zdravotného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – vytvára poradie predmetov podľa určitého pravidla, – v hre a rôznych situáciách uplatňuje pojmy na vyjadrenie množstva a čísla.
4. Digitálne informačné kompetencie	<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru zdravotného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – naučí sa cielene pracovať určitý čas za stolom (individuálne), – zvláda základy ovládania digitálnych technológií, – využíva rôzne zdroje získavania informácií aj mimo materskej školy (od blízkych osôb, z detských kníh, časopisov a encyklopédií, prostredníctvom informačno-komunikačných technológií, z rôznych médií).
5. Kompetencie učiť sa, riešiť problémy, funkčne používať úsudok	<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru zdravotného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – učí sa pod učiteľovým vedením, – uplatňuje organizovanú štruktúru miesta, času a postupu činnosti, – sústreď sa primerane dlhý čas na hru a na zámernú riadenú výchovno-vzdelávaciu činnosť, – prejavuje aktivitu v individuálnom učení sa, – hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov, – zvláda základy učenia sa pod vedením učiteľa, – rieši s pomocou učiteľa problémy v osobnej a spoločenskej rovine, – rieši jednoduché problémové úlohy, – poznáva účel predmetov, – manipuluje s nimi podľa ich účelu, – poznáva, čo je dobré/zlé na veciach, osobách, – objavuje a nachádza funkčnosť vecí, – využíva naučené pojmy, znaky a symboly, – pozoruje, – kladie otázky.
6. Sociálne a personálne kompetencie	<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru zdravotného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – uvedomuje si vlastnú identitu (v závislosti od stupňa a charakteru svojho postihnutia), – vyjadruje svoje pocity, – poznáva, čo sa mu páči/nepáči, vyjadruje svoje potreby, – požiada vhodným spôsobom o pomoc, keď si to situácia vyžaduje, – používa základné spoločenské konvencie, – hrá sa vo dvojici,

	<ul style="list-style-type: none"> – nadväzuje očný kontakt.
7. Občianske kompetencie	<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru zdravotného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznáva, čo je správne/nesprávne, – poznáva, čo je dobré/zlé, – rešpektuje dohodnuté pravidlá spoločensky prijateľného správania, – spoznáva základné pojmy z najbližšieho okolia, rodiny.
8. Pracovné kompetencie	<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru svojho znevýhodnenia</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznáva účel predmetov, – manipuluje s nimi podľa ich účelu, – naučí sa pracovať s hračkami, knihou, učebnými pomôckami, – osvojuje si pracovné správanie, pracovné návyky, – naučí sa pracovať určitý čas cielene, individuálne za stolom, – zapája sa adekvátne na určitý čas do spoločných aktivít.

Súbor kompetencií slúži ako informácia pre pedagógov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie prostredníctvom cieľavedomej, zmysluplnej a rozvojových možností dieťaťa s AU alebo ďalšími PVP primeranej výchovno-vzdelávacej činnosti.

6.3 Vzdelávacie oblasti

Vzdelávací program pre deti s AU alebo ďalšími PVP obsahuje tie isté vzdelávacie oblasti ako Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Obsah a ciele vzdelávania jednotlivých vzdelávacích oblastí sú prispôbené stupňu a charakteru AU alebo ďalších PVP.

6.3.1 Jazyk a komunikácia

Pri AU alebo ďalších PVP je najmarkantnejšie poškodenie v oblasti sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti, čo má vplyv na všetky ostatné vzdelávacie oblasti a prenáša sa to aj do hrových aktivít.

Rozvíjanie schopnosti komunikovať je preto jedným zo základných cieľov výchovno-vzdelávacieho procesu detí s AU alebo ďalšími PVP.

Špecifická je najmä **forma** – spôsob prenosu informácií. Prenos informácií sa môže uskutočňovať prostredníctvom zvukov, pohybmi alebo postavením rúk, hrou a používaním komunikačných symbolov a rôznych komunikačných prostriedkov, ktoré plnia rolu podpornej (augmentatívnej) a/alebo náhradnej (alternatívnej) komunikácie. *Augmentatívne systémy komunikácie* majú **podporovať** už existujúce, ale pre bežné dorozumievanie nedostatočné komunikačné schopnosti. *Alternatívne komunikačné systémy* sa používajú ako **náhrada** funkčnej, hovorenej reči. Hra môže byť formou pre prenos informácií pri využívaní jazyka (verbálneho i neverbálneho prejavu).

6.3.2 Matematika a práca s informáciami

Od aktuálnej vývinovej úrovne dieťaťa (nie od jeho fyzického veku) závisí, aké symboly dieťa používa pri práci (predmety, fotografie, obrázky, obrázky s textom alebo písaný text).

Deti si prostredníctvom manipulácie s reálnymi predmetmi, prostredníctvom reálnych situácií a stavov osvojujú základné logické operácie, ktoré sú východiskom pre ďalšie matematické zručnosti. Keďže k silnejším stránkam dieťaťa s AU alebo ďalšími PVP **patrí vizuálne myslenie**, používajú sa predovšetkým vizuálne metódy a pomôcky. Pri triedení predmetov a ich zoskupovaní a priradovaní sa snažíme o to, aby dieťa rozpoznalo ich najdôležitejšie vlastnosti a podľa toho ich triedilo, priradovalo. Náročnosť zvyšujeme od výrazne rozlíšiteľných predmetov až po navzájom si podobné. Pri priradovaní predmetov sa snažíme, aby si dieťa osvojilo súvislosti medzi predmetmi (napr. rukavica – ruka, noha – topánka, atď.). Priradovanie je základom schopnosti rozlíšiť predmety na základe merania.

Pri úlohách využívame predmety, symboly reálneho života, ktoré dieťa dobre pozná. Zo zadania úlohy musí jasne vyplývať, čo má urobiť, ale bez verbálnej inštrukcie. Vhodné sú úlohy uložené v škatuliach, v ktorých je štruktúrou zabezpečená jednoznačnosť požadovaného úkonu. Náročnosť úloh postupne zvyšujeme, pričom je nutné rozpoznať, či dieťa úlohu naozaj zvládlo, či ju nevykonáva len na základe mechanického postupu. Zameranie osvojenej úlohy je potrebné aplikovať aj na inú úlohu alebo situáciu.

6.3.3 Človek a príroda

Od aktuálnej vývinovej úrovne dieťaťa (nie od jeho fyzického veku) závisí, aké symboly dieťa používa pri práci (predmety, fotografie, obrázky, obrázky s textom alebo písaný text).

Cieľom vzdelávacej oblasti je, aby sa deti s AU alebo ďalšími PVP zoznamovali s charakteristickými črtami živej a neživej prírody. Poznávajú zmeny, ktoré sa odohrávajú v prírode. Začínajú chápať zákonitosti zmien v prírode, v živote rastlín a živočíchov, získavajú predstavu o tom, ako prírodné zmeny ovplyvňujú činnosti ľudí. Prostredníctvom obsahu vzdelávania zameraného na ročné obdobia poznávajú prírodné javy primerane ich chápaniu. Pozorujú, ako sú zmeny v prírode počas roka spojené s činnosťou ľudí a s ich životom. Získavajú elementárne poznatky o ľudskom tele.

6.3.4 Človek a spoločnosť

Od aktuálnej vývinovej úrovne dieťaťa (nie od jeho fyzického veku) závisí, aké symboly dieťa používa pri práci (predmety, fotografie, obrázky, obrázky s textom alebo písaný text).

V tejto vzdelávacej oblasti poznávajú deti s AU alebo ďalšími PVP domov, bližšie a širšie prostredie materskej školy s jeho najbližším okolím, poznávajú dôležité dopravné značky, zoznamujú sa zo základnými pravidlami bezpečnosti cestnej premávky. Systematicky sú pripravované na aktívnu účasť v cestnej premávke. Upevňujú si základné návyky nevyhnutné na ochranu zdravia.

Orientáciu v priestore učíme v bližšom a širšom známom prostredí vzhľadom na vlastnú osobu dieťaťa. Je potrebné časté opakovanie aj prostredníctvom hry a hrových aktivít.

Vzdelávacia oblasť obsahuje aj samostatnú podoblasť **Hra**.

6.3.5 Človek a svet práce

Od aktuálnej vývinovej úrovne dieťaťa (nie od jeho fyzického veku) závisí, aké symboly dieťa používa pri práci (predmety, fotografie, obrázky, obrázky s textom alebo písaný text). Hlavným cieľom tejto vzdelávacej oblasti je vytvoriť priestor pre deti s AU alebo ďalšími PVP na vytváranie a rozvoj poznávacích procesov, motorických a pracovných zručností a návykov. Osvojovanie si rôznych pracovných zručností je dôležitým činiteľom pri poznávaní a pochopení významu práce (na základe konkrétnej činnosti) individuálne i spoluprácou vo dvojici, v skupine.

6.3.6 Umenie a kultúra

Hudobná výchova má dôležitý vplyv na rozvoj osobnosti dieťaťa s AU alebo PVP, má dva základné ciele:

- rozvoj komunikácie (pre deti s AU alebo PVP používanie slov predstavuje komunikačnú bariéru, keďže sú pre ne abstraktné),
- uvoľnenie, resp. zmysluplné trávenie času (t. j. sekundárne zmiernovanie nežiaducich foriem správania).

Hudba produkovaná pedagógom alebo reprodukováaná hudba oslovuje každé dieťa individuálne, zároveň je prostredníctvom hudobných aktivít stimulované k nadväzovaniu kontaktov s rovesníkmi a s dospelými. Je dôležité mať na zreteli, že mnohé deti s AU a PVP reagujú hypersenzitívne na sluchové, zvukové vnemy, čo môžu demonštrovať problémovým správaním.

Výtvarná výchova má u týchto detí silné terapeutické pôsobenie, je však dôležité zohľadňovať, že veľa detí s AU alebo PVP reaguje hyposenzitívne alebo hypersenzitívne na mnohé hmatové a zrakové vnemy, čo demonštrujú problémovým správaním. Môže ísť najmä o prácu s hlinou, farbami a s rôznymi plastickými materiálmi, ktoré môžu spôsobovať problémové reakcie detí s AU alebo ďalšími PVP.

Pre všestranné rozvíjanie detí s AU alebo PVP je dôležité vo vzdelávacej oblasti umenie a kultúra používať aj techniky rôznych podporných terapií a **podnecovať k hre** a využívať nielen ako didaktický prostriedok, keďže deti s AU alebo ďalšími PVP často majú zníženú schopnosť používať predstavivosť, kreativitu v hre.

6.3.7 Zdravie a pohyb

Ciele vzdelávacej oblasti zdravie a pohyb sú zamerané na dosiahnutie optimálneho telesného a pohybového rozvoja detí s AU alebo PVP, vypestovanie pozitívneho vzťahu k pohybu, cvičeniu a športu v rámci ich možností a schopností. S rozvíjaním pohybovej aktivity úzko súvisí rozvoj poznávacej činnosti, nakoľko pri pohybových aktivitách pôsobíme aj na rozvoj psychických funkcií – na vnímanie, pozornosť, pamäť, myslenie, fantáziu a reč. Po určení motorickej a senzomotorickej vývinovej úrovne dieťaťa sa treba zamerať na utváranie motorickej imitácie, účelových pohybových zručností, kompenzáciu motorických nedostatkov, elimináciu nevhodných motorických prejavov a pohybových stereotypii a tiež na rozvíjanie sociálnych zručností a komunikačnej schopnosti s pozitívnym dopadom – okrem rozvoja motoriky a pohybových schopností – aj na jeho percepciu, kognitívne a sociálne funkcie. Všetky aktivity oblasti zdravie a pohyb je potrebné prispôsobiť a doplniť na základe nutnosti zohľadnenia špecifik vývinu a prejavov každého dieťaťa osobitne. Upevňujú si základné návyky nevyhnutné na ochranu zdravia.

6.4 Vzdelávacie štandardy

Deti s AU alebo ďalšími PVP v predprimárnom vzdelávaní nepostupujú podľa obsahového a výkonového štandardu Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016).

Vzhľadom na charakter postihnutia pre deti s AU alebo ďalšími PVP je určený **obsah vzdelávania** a **špecifické ciele vzdelávania** týmto vzdelávacím programom.

Obsah vzdelávania sa chápe ako záväzok pre učiteľa. Obsahuje základný rozsah učiva, ktoré má dieťa s AU alebo ďalšími PVP prostredníctvom špeciálnych metód a prostriedkov zvládnuť počas predprimárneho vzdelávania primerane svojim možnostiam a schopnostiam.

Špecifické ciele vzdelávania sú koncipované ako **predpokladané cieľové požiadavky**, ku ktorým má smerovať výchovno-vzdelávacie pôsobenie v predprimárnom vzdelávaní.

6.4.1 Vzdelávacia oblasť JAZYK A KOMUNIKÁCIA

1 Hovorená reč	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia: <ul style="list-style-type: none">– nadviazať neverbálny a/alebo verbálny kontakt s inými deťmi a dospelými,– predstaviť seba a svojho kamaráta, (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie),– počúvať s porozumením,– rozširovať si pasívnu a aktívnu slovnú zásobu, (verbálnu i neverbálnu – alternatívnu a/alebo augmentatívnu),– uplatniť aktívnu slovnú zásobu vzhľadom na obsahový kontext (zmysluplne rozprávať o svojich zážitkoch, dojmach) – slovne alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie,– vedieť sluchom rozlišovať jednotlivé hlásky v slove, ich kvalitu a lokalizáciu,– vyslovovať správne a zreteľne všetky hlásky a hláskové skupiny,– uplatňovať spisovnú podobu materinského jazyka,– používať synonymá, antonymá a homonymá, vytvárať rýmy (len pokiaľ to nepodporuje echolalické prejavy dieťaťa),– uplatňovať schopnosť analyticko-syntetických hier a činností so slovami (len pokiaľ to nepodporuje echolalické a stereotypné verbálne prejavy dieťaťa),	<p>Kontakt v komunikácii.</p> <p>Počúvanie s porozumením. Pasívna a aktívna slovná zásoba. Zmysluplnosť rečového prejavu.</p> <p>Artikulácia hlások a hláskových skupín.</p> <p>Spisovná reč.</p> <p>Analyticko-syntetické činnosti so slovami.</p> <p>Počúvanie s porozumením. Neslovné reakcie (pohyby, gestá,</p>

<ul style="list-style-type: none"> – reagovať neslovne na otázky a pokyny, – reagovať slovne na jednoduché otázky jednoslovnou, viacslovnou odpoveďou alebo jednoduchou frázou (alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami v slovenskom jazyku (alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie). 	<p>mimika).</p> <p>Pasívna a aktívna slovná zásoba v štátnom – slovenskom jazyku a v cudzom jazyku (angličtina, nemčina, atď.).</p> <p>Spisovná podoba jazyka.</p>
2 Písaná reč	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – sedieť správne a dodržiavať sklon papiera pri kreslení na stole, – využívať koordináciu zraku a ruky, – využívať koordináciu oboch rúk, – kresliť veľkými grafickými pohybmi, – kresliť uvoľnenou rukou, plynulo a smelo, – držať správne grafický materiál a používať primeranú intenzitu tlaku na podložku pri používaní rôznych techník, – znázorňovať graficky motivovaný pohyb vychádzajúci z ramenného kĺbu (kývanie, mletie, hojdanie, navíjanie), zápästia (vertikálne línie, horizontálne línie, krivky, slučky) a pohybu dlane a prstov (horný a dolný oblúk, lomená línia, vlnovka, ležatá osmička, fiktívne písmo), – prejavovať záujem o knihy, orientovať sa v knihách, (zvážiť v prípade detí so sklonom k hyperlexii), – využiť ich silné stránky a podnecovať, – počúvať s porozumením detskú ľudovú a autorskú poéziu, rozprávky a príbehy, faktografickú alebo encyklopedickú literatúru (zvážiť u detí so sklonom k vytváraniu verbálnych rutín), – vnímať bábkové divadlo a iné detské divadlo (čínohru, spevohru), – zapamätať si a prednášať krátke literárne útvary – riekanky, hádanky, vyčítanky, krátke detské básne (zvážiť u detí so sklonom k vytváraniu verbálnych rutín), – odpovedať na konkrétne otázky týkajúce sa ľudových a autorských rozprávok a príbehov (zvážiť u detí so sklonom k vytváraniu verbálnych rutín), 	<p>Vizuomotorika. Grafomotorika. Základné grafické tvary.</p> <p>Knihy.</p> <p>Detská, ľudová a autorská poézia a próza. Faktografická a encyklopedická literatúra</p> <p>Prednes literárnych útvarov. Voľná reprodukcia literárnych textov.</p> <p>„Čítanie“ a „písanie“ – vytváranie osnovy nosných informácií pri jednoduchom príbehu.</p>

– „čítať“ kreslený príbeh a obrázkový seriál, „písať“ obrázkový list.	
--	--

6.4.2 Vzdelávacia oblasť MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

1 Čísla a vzťahy	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – priradiť, triediť a priradiť predmety podľa určitých kritérií (farba, tvar, veľkosť), – určiť rovnaké alebo rozdielne množstvo prvkov v skupine, – určovať množstvo 0/nič, 1 a veľa, – počítať od 1 do 10, prípadne ďalej, – priradiť číslo (nie číslicu) k danému počtu predmetov od 1 do 10, – vykonávať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 10 (v spojitosti s manipuláciou s hračkami alebo inými predmetmi, číslami). 	<p>Priraďovanie, triedenie, usporadúvanie, zostavovanie podľa kritérií.</p> <p>Číselný rad od 1 do 5 (príp. do 10).</p> <p>Základné počtové úkony v číselnom rade od 1 do 10.</p>
2 Geometria a meranie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať, rozlíšiť, priradiť, triediť a určiť niektoré rovinné geometrické tvary, – poznať, rozlíšiť, priradiť, triediť a určiť niektoré priestorové geometrické tvary, – zostaviť z puzzle, rozstrihaných obrázkov, paličiek alebo geometrických tvarov obrazce a útvary podľa predlohy alebo bez predlohy, alebo primeraných inštrukcií, resp. vizuálnych schém. 	<p>Rovinné (kruh, trojuholník, štvorec a obdĺžnik) a priestorové geometrické tvary (guľa, kocka, kváder, valec).</p> <p>Plošná a priestorová predstavivosť.</p>
3 Logika	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – usporiadať predmety podľa veľkosti, – vyčleniť zo skupiny predmet, ktorý do nej nepatrí, – roztriediť predmety, obrázky podľa určeného pravidla (farba, tvar, materiál a iné), – rozlišovať predmety, tvary hmatom. 	<p>Triedenie, priraďovanie, usporadúvanie predmetov (obrázkov).</p> <p>Vyhľadať pomenované predmety, tvary bez vizualizácie, pomenovať predmety, tvary.</p>

4 Práca s informáciami	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zvládnuť na základe primeraných inštrukcií dospelého na elementárnej úrovni prácu s počítačom a IKT – pracovať s detskými edukačnými programami, – zvládnuť základy práce na interaktívnej tabuli. 	<p>Elementárne základy práce s počítačom a inými technológiami (mobil, tablet, interaktívna tabuľa a iné).</p>

6.4.3 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A PRÍRODA

1 Vnímanie prírody	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať prírodu na základe určujúcich znakov, – hodnotiť prírodné prostredie, – prejavovať vzťah a ochranné postoje k prírodnému prostrediu a stvárniť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov, – prakticky uplatniť návyky starostlivosti o prírodu (nezahadzovať odpadky, hrabať listie, atď.), – triediť odpad, – vyjadrovať zážitky, dojmy zo starostlivosti o prírodu a zobrazovať ich, – rozlíšiť podľa typických znakov ročné obdobia, – poznávať význam prírodného prostredia na základe pozorovania a zážitkov z prírody. 	<p>Krásy prírody. Hodnotenie prírodného prostredia.</p> <p>Ochranné postoje k prírode.</p> <p>Ročné obdobia. Význam prírodného prostredia.</p>
2 Rastliny	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vyhľadať rastliny na obrázku, v prírode, – poznávať význam starostlivosti o rastliny, – rozlíšiť stromy a kríky a zdôvodniť ich odlišnosť, – vedieť, že huby sú jedlé a nejedlé, – rozoznať rôzne druhy ovocia a ich význam pre zdravie, – rozoznať rôzne druhy zeleniny a jej význam pre zdravie. 	<p>Rastliny. Starostlivosť o rastliny. Stromy a kríky.</p> <p>Huby. Ovocie.</p> <p>Zelenina.</p>

3 Živočích	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať rôznorodosť živočíšnej ríše (poznať, rozlíšiť a určiť na základe priameho alebo sprostredkovaného pozorovania niektoré domáce, lesné a exotické zvieratá, vtáky a ďalšie voľne žijúce živočích), – poznávať úžitok niektorých domácich zvierat, – zaujať pozitívne postoje k zvieracej ríši, – poznať nebezpečenstvo vyplývajúce z dotýkania sa neznámych zvierat. 	<p>Rozmanitosť živočíšnej ríše.</p> <p>Úžitok domácich zvierat. Živočích a ich mláďatá. Starostlivosť o živočích. Ochranárske postoje k živočíšnej ríši.</p>
4 Človek	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť prostredníctvom jednotlivých zmyslov vnímania časti tela a jednoduchým spôsobom opísať ich funkciu (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – vnímať a určiť na základe vizualizácie, PC, video, IKT niektoré životne dôležité orgány (srdce, pľúca, mozog a iné). 	<p>Ľudské telo.</p> <p>Prejavy života človeka.</p> <p>Fyziologické funkcie ľudského tela.</p>
5 Živá a neživá príroda	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať, rozlíšiť zložky živej a neživej prírody, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami vlastné predstavy o Zemi získané pozorovaním a z rôznych médií, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami predstavy o Slnku získané pozorovaním a z rôznych médií, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami predstavy o Mesiaci a hviezdach získané pozorovaním a z rôznych médií. 	<p>Živá a neživá príroda.</p> <p>Elementárne predstavy o Zemi.</p> <p>Elementárne predstavy o Slnku.</p> <p>Elementárne predstavy o Mesiaci a hviezdach.</p>
6 Prírodné javy	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať, opísať, rozlíšiť prírodné javy ovplyvnené počasím, 	<p>Počasie.</p>

– učiť sa prispôsobovaniu vonkajším i vnútorným poveternostným podmienkam.	Vhodnosť/nehodnosť oblečenia vo vzťahu k počasiu.
--	---

6.4.4 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

1 Orientácia v čase	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia: <ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v časových vzťahoch jedného dňa, týždňa a roka v spojení s konkrétnymi činnosťami a prostredníctvom rozlišovania podstatných znakov, vizualizácie, – rozlíšiť časové vzťahy – čo je teraz, dnes, čo bolo, včera, čo bude, zajtra. 	Časové vzťahy – postupnosť činností vo vzťahu k aktuálnemu dňu, k blízkej minulosti a budúcnosti. Návrik používania denných, týždenných, ročných časových schém.
2 Orientácia v okolí	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia: <ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v tesnej blízkosti domova a materskej školy, – rozlíšiť dominanty svojho bydliska, – pomenovať miesto svojho bydliska, (slovne, alebo alternatívnou a/alebo augmentatívnou komunikáciou), – vymenovať niektoré názvy ďalších miest a obcí. 	Orientácia v bezprostrednom okolí domova a materskej školy. Bydlisko. Mestá a obce.
3 Dopravná výchova	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia: <ul style="list-style-type: none"> – poznať, rozlíšiť, priradiť a triediť dopravné prostriedky podľa miesta pohybu (zem, voda, vzduch), – dodržiavanie pravidiel cestnej premávky vzhľadom na bezpečnosť, – poznať základné dopravné značky, riadiť sa podľa nich, – prechádzať bezpečne cez cestu pod vedením starších osôb. 	Dopravné prostriedky. Bezpečnosť cestnej premávky.
4 Geografia okolia	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania

<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať charakteristické prvky krajiny, prostredia, v ktorom žije, – rozlišovať na fotografiách, v detských encyklopédiách a iných médiách geografickú rozmanitosť (oceány, moria, rieky, pohoria, lesy, zvieracia a rastlinná ríša, atď.), – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami konkrétne zážitky z pozorovania sveta, príp. zážitky z návštevy zahraničia. 	<p>Rozmanitosť krajiny a sveta.</p> <p>Umelecké stvárnenie dojmov z pozorovania sveta.</p>
5 História okolia	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapojiť sa do prípravy osláv sviatkov a spoločenských udalostí, vrátane príležitostí na udržiavanie ľudových tradícií, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami konkrétne zážitky z osláv sviatkov. 	<p>Kultúrne dedičstvo, sviatky a ich oslavy.</p> <p>Umelecké stvárnenie prežívania sviatkov.</p>
6 Národné povedomie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zaujať postoj k svojmu domovu a vyjadriť ho prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov, – vedieť, že naša vlasť je Slovenská republika, – vedieť, že hlavným mestom je Bratislava, poznať niektoré miestne a štátne symboly – všetky informácie konkretizovať, vyhýbať sa abstraktným pojmom. 	<p>Moja rodná vlasť.</p>
7 Ľudia v blízkom a širšom okolí	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – predstaviť sa menom i priezviskom, (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – rozlíšiť a pomenovať členov rodiny, – vyjadriť vzťah (väzbu, pozíciu) k členom rodiny, vrátane novonarodeného člena rodiny, – vyjadriť rodinné väzby prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov. 	<p>Meno a priezvisko dieťaťa.</p> <p>Rodina a jej členovia.</p>

8 Základy etikety	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozdraviť, poďakovať a požiadať o pomoc, (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – uplatňovať a rešpektovať návyky kultúrneho správania a spoločenských pravidiel. 	<p>Základné pravidlá kultúrneho správania sa.</p>
9 Ľudské vlastnosti a emócie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlišovať pozitívne i negatívne emócie, – hodnotiť a rozlišovať pozitívne i negatívne charakterové vlastnosti ľudí na základe reálnych i fiktívnych situácií, – zaujať pozitívne a empatické postoje k chorým, osobám so zdravotným postihnutím, starým ľuďom, multikultúrnej a socioeconomickej rozmanitosti ľudstva, – komunikovať prijateľným spôsobom o pozitívnych a negatívnych emóciách, – vyjadriť pocity – slovne alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie, – uvedomovať si a uplatňovať svoje silné a slabé stránky a vlastné nápady so zreteľom na silné a slabé stránky iných detí v skupine, – popísať konkrétnu situáciu (konflikt), – prejaviť sebareguláciu v hrách a iných aktivitách – konať s ohľadom na seba a druhých, – rozhodovať sa pre určitú činnosť, – hodnotiť svoje vlastné schopnosti v rôznych činnostiach. 	<p>Orientácia v emóciách iných osôb. Rozmanitosť ľudských vlastností (všetky informácie konkretizovať, vyhýbať sa abstraktným pojmom).</p> <p>Základy empatie.</p> <p>Komunikácia o emóciách.</p> <p>Vlastná jedinečnosť a jedinečnosť iných.</p> <p>Obhajovanie vlastného stanoviska v konflikte. Sebaregulácia.</p> <p>Rozhodovanie sa. Sebahodnotenie.</p>
10 Prosociálne správanie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – deliť sa o niečo, obdarovať niekoho a pomôcť inému, – uplatňovať adekvátny spôsob riešenia konfliktov s iným dieťaťom/deťmi, dohodnúť sa na kompromise, – vyjadriť elementárne hodnotiace postoje 	<p>Delenie sa, pomoc, obdarovanie.</p> <p>Riešenie konfliktov.</p>

<p>k správaniu iných,</p> <ul style="list-style-type: none"> – komunikovať otvorene, – prijať v rozhovore s inými deťmi názorovú odlišnosť, prijateľným spôsobom obhajovať svoje vlastné názory. 	<p>Otvorená komunikácia. Akceptácia názorovej odlišnosti.</p>
11 Hra	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prijímať hru ako činnosť, ktorá je formou trávenia času, – schopnosť imitáciou dospelého, iného rovesníka rozvíjať hrové aktivity, – postupne sa zapojiť do hry – vo dvojici, menšej skupine, väčšej skupine a vedieť v nej spolupracovať, – chápať rôznorodosť hier, – začať, rozvíjať a dokončiť hru, – uplatňovať predstavivosť v hre, – plánovať, realizovať a hodnotiť hru. 	<p>Imitácia v hre.</p> <p>Rôzne individuálne hry. Emocionalita v hre. Sociabilita v hre.</p> <p>Rôznorodosť hier.</p> <p>Predstavivosť v hre. Plánovanie, realizácia a hodnotenie hry.</p>

6.4.5 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SVET PRÁCE

1 Materiály a ich vlastnosti	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať rôznorodosť povrchu a vlastností materiálov (napr. hračiek) a predmetov vo svojom okolí zmyslami (čuch, zrak, sluch, chuť), – naučiť sa akceptovať kontakt s doteraz neznámym povrchom, – vnímať a rozoznať, že predmety sú z rôzneho materiálu, ktorý má rôzny povrch, tvar, farbu, veľkosť a iné. 	<p>Vlastnosti predmetov.</p>
2 Užívateľské zručnosti a konštruovanie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zhotoviť výtvary z rozmanitého materiálu rôznymi technikami (strihať, lepiť, tvarovať materiál atď.), – narábať s pracovným materiálom z predlohou/bez predlohy, 	<p>Práca s rôznym materiálom. Pracovné techniky.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – zhotoviť výtvary zo skladačiek a stavebníc z rôzneho materiálu postupne od väčších dielcov až po drobné dieliky podľa predlohy/bez predlohy, – zachovať v pracovných a technických činnostiach návyky poriadku a čistoty (upratať po sebe, dávať si pozor na odev atď.). 	<p>Technická tvorivosť.</p> <p>Pracovné návyky.</p>
3 Technológie výroby	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavovať zručnosti pri vytváraní produktov z prírodnín prostredníctvom využitia rôznych techník. 	<p>Pracovná a technická zručnosť.</p>
4. Remeslá a profesie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať, prípadne slovne opísať a umelecky stvárniť rozmanité ľudské činnosti, – poznať a v hrách napodobniť prácu a niektoré remeslá, – pochopiť význam práce na základe rozmanitých pracovných činností, – riešiť interaktívne úlohy v detských edukačných programoch. 	<p>Ľudské činnosti.</p> <p>Význam práce.</p>

6.4.6 Vzdelávacia oblasť UMENIE A KULTÚRA

1 Hudobná výchova	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rytmizovať ľudové riekanky a detské ľudové a umelé piesne hrou na tele alebo prostredníctvom Orffovho inštrumentára, – spievať v rozsahu kvinty (c1 – g1) – sexty (relatívne intonačne čisto), v prípade hudobného nadania aj v rozsahu oktávy (c1 – c2) a primerane charakteru detskej ľudovej a umelej piesne s rôznou tematikou, – vyjadriť charakter piesne hrou na detských hudobných nástrojoch, – počúvať detské hudobné skladby, – použiť v hrách riekanky, vyčítanky s rôznou 	<p>Rytmizácia riekaniek a piesní.</p> <p>Spev piesní.</p> <p>Vyjadrenie charakteru piesne na detských hudobných nástrojoch a dramatickými výrazovými prostriedkami.</p>

<p>tematikou, (v prípade echolalických detí pozor na sklon k verbálnym stereotypiám),</p> <ul style="list-style-type: none"> – rytmizovať samostatne hrou na telo 2/4, 3/4 takt pri rôznych postojoch, chôdzi, behu, – pohotovo reagovať na zmenu tempa hudobného sprievodu, – vyjadriť náladu piesne a hudby prirodzeným pohybom, – uplatňovať tanečné prvky (cvalové poskoky, poskočný krok, otočky, úklony), – uplatňovať získané schopnosti v pohybovej improvizácii podľa hudby, – dodržať pravidlá hudobno-pohybových hier, – uplatňovať spoluprácu v hudobno-pohybovej alebo hudobno-dramatickej hre vo dvojici, prípadne v malej skupine, zladať pohybovú a hudobnú stránku v hudobno-pohybovej hre. 	<p>Hudobná tvorivosť. Počúvanie piesní a hudby.</p> <p>Rytmizácia hrou na telo pri postojoch, chôdzi, behu.</p> <p>Reakcie na zmenu tempa hudby. Pohybové stvárnenie charakteru hudby. Tanec a pohybová improvizácia.</p> <p>Pravidlá a spolupráca v hudobno-pohybových hrách.</p> <p>Súlady pohybu, hudby a textu hry</p>
---	--

3 Výtvarná výchova

Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – experimentovať s vlastnosťami farieb a uplatňovať ich tvorivé variácie, – pokryť celú plochu rozmanitými farbami, – kresliť, maľovať, modelovať v rôznych polohách (ľah, kľak, stoj, sed), – kresliť, maľovať, modelovať podľa vzoru alebo bez vzoru, predstáv a na tému, – kresliť, maľovať, modelovať rôznymi technikami s použitím rôzneho materiálu, – kresliť, maľovať, modelovať plošne a priestorovo, – zobrazovať ľudskú a zvieraciu postavu, – používať rôzne výtvarné techniky, – tvoriť na základe vizuálnej predlohy alebo bez predlohy kompozičné celky, – pozorovať umelecké diela, – konkretizovať dôležité znaky pri umeleckých dielach, architektonických riešeniach významných budov, – priradiť, rozoznať a pomenovať, resp. priradiť pomenovanie farieb na obklopujúcich reáliách, – uplatňovať individuálne farebné videnie, – uplatňovať na základe vlastného pozorovania farebnú rozmanitosť vo výtvarných, pracovných i technických produktoch, – prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov stvárniť svoje telo, 	<p>Farby, farebná rozmanitosť vo vlastných produktoch. Experimentovanie s farbami. Výtvarná tvorivosť. Kreslenie, maľovanie, modelovanie.</p> <p>Plošné a priestorové výtvarné stvárňovanie. Stvárnenie ľudskej postavy a niektorých zvierat. Výtvarné techniky. Kompozičné celky.</p> <p>Hodnotiace postoje k umeleckým dielam.</p>

– aplikovať poznatky o svojom tele pri zobrazovaní a vytváraní ľudskej postavy (s uplatnením rôznych výtvarných techník).	
---	--

6.4.7 Vzdelávacia oblasť ZDRAVIE A POHYB

1 Zdravie a zdravý životný štýl	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrolovať pri pohybe svalové napätie a dýchanie, – prejavíť v rôznych pohybových činnostiach vlastnú lateralitu, – vedieť udržať rovnováhu, – orientovať sa v priestore (vo vzťahu k vlastnej osobe), ovládať základné lokomočné pohyby, – zaujať rôzne postavenia podľa pokynov, – poznať názvy základných polôh, postojov a pohybov, – napodobňovať pohyb v rôznych podmienkach (s náčiním, na náradí), pohybovať sa okolo osi vlastného tela (obraty, kotúle), – manipulovať s rôznymi predmetmi, náčiním (rukami, nohami, kolenami, hlavou, zdvíhať, nosiť, podávať, gúľať, pohadzovať, odrážať, kopať, driblovať, balansovať), – dodržiavať zvolené pravidlá, spolupracovať, rešpektovať ostatných, – zaujať adekvátne postoje k pohybu a športovým aktivitám, – rozlíšiť a jednoduchým spôsobom opísať stav zdravia a stav choroby, (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – dodržať zásady ochrany zdravia (s pomocou dospelých), – zaujať pozitívne postoje k svojmu zdraviu i k zdraviu iných a vyjadriť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov, – privolať pomoc dospelého v krízových situáciách, v ktorých je ohrozené jeho zdravie, prípadne zdravie iných, (slovne, alebo s použitím alternatívnej a/alebo augmentatívnej komunikácie), – uvedomiť si nebezpečenstvo kontaktu s neznámymi osobami (odmietnuť sladkosti od neznámych osôb, vnímať to ako 	<p>Svalové napätie a dýchanie.</p> <p>Uplatnenie laterality v pohybe.</p> <p>Hrubá motorika. Rovnováha. Orientácia v priestore.</p> <p>Základné lokomočné pohyby (chôdza, beh, skok, lezenie, hádzanie a chytanie).</p> <p>Základné polohy, postoje a pohyby (stoj, sed, ľah, kľak, atď.). Manipulácia s náčiním. Pohyb na náradí.</p> <p>Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca.</p> <p>Pohyb ako prostriedok upevňovania zdravia. Zdravotný stav, postoje k zdraviu.</p> <p>Zásady ochrany vlastného zdravia.</p> <p>Riešenie krízových situácií ohrozujúcich zdravie.</p>

<p>nebezpečenstvo ohrozenia zdravia),</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť príčiny možného nebezpečenstva a poškodenia zdravia pri zakázanej manipulácii s niektorými predmetmi, napr. s ostrými predmetmi, zápalkami, liekmi, chemikáliami, čistiacimi prostriedkami, elektrospotrebičmi, ale aj neznámymi prírodninami, – poznať, rozlíšiť, triediť a vyberať si zdravé potraviny. 	<p>Ochrana pred zneužitím (pred podaním drogy, poškodením zdravia).</p> <p>Možnosti poškodenia zdravia.</p> <p>Zdravé potraviny. Nezdravé potraviny.</p>
2 Hygiena a sebaobslužné činnosti	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, obúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby atď.) a návyky správneho stolovania (jesť príborom, prestierať pre seba a prítomných rovesníkov, udržiavať čistotu pri jedle atď.). 	<p>Sebaobslužné činnosti. Hygiena – ranná, večerná, pred jedením, súvisiaca s použitím toalety.</p>
3 Pohyb a telesná zdatnosť	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s AU alebo ďalšími PVP je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pohybovať sa v rôznom prostredí (sneh, ľad, voda), – otužovať sa prostredníctvom vody, snehu, slnka, – modifikovať pohyb v zmenených podmienkach alebo v problémových situáciách, – pohybovať sa rôznymi spôsobmi medzi prírodnými alebo umelými prekážkami, – využívať na pohyb rôzne pomôcky, – zvládnuť na elementárnej úrovni špeciálne pohybové zručnosti a schopnosti, – zvládnuť turistickú vychádzku do blízkeho prírodného okolia. 	<p>Pohyb v prírode. Umelá lokomócia. Otužovanie.</p> <p>Pohyb s rôznymi pomôckami. Špeciálne pohybové zručnosti a schopnosti (klzanie, bobovanie, hry s vodou, atď.).</p>

6.5 Špecifiká výchovy a vzdelávania detí s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami

Charakteristika postihnutia

Podľa MKCH10-SK-2016 sú do skupiny pervazívnych vývinových porúch zahrnuté tieto diagnostické kategórie:

Detský autizmus (F84.0), Atypický autizmus (F84.1), Rettov syndróm (F84.2), Iná detská dezintegračná porucha, (F84.3), Hyperaktívna porucha spojená s duševnou zaostalosťou

a stereotypnými pohybmi (F84.4), Aspergerov syndróm (F84.5), Iná pervazívna vývinová porucha (F84.8), Pervazívna vývinová porucha bližšie neurčená (F84.9).

Špecifiká výchovy a vzdelávania

Dieťa s autizmom alebo ďalšou pervazívnou vývinovou poruchou môže byť vzdelávané:

- a) v materskej škole pre deti so zdravotným znevýhodnením – špeciálna materská škola,
- b) v špeciálnej triede pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami materskej školy,
- c) v triede materskej školy spolu s inými deťmi, t. j. v školskej integrácii.

Obsah vzdelávania a špecifické ciele vzdelávania sa prispôsobujú individuálnym osobitostiam každého dieťaťa AU alebo ďalšími PVP.

Deti s AU alebo ďalšími PVP sa odporúča vzdelávať podľa **individuálneho vzdelávacieho programu (IVP)** v každej forme vzdelávania.

IVP vypracúva materská škola (triedny učiteľ v spolupráci s ostatnými pedagógmi) spoločne s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva. Vychádza z charakteristiky dieťaťa na základe jeho podrobnej diagnostiky a odporúčaní pre výchovno-vzdelávací proces so zohľadnením špecifik konkrétného dieťaťa s AU alebo ďalšími PVP.

Vypracovaný IVP sa môže a aj sa odporúča priebežne upravovať podľa aktuálnych výchovno-vzdelávacích potrieb dieťaťa na základe jeho vývinu počas predprimárneho vzdelávania.

6.6 Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom je štátny jazyk Slovenskej republiky. V materských školách alebo triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny, je súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti aj komunikácia v štátnom – slovenskom jazyku.

6.7 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Organizácia denných činností je flexibilná, prispôsobená individuálnym potrebám každého dieťaťa s AU alebo ďalšími PVP.

Usporiadanie denných činností

- zohľadňuje aktuálny stav dieťaťa,
- prihliada na špecifické potreby a možnosti dieťaťa,
- zabezpečuje vyvážené striedanie foriem denných činností – oddych, hra, cielená činnosť s dodržiavaním optimálneho biorytmu, bezstresového prostredia, s dodržiavaním individuálnych osobitostí,
- vytvára časový priestor na hru a učenie dieťaťa,
- dodržiava stanovený čas na činnosti zabezpečujúce životosprávu (osobná hygiena, stravovanie, stolovanie).

Výchova a vzdelávanie dieťaťa s AU alebo ďalšími PVP v materskej škole sa uskutočňuje prostredníctvom foriem denných činností:

- hry a hrové činnosti,
- zdravotné cvičenia,

- vzdelávacie aktivity,
- pobyt vonku,
- odpočinok,
- činnosti zabezpečujúce životosprávu (osobná hygiena, stravovanie, stolovanie).
- špecifické pohybové a relaxačné cvičenia.

6.8 Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Asistent učiteľa

- pracuje v triede, ktorú navštevuje dieťa alebo viac detí s AU alebo ďalšími PVP, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného dieťaťa v závislosti od závažnosti jeho postihnutia, na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Pomocný zdravotnícky personál

- pomáha dieťaťu s AU alebo ďalšími PVP pri sebaobsluže v závislosti od závažnosti jeho zdravotného postihnutia.

Ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie dieťaťa s AU alebo ďalšími PVP v závislosti od závažnosti jeho zdravotného postihnutia a na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva, poskytujú dieťaťu odbornú starostlivosť aj ďalší odborní zamestnanci.

6.9 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí s AU alebo ďalšími PVP je zabezpečené tak, ako uvádza Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s nasledujúcimi špecifikami:

- triedy vybavené viacúčelovým výškovo nastaviteľným nábytkom, s priestorom pre relaxáciu a nenáročnú pohybovú aktivitu,
- bezpodnetová miestnosť/bezpečná miestnosť mimo triedy,
- štrukturované priestory na individuálne vzdelávanie detí s AU alebo ďalšími PVP,
- priestory pre telovýchovné aktivity s bezpečným povrchom, náradím a náčiním,
- priestory pre činnosť odborných zamestnancov.

6.10 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní detí s AU alebo ďalšími PVP platia tie isté, ktoré sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016).

Okrem týchto podmienok, vzhľadom na charakter postihnutia dieťaťa s AU alebo ďalšími PVP, je nevyhnutné vytvoriť podmienky, ktoré v prípade potreby umožnia poskytnúť potrebnú starostlivosť dieťaťu mimo triedy.

**7 Vzdelávací program pre deti choré a zdravotne oslabené
pre predprimárne vzdelávanie**

7.1 Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí chorých a zdravotne oslabených

- Prostredníctvom individuálneho špeciálno-pedagogického prístupu prispieť k úspešnému priebehu liečby a doliečovaniu detí chorých a zdravotne oslabených,
- individuálnym a diferencovaným výchovno-vzdelávacím pôsobením pomáhať deťom prekonávať psychické ťažkosti vyplývajúce zo zdravotného stavu a odlúčenia od rodiny,
- prihliadať na rôzne sociokultúrne a socioekonomické zázemie detí, vytvoriť rovnaké výchovno-vzdelávacie príležitosti pre deti bez rozdielov rasy, náboženstva, jazyka a pod.,
- osobnosť chorých a zdravotne oslabených detí chápať a prijímať s ich špecifickými výchovno-vzdelávacími potrebami (jedinečnosť dieťaťa); rešpektovať rozdielne výchovno-vzdelávacie potreby detí a ich momentálne osobné dispozície; diferencovať výchovno-vzdelávacie požiadavky vzhľadom na zdravotné a rozvojové možnosti a schopnosti detí na základe špeciálno-pedagogickej diagnostiky,
- vytvárať a posilňovať odolnosť detí voči náročným záťažovým situáciám v oblasti sociálnej komunikácie a negatívne pôsobiaceho okolitého prostredia,
- napomáhať deťom odpútať sa od choroby a jej následkov vytváraním priaznivej sociálno-emocionálnej podpory, rozvíjaním vzájomnej komunikácie a tolerancie,
- rozvíjať a podporovať zdravé sebavedomie, sebaistotu, formovať vlastnú jedinečnosť a životné kompetencie (spôsobilosti) detí chorých a zdravotne oslabených;
- viesť deti k vytváraniu vlastných individualít, vytváraniu vzťahu k sebe i druhým, rozvíjaniu empatie, asertivity, spolupatričnosti, rozvoju citov, pozitívneho správania, vzájomnej pomoci a úcty,
- podporovať a rozvíjať u detí pozitívny postoj k zdraviu, podpory zdravia, prevencii, zdravej výžive, zdravého životného štýlu a viesť ich k praktickým činnostiam chrániacim zdravie,
- získať dôveru rodičov prostredníctvom individuálneho poradenstva a nasmerovať ich na odborné poradenstvo s inými odborníkmi (pediater, logopéd, psychológ, rehabilitačný, sociálny pracovník a pod.),
- prostredníctvom individuálneho špeciálno-pedagogického prístupu uľahčiť deťom bezproblémový návrat do bežného prostredia domova i kmeňovej materskej školy (prípadná spolupráca s kmeňovou materskou školou, poradenstvo).

7.2 Profil absolventa

Profil absolventa dieťaťa chorého a zdravotne oslabeného predprimárneho vzdelávania je koncipovaný s ohľadom na kľúčové kompetencie dieťaťa podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) prostredníctvom kompetencií uvedených v nasledujúcej tabuľke:

1. Komunikačné kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti choroby a zdravotného oslabenia <ul style="list-style-type: none">– vedie monológ, nadväzuje dialóg a rozhovor s deťmi i dospelými,– počúva aktívne a s porozumením, vníma informácie z rôznych médií,– vyjadruje svoje myšlienky, názory prostredníctvom verbálnej i neverbálnej komunikácie,
-----------------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> – reprodukuje texty prostredníctvom verbálnej i neverbálnej komunikácie, – volí primeraný spôsob komunikácie vzhľadom na situáciu, – reprodukuje osvojené poznatky, – prejavuje predčitateľskú gramotnosť, – chápe a rozlišuje, že niektorí ľudia sa dorozumievajú aj inými jazykmi.
2. Matematické kompetencie a kompetencie v oblasti vedy a techniky	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti choroby a zdravotného oslabenia</p> <ul style="list-style-type: none"> – dokáže rozlíšiť predmety rôznej veľkosti, tvarov a účelne s nimi manipulovať, – využíva primerané pojmy, znaky a symboly, – rieši jednoduché problémové úlohy, – uplatňuje v hre a primerane aj v rôznych situáciách matematické myslenie, – rieši úlohy pokusom a omylom alebo podľa zadávaných inštrukcií, odstraňuje prípadné chyby .
3. Digitálne kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti choroby a zdravotného oslabenia</p> <ul style="list-style-type: none"> – ovláda na základe nápodoby a slovných inštrukcií dospelého na elementárnej úrovni prácu s počítačom (zapnutie, vypnutie, manipulácia s myšou), s detskými edukačnými programami, – využíva rôzne zdroje získavania informácií (od osôb v okolí prostredí, z detských kníh, časopisov a encyklopédií, prostredníctvom IKT, z rôznych médií), – prejavuje radosť zo samostatne získaných informácií, – hľadá a objavuje súvislosti medzi jednotlivými informáciami.
4. Kompetencie učiť sa, riešiť problémy, tvorivo a kriticky myslieť	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti choroby a zdravotného oslabenia</p> <ul style="list-style-type: none"> – používa v činnosti všetky zmysly, – prejavuje zvedavosť a spontánny záujem o spoznávanie nového, – pozoruje, skúma, experimentuje, – objavuje a hľadá súvislosti medzi vlastnými skúsenosťami a poznatkami, – aplikuje v hre, rôznych aktivitách a situáciách získané poznatky a skúsenosti, – kladie otázky a hľadá odpovede, aby porozumelo obklopujúcejmu svetu vecí, javov, dejov a vzťahov, – učí sa spontánne (vlastnou zvedavosťou) aj zámerne (pod učiteľkiným vedením), – vyvíja vôľové úsilie v hre a inej činnosti, – prejavuje aktivitu v individuálnom i skupinovom učení, – hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov,

	<p>uznáva aj výkon druhých,</p> <ul style="list-style-type: none"> – zvláda základy učenia sa na základe osobnej motivácie, – naučí sa pracovať s hračkami, knihou, učebnými pomôckami, – sústreďí sa primerane dlhý čas na hru a na zámernú riadenú výchovno-vzdelávaciu činnosť, – rieši samostatne/s pomocou učiteľky problémy v osobnej a spoločenskej rovine, – prezentuje svoje názory, prejavuje postoje, – uplatňuje vlastné predstavy pri riešení problémov, – objavuje a nachádza funkčnosť vecí, – objavuje algoritmus riešenia úloh pokusom a omylom alebo podľa zadávaných inštrukcií, – porovnáva podobnosti a rozdiely predmetov, javov, osôb atď., – hodnotí spontánne a samostatne vo svojom bezprostrednom okolí, čo sa mu páči/nepáči, čo je správne/nesprávne, čo je dobré/zlé na veciach, osobách.
<p>5. Sociálne a personálne kompetencie</p>	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti choroby a zdravotného oslabenia</p> <ul style="list-style-type: none"> – uvedomuje si vlastnú identitu, – prejavuje v správaní vzťah k sebe a k iným, – vyjadruje svoje pocity, aktuálny citový stav, – odhaduje svoje možnosti a spôsobilosti, – uvedomuje si dôsledky svojho správania vzhľadom na iné osoby, – obhajuje seba a iných, – zaujíma sa o dianie v rodine, v materskej škole, v bezprostrednom okolí, – disponuje prvkami empatického správania, – správa sa v skupine, kolektíve podľa základných spoločenských pravidiel a noriem, – hrá sa a pracuje vo dvojici, v skupine, kolektíve, – s pomocou dospelých/samostatne plánuje, organizuje a hodnotí činnosť, – zotrvá v hre a inej činnosti, dokončí ju, – nadväzuje kontakty s druhými, vytvára si základy spoločenských vzťahov, – primerane rieši konflikty s pomocou dospelých/samostatne, – v primeranej miere pomáha druhým s pomocou dospelého/samostatne, – akceptuje a rešpektuje multikultúrne odlišnosti detí aj dospelých, prejavuje ohľaduplnosť k svojmu prostrediu, – prejavuje ohľaduplnosť k svojmu okoliu.
<p>6. Občianske kompetencie</p>	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti choroby a zdravotného oslabenia</p> <ul style="list-style-type: none"> – primerane prejavuje úctu k rodičom a ostatným osobám,

	<p>ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám štátu, ktorého je občanom, k štátnemu jazyku, k materinskému jazyku a k svojej vlastnej kultúre,</p> <ul style="list-style-type: none"> – vníma základné ľudské hodnoty, základné práva a povinnosti, – pozná štátne symboly Slovenskej republiky (zástava, hymna), – vie, že Bratislava je hlavné mesto Slovenskej republiky, – vníma kultúrne dedičstvo, sviatky a oslavy, – pozná niektoré zvyky charakteristické pre našu kultúru, – zaujíma sa o dianie v blízkom i širšom spoločenskom prostredí.
7. Pracovné kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti choroby a zdravotného oslabenia</p> <ul style="list-style-type: none"> – ovláda pohybový aparát a telesné funkcie, – používa osvojené spôsoby pohybových činností v nových, neznámych, problémových situáciách, – zvláda základy sebaobsluhy a osobnej hygieny, – pozná a používa predmety dennej potreby, – pozná a rozlišuje rôzne druhy materiálov (ich charakteristické vlastnosti), – využíva jednoduché pracovné techniky s rôznym materiálom, – ovláda základné úkony bežného života, podieľa sa na jednoduchých praktických činnostiach.

Súbor kompetencií slúži ako informácia pre pedagógov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie prostredníctvom cieľavedomej, zmysluplnej a rozvojovým možnostiam dieťaťa chorého a zdravotne oslabeného primeranej výchovno-vzdelávacej činnosti.

7.3 Vzdelávacie oblasti

Vzdelávací program pre deti choré a zdravotne oslabené obsahuje tie isté vzdelávacie oblasti ako Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Obsah a ciele vzdelávania jednotlivých vzdelávacích oblastí sú prispôsobené druhu, charakteru a závažnosti choroby a zdravotného oslabenia.

V materskej škole pri zdravotníckom zariadení a špeciálnej triede pre deti choré a zdravotne oslabené sa postupuje podľa tohto vzdelávacieho programu pre deti choré a zdravotne oslabené vo všetkých vzdelávacích oblastiach.

Pre dieťa choré a zdravotne oslabené v školskej integrácii môže centrum špeciálno-pedagogického poradenstva odporučiť, v ktorých vzdelávacích oblastiach možno postupovať podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016), pričom určí špecifiká pre prístup k dieťaťu v predmetných oblastiach vzdelávania; špecifiká uvedené centrom špeciálno-pedagogického poradenstva musia byť uvedené v **individuálnom vzdelávacom programe (IVP/IVVP)** dieťaťa.

7.3.1 Jazyk a komunikácia

Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia pre deti choré a zdravotne oslabené je realizovaná podľa platného Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s prihliadnutím na jazykové a komunikačné možnosti detí chorých a zdravotne oslabených.

7.3.2 Matematika a práca s informáciami

Vzdelávacia oblasť Matematika a práca s informáciami pre deti choré a zdravotne oslabené je realizovaná podľa platného Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s prihliadnutím na schopnosti chorých a zdravotne oslabených detí pri získavaní základov matematických a informatických poznatkov a zručnosti.

7.3.3 Človek a príroda

Špecifiká vzdelávacej oblasti Človek a príroda súvisia jednak so zdravotným znevýhodnením detí, ale najmä s priestorovými podmienkami (vnútornými i vonkajšími) jednotlivých zdravotníckych zariadení, pri ktorých je zriadená materská škola.

Učiteľka volí také aktivity, ktoré je možné realizovať s chorými a zdravotne oslabenými deťmi v zdravotníckom zariadení (nemocnici, ozdravovni, sanatóriu, kúpeľoch, liečebni). Nedostatočné množstvo reálnych podnetov obmedzuje u detí možnosť získavania priamych skúseností s reálnymi predmetmi, javmi a situáciami. Rozvíjanie prírodovednej gramotnosti sa viaže na nadobudnuté poznatky a skúsenosti detí.

Rozvíjanie prírodovednej gramotnosti založené na zmyslovom a zážitkovom vnímaní je možné v takej miere, v akej to charakter ochorenia a podmienky zdravotníckeho zariadenia dovoľia. Podstatný je dôsledne premyslený výber obsahu, metód, prostriedkov a foriem výchovno-vzdelávacej činnosti so zreteľom na dodržiavanie hygienických zásad a rešpektovanie liečebného procesu.

7.3.4 Človek a spoločnosť

Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť pre deti choré a zdravotne oslabené je realizovaná podľa platného Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s prihliadnutím na schopnosti chorých a zdravotne oslabených detí pri poznávaní a orientácii sa v blízkom spoločenskom prostredí.

V podoblasti Orientácia v priestore/okolí, Geografia okolia a História okolia sa sústreďujú na poznávanie a orientovanie sa v okolí prostredníctvom dominant obce, mesta, v ktorom sú dané zdravotnícke zariadenia.

V špeciálnej triede pre deti choré a zdravotne oslabené v materskej škole a pri školskej integrácii v triede materskej školy spolu s inými deťmi sa podoblasti Orientácia v priestore/okolí, Geografia okolia a História okolia sústreďujú na poznávanie a orientovanie sa v okolí prostredníctvom dominant obce, mesta, v ktorom deti žijú.

7.3.5 Človek a svet práce

Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce pre deti choré a zdravotne oslabené je realizovaná podľa platného Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s prihliadnutím na úkony a zručnosti, ktoré dieťa môže zvládať pri aktuálnom zdravotnom stave, so zohľadnením hygienických a priestorových podmienok jednotlivých zdravotníckych zariadení.

7.3.6 Umenie a kultúra

Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra pre deti choré a zdravotne oslabené je realizovaná podľa platného Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) v oboch oblastiach vo veľkej miere v rôznych aktivitách s prihliadnutím na aktuálny zdravotný stav dieťaťa.

7.3.7 Zdravie a pohyb

Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb pre deti choré a zdravotne oslabené je realizovaná podľa platného Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016). Pohyb ako prostriedok upevňovania zdravia a podpory správneho psychosomatického a psychomotorického vývinu detí predškolského veku je u detí chorých a zdravotne oslabených ovplyvnený ich zdravotným stavom (určujúcim možnosť pohybu a aktivity), podmienkami konkrétneho zdravotníckeho zariadenia a okolitým prírodným a klimatickým prostredím, v ktorom sa výchova a vzdelávanie týchto detí uskutočňuje (nemocnica, ozdravovňa, sanatórium, kúpele, liečebňa).

7.4 Vzdelávacie štandardy

Plnenie obsahového a výkonového štandardu je ovplyvnené druhom, charakterom a závažnosťou choroby dieťaťa chorého a zdravotne oslabeného a z toho vyplývajúcich individuálnych schopností a možností.

7.4.1 Vzdelávacia oblasť JAZYK A KOMUNIKÁCIA

1 Hovorená reč	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia: <ul style="list-style-type: none">– nadväzovať rečový kontakt s inými osobami – deťmi i dospelými,– reagovať na neverbálne signály (gestá, mimiku), udržiavať očný kontakt,	Otvorená, spontánna verbálna komunikácia bez zábran. Kontakt v komunikácii prostredníctvom spoločných rozhovorov, diskusií. Neslovné reakcie v komunikácii (gestá, mimika, úsmev, pohladenie, očný kontakt a iné). Komunikačné situácie a stratégie (zaužívané frázy a slovné spojenia podmienené situáciou:

<ul style="list-style-type: none"> – prispôsobovať používanie jazyka sociálnym situáciám a vzťahom, – poznať a dodržiavať základné pravidla vedenia dialógu, – vyslovovať správne, zreteľne a plynule všetky hlásky a hláskové skupiny, – zapamätať si a prednášať krátke literárne útvary (básne, riekanky, vyčítanky, hádanky), – formulovať gramaticky správne jednoduché vety, rozvité vety a súvetia, – uplatňovať spisovnú podobu jazyka. 	<p>vyjadrenie prosby, poďakovanie, vyslovenie želania, vykanie dospelým osobám). Vlastné pravidlá komunikácie v triede. Formálna (s dospelými) a neformálna (s rovesníkmi, súrodencami) komunikácia. Správna a zreteľná artikulácia hlások a hláskových skupín.</p> <p>Prednes krátkych literárnych útvarov (básne, riekanky, vyčítanky, hádanky). Jazykové hry, riekanky na precvičovanie problematických spoluhlások (sykavky, slabikotvorné spoluhlásky r, í, l, í a pod.). Vzor gramaticky správnej a spisovnej slovenčiny v jej kultivovanej a rozvinutej podobe. Knížna podoba jazyka. Podpora správneho vyjadrovania sa a rozlíšenie nárečových, hovorových, spisovných a nespisovných slov. Gramatické pravidlá slovenského jazyka (správne skloňovanie všetkých slovných druhov, časovanie slovies, stupňovanie prídavných mien a prísloviak).</p>
---	---

2 Písaná reč

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať písanú reč (zrakom, hmatom), – reagovať na písanú reč (pohybmi, mimikou, gestami, zvukmi, slovne), – odpovedať na otázky, prečo je písaná reč dôležitá, uviesť príklady, – slovne opísať význam slov na základe podstatných znakov, vlastností a činností osôb, zvierat, vecí prostredníctvom ilustrácií a textu (použitím prirovnaní, synonym, antonym a iné), – odpovedať na otázky vyplývajúce z textu (napr. udalostí, deja, informácií a iné), – reprodukovать stručne obsah prečítaného textu, – predvídať dej, domýšľať (dedukovať) obsah, 	<p>Knihy a písmená. Rozmanitosť zdrojov a žánrov písanej reči (ľudová, autorská poézia, rozprávky, príbehy, informačné texty, detské encyklopédie, digitálne technológie). Funkcie písanej reči (dorozumievacia, informačná, poznávacía, emocionálna a praktická). Kultúrna gramotnosť, knihy a písaná kultúra (pravidelné čítanie, pestrá ponuka textových žánrov a možnosť výberu). Upevňovanie čitateľských návykov. Význam nových a neznámych slov. Aktívna a pasívna slovná zásoba. Obsahový kontext a zmysluplnosť rečového prejavu. Voľná reprodukcia literárnych textov (charakteristika a konanie postáv, obsah, udalosti deja, nové informácie a poznatky). Počúvanie s porozumením. Hodnotenie, posúdenie obsahu textu. Literárna tvorivosť. Informačno-komunikačné technológie (texty na</p>

<ul style="list-style-type: none"> – získavať nové informácie prostredníctvom informačno-komunikačných technológií, porovnávať ich s vlastnou skúsenosťou a s tým, čo vie z iných zdrojov, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarne, dramaticky, hudobno-pohybovo, hudobno-dramaticky) obsahy a zážitky z čítania, – počúvať s porozumením poéziu (báseň, veršovaná riekanka, vyčítanka, hádanka) a prozaické žánre (rozprávka, bájka, príbeh), – postupne spoznávať na konkrétnych textoch rozdiel medzi fiktívnymi a skutočnými príbehmi zo života, – citlivo vnímať a predvídať obsah textu na základe ilustrácií, vlastných predstáv, zážitkov a pocitov, – intuitívne vnímať jednoduché výrazové prostriedky detskej literatúry (prirovnania, zdobeniny, citoslovčia, metafory), – rozprávať na základe ilustrácie vlastný jednoduchý príbeh, – poznať a používať výrazy ako autor, kniha, strana, spisovateľ pri činnostiach s knihou, – používať knihu správnym spôsobom, 	<p>internete, obsahy, ktoré sú súčasťou televíznych programov, výučbových programov pre digitálne technológie, digitalizovaných hier pre deti a pod.).</p> <p>Chápanie súvislostí medzi obsahom textu a reálnym svetom.</p> <p>Reálne a fantazijné obsahy.</p> <p>Aplikácia – používanie informácií z textu v reálnej situácii (uviesť príklad zo života, postupovať podľa návodu a pod.).</p> <p>Hodnotenie – posudzovanie správnosti a nesprávnosti konania postáv, dobra a zla, čo sa mi páči/nepáči).</p> <p>Vlastné otázky a odpovede.</p> <p>Umelecké stvárnenie pocitov z čítania textov.</p> <p>Upevňovanie porozumenia čítaných textov.</p> <p>Detská, ľudová a autorská poézia a próza.</p> <p>Charakteristiky poetických (melódia, rytmus, rýmy a pod.) a prozaických (voľný jazyk) žánrov.</p> <p>Reálne aj nereálne prvky deja.</p> <p>Obsah a forma písanej reči (predvídanie obsahu textu na základe ilustrácií, fantázie, vlastných zážitkov a skúseností z domáceho čítania).</p> <p>Jazykové prostriedky detských literárnych textov (metafory, citoslovčia, zvukomalebné slová, symbolický význam slov, prirovnania).</p> <p>Ilustrácia a obsah textu.</p> <p>Formálne charakteristiky knihy.</p> <p>Knih ako kultúrny artefakt.</p> <p>Proces tvorby a používania knihy .</p> <p>Správna orientácia v knihe – údaje o knihe, titulná strana, správne držanie knihy, obsah.</p> <p>Správna manipulácia s knihou – správne držanie knihy, listovanie v knihe, smerová orientácia čítania (zľava doprava, zhora nadol).</p> <p>Metóda Iona, „maľované čítanie“.</p> <p>Samostatný prístup ku knihám v triednej knižnici.</p> <p>Rešpektovanie dohodnutých pravidiel pri manipulácii s knihami (opatrné zaobchádzanie, odkladanie na pôvodné miesto, voľné prezeranie a listovanie v knihách).</p> <p>Experimentovanie s písmenami (vlastné odkazy, krátke texty, vlastný podpis).</p> <p>Formálne prvky písania.</p>
---	---

<ul style="list-style-type: none"> – prejavíť záujem o niektoré písmená abecedy, – rytmizovať spievanie piesne alebo recitáciu krátkeho literárneho útvaru hrou na telo alebo hrou na nástroje Orffovho inštrumentária, – vyhľadať v texte slová, ktoré sa rýmujú, – rozčleniť slová na slabiky, – rozlišovať sluchom začiatočnú hlásku slova, – kresliť veľkými grafickými pohybmi na veľkú plochu papiera, – kresliť grafomotorické prvky vyžadujúce pohyby dlane a prstov, – kresliť grafomotorické prvky vyžadujúce pohyb zápästia, – sedieť správne a dodržiavať primeranú vzdialenosť očí od podložky pri kreslení a grafomotorických činnostiach, – držať správnym spôsobom ceruzku a vyvíjať primeranú intenzitu tlaku na podložku pri kreslení a grafomotorických činnostiach. 	<p>Poznávanie písmen veľkej tlačenej abecedy (príp. fonematické uvedomovanie). Vnímanie rytmu reči. Rytmická štruktúra krátkeho literárneho útvaru (reči a slova) a piesne. Orientácia v zvukovej štruktúre slova. Vnímanie zvukovej podobnosti slov – rým. Rytmická štruktúra slova na úrovni slabiky. Analyticko-syntetické činnosti so slovami s vyčlenením začiatočnej hlásky slova. (predĺženie doby jej výslovnosti, opakovanie jej vyslovovania). Jemná motorika. Základné grafické tvary. Grafomotorika. Vizuálno-motorická koordinácia pohybu ruky, zápästia a prstov pri cielenom pohybe. Základné grafomotorické prvky vyžadujúce prácu zápästia (o. i. vertikálne línie, horizontálne línie, krivky, slučky) a dlane prstov (o. i. horný a dolný oblúk, lomená línia, vlnovka, ležatá osmička). Správne návyky písania. Správny úchop grafického materiálu. Regulácia tlaku ruky na podložku pri kreslení a grafomotorických činnostiach.</p>
---	--

7.4.2 Vzdelávacia oblasť MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

1 Čísla a vzťahy	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vymenovať čísla od 1 do 5 (príp. do 10) tak, ako idú za sebou, – v obore od 1 do 5 (príp. do 10) pokračovať od ľubovoľného čísla v číselnej postupnosti po číslo 5 (príp. po 10), – v obore do 5 (príp. do 10) počítať po jednej počet predmetov v skupine, – v obore do 5 (príp. do 10) vytvoriť skupinu predpísaných predmetov s určeným počtom a s pomocou oddeliť skupinu s určeným počtom, – v obore do 5 zisťovať pomocou 	<p>Číselný rad od 1 do 5 (príp. do 10). Základné počtové úkony v číselnom rade od 1 do 5 (príp. do 10). Zisťovanie počtu predmetov v skupine. Priradovanie, triedenie, usporadúvanie, zostavovanie podľa kritérií. Hmatové a sluchové vnímanie počtu. Matematické pojmy, symboly a modely.</p>

<p>hmatu alebo sluchu počet predmetov v skupine,</p> <ul style="list-style-type: none"> – pri riešení jednoduchých úloh pridávať, odoberať najviac dva predmety a dávať spolu, – určiť pre dve skupiny, kde je viac, menej alebo rovnako veľa predmetov podľa zisteného počtu v skupinách (do 5 – 10 prvkov v skupine), – určiť pre dve skupiny, kde je viac, menej alebo rovnako veľa predmetov bez určovania ich počtu (do 5 – 10 prvkov v skupine), – bez zisťovania počtu predmetov manipuláciou rozdeliť skupinku na 2 alebo 3 skupinky s rovnakým počtom. 	<p>Porovnávanie a určovanie počtu predmetov v skupine. Manipulácia s predmetmi.</p> <p>Intuitívne riešenie (bez počítania). Kontrola riešenia a výsledkov (možné zistenie neexistujúceho riešenia).</p>
2 Geometria a meranie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť objekt na základe popisu polohy pomocou slov, slovných spojení hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pre, za medzi, na (čom, kom), v (čom, kom), vpravo, vľavo, v rohu, v strede (miestnosti, obrázka), – umiestniť predmet na dané miesto pomocou slov a slovných spojení hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pred, za, medzi, na (čom, kom), v (čom, kom), vpravo, vľavo, v rohu, v strede (miestnosti, obrázka), – dokresliť obrázok podľa pokynov pomocou slov a slovných spojení hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pred, za, medzi, na (čom, kom), v (čom, kom), vpravo, vľavo, v rohu, v strede (miestnosti, obrázka), – určiť (aj len hmatom), pomenovať a príp. vymodelovať s pomocou guľu, kocku, valec, – postaviť stavbu z primeraného 	<p>Orientácia v priestore, rovine a rade. Pravo-ľavá orientácia.</p> <p>Poloha objektov a predmetov a ich umiestnenie v priestore.</p> <p>Dokresľovanie obrázkov.</p> <p>Priestorové geometrické útvary (guľa, kocka, kváder, valec) a ich vlastnosti.</p> <p>Konštrukčná, technická a priestorová tvorivosť. Hmatové vnímanie.</p>

<p>množstva (do10) stavebnicových dielcov podľa vlastnej fantázie a podľa predlohy,</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť v skupine útvarov (aj hmatom) kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník, – približne nakresliť kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník, – zostaviť z primeraného množstva útvarov obrázkov podľa vlastnej fantázie, predlohy a slovných pokynov, – rozlíšiť, nakresliť (príp. vymodelovať) rovnú a krivú čiaru, – spájať body do obrazcov, kresliť obrisy a cesty s využitím čiarového pohybu, – pohybovať sa v štvorcovej sieti (samostatne alebo s pomocou), na základe slovných pokynov alebo prostredníctvom dohodnutých symbolov (pre pohyb v štvorcovej sieti), – určiť vzdialenosť a rozmer predmetu (v skutočnosti aj na obrázku) odhadom a pomocou určenej aj zvolenej neštandardnej jednotky (krok, dlaň, pomocný predmet), – porovnať dva predmety podľa veľkosti (dĺžka, výška, šírka, hrúbka) odhadom aj meraním, – určiť predmet s najväčším zvoleným rozmerom (pomocou slov s predponou naj- najdlhší, najkratší, najužší, najtenší, ...) pri usporiadaní 3 predmetov, – usporiadať 3 až 4 predmety podľa veľkosti určeného rozmeru, – určiť objekt v usporiadanom rade na základe slov prvý, druhý, tretí, štvrtý, posledný, predposledný, pre, za, hneď pred a hneď za – opísať polohu predmetov v usporiadanom rade a umiestniť v ňom predmet podľa slovných pokynov. 	<p>Rovinné geometrické útvary (kruh, trojuholník, štvorec a obdĺžnik). Kreslenie rovinných geometrických útvarov.</p> <p>Plošná tvorivosť (skladačky tangramy, mozaiky, puzzle a pod.).</p> <p>Rovné, krivé, otvorené aj uzavreté čiary.</p> <p>Bludiská, spájanie bodov a dvojíc obrázkov, jednoduché mapy.</p> <p>Kreslenie a pohyb v štvorcovej sieti.</p> <p>Porovnávanie, meranie, usporadúvanie predmetov a útvarov podľa kritérií (dĺžka, výška, šírka, hrúbka, veľkosť a pod.). Neštandardné jednotky dĺžky (špagát, prúžok papiera) a vzdialenosti (krok, dlaň, pomocné predmety). Kontrola veľkosti odhadom aj meraním.</p> <p>Celková veľkosť a jej jednotlivé rozmery.</p> <p>Usporiadúvanie podľa veľkosti.</p> <p>Orientácia v usporiadanom rade.</p> <p>Uplatnenie dramatizácie v plošnej aj priestorovej orientácii.</p>
<h3>3 Logika</h3>	
<p>Výkonový štandard</p>	<p>Obsahový štandard</p>

<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vytvoriť (nakresliť) podľa daného vzoru alebo pravidla jednoduchú postupnosť predmetov, obrázkov objektov, – jednoducho opísať pravidlo postupnosti, – rozhodnúť o pravdivosti a nepravdivosti jednoduchých tvrdení (áno/nie, platí/neplatí), – rozhodnúť, či daný objekt má /nemá danú vlastnosť, – vybrať a triediť predmety podľa určitých kritérií (napr. farba, tvar, veľkosť, materiál a pod.), – vytvoriť dvojicu objektov na základe danej logickej súvislosti. 	<p>Jednoduchá postupnosť a pravidelnosť opakovania (zvuky, jednoduché činnosti). Dopĺňanie a určovanie vzorov.</p> <p>Pravidelnosť a postupnosť okolo nás (vzory na oblečení, rôzna výzdoba, postupnosť ročných období a pod.). Elementárne základy logiky. Výroky a jednoduché tvrdenia.</p> <p>Vlastnosti objektov (určovanie, či objekt má alebo nemá danú vlastnosť, či má alebo nemá súčasne dve, tri dané vlastnosti). Triedenie a vyberanie podľa kritérií.</p> <p>Priradovanie – čo k čomu patrí.</p>
<p>4 Práca s informáciami</p>	
<p>Výkonový štandard</p>	<p>Obsahový štandard</p>
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ovládať základy práce s digitálnymi technológiami (digitálne hry, hračky, animované programy a pod.), – pomocou tlačidiel na niektorej z dostupných digitálnych pomôcok (podľa možností konkrétnej materskej školy), ktorá simuluje pravouhlý pohyb v štvorcovej sieti (po štvorčekoch aj po vrcholoch), prejsť určenú trasu (príp. aj s prekážkami), – kresliť, farebne vyplňať uzavreté plochy, vybrať a umiestňovať obrázky na niektorej z dostupných digitálnych pomôcok (podľa možnosti konkrétnej materskej školy). 	<p>Elementárne základy práce s digitálnymi technológiami.</p> <p>Interaktívne úlohy v detských edukačných programoch:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pohyb v štvorcovej sieti, – vyfarbovanie čiar a uzavretých plôch, – hľadanie a prenášanie predmetov na určené miesto.

7.4.3 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A PRÍRODA

1 Vnímanie prírody	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – citlivo vnímať prírodné krásy a javy (reálne – ozdravovne, liečebne, kúpele, sanatóriá; sprostredkovane – nemocnice), – hodnotiť prírodné prostredie, – poznať význam ochrany prírodného prostredia na základe pozorovania, pocitov, zážitkov a dojmov z prírody (reálne aj sprostredkovane), – triediť prírodné reálie podľa určitých kritérií, – poznať a rozlíšiť zložky živej a neživej prírody, – vymenovať ročné obdobia, – rozlíšiť podľa charakteristických znakov ročné obdobia, – opísať prírodné javy ovplyvnené počasím. 	<p>Vnímanie krásy prírody, prírodného prostredia.</p> <p>Hodnotenie prírodného prostredia, prírodných javov a situácií.</p> <p>Význam ochrany prírodného prostredia.</p> <p>Ochranárske postoje k prírode.</p> <p>Praktické návyky starostlivosti o prírodu (nezahadzovať odpadky, hrabať lístie a pod.).</p> <p>Triedenie vybraných prírodných reálií.</p> <p>Zložky živej a neživej prírody.</p> <p>Prejavy života.</p> <p>Ročné obdobia.</p> <p>Pozorovateľné zmeny v prírode v dôsledku striedania ročných období.</p> <p>Prírodné javy a zmeny počasia.</p> <p>Záznamy počasia.</p>
2 Rastliny	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať rôznorodosť rastlinnej ríše (kvety, stromy, kríky, huby, úžitkové, chránené, liečivé, jedovaté rastliny a iné) reálne aj sprostredkovane, – zdôvodniť potravinový a technický úžitok niektorých úžitkových rastlín a húb, – rozpoznať niektoré vybrané poľnohospodárske rastliny, – rozlíšiť rôzne druhy ovocia a zeleniny a uvedomiť si význam ich konzumácie pre správnu životosprávu, – poznať, opísať niektoré životné 	<p>Rozmanitosť rastlinnej ríše.</p> <p>Úžitkové, chránené, liečivé, jedovaté rastliny a iné.</p> <p>Časti rôznych rastlín (koreň, stonka, list, kvet, plod).</p> <p>Triedenie rastlín podľa kritérií (veľkosť, tvar, farby, jednotlivé časti).</p> <p>Úžitok z rastlín a húb (jedlé, nejedlé).</p> <p>Poľnohospodárske rastliny danej lokality.</p> <p>Druhy ovocia a zeleniny (ich rastlinný pôvod, pestovanie v záhradách, sadoch a na poliach).</p> <p>Význam ovocia a zeleniny pre zdravie človeka.</p> <p>Prejavy života rastlín – klíčenie a rast.</p>

prejavy rastlín, – opísať podmienky zabezpečujúce klíčenie a rast rastliny.	Podmienky rastlín pre ich život.
3 Živočíchy	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia: <ul style="list-style-type: none"> – poznať rôznorodosť živočíšnej ríše (domáce, lesné, exotické živočíchy, hmyz, vtáky a iné voľne žijúce živočíchy) – reálne aj sprostredkovane, – poznať rôznorodosť spôsobu života živočíchov, – poznať a opísať niektoré životné prejavy živočíchov, – rozlíšiť, že rôzne druhy živočíchov potrebujú pre svoj život rôzne druhy potravy, – rozpoznať rozdiely medzi živočíchmi v spôsobe ich pohybu (reálne aj sprostredkovane), – zdôvodniť úžitok niektorých domácich živočíchov, – rozlíšiť a pomenovať mláďatá vybraných živočíšnych druhov, – opísať spôsoby starostlivosti o niektoré živočíchy. 	Rozmanitosť živočíšnej ríše. Význam ochrany živočíšnej ríše (chránené živočíchy). Vonkajšie znaky živočíchov, ich životné prejavy, spôsob ich pohybu, podmienky života, získavanie potravy. Triedenie živočíchov podľa kritérií a charakteristických znakov (spôsob pohybu, počet končatín a pod.). Pozorovanie a manipulácia so živými organizmami (podľa podmienok konkrétneho zdravotníckeho zariadenia). Úžitok domácich zvierat. Živočíchy a ich mláďatá. Starostlivosť o živočíchy. Ochranné postoje k živočíšnej ríši.
4 Človek	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia: <ul style="list-style-type: none"> – poznať a pomenovať základné anatomické kategórie ľudského tela, – poznať a opísať základné fyziologické funkcie ľudského tela – dýchanie, trávenie, pohyb, krvný obeh, zmyslové vnímanie, – prejaviť pozitívne postoje k svojmu telu. 	Ľudské telo a jeho časti. Prejavy života človeka. Fyziologické funkcie ľudského tela. Skúmanie vnímateľných prejavov životne dôležitých orgánov (srdce, pľúca, žalúdok, črevá a pod.). Ochranné postoje k vlastnému telu. Rešpektovanie prirodzených ľudských potrieb.
5 Neživá príroda	
Výkonový štandard	Obsahový štandard

<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – utvárať predstavy o prítomnosti vody v prírode (na základe priameho/ sprostredkovaného pozorovania), – poznať význam vody pre rastliny, živočíchy a človeka, – poznať význam vzduchu pre život človeka, rastlín a živočíchov, – poznať príklady javov, v ktorých je možné vnímať prítomnosť vzduchu a vody, – poznať a opísať planétu Zem ako súčasť vesmíru. 	<p>Prítomnosť vody v prírode v jej kvapalnom, pevnom aj plynnom skupenstve (bez zavedenia pojmov). Význam vody, vzduchu pre život človeka, rastlín a živočíchov. Ochrana životného prostredia. Problematika znečistenia vody a vzduchu. Experimentovanie a bádanie s niektorými prvkami neživej prírody (voda, vzduch) – podľa podmienok konkrétneho zdravotníckeho zariadenia. Elementárne predstavy o Zemi, Slnku, Mesiaci a vesmíre.</p>
6 Prírodné javy	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozorovať a opísať vybrané prírodné javy a podmienky zmeny ich fungovania na základe vlastného pozorovania a skúmania (svetlo a tieň, teplo a horenie, topenie a tuhnutie, vyparovanie, rozpúšťanie, zvuk, sila a pohyb). 	<p>Aktuálne predstavy o prírodných javoch:</p> <ul style="list-style-type: none"> – svetlo a tieň, – teplo a horenie, – topenie a tuhnutie, – vyparovanie a rozpúšťanie látok vo vode, – zvuk, – sila a pohyb, – magnetizmus, – voľný pád predmetov. <p><i>(pozorovanie, experimentovanie a bádanie s vybranými prírodnými javmi podľa podmienok konkrétneho zdravotníckeho zariadenia).</i></p>

7.4.4 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

1 Orientácia v čase	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlišovať a správne označovať časové vzťahy jedného dňa v spojení s konkrétnymi činnosťami, – rozprávať o svojich záľubách aj 	<p>Postupnosť činností tvoriacich režim dňa (doma i v materskej škole). Záľuby aj povinnosti v rámci režimu dňa (čistenie zubov, chodenie včas spať). Pojmy vyjadrujúce plynutie času: včera, dnes, zajtra, dávno, teraz, potom (pri opise blízkych</p>

<p>povinnostiach,</p> <ul style="list-style-type: none"> – správne používať pojmy včera, dnes a zajtra, – poznať svoj vek, príp. ročné obdobie, mesiac svojho narodenia, – orientovať sa na elementárnej úrovni v časových vzťahoch dňa, týždňa, mesiaca, roka. 	<p>spomienok, plánov do budúcnosti). Vek – dátum narodenia. Časové súvislosti dňa, týždňa, roka v spojení s konkrétnymi činnosťami a rozlišovaním podstatných znakov (režim dňa, oslavy a sviatky, dni pracovného pokoja, striedanie ročných období).</p>
--	---

2 Orientácia v priestore/okolí

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať a opísať interiér a exteriér materskej školy a zdravotníckeho zariadenia, – opísať jednoduchú trasu na základe orientačných bodov (na nemocničnú izbu, oddelenie nemocnice, ambulancie, rehabilitáciu, do parku, na ihrisko, do blízkeho prírodného prostredia a pod.), – poznať adresu svojho bydliska, – poznať verejné inštitúcie a služby vo svojom okolí a účel, na ktorý slúžia (podľa prostredia a podmienok konkrétnej materskej školy). 	<p>Orientácia v triede materskej školy, budove zdravotníckeho zariadenia, príp. v jeho blízkom okolí (budovy, ihrisko, prírodné prostredie a iné). Používanie predložiek orientácie v prostredí (pred, za, okolo, rovno, vpravo, vľavo, hore, dolu a pod.). Tvorba jednoduchého plánu cesty spolu s jeho nákresom (podľa podmienok konkrétnej materskej školy). Orientácia v bezprostrednom okolí domova (vlastný domov, lokálne inštitúcie, služby). Spôsob fungovania a význam verejných inštitúcií a služieb: nemocnica, pošta, polícia, obchod a pod.</p>

3 Dopravná výchova

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať nebezpečenstvá súvisiace s cestnou premávkou, – poznať a dodržiavať základné pravidlá správania účastníkov cestnej premávky týkajúce sa chodcov, – poznať a dodržiavať základné pravidlá správania účastníkov cestnej premávky týkajúce sa cyklistov, kolobežkárov, korčuliarov, – poznať a dodržiavať základné pravidlá správania v úlohe 	<p><i>Dieťa ako chodec</i> Bezpečný spôsob pohybu po chodníku – chodenie vpravo, prechádzanie cez vyznačený prechod so svetelným zariadením aj bez neho. Situácie na chodníku a na ceste. <i>Dieťa ako účastník cestnej premávky</i> Bezpečný spôsob pohybu po ceste a na mieste vyhradenom na bicyklovanie ako cyklista, kolobežkár, korčuliar. Vzájomná ohľaduplnosť, používanie reflexných a ochranných prvkov. <i>Dieťa ako cestujúci v hromadnej doprave a ako spolujazdec</i> Rešpektovanie pravidiel správania sa dieťaťa v hromadnej doprave a bezpečné správanie sa</p>

<p>cestujúceho v hromadnej doprave a v úlohe spolujazdca,</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať rôzne druhy dopravných prostriedkov, – poznať význam vybraných dopravných značiek. 	<p>dieťaťa ako spolujazdca. Dopravné prostriedky. Možnosti presunu (kratšie a dlhšie vzdialenosti). Miesta pohybu (zem, voda, vzduch). Spôsob používania (preprava osôb, nákladu). Význam dopravných značiek, ktoré súvisia s pohybom chodca, cyklistu, korčuliara, kolobežkára.</p>
4 Geografia okolia	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – používať pri opise krajiny pojmy ako vrch, les, pole, lúka, potok, rieka, jazero, rybník a pod. , – poznať najznámejšie prírodné krásy regiónu, v ktorom sa zdravotnícke zariadenie nachádza (napr. rieka, pohorie, vodná plocha), – poznať najznámejšie prírodné krásy našej vlasti, napr. Vysoké Tatry alebo Dunaj. 	<p>Geografické pomenúvanie prírodného prostredia, (najmä konkrétne vzhľadom na vlastný región). Rozmanitosť prírody a krajiny v okolí zdravotníckeho zariadenia (nemocnica, liečebňa, ozdravovňa, kúpele, sanatórium). Vnímanie prírodných krás našej vlasti. Zásahy človeka meniace prírodu a krajinu (výstavba miest, diaľnic, tunelov, priehrad a pod.).</p>
5 História okolia	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať niektoré historicky významné lokálne objekty, napr. hrad, zámok, – poznať tradičnú regionálnu kultúru podľa miestnych podmienok. 	<p>Historická hodnota okolia. Kultúrne dedičstvo. Minulosť lokality a regiónu (historické pamiatky, zvyky, oslavy sviatkov, tradície a folklór). Ponímanie času.</p>
6 Národné povedomie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať štátne symboly Slovenskej republiky – zástava, hymna, – poznať významné dominanty hlavného mesta Bratislavy (napr. Bratislavský hrad, rieku Dunaj 	<p>Úcta k štátnym symbolom Slovenskej republiky. Podpora národného povedomia a vnímanie slovenskej spolupatričnosti (medzinárodné súťaže, slovenská reprezentácia, národné sviatky, úspechy Slovenska v kultúre, športe, vede, technike a pod.). Hlavné mesto Slovenska a jeho dominanty.</p>

a pod.).	
7 Ľudia v blízkom a širšom okolí	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia: <ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť a pomenovať členov rodiny, – predstaviť sa menom a priezviskom, – poznať mená svojich rovesníkov a učiteliek v triede, – nadväzovať adekvátny sociálny kontakt (verbálny i neverbálny) s inými osobami – deťmi i dospelými. 	<p>Rodina a jej členovia, vzájomné rodinné väzby (rodičia, súrodenci, starí rodičia, prarodičia, teta, ujo a pod.).</p> <p>Postoje k domovu.</p> <p>Kontakt v komunikácii (dieťa a dieťa, dieťa a učiteľka, dieťa a zdravotnícky a pomocný personál).</p> <p>Verbálny (oslovenie, predstavenie sa menom a priezviskom) a neverbálny kontakt (očný kontakt, mimika, gestikulácia, úsmev a pod.) s inými osobami.</p> <p>Akceptácia multikultúrnej odlišnosti, zdravotného znevýhodnenia iných osôb.</p> <p>Základy empatie.</p>
8 Základy etikety	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia: <ul style="list-style-type: none"> – pozdraviť a odzdraviť vzhľadom na aktuálnu situáciu, – používať prosbu, poďakovanie, ospravedlnenie vzhľadom na aktuálnu situáciu, – rešpektovať dohodnuté pravidlá spoločensky prijateľného správania, – správať sa ohľaduplne k deťom i dospelým. 	<p>Základné pravidlá kultúrneho a spoločenského správania (zdvorilostné frázy, napr. ďakujem, prosím, ďakujem, nech sa páči, prepáč, všetko najlepšie a pod.).</p> <p>Pozitívne modely správania sa.</p> <p>Sociálna komunikácia.</p> <p>Elementárne základy etiky (hodnotenie vhodného a nevhodného správania).</p> <p>Rešpekt a vzájomná ohľaduplnosť.</p>
9 Ľudské vlastnosti a emócie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia: <ul style="list-style-type: none"> – rozlišovať pozitívne a negatívne ľudské vlastnosti, – spolupracovať v skupinovej činnosti na základe osobnostných predpokladov, – sústrediť sa na činnosť na základe vlastných vôľových vlastností, 	<p>Hodnotenie vlastných pozitívnych a negatívnych vlastností.</p> <p>Identifikácia vo vzťahu k postavám detskej literatúry.</p> <p>Sebareflexia.</p> <p>Vzájomná spolupráca a rešpektovanie pocitov spoločensky prijateľným spôsobom.</p> <p>Koncentrácia pozornosti.</p> <p>Cielené vzbudenie záujmu, motivácia k činnosti</p>

<ul style="list-style-type: none"> – dokončiť individuálnu alebo skupinovú činnosť, – vyjadriť pocity zo zážitku, vypočujte rozprávky alebo príbehu – pozitívne i negatívne, – vyjadriť a opísať aktuálne emócie. 	<p>a jej následné dokončenie. Komunikácia emócií. Orientácia v emóciách (pozitívnych aj negatívnych) iných – pozorovanie, vlastné prežívanie, vyjadrenie, hodnotenie, akceptácia.</p>
10 Prosociálne správanie	
Výkonový štandard	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – počúvať v rozhovore iných (deti aj dospelých), – rozlišovať vhodné a nevhodné správanie, – požiadať o pomoc a poďakovať za pomoc od druhých, – poskytnúť pomoc, – obdať druhých, – podeliť sa o veci, – oceniť dobré skutky, – presadzovať sa v hre alebo činnosti prijateľným spôsobom, – nenásilne riešiť konflikt, – odmietajú nevhodné správanie, – odmietajú kontakt s neznámymi osobami, – uvedomiť si na elementárnej úrovni dôsledky svojho správania, – poznať na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti. 	<p>Aktívne vzájomné počúvanie. Delenie, pomoc, obdarovanie, ocenenie. Presadzovanie sa spoločensky prijateľným spôsobom.</p> <p>Obhajovanie vlastného stanoviska v konflikte.</p> <p>Nenásilné riešenie konfliktu.</p> <p>Bezpečné a nebezpečné správanie – hodnotenie, dôsledky.</p> <p>Sebahodnotenie.</p> <p>Práva a povinnosti dieťaťa.</p>

7.4.5 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SVET PRÁCE

1 Materiály a ich vlastnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať rôznorodosť hračiek a predmetov vo svojom okolí, – vnímať a rozpoznať, že hračky a predmety sú z rôzneho materiálu, ktorý má rôzne vlastnosti (povrch, 	<p>Hračky a predmety.</p> <p>Materiály a ich vlastnosti. Možnosti použitia rôznych materiálov. Triedenie odpadu.</p>

<p> tvar, farba, veľkosť a pod.),</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať a rozpoznať rôzne prírodné materiály (napr. kameň, drevo, uhlie, slama, šúpolie, perie, vlna a pod.), – zhotoviť výtvary z rôzneho materiálu, rôznymi technikami. 	<p>Prírodné materiály. Výtvarná, pracovná a technická tvorivosť. Pracovné techniky. Práca s rôznym materiálom.</p>
2 Konštruovanie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznávať jednoduchý kreslený návod (náčrt, predlohu, schému) pre vytvorenie predmetu, – zhotoviť podľa predlohy jednoduchý predmet, výrobok (z papiera, plastelíny, kociek, stavebnice, rôznych materiálov a pod.), – jednoducho opísať postup zhotovenia vybraných výrobkov. 	<p>Elementárne technické myslenie. Jednoduché konštrukčné úlohy. Technická gramotnosť. Manipulačná zručnosť s nástrojmi. Konštrukčná tvorivosť. Opis tvorby a účelu vyrobeného výrobku. Efektívne, ekonomické a bezpečné postupy práce.</p>
3 Užívateľské zručnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – manipulovať s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi (navliekanie korálikov, triedenie drobných predmetov, skladanie papiera a pod.), – používať predmety dennej potreby v domácnosti. 	<p>Jemná motorika a manipulácia. Predmety dennej potreby. Jednoduché užívateľské zručnosti (viazanie mašličky, strihanie nožnicami, krájanie, odomykanie a zamykanie kľúčom, nalievanie tekutín do fľaše a pod.). Základy používania elektronických zariadení (zapnutie a vypnutie počítača, práca s PC a myšou, klávesnicou, tabletom, interaktívnou tabuľou a pod.).</p>
4 Technológie výroby	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať suroviny potrebné na prípravu niektorých bežne používaných výrobkov. 	<p>Výroba potravín, výrobkov a realizácia výrobných postupov (výroba múky, chleba, masla, čaju, papiera a pod.).</p>
5. Remeslá a profesie	
Výkonový štandard	Obsahový štandard

<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať niektoré tradičné remeslá, – poznať a v hrách napodobniť prácu rodičov, – poznať základnú pracovnú náplň vybraných profesií (napr. lekár, zdravotná sestra, šofér, učiteľ, policajt a pod.) 	<p>Ľudské činnosti v minulosti. Význam práce. Remeslá a profesie v spontánných hrách. Význam profesií v súčasnosti.</p>
--	---

7.4.6 Vzdelávacia oblasť UMENIE A KULTÚRA

1 Hudobná výchova	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vokálne rytmizovať riekanky rôzneho druhu v 2/4 aj v 3/4 takte, – realizovať rytmický sprievod k riekankám a piesňam, – spievať piesne a riekanky, – využívať hudobné nástroje Orffovho inštrumentára na vyjadrenie charakteru, nálady piesne a skladby, – zvládať jednoduché inštrumentálne sprievody k piesňam a riekankám, – počúvať hudobné skladby pre deti, piesne a spev učiteľky s citovým zaangažovaním, – vyjadrovať zážitky z hudby verbálne, pohybom alebo inými umeleckými výrazovými prostriedkami, – vyjadriť charakter piesní a hudby prirodzeným kultivovaným pohybom, – využívať tanečné prvky v jednoduchých choreografiách, – imitovať pohyb v hudobno-pohybových hrách, – vyjadrovať piesne, riekanky a hudobné skladby prostriedkami tvorivej dramatiky. 	<p>Vokálna rytmizácia riekaniek. Rytmizácia (rytmická predohra, medzihra a dohra) hrou na telo alebo hrou na nástroje Orffovho inštrumentára. Spev ľudových, detských umelých piesní a riekaniek. Návyk správneho speváckeho dýchania (dychová rozcvička, hry s dychom). Hry s hlasom, hlasová rozcvička. Zvuková podoba okolitého sveta (imitácia zvukov okolitého sveta hlasom). Aktívna hudobná produkcia. Vyjadrenie charakteru piesne hrou na hudobné nástroje Orffovho inštrumentára alebo vlastnoručne zhotovené elementárne rytmické nástroje. Zvuková podoba javov a nálad. Hudobná tvorivosť. Rytmický sprievod v súlade s tempom piesne a riekanky. Počúvanie hudobných skladieb a piesní (percepcia hudby).</p> <p>Sluchové vnímanie hudobného a nehudobného zvuku. Identifikácia vyjadrovacích prostriedkov hudby (rytmus, tempo, dynamika) Kontrasty v hudbe. Umelecké vyjadrenie pocitov z počúvania hudby (verbálne, pohybové, výtvarné, dramatické a pod.). Pohybové stvárnenie charakteru hudby.</p>

	<p>Kultúra pohybu a tanca.</p> <p>Imitácia tanečných prvkov (tanečná chôdza, tanečný beh, prísunový krok, poskočný krok, cval, točenie na mieste, pohupy v kolenách, úklony a pod.) v jednoduchých tanečných choreografiách.</p> <p>Tanec a pohybová improvizácia.</p> <p>Pohybové stvárnenie hudobno-pohybových hier hrou na telo (tlieskanie, plieskanie, dupanie) a s tanečnými prvkami.</p> <p>Pravidlá a spolupráca v hudobno-pohybových hrách.</p> <p>Súlad pohybu, hudby a textu hry.</p> <p>Hudobno-dramatická improvizácia a interpretácia piesní, skladbičiek, hudobno-dramatických celkov a hudobných rozprávok.</p>
2 Výtvarná výchova	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – skladať tvorivo zložené tvary, – vystrihnúť časti obrázkov, – spájať časti obrázkov lepením, – dotvárať tvary kresbou (maľbou), – dopĺňať (spresňovať) neurčitý tvar, – modelovať tvary z mäkkej modelovacej hmoty, – skladať, spájať priestorovú zostavu tvorivo s použitím rôzneho materiálu, – poznať a pomenovať základné a zmiešané farby, – poznať základy miešania farieb, – používať tvorivo rôzne výtvarné techniky, – vyjadriť farbami pocity, – hravo experimentovať s farbami, – výtvarne vyjadrovať svoje predstavy o svete, – kresliť, maľovať, plošne aj priestorovo zobrazovať ľudskú a zvieraciu postavu, – používať rôzne maliarske nástroje, – vyjadriť slovne obsah kresby, – reagovať výtvarnými prostriedkami na zmyslové podnety, – vnímať a pozorovať krásu umeleckých diel (socha, obraz, 	<p>Hravé skladanie zloženého tvaru – vznik novotvaru.</p> <p>Plošné a priestorové výtvarné stvárňovanie nefiguratívnych a figuratívnych tvarov a ich dotváranie s uplatnením predstavivosti.</p> <p>Vlastná výtvarná činnosť a produkty.</p> <p>Dopĺňanie tvarov lepením, strihaním, dokresľovaním, domal'ovaním.</p> <p>Modelovanie.</p> <p>Plošné a priestorové výtvarné stvárňovanie.</p> <p>Práca s rôznym materiálom.</p> <p>Výtvarná, pracovná a technická tvorivosť.</p> <p>Farby, farebná rozmanitosť.</p> <p>Základná farba a farba zmiešaná.</p> <p>Technika miešania farieb.</p> <p>Výtvarné techniky.</p> <p>Sebavyjadrenie, farebná symbolika.</p> <p>Experimentovanie s farbami.</p> <p>Uplatnenie vlastných pocitov, vnemov, predstáv a fantázie.</p> <p>Umelecké stvárnenie ľudskej a zvieracej postavy (hlavné znaky, charakteristické prvky, výraz).</p> <p>Ovládanie maliarskeho nástroja.</p> <p>Verbálny komentár vlastného výtvarného diela.</p> <p>Synestézia (medzizmyslové vnímanie).</p> <p>Reakcia výtvarnými prostriedkami na zmyslové podnety (zrakové, sluchové, hmatové, chuťové</p>

<p>dizajn, architektúra),</p> <ul style="list-style-type: none"> – vyjadrovať rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarnými, hudobnými, dramatickými a i.) pocity a dojmy z výtvarného diela. 	<p>a pod.).</p> <p>Vnímanie výtvarných umeleckých diel. Hodnotiace postoje k umeleckým dielam. Umelecké stvárnenie pocitov z výtvarného diela.</p>
--	--

7.4.7 Vzdelávacia oblasť ZDRAVIE A POHYB

1 Zdravie a zdravý životný štýl	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uvedomovať si, že zdravie je prioritnou hodnotou človeka, – uvedomovať si pojmy podpora zdravia, prevencia chorôb a úrazov, – rozvíjať svoje postoje, ktoré spočívajú v úcte k zdraviu, – zaujať pozitívne postoje k ochrane svojho zdravia i k ochrane zdraviu iných (prevencia pred infekčným ochorením, zubným kazom), – uvedomovať si, prečo je pohyb dôležitý pre zdravie človeka, – osvojiť si správne držanie tela v stoji a v sede, – rozlíšiť typické znaky ochorenia a zdravia, – uviesť príklady zdravej a nezdravej výživy, – rozlíšiť zdravie ohrozujúce situácie. 	<p>Zdravie, postoje k zdraviu. Zdravie ako prioritná hodnota človeka. Podpora zdravia, prevencia chorôb a úrazov. Úcta k zdraviu. Správna životospráva, pohyb, dobrý spánok a odpočinok ako prostriedok upevňovania zdravia. Praktické zručnosti chrániace zdravie. Zásady ochrany vlastného zdravia.</p> <p>Pohyb ako prostriedok upevňovania zdravia. Pohybová aktivita, uvoľnenie a relaxácia. Zdravie a choroba. Možnosti poškodenia zdravia. Zdravé a nezdravé potraviny.</p> <p>Správna životospráva. Riešenie krízových situácií ohrozujúcich zdravie.</p>
2 Hygiena a sebaobslužné činnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zvládnuť základné hygienické návyky (použitie toalety a toaletného papiera, umývanie rúk po použití toalety, umývanie rúk pred jedlom a po zašpinení sa, čistenie zubov a pod.), 	<p>Základné hygienické a sebaobslužné návyky.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – zvládnuť základné sebaobslužné činnosti (obliekanie, vyzliekanie, prezúvanie, zaväzovanie šnúrok a pod.) a návyky správneho stolovania (jesť príborom, udržiavať čistotu pri jedle a pod.), – udržiavať poriadok vo svojom okolí. 	Praktické činnosti a pracovné návyky.
3 Pohyb a telesná zdatnosť	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Dieťa choré a zdravotne oslabené je schopné v závislosti od druhu, charakteru a závažnosti zdravotného znevýhodnenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať pri pohybe svalové napätie a dýchanie, – orientovať sa v priestore, – uplatniť v pohybových činnostiach vlastnú lateralitu, – ovládať základné lokomočné pohyby, – zaujať základné polohy, postoje podľa pokynov, – manipulovať s rôznymi predmetmi, náčiním (rukami, nohami, kolenami, guľanie, nosenie, zdvíhanie, podávanie, hádzanie, chytanie, podávanie, odrážanie, preskakovanie a pod.), – ovládať niektoré vybrané akrobatické zručnosti: stoj na jednej nohe, obrat okolo vlastnej osi, – rytmizovať základné lokomočné pohyby a tanečné kroky v súlade s rytmom hudby alebo hry na telo, – dodržiavať pravidlá v pohybových hrách, – zvládnuť vychádzku do blízkeho okolia, zaujať adekvátne postoje k pohybu a športovým aktivitám. 	<p>Svalové napätie a dýchanie. Uvoľnenie a relaxácia. Hrubá motorika. Orientácia v priestore. Uplatnenie lateralít v pohybe. Základné lokomočné pohyby (chôdza, beh, skok, lezenie, hádzanie, chytanie). Základné polohy, postoje a pohyby (stoj, sed, ľah, kľak a pod). Manipulácia s náčiním. Pohyb na náradí. Rovnováha, reakčná a orientačná pohotovosť Zmeny polôh. Rytmizácia pohybu. Súlady pohybu, hudby a tela. Pravidlá, rešpektovanie a vzájomná spolupráca. Pohyb v prírode. Pohyb ako prostriedok upevňovania zdravia.</p>

7.5 Špecifiká výchovy a vzdelávania detí chorých a zdravotne oslabených

Charakteristika zdravotného znevýhodnenia

Podľa MKCH –10 (10. revízia) možno choroby členiť na:

- Infekčné a parazitárne choroby.
- Nádory.

Choroby krvi a krvotvorných orgánov a daktoré poruchy imunitných mechanizmov.
Choroby žliaz s vnútorným vylučovaním, výživy a premeny látok.
Duševné poruchy a poruchy správania.
Choroby nervového systému.
Choroby oka a jeho adnexov.
Choroby ucha a hlávkového výbežku.
Choroby obehovej sústavy.
Choroby dýchacej sústavy.
Choroby tráviacej sústavy.
Choroby kože a podkožného tkaniva.
Choroby svalovej a kostrovej sústavy a spojivového tkaniva.
Choroby močovej a pohlavnej sústavy.
Niektoré choroby vznikajúce v perinatálnej perióde.
Poranenia, otravy a daktoré iné následky vonkajších príčin.³
Vzhľadom na zameranie tohto dokumentu nie je možné charakterizovať jednotlivé choroby.

Špecifiká výchovy a vzdelávania

Dieťa choré a zdravotne oslabené môže byť vzdelávané:

- a) v materskej škole pri zdravotníckom zariadení,
- b) v špeciálnej triede pre deti choré a zdravotne oslabené v materskej škole,
- c) v triede materskej školy spolu s inými deťmi, t. j. v školskej integrácii.

Špecifiká výchovy a vzdelávania v materskej škole pri zdravotníckom zariadení

Predprimárne vzdelávanie detí chorých a zdravotne oslabených sa uskutočňuje v materskej škole pri zdravotníckom zariadení (nemocnici, kúpeľoch, liečebni, sanatóriu a ozdravovni) v spolupráci so zdravotníckym personálom počas celého pobytu dieťaťa v zdravotníckom zariadení.

Počas denných činností špeciálny pedagóg v primeranej miere využíva situačné rozhodovanie, ktoré rešpektuje záujmy, možnosti, potreby a nálady chorého dieťaťa vzhľadom na jeho aktuálny zdravotný stav. Špeciálny pedagóg využíva špeciálne metódy, formy, prostriedky a uplatňuje všetky pedagogické a špeciálno-pedagogické zásady. Je dôležité, aby sa aj dieťa choré a zdravotne oslabené mohlo za každých okolností nenásilne rozvíjať, učiť a prežívať zážitky úspechu.

Časové trvanie vzdelávacej aktivity rešpektuje potreby chorého a zdravotne oslabeného dieťaťa, možnú dĺžku udržania pozornosti vzhľadom na jeho zdravotný stav, vývinové osobitosti a zákonitosti psychohygieny. Vzdelávacia aktivita nesmie dieťa preťažovať.

*

Podmienkou prijatia dieťaťa chorého a zdravotne oslabeného do **špeciálnej triedy** alebo na **školskú integráciu** je špeciálnopedagogická diagnostika, v prípade potreby aj psychologická diagnostika v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, **odborná lekárska diagnostika** (onkológ, neurológ, psychiater, internista a iné) a písomná žiadosť zákonného zástupcu.

³ Spracované podľa: Medzinárodná klasifikácia chorôb – MKCH 10 (10. revízia) <http://www.nczisk.sk/Standarty-v-zdravotnictve/Pages/MKCH-10-Revizia.aspx>

Špecifiká výchovy a vzdelávania v špeciálnej triede v materskej škole

Vzdelávacia aktivita v špeciálnej triede pre deti choré a zdravotne oslabené sa realizuje analogicky ako v materskej škole bežného typu. Vzhľadom na špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby detí chorých a zdravotne oslabených sa pri výchove a vzdelávaní zohľadňujú vyššie uvedené špecifiká výchovy a vzdelávania.

Špecifiká výchovy a vzdelávania v triede materskej školy spolu s inými deťmi, t.j. v školskej integrácii

Pri výchove a vzdelávaní dieťaťa chorého a zdravotne oslabeného v školskej integrácii sa postupuje podľa tohto vzdelávacieho programu. V spolupráci s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva sa odporúča materskej škole vypracovať individuálny vzdelávací program (IVP).

V IVP je potrebné, okrem iného, uviesť všetky špecifiká a obmedzenia vyplývajúce z choroby a zdravotného oslabenia dieťaťa vplývajúce na jeho výchovu a vzdelávanie v materskej škole.

7.6 Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom v materských školách pri zdravotníckych zariadeniach je štátny jazyk Slovenskej republiky.

7.7 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Organizácia denných činností je flexibilná, prispôsobená individuálnym potrebám každého chorého a zdravotne oslabeného dieťaťa.

Usporiadanie denných činností

- zohľadňuje aktuálny psychický a fyzický stav dieťaťa,
- prihliada na špecifické potreby a možnosti dieťaťa,
- zabezpečuje vyvážené striedanie foriem denných činností (optimálny biorytmus, bezstresové prostredie, individuálne osobitosti).

Výchova a vzdelávanie sa v materskej škole pri zdravotníckych zariadeniach uskutočňuje prostredníctvom nasledovných foriem denných činností:

- hry a činnosti podľa výberu detí,
- zdravotné cvičenia,
- vzdelávacie aktivity,
- pobyt vonku,
- činnosti zabezpečujúce životosprávu (osobná hygiena, stravovanie, odpočinok).

Hry a činnosti podľa výberu detí sú spontánne alebo navodzované učiteľkou. Prostredníctvom hry sa dieťa v zdravotníckych zariadeniach odpútava od vlastnej choroby, nepríjemných zážitkov a bolestivých výkonov, ktoré sú spojené s aktuálnym zdravotným stavom dieťaťa a jeho pobytom v zdravotníckom zariadení. Hra plní relaxačnú a terapeutickú funkciu.

Zdravotné cvičenia sa realizujú individuálne (na lôžku) alebo skupinovo (v priestoroch na to určených) každodenne, v určitom čase s dodržaním zásad psychohygieny. V ozdravovniach,

liečebniach a kúpeľoch vykonávajú zdravotné cvičenia rehabilitační pracovníci, v nemocniciach sú uskutočňované učiteľkou materskej školy.

Vzdelávacie aktivity sú aktivitami vzťahujúcimi sa na sprostredkovanie plánovaných vzdelávacích obsahov jednotlivých vzdelávacích oblastí s možnosťou modifikovania obsahu. Vzdelávacie aktivity sa zaraďujú ako samostatná organizačná jednotka alebo môžu byť súčasťou všetkých ostatných denných činností. Sú realizované ako individuálne, skupinové alebo frontálne aktivity detí pri akceptovaní zdravotného stavu detí. Časové trvanie vzdelávacej aktivity rešpektuje individuálne možnosti chorého a zdravotne oslabeného dieťaťa, dĺžku udržania pozornosti vzhľadom na jeho zdravotný stav, vývinové osobitosti a zákonitosti psychohygieny.

Pobyt vonku obsahuje vychádzky, spontánne pohybové aktivity v areáloch zdravotníckych zariadení. Pobyt vonku sa uskutočňuje po konzultácii s ošetrovujúcim lekárom a s deťmi, ktorým to zdravotný stav dovoľí. Realizuje sa za prítomnosti zdravotnej sestry alebo pomocného zdravotného personálu. Je nevyhnutné dodržiavať požiadavky bezpečnosti a ochrany zdravia detí s ohľadom na ich zdravotný stav. Na pobyt vonku je možné využívať areál nemocníc, liečební, sanatórií, ozdravovní, kúpeľov, ktoré využívajú prírodné a klimatické prostredie za účelom komplexnej rehabilitácie dieťaťa.

Činnosti zabezpečujúce životosprávu sa uskutočňujú v stanovenom čase v súlade s režimom príslušných zdravotníckych zariadení.

Organizácia výchovno-vzdelávacej činnosti v materskej škole pri zdravotníckom zariadení je flexibilná, prispôbená pravidelnému chodu a liečebnému režimu zdravotníckeho zariadenia.

Usporiadanie denných činností zohľadňuje zdravotný stav detí, prihliada na ich špecifické potreby, možnosti a záujmy. Zabezpečuje vyvážené striedanie činností (optimálny biorytmus, bezstresové prostredie), zásady zdravej životosprávy, vytvára časový priestor na hru, učenie sa a relaxáciu.

Denný poriadok triedna učiteľka prekonzultuje s vedením jednotlivých oddelení, aby bola zabezpečená kontinuita medzi liečením a výchovno-vzdelávacou činnosťou.

7.8 Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Asistent učiteľa

- pracuje v triede, ktorú navštevuje dieťa alebo viac detí chorých a zdravotne oslabených, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného dieťaťa v závislosti od závažnosti jeho zdravotného znevýhodnenia, na základe odporúčania centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie dieťaťa chorého a zdravotne oslabeného v závislosti od závažnosti jeho zdravotného znevýhodnenia a na základe odporúčania centra špeciálno-pedagogického poradenstva, poskytujú dieťaťu odbornú starostlivosť aj ďalší odborní zamestnanci.

7.9 Povinné materiáľno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Materiáľno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí chorých a zdravotne oslabených je také, ako uvádza Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s nasledujúcimi špecifikami.

Zdravotnícke zariadenie podľa svojich možností poskytuje materskej škole priestory na účely súvisiace s jej činnosťou a prevádzkou:

- priama výchovno-vzdelávacia činnosť – triedy, herne,
- personálne zabezpečenie – priestory pre zamestnancov materskej školy – riadiacich, pedagogických i nepedagogických (kancelária, zborovňa, kabinet, šatne, sociálne zariadenia a pod.).

Priestorové zabezpečenie (v prípade potreby bezbariérové), usporiadanie a funkčné členenie tried/herní, dostatočné množstvo kvalitného materiáľno-technického vybavenia vytvára predpoklad pre kvalitnú výchovu a vzdelávanie detí.

Usporiadanie a funkčné členenie tried/herní poskytuje deťom dostatok priestoru na voľné hry, oddych a relaxáciu, primerané vzdelávacie a pohybové aktivity.

Priestorové usporiadanie, funkčné členenie a vybavenie tried/herní musí zodpovedať veku, zdravotnému stavu, stupňu telesného a duševného vývinu, telesným rozmerom detí a veľkostnému typu a účelu.

Podnetné, motivujúce prostredie vytvára optimálne podmienky pre liečbu a doliečovanie detí chorých a zdravotne oslabených. Pozitívne ovplyvňuje osobnosť dieťaťa, uspokojuje jeho psychické, citové a telesné potreby, vplýva na pocit pohody a výkonnosť, navodzuje pocit istoty a bezpečnosti.

Materiáľne prostredie je základom vnútorného prostredia. Výber materiáľno-technického vybavenia zohľadňuje druh, charakter a závažnosť ochorenia, aktuálny zdravotný stav, potreby a záujmy detí. Pre výber zariadenia, nábytku, textílií platia v materskej škole pri zdravotníckych zariadeniach prísne hygienické a bezpečnostné normy.

Okrem štandardného materiáľno-technického vybavenia disponuje materská škola i špeciálnymi pomôckami (napr. kompenzačnými, rehabilitačnými), ktoré učiteľky využívajú na základe odporúčania lekára, zdravotníckeho personálu, rehabilitačného zamestnanca, špeciálneho pedagóga a pod..

Materské školy pri zdravotníckych zariadeniach sú vybavené nábytkom zohľadňujúcim zdravotné znevýhodnenie detí (špeciálne stoličky, lôžka, invalidné vozíky a iné). Parametre ich rozmerov sa menia v závislosti od veku a rastu dieťaťa.

Rozmiestnenie nábytku musí rešpektovať potrebu dieťaťa mať dostatok bezbariérového priestoru na hry, pohybové a relaxačné činnosti a odpočinok. Nábytok musí rešpektovať antropometrické požiadavky.

V špeciálnej triede pre deti choré a zdravotne oslabené v materskej škole bežného typu a v prípade školskej integrácie v triede materskej školy musia byť ležadlá pružné, dostatočne pevné a stabilné, dobre tepelne izolované, ľahko prenosné.

Usporiadanie triedy/herne umožňuje dieťaťu:

- komunikáciu pri spoločných činnostiach,
- bezbariérový pohyb v najbližšom okolí,
- bezbariérový prístup k hračkám a pomôckam,
- hrové prostredie podľa vlastného zámeru,
- vykonávať činnosti podľa vlastného tempa (na základe schopností, možností),
- možnosť ponechať vlastný výtvor v prostredí,
- hrať sa a tvoriť podľa vlastných predstáv na základe samostatného rozhodovania sa pri výbere činností,
- dodržiavať vopred stanovené pravidlá pri ukladaní hračiek a pri manipulácii s predmetmi, učebnými pomôckami.

Vo vnútornom prostredí triedy/herne je potrebné vymedziť:

- voľný priestor pre spoločné pohybové aktivity a pohybové hry,
- priestor pre hry a vzdelávacie aktivity (hrové kútiky, centrá aktivít),
- priestor pre oddych a relaxáciu.

Hrové kútiky a centrá aktivít sa umiestňujú v priestore, ktorý je vybavený účelovo a slúži na spontánne hry detí chorých a zdravotne oslabených a učiteľkou plánovaných a riadenú výchovno-vzdelávaciu činnosť.

Exteriér materskej školy priamo súvisí s exteriérom daného zdravotníckeho zariadenia (nemocnica, ozdravovňa, sanatórium, kúpele, liečebňa). Umožňuje realizovať s ohľadom na zdravotné znevýhodnenie:

- pohybové činnosti (na náradí, voľné pohybové činnosti),
- tvorivé, konštrukčné a umelecké činnosti,
- komunikačné činnosti (nadväzovanie kontaktov),
- špeciálne činnosti (navodzované alebo vedené učiteľom).

Priestorové i materiálne technické zabezpečenie výchovy a vzdelávania v materskej škole pri zdravotníckom zariadení musí spĺňať bezpečnostné, hygienické, funkčné i estetické kritériá.

7.10 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní detí chorých a zdravotne oslabených platia tie isté, ako sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016).

Okrem týchto podmienok je potrebné:

- prihliadať na základné fyziologické potreby dieťaťa,
- vytvárať podmienky pre optimálny priebeh liečby a doliečovania dieťaťa,
- predchádzať sociálno-patologickým javom,
- zaistiť bezpečnosť a ochranu zdravia dieťaťa počas činností zabezpečovaných materskou školou,
- poskytnúť zdravotníckemu personálu nevyhnutné informácie na zaistenie bezpečného a hygienicky vyhovujúceho prostredia.

V materskej škole sa v pravidelných intervaloch v súlade s platnou legislatívou vykonávajú požadované revízie a kontroly, ktoré prispievajú k bezproblémovému chodu školy a k vytvoreniu podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí a zamestnancov materskej školy.

Zamestnanci sa zúčastňujú periodických školení o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o požiarnej ochrane, ktoré vykonáva bezpečnostný technik, ako aj pravidelných preventívnych lekárskech prehliadok.

**8 Vzdelávací program pre hluchoslepé deti
pre predprimárne vzdelávanie**

8.1 Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí s hluchoslepotou

- Vytvoriť podmienky na plynulú adaptáciu na nové prostredie (pri vstupe do materskej školy),
- rozvíjať cieľavedome tie schopnosti a zručnosti v psychomotorickej (motorika a hmat), poznávacej, emocionálnej a sociálnej oblasti, ktoré vývinovo zaostávajú, aj prostredníctvom rehabilitačnej starostlivosti,
- rozvíjať komunikačnú bázu za využitia všetkých dostupných komunikačných foriem a technických prostriedkov na základe individuálnych možností,
- rozvíjať komunikačné kompetencie detí s hluchoslepotou v spolupráci s vyučujúcimi v individuálnej logopedickej intervencii,
- naplniť potrebu sociálneho kontaktu dieťaťa s hluchoslepotou s rovesníkmi,
- vytvárať základy sociálnych kompetencií a ich využitie v reálnom živote,
- utvárať základy prosociálneho a environmentálneho cítenia,
- umožniť dieťaťu s hluchoslepotou sebarealizáciu prostredníctvom hrových aktivít a tým podporovať samostatnosť, sebadôveru a sebavedomie dieťaťa,
- pripraviť dieťa s hluchoslepotou na plynulý prechod do prípravného ročníka špeciálnej základnej školy pre hluchoslepých,
- odstraňovať a predchádzať druhotným problémom (nežiaduce alebo neadekvátne prejavy správania).

Dieťa s hluchoslepotou sa v celom procese predprimárnej výchovy a vzdelávania oboznamuje a poznáva na elementárnej úrovni okolitý svet okolo seba.

8.2 Profil absolventa

Profil absolventa dieťaťa s hluchoslepotou predprimárneho vzdelávania je koncipovaný s ohľadom na kľúčové kompetencie dieťaťa podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) prostredníctvom kompetencií uvedených v nasledujúcej tabuľke:

1. Komunikačné kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru sluchového a zrakového postihnutia <ul style="list-style-type: none">– vyjadruje svoje potreby slovne alebo pomocou augmentatívnej a/alebo alternatívnej komunikácie (podporné a náhradné spôsoby komunikácie),– chápe jednoduché požiadavky dospelých, reprodukuje oznamy, texty– reaguje na svoje meno, posunok,– vyjadruje súhlas, nesúhlas,– prijíma a odovzdáva informácie (má v rámci možností rozvinutú receptívnu i expresívnu zložku komunikácie).
2. Matematické kompetencie a kompetencie v oblasti vedy a techniky	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru sluchového a zrakového postihnutia <ul style="list-style-type: none">– oboznamuje sa s pojmami málo – veľa,– oboznamuje sa so základmi matematických predstáv,– oboznamuje sa s číselným radom,– objavuje a nachádza funkčnosť vecí, uvedomuje si ich význam.

<p>3. Digitálne kompetencie</p>	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru sluchového a zrakového postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – v maximálnej miere využíva zdravé zmysly a pomocou edukácie, rehabilitácie a stimulácie kompenzuje poškodené zmysly, – rozlišuje zvuky z reálneho života, – využíva rôzne zdroje získavania informácií, – vníma, počúva, sleduje, informácie z rôznych médií.
<p>4. Kompetencie učiť sa, riešiť problémy, tvorivo a kriticky myslieť</p>	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru sluchového a zrakového postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – zotrvá v hre a inej činnosti a dokončí ju, – rieši pomocou učiteľa jednoduché problémové úlohy, – uplatňuje v hre a v rôznych situáciách pamäť, – porovnáva podobnosti a rozdiely predmetov, osôb – oboznamuje sa s rôznymi druhmi úchopov a snaží sa ich využívať pri rôznych manipulačných činnostiach, – oboznamuje sa s konštrukčnými a deštrukčnými manipulačnými činnosťami s rôznymi druhmi stavebníc, – prejavuje grafomotorické zručnosti (<i>s prihliadnutím na druh a stupeň zmyslového, telesného a mentálneho postihnutia</i>), – hodnotí spontánne a samostatne, s pomocou učiteľa vo svojom bezprostrednom okolí, čo sa mu páči/nepáči, čo je správne/nesprávne, čo je dobré/zlé na veciach, osobách, – objavuje a nachádza funkčnosť vecí, uvedomuje si ich zmeny, – rieši jednoduché úlohy pokusom a omylom alebo podľa zadaných inštrukcií.
<p>5. Sociálne a personálne kompetencie</p>	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru svojho sluchového a zrakového postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – k svojmu okoliu sa správa empaticky, – rozlišuje známe a neznáme osoby, – s pomocou dospelého pomáha druhým, – vyjadruje svoje pocity, – priateľským spôsobom nadväzuje kontakty k druhým, – správa sa spoločensky, – hrá sa v skupine, vo dvojici.
<p>6. Občianske kompetencie</p>	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru sluchového a zrakového postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – uvedomuje si vlastnú identitu, – pozná niektoré údaje o sebe, – prejaví v správaní vzťah k sebe a k osobám v jeho bezprostrednej blízkosti , – zaujíma sa o dianie v rodine, špeciálnej materskej škole a v bezprostrednom okolí.
<p>7. Pracovné kompetencie</p>	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru sluchového a zrakového postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznamuje a utvára si základné hygienické návyky, – oboznamuje a utvára si základné sebaobslužné návyky, – oboznamuje a utvára si základné návyky pri stolovaní,

Súbor kompetencií slúži ako informácia pre učiteľov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie prostredníctvom cieľavedomej, zmysluplnej a rozvojovým možnostiam dieťaťa s hluchoslepotou primeranej výchovno-vzdelávacej činnosti.

8.3 Vzdelávacie oblasti

Obsah a ciele vzdelávania v jednotlivých vzdelávacích oblastiach sú prispôsobené stupňu a charakteru duálneho zmyslového postihnutia, pričom sa vychádza zo základnej klasifikácie:

- slabozraký – nedoslýchavý – dieťa so zvyškami zraku a sluchu,
- nedoslýchavý – nevidiaci – dieťa so zvyškami sluchu a s praktickou slepotou,
- slabozraký – nepočujúci – dieťa so zvyškami zraku a s praktickou hluchotou,
- prakticky hluchoslepý – dieťa s minimálnymi zvyškami zraku a sluchu,
- hluchoslepé dieťa – nevidiace a nepočujúce dieťa.

Zároveň sa prihliada na skutočnosť, že pri tejto skupine detí sa veľmi často vyskytujú aj ďalšie postihnutia (mentálne, telesné), resp. ochorenia a oslabenia.

8.3.1 Jazyk a komunikácia

Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia má najdôležitejšie postavenie vo výchovno-vzdelávacom procese. Umožňuje nájsť a rozvíjať vhodnú formu komunikácie s okolím.

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia je rozvinutie komunikačných kompetencií dieťaťa s hluchoslepotou vo všetkých rovinách s využitím špeciálnych zásad, metód a prostriedkov, kde sú využívané rôzne formy augmentatívnej a alternatívnej komunikácie, ktoré vedú k osvojeniu zručností dorozumievania sa s okolím a vytváraniu pocitu istoty a bezpečia, ktorý prináša kontakt so sociálnym okolím.

Obsah vzdelávania sa člení na dve časti, a to na *rozvíjanie komunikačnej schopnosti* a *rozvíjanie grafomotorických zručností*.

Rozvíjanie komunikačnej schopnosti je špecifická podoblasť, v ktorej sa dieťa s hluchoslepotou oboznamuje a získava špeciálne vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré mu umožňujú prekonať komunikačnú bariéru a ďalšie dôsledky viacnásobného postihnutia. Tým sa vytvárajú predpoklady na optimálny rozvoj kompetencií, výkonov a postojov na predprimárnom stupni vzdelávania.

Podoblasť rozvíjanie komunikačnej schopnosti sa realizuje prostredníctvom všetkých organizačných foriem denných činností.

Cieľom tejto podoblasti je rozvíjať vnímanie a porozumenie hovorenej reči alebo systémov augmentatívnej a alternatívnej komunikácie, aktívne používať náhradné a podporné komunikačné systémy na vyjadrenie vlastných pocitov, potrieb, názorov a postojov. Rozvíjanie komunikačnej schopnosti ovplyvňuje rozvoj poznávacích procesov a osobnostných vlastností.

Druhá časť vzdelávacej oblasti je *rozvíjanie grafomotorických zručností*. V tejto podoblasti si dieťa s hluchoslepotou precvičuje jemnú motoriku, oboznamuje a učí sa správne držať písací

prostriedok, oboznamuje sa s cvikmi na uvoľnenie ruky, cvičí si (podľa možnosti) zrakovo-motorickú koordináciu.

Využitie netradičných špeciálnych metód a techník umožňuje dieťaťu s hluchoslepotou prístup k vzdelaniu a jeho zvládnutie v rámci individuálnych možností.

Poznávanie formy sa nechápe ako priamy nácvik či vyučovanie, ale skôr ako prirodzený výsledok skúseností.

8.3.2 Matematika

Vo vzdelávacej oblasti *Matematika* dieťa s hluchoslepotou získava základné matematické vedomosti, zručnosti a návyky tak, aby ich v rozsahu svojich individuálnych schopností a možností na svojom aktuálnom stupni vývinu dokázalo v živote prirodzene aplikovať.

Hlavným cieľom je, aby si dieťa s hluchoslepotou vytvorilo základné matematické predstavy a podľa svojich možností sa naučilo používať matematické operácie. Dôraz sa kladie na praktické využitie získaných vedomostí.

V rámci vzdelávacej oblasti matematika si dieťa s hluchoslepotou rozvíja logické myslenie, predstavy a pamäť. Podporuje sa tiež rozvoj jednotlivých zmyslov. Pri plnení hlavného cieľa v tejto vzdelávacej oblasti učiteľka organizuje jednotlivé vzdelávacie aktivity predovšetkým hravou formou, dramatizáciou, individuálnym spôsobom alebo v malých skupinách.

Obsah tejto oblasti je rozdelený do troch podoblastí: *Čísla a vzťahy*, *Geometria a meranie*, *Logika*.

V rámci podoblasti *Čísla a vzťahy* sa dieťa s hluchoslepotou na elementárnej úrovni oboznamuje s číselnými predstavami, číselným radom a základmi jednoduchých matematických operácií.

Podoblasť *Geometria a meranie* sa zameriava na orientáciu v priestore a rovine, dieťa s hluchoslepotou sa na elementárnej úrovni oboznamuje s najjednoduchšími geometrickými útvarmi a ich porovnávaním, triedením, priradovaním, usporadúvaním a rozvojom technickej a plošnej tvorivosti.

Podoblasť *Logika* je úvodom do rozvíjania logiky dieťaťa s hluchoslepotou. Dieťa s hluchoslepotou sa tu oboznámi s predmetmi, triedi ich na základe určitých vlastností, rozvíja si elementárne logické myslenie a pamäť, ktoré podľa možnosti bude môcť rozvíjať ďalej na vyššom stupni vzdelávania alebo v bežnom živote.

Podoblasť *Práca s informáciami* sa vzhľadom na stupeň a druh postihnutia dieťaťa s hluchoslepotou nerealizuje.

Vzhľadom na postihnutie jednotlivých detí s hluchoslepotou sa používajú pri vzdelávacích aktivitách špeciálne pomôcky – predovšetkým hmatové a svetelné.

8.3.3 Človek a príroda

Vzdelávacia oblasť *Človek a príroda* pomáha dieťaťu s hluchoslepotou poznávať svoje najbližšie okolie a utvárať si k nemu citový vzťah. Táto oblasť rozvíja psychické funkcie prostredníctvom zmyslového vnímania a využívanie zvyšných zmyslov.

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Človek a príroda* je poznanie elementárnych zákonitostí života na zemi, prírodných javov, živých a neživých predmetov, vytváranie pohľadu na svet prírody a vzťahu k prírode.

Táto vzdelávacia oblasť sa člení do nasledujúcich podoblastí:

Vnímanie prírody – je zameraná na približovanie sveta prírody dieťaťu s hluchoslepotou na základe zmyslového vnímania.

Rastliny – obsah je zameraný na oboznámenie sa a spoznávanie základných druhov zeleniny a ovocia s možnosťou ochutnania.

Živočíchy – obsah je zameraný na oboznamovanie sa so zvukmi a samotnými zvieratami a živočíchmi žijúcimi voľne v prírode alebo na gazdovskom dvore prostredníctvom digitálnych technológií, knižných alebo dramatických stvárnení a pod.

Človek – je zameraná na zvládnutie jednoduchých lokomočných pohybov v rôznom prostredí s rozličnými druhmi povrchov a rozličnými pomôckami, aby dieťa s hluchoslepotou vedelo/zvládlo podľa svojich predpokladov modifikovať svoj pohyb v problémových situáciách a orientovať sa v blízkom a známom prostredí.

Podoblasti *Vnímanie prírody* a *Prírodné javy* majú všeobecnejší charakter, všetky ostatné sú zamerané na tradičné objekty prírodovedného poznávania. V každej z podoblastí sa smeruje k jednoduchým biologickým klasifikáciám.

8.3.4 Človek a spoločnosť

Cieľom vzdelávacej oblasti *Človek a spoločnosť* je viesť dieťa s hluchoslepotou k základnej orientácii v blízkom spoločenskom prostredí – v jeho časových, priestorových, sociálnych, medziľudských vzťahoch. Táto vzdelávacia oblasť sa orientuje na *poznávanie spoločenského prostredia* a na *prosociálnu výchovu*.

Hlavným cieľom je rozvoj psychických funkcií prostredníctvom zmyslového vnímania. Cieľavedomým vytváraním vzťahov zmyslového vnímania, myslenia a reči rozvíja jednotlivé zmyslové analyzátory a ich funkcie, ktoré sú podmienkou správneho vnímania, koncentrácie pozornosti, priestorovej, smerovej a časovej orientácie a základom pre vytváranie predstáv a pojmov. Dôraz sa kladie na zoznamovanie sa s rôznym prostredím a situáciami, kde dieťa s hluchoslepotou rozvíja svoje zvyšné zmysly. Obsah sa prispôsobuje individuálnym potrebám dieťaťa s hluchoslepotou a prostrediu, v ktorom sa najčastejšie pohybuje.

Táto vzdelávacia oblasť sa člení do nasledujúcich podoblastí:

Podoblasť *Orientácia v čase* je primárne zameraná na oboznámenie sa s režimom dňa, v ktorom dieťa s hluchoslepotou poznáva jednotlivé časové úseky dňa. Oboznamuje sa s časovými vzťahmi týždňa, mesiaca a roka podľa piktogramov, činnosti alebo obrázkov v závislosti od jeho zdravotného znevýhodnenia.

Podoblasti *Orientácia v okolí*, *Geografia okolia* sú zamerané na oboznamovanie a orientovanie sa v najbližšom okolí prostredníctvom dominant obce, mesta, v ktorom deti žijú. Dieťa s hluchoslepotou sa prostredníctvom nich oboznamuje aj s kultúrou a spoločenským dianím v regióne či vlasti. Poznáva významné inštitúcie, ktoré sú v jeho obci alebo meste a ktoré významným spôsobom ovplyvňujú život danej lokality.

V podoblasti *Dopravná výchova* sa pozornosť venuje poznávaniu – zoznamovaniu sa s pravidlami cestnej premávky a dopravných pravidiel vo vzťahu k dieťaťu v závislosti od druhu a stupňa postihnutia s vedením dospelšej osoby. Zamieriava sa na potrebu používania reflexných a ochranných prvkov a pod. Hlavnými metódami poznávania spoločenského prostredia sú didaktická hra, pozorovanie, zážitkové učenie.

Podoblast' *Prosociálna výchova* sa orientuje na rozvíjanie žiaducich osobnostných charakteristík dieťaťa s hluchoslepotou.

V podoblasti *Ludia v blízkom a širšom okolí* sa dôraz kladie na utváranie identity dieťaťa s hluchoslepotou najmä na základe rodinných väzieb a na získavaní elementárnych sociálnych zručností dôležitých pre jeho sociálnu komunikáciu medzi rovesníkmi a pre fungovanie dieťaťa medzi ľuďmi v širšom spoločenskom prostredí v kontexte multikulturalizmu a inklúzie.

Podoblast' *Základy etikety* sa zameriava na osvojovanie si kultivovaného správania s dodržiavaním základných pravidiel slušnosti.

Podoblast' *Ludské vlastnosti a emócie* sa sústreďuje na vnímanie a rozoznávanie pozitívnych a negatívnych emócií a vlastností u seba a u druhých osôb (detí i dospelých) presadzujúc taktne usmerňovanie dieťaťa, ktoré ho vedie k elementárnej sebareflexii.

Podoblast' *Prosociálne správanie* sa zameriava na utváranie predpokladov pre prosociálne cítenie a správanie dieťaťa s hluchoslepotou, napr. pre uplatňovanie vďačnosti, pomoci, obdarovania, delenia sa a pod., pričom dôraz sa kladie na to, aby pre dieťa s hluchoslepotou bola modelom pozitívneho etického správania učiteľka.

Prosociálna výchova smeruje k vytvoreniu si adekvátneho sebaobrazu a k získaniu adekvátnej sebaúcty dieťaťa s hluchoslepotou, a preto ju možno integrovať do rôznych pedagogických situácií počas dňa. Hlavnými metódami prosociálnej výchovy sú napodobňovanie modelov pozitívneho etického správania, rolová hra a zážitkové učenie.

Podoblasti *História okolia* a *Národné povedomie* sa vzhľadom na stupeň a druh postihnutia dieťaťa s hluchoslepotou nerealizujú.

Vzhľadom na postihnutie jednotlivých detí s hluchoslepotou sa používajú pri vzdelávacích aktivitách špeciálne techniky, napr. trailing – kĺzavá prstová technika. Pri využití trailingu sa nevidiaci pohybuje popri stene, ktorej sa dotýka chrbtom ruky, čím kontroluje jej smer a identifikuje prípadné odbočenia, dvere, okná a pod. Je to spôsob pohybu v priestore, v interiéri či exteriéri, pomocou predpaženia.

8.3.5 Človek a svet práce

Vo vzdelávacej oblasti *Človek a svet práce* si dieťa s hluchoslepotou utvára a rozvíja základné zručnosti a návyky k tomu, aby zvládalo úkony bežného dňa a manuálne zručnosti pri používaní nástrojov potrebných v bežnom živote, pričom sa dôraz kladie na rozvíjanie tých, ktoré sú v rámci vývinového hľadiska pre dieťa dôležité.

Hlavným cieľom je zamerať sa na rozvíjanie motorických schopností a zručností, základných hygienických návykov a činností v oblasti sebaobsluhy a systematicky ich ovplyvňovať.

Pomocou rôznych manipulačných činností sa rozvíja jemná motorika a súčasne dochádza i k rozvíjaniu komunikačnej schopnosti pri verbalizácii a komentovaní vykonávaných činností.

Obsah je zameraný na oboznámenie sa s rôznorodosťou materiálov, pomocou dostupných zmyslov spoznávať ich vlastnosti a získané poznatky využívať v každodenných činnostiach. Aby dieťa s hluchoslepotou bolo v technických zadaniach úspešné, musí pozorovať vlastnosti predmetov, pokusom a omylom skúšať rôzne riešenia, tvorivo pristupovať k využívaniu dostupných materiálov a nástrojov, kde je vedené ruka v ruke.

Obsah tejto vzdelávacej oblasti sa člení do piatich podoblastí.

Materiály a ich vlastnosti – dieťa s hluchoslepotou sa oboznamuje s rôznymi druhmi materiálov, s rôznymi hračkami, skúma ich a využíva a rozvíja si pri tom všetky zmysly.

Konštruovanie – podoblasť je zameraná na rozvoj jemnej motoriky, koordinácii oko – ruka, konštrukcii a deštrukcii stavebníc a technickej tvorivosti, kde je vedené ruka v ruke a využíva širokú škálu dostupných materiálov.

Užívateľské zručnosti – precvičovanie rôznych druhov úchopov, osvojenie si základných manuálnych zručností pri každodenných činnostiach v oblasti hygieny a sebaobsluhy.

Technológie výroby – oboznámenie sa na elementárnej úrovni s jednoduchými výrobnými postupmi, napr. miesenie cesta, kde si dieťa s hluchoslepotou precvičuje jemnú motoriku rúk, prstov a zapája a stimuluje si všetky zachovalé zmysly.

Remeslá a profesie – cieľom je priblížiť dieťaťu s hluchoslepotou na elementárnej úrovni priamym pozorovaním v najbližšom okolí jednotlivé profesie a význam práce.

Všetky tieto podoblasti predstavujú štruktúrovanú propedeutiku technickej gramotnosti a s ňou súvisiacich zručností včítane úvodu do sveta práce, pracovných činností a pracovného étosu. Obsah učiva sa vyberá podľa druhu a stupňa postihnutia dieťaťa s hluchoslepotou a jeho možností.

8.3.6 Umenie a kultúra

Vzdelávacia oblasť *Umenie a kultúra* sprevádza dieťa s hluchoslepotou celé predprimárne vzdelávanie. Prispieva ku kultivovaniu osobnosti dieťaťa, pôsobí na jeho správanie, posilňuje jeho sebavedomie, rozvíja estetické cítenie tým, že dáva priestor pre uplatňovanie tvorivých schopností a sprostredkovaniu zážitkov prostredníctvom vlastnej tvorby.

Má výrazný rehabilitačný a relaxačný význam, napĺňa prirodzenú potrebu prejaviť sa. Prostredníctvom foriem denných činností je možné priblížiť deťom hudobné a výtvarné umenie a pôsobiť tak na ich estetické cítenie. Získané vedomosti môžu výrazne obohatiť ich život.

Vzdelávacia oblasť *Umenie a kultúra* má dve podoblasti – **hudobnú výchovu a výtvarnú výchovu**.

Hudobná výchova – hudobné činnosti pomáhajú dieťaťu s hluchoslepotou k odreagovaniu napätia, k prekonávaniu únavy, zlepšovaniu nálady a podieľajú sa na koncentrácii pozornosti. Hlavným cieľom je vytvárať u dieťaťa s hluchoslepotou s prihliadnutím na druh a stupeň postihnutia vzťah k hudbe, podporovať schopnosť hudbu emocionálne prežiť. Prostredníctvom hudobných činností dochádza k rozvíjaniu sluchu a motoriky dieťaťa, zároveň sa podporuje i rozvoj rečových schopností.

Jednotlivé hudobno-výchovné činnosti tvoria šesť podoblastí tejto vzdelávacej oblasti.

Podoblasť *Rytmické činnosti* vychádza z poznania, že dieťa s hluchoslepotou rytmus prežíva najprirodzenejšie prostredníctvom rytmizovaného slova a následne ho prenáša do podoby elementárneho pohybu a hry na telo. Vytvára sa tu priestor pre osobnú skúsenosť s rytmizáciou v podobe rytmizácie riekaniek, slov a slovných spojení, rytmických dialogických hier.

Podoblasť *Vokálne činnosti* vzhľadom na druh a stupeň postihnutí dieťaťa nie je možné realizovať.

Inštrumentálne činnosti sú jednou z foriem aktívneho zmocňovania sa hudby. V tejto podoblasti sa od učiteľky očakáva, že bude vytvárať pedagogické situácie, v ktorých dieťaťu s hluchoslepotou umožní využívať hudobné nástroje Orffovho inštrumentára aj vlastnoručne zhotovené rytmické nástroje a *pracuje s dieťaťom ruka v ruke*.

Percepčné činnosti kladú základ plnohodnotnému vnímaniu hudby. Ich cieľom je vychovávať

vnímavého a aktívneho poslucháča hudby, ktorý si získa vzťah k hudbe na celý život. Dieťa je vedené k tomu, aby svoje pocity z počúvanej hudby vyjadrilo pohybom či výtvarne v závislosti od druhu a stupňa postihnutia alebo za koaktívnej pomoci učiteľky.

Podoblasť *Hudobno-pohybové činnosti* je zameraná na kultivovanie telesného pohybu dieťaťa s hluchoslepotou, doplnená o oblasť ich elementárnej tanečnej prípravy (v závislosti od druhu a stupňa postihnutia). Tanečné prvky sú spájané aj s hrou na tele (tlieskanie, plieskanie, podupy) do jednoduchých choreografií. Imitácia je východiskom hudobno-pohybových činností a hudobno-pohybových hier, ale je zdôraznená aj potreba vytvoriť priestor pre tvorivé pohybové stvárnenie hudobných podnetov.

V podoblasti *Hudobno-dramatické činnosti* sa integrujú všetky hudobné prejavy so slovnými, výtvarnými a pohybovými prejavmi, prostriedkami hudobnej dramatiky: hudobno-dramatickej improvizácie a interpretácie. Uvedené prvky sú uplatnené v hudobno-dramatických celkoch, hudobných rozprávkach, hudobno-dramatickom stvárnení piesní a riekaniek. Pri ich stvárnení vždy berieme ohľad na druh a stupeň postihnutia daného dieťaťa.

Výtvarná výchova oboznamuje dieťa s hluchoslepotou s prostredím výtvarnej tvorby, predstavujúcej komplexný spôsob poznávania sveta, na ktorom sa v harmonickom vzťahu podieľajú všetky zložky osobnosti: senzibilita, racionalita, intelekt, intuícia, temperament, fantázia, vedomé i nevedomé duševné aktivity.

Hlavným cieľom výtvarnej výchovy je dosiahnuť, aby dieťa s hluchoslepotou prostredníctvom hravých výtvarných činností s materiálmi a nástrojmi pomocou jednoduchých výtvarných vyjadrovacích prostriedkov vyjadrovalo svoje predstavy, rozvíjalo si fantáziu a tvorivosť, získavalo a rozvíjalo si elementárne výtvarné schopnosti, zručnosti a návyky.

Každá vzdelávacia aktivita sa praktizuje s dieťaťom koaktívne – ruka v ruke vzhľadom na postihnutie dieťaťa. Všetky výtvarné činnosti realizujeme v závislosti od druhu a stupňa postihnutia.

Podstatnou zložkou výtvarnej výchovy je experimentovanie s farbami a ovládanie maliarskeho nástroja. Dieťa s hluchoslepotou poznáva základné a zmiešané farby a techniku práce s nimi v závislosti od druhu a stupňa zdravotného znevýhodnenia. Subjektívne reaguje na farebnú symboliku.

Výtvarné činnosti vedú dieťa s hluchoslepotou k poznávaniu a pomenovávaniu tvarov, k objavovaniu významu v novovzniknutých tvaroch a k samostatnému vyjadrovaniu sa k vlastnej výtvarnej činnosti a produktu a tiež k artefaktom iných detí.

Výtvarné činnosti s tvarom v priestore sú zamerané na orientáciu v priestore, na získanie elementárnych zručností pri skladaní papiera a pri práci s mäkkým modelovacím materiálom. Základ tvorí modelovanie jednoduchých figurálnych a geometrických tvarov, vytváranie jednoduchých papierových skladačiek.

Dieťa má k dispozícii širokú škálu výtvarných vyjadrovacích prostriedkov, z ktorých si vyberá a kombinuje ich v závislosti od druhu a stupňa zdravotného znevýhodnenia.

Pre dieťa s hluchoslepotou sa vytvára priestor na stretnutie a oboznámenie sa s umeleckým dielom. Dieťa spoznáva, oboznamuje sa s rôznymi druhmi výtvarného umenia prostredníctvom aktívnych výtvarných činností v závislosti od druhu a stupňa zdravotného postihnutia.

Je treba vytvárať také činnosti, v ktorých bude dieťa s hluchoslepotou úspešné a bude sa rozvíjať jeho tvorivosť v osobitom spôsobe videnia sveta.

8.3.7 Zdravie a pohyb

Vzdelávacia oblasť *Zdravie a pohyb* je zameraná na pohyb ako prostriedok upevňovania zdravia a podpory správneho psychosomatického a psychomotorického vývinu dieťaťa s hluchoslepotou predškolského veku. Dieťa má byť motivované k pohybovej aktivite a využívať ju v každodennom živote bez pocitu únavy alebo vyčerpania. Pri výbere aktivít sa zohľadňuje individuálny postih dieťaťa a individuálne pohybové obmedzenia. Dôležitou súčasťou tejto oblasti sú i základné hygienické návyky a sebaobslužné činnosti.

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Zdravie a pohyb* je poskytovať základné informácie súvisiace so zdravím a súčasne prostredníctvom vhodných telesných cvičení viesť dieťa s hluchoslepotou k osvojeniu a zdokonaľovaniu pohybových schopností a zručností.

Vo väzbe na uvedený cieľ je vzdelávacia oblasť štruktúrovaná do troch podoblastí: *Zdravie a zdravý životný štýl*; *Hygiena a sebaobslužné činnosti*; *Pohyb a telesná zdatnosť*.

Podoblasť *Zdravie a zdravý životný štýl* je zameraná najmä oboznámiť sa na elementárnej úrovni s významom zdravia pre človeka, podpora zdravia, pochopenie pohybu prostredníctvom rôznych navodených situácií a terapií. Špecifickou súčasťou tejto podoblasti je i výchova k správne držaniu tela, ktorú je vhodné podporiť adekvátnymi zdravotnými cvičeniami.

Podoblasť *Hygiena a sebaobslužné činnosti* sa venuje dodržiavaniu hygienických zásad a osvojovaniu si základných hygienických návykov. Táto podoblasť zahŕňa i činnosti, ktoré súvisia s kultúrou stolovania, používaním príboru a udržiavaním čistoty pri stolovaní, pozornosť je venovaná i základným sebaobslužným činnostiam, ako sú obliekanie, vyzliekanie, obúvanie.

V podoblasti *Pohyb a telesná zdatnosť* sú prezentované telesné cvičenia zohľadňujúce špecifiká predškolského veku a zdravotného znevýhodnenia. Učiteľka by mala poskytovať dieťaťu s hluchoslepotou dostatok priestoru na pohybové vyjadrenie a súčasne ho motivovať k osvojovaniu si nových pohybových zručností, ktoré sú predpokladom pre jeho ďalší motorický vývin. Pri realizácii telesných cvičení je dôležité dbať na správnu techniku vykonania jednotlivých cvičení tak, aby bol zachovaný ich fyziologický účinok a na druh a stupeň zdravotného znevýhodnenia.

Súčasťou vzdelávacej oblasti *Zdravie a pohyb* sú i sezónne aktivity a výcviky, ktoré sa realizujú v súlade s podmienkami danej materskej školy.

Predplavecké a plavecké výcviky sa realizujú v rámci rehabilitácie a poskytujú priestor na získanie kladného vzťahu k vodnému prostrediu a odbúranie strachu z vody. Prostredníctvom pohybových hier vo vode si deti osvojujú základné plavecké zručnosti, ktoré sú predpokladom pre nácvik plaveckých spôsobov v závislosti od druhu a stupňa postihnutia.

Bežné výcviky, ako napr. lyžiarsky, korčuliarsky, jazda na bicykli, sú podmienené druhom a stupňom postihnutia a ich realizácia je prispôbená dieťaťu s hluchoslepotou individuálne.

8.4 Vzdelávacie štandardy

Deti s hluchoslepotou postupujú podľa určeného **obsahu vzdelávania a špecifických cieľov vzdelávania**.

Obsah vzdelávania sa chápe ako záväzok pre učiteľa. Obsahuje základný rozsah učiva, ktoré má dieťa s hluchoslepotou prostredníctvom špeciálnych metód a prostriedkov zvládnuť počas predprimárneho vzdelávania primerane svojim individuálnym možnostiam a schopnostiam.

Špecifické ciele vzdelávania sú koncipované ako predpokladané cieľové požiadavky, ku

ktorým má smerovať výchovno-vzdelávacie pôsobenie v predprimárnom vzdelávaní dieťaťa s hluchoslepotou.

8.4.1 Vzdelávacia oblasť JAZYK A KOMUNIKÁCIA

1 Rozvíjanie komunikačnej schopnosti	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – počúvať s porozumením, – reagovať na otázky a pokyny pohybom, činnosťou – reagovať na jednoduché otázky verbálnou alebo neverbálnou odpoveďou alebo jednoduchou frázou, – komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami v primeranej komunikačnej forme, – používať spisovnú podobu štátneho – slovenského jazyka, – rozlíšiť a pomenovať (slovom alebo posunkom) členov rodiny, – pozdraviť, poďakovať sa slovom alebo posunkom, – vyjadriť súhlas, či nesúhlas – verbálne, gestami, – reagovať na hlas, intonáciu a dotyk dospelej osoby, – poznať osobu podľa niektorých charakteristík (hlas, vlasy, vôňa), – oboznamovať sa postupne a osvojovať si základy alternatívnej a augmentatívnej komunikácie, – nadviazať neverbálny a verbálny kontakt s inými deťmi a dospelými, – poznať svoje meno a meno svojho kamaráta, – počúvať s porozumením, rozširovať si pasívnu a aktívnu slovnú zásobu, – uplatniť aktívnu slovnú/posunkovú zásobu vzhľadom na obsahový kontext, vyslovovať niektoré hlásky, hláskové skupiny, – vedieť sa dorozumieť v kontakte s inými deťmi a dospelými verbálnym a neverbálnym spôsobom, – komunikovať otvorene bez bariér 	<p>Počúvanie s porozumením.</p> <p>Neslovné reakcie (pohyby, gestá, mimika).</p> <p>Pasívna a aktívna slovná zásoba v štátnom – slovenskom jazyku.</p> <p>Spisovná podoba jazyka.</p> <p>Meno dieťaťa.</p> <p>Rodina a jej členovia.</p> <p>Komunikácia emócií.</p> <p>Kontakt v komunikácii.</p> <p>Zmysluplnosť rečového prejavu.</p> <p>Artikulácia hlások a hláskových skupín.</p> <p>Otvorená komunikácia.</p>

a predsudkov.	
2 Rozvíjanie grafomotorických zručností	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – znázorňovať samostatne aj s pomocou učiteľa graficky motivovaný pohyb vychádzajúci z ramenného kĺbu (kývanie, mletie, hojdanie, navíjanie), zápästia (vertikálne línie, horizontálne línie, krivky, slučky) a pohybu dlane a prstov (horný a dolný oblúk, lomená línia, vlnovka), – sedieť správne a dodržiavať sklon papiera pri kreslení na stole, – využívať koordináciu zraku a ruky, – kresliť veľkými grafickými pohybmi, – kresliť uvoľnenou rukou, – držať správne grafický materiál. 	<p>Vizuomotorika.</p> <p>Grafomotorika.</p> <p>Základné grafické tvary.</p>

8.4.2 Vzdelávacia oblasť MATEMATIKA

1 Čísla a vzťahy	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – priraďovať, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (farba, tvar, veľkosť), – priraďovať čísla (nie číslice) k danému počtu predmetov od 1 do 3, – vykonávať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 3 (v spojitosti s manipuláciou s predmetmi alebo hračkami), – počítat' na prstoch, počítadle. 	<p>Číselné predstavy, číselný rad od 1 do 3, 5 alebo podľa individuálnych možností dieťaťa.</p> <p>Základy matematických operácií.</p>
2 Geometria a meranie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa a zhotoviť samostatne aj s pomocou učiteľa výtvyry zo 	<p>Technická tvorivosť.</p>

<p>skladačiek a stavebníc z rôzneho materiálu postupne od väčších dielcov až po drobné dieliky v spolupráci s učiteľom,</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa a triediť predmety podľa vlastností: množstva (nič, málo, veľa), veľkosti (malý, veľký), dĺžky (krátky, dlhý), farby, tvaru, – oboznámiť sa a priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (tvar, povrch), – poznať, rozlíšiť, priradiť, triediť a určiť niektoré rovinné geometrické tvary, – oboznámiť sa a poznať, rozlíšiť, priradiť, triediť a určiť niektoré priestorové geometrické tvary. 	<p>Oboznámenie sa s množstvom – nič, málo, veľa.</p> <p>Priradovanie, triedenie, usporadúvanie predmetov podľa určitých kritérií. Rovinné (kruh, trojuholník, štvorec a obdĺžnik) a priestorové geometrické tvary (guľa, kocka, valec).</p> <p>Plošná a priestorová tvorivosť.</p>
<h3>3 Logika</h3>	
<p style="text-align: center;">Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p style="text-align: center;">Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa a priradiť, rozoznať farby na obklopujúcich reáliách, – oboznámiť sa a uplatňovať na základe vlastného pozorovania farebnú rozmanitosť vo výtvarných, pracovných, i technických produktoch. 	<p>Farby, farebná rozmanitosť vo vlastných produktoch.</p>
<h3>4 Práca s informáciami</h3>	
<p><i>Podoblasť Práca s informáciami sa vzhľadom na stupeň a charakter postihnutí dieťaťa s hluchoslepotou nerealizuje.</i></p>	

8.4.3 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A PRÍRODA

1 Vnímanie prírody	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať krásu prírody prostredníctvom zachovaných zmyslov, napr. vnímanie teplých slnečných lúčov, vône kvetov, trávy, silných zvukov a pod., – pozorovať prírodné prostredie, – stvárniť prírodné prostredie prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov, napríklad lepenie konárikov, trávy na výkres a podobne, – oboznámiť sa a uplatniť prakticky – návyky starostlivosti o prírodu (nezahadzovať odpadky, hrabat' listie koaktívne, polievať kvety koaktívne). 	<p>Krásy prírody.</p> <p>Hodnotenie prírodného prostredia.</p> <p>Ochranárske postoje k prírode.</p>
2 Rastliny	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa a poznať a rozlíšiť niektoré druhy ovocia a zeleniny prostredníctvom zachovaných zmyslov. 	<p>Ovocie a zelenina.</p>
3 Živočích	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa a poznať niektoré domáce, lesné a exotické zvieratá, vtáky a voľne žijúce živočích, vtáky a voľne žijúce živočích, – oboznámiť sa a zaujať pozitívne postoje k zvieracej ríši, poznať nebezpečenstvo vyplývajúce z dotýkania sa neznámych zvierat, – oboznámiť sa a poznať a rozlišovať rôzne zvuky a hlasy zvierat podľa zvukovej nahrávky. 	<p>Živočích.</p> <p>Domáce zvieratá.</p> <p>Rozlišovanie zvukov a vibrácií v prírode (hlasy zvierat, spev vtákov a pod.).</p>

4 Človek	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pohybovať sa v rôznom prostredí (sneh, ľad, voda) bez strachu, – otužovať sa, – modifikovať pohyb v zmenených podmienkach alebo v problémových situáciách, – pohybovať sa rôznymi spôsobmi medzi prírodnými alebo umelými prekážkami, – využívať na pohyb rôzne pomôcky (slepecká palička, trailing), – zvládnuť na elementárnej úrovni pohybové zručnosti a schopnosti, – zvládnuť vychádzku do blízkeho okolia. 	<p>Pohyb v prírode.</p> <p>Umelá lokomócia.</p> <p>Otužovanie.</p> <p>Pohyb s rôznymi pomôckami.</p> <p>Špeciálne pohybové zručnosti a schopnosti (kĺzanie, bobovanie, hry s vodou, atď.).</p>
5 Neživá príroda	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa a prejsť zručnosti a praktickú tvorivosť pri vytváraní produktov z prírodných prostriedníctvom využitia rôznych pracovných a výtvarných techník. 	<p>Výtvarná, pracovná a technická tvorivosť.</p>
6 Prírodné javy	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať a rozlíšiť prírodné javy ovplyvnené počasím, – rozlíšiť samostatne alebo s pomocou učiteľa podľa typických znakov ročné obdobia. 	<p>Počasié.</p> <p>Ročné obdobia.</p>

8.4.4 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

1 Orientácia v čase	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznať dennú dobu podľa činnosti, obrázkov alebo piktogramov, – orientovať sa v časových vzťahoch jedného dňa, týždňa, mesiaca a roka v spojení s konkrétnymi činnosťami, – uvedomovať si premenlivosť počasia a striedanie ročných období na základe konkrétnych príkladov (zima – Mikuláš, Vianočné sviatky, sneh; jar – Veľká noc, kvitnúce kvety, stromy; leto – letné prázdniny, slnko, teplo; jeseň – nástup do školy, opadávanie lístia, zber úrody a pod.). 	<p>Denné časové úseky podľa činností, obrázkov alebo piktogramov.</p> <p>Časové vzťahy.</p> <p>Orientácia v ročných obdobiach, mesiacoch, týždni, dňa.</p>
2 Orientácia v okolí	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v tesnej blízkosti domova a školy samostatne alebo s pomocou učiteľa, – zoznamovať sa s budovou školy, orientácia v budove školy, orientácia v triede, – zaujať postoj k svojmu domovu a snažiť sa vyjadriť ho prostredníctvom rôznych výrazových prostriedkov, – používať osvojené spôsoby pohybových činností v nových, neznámych, problémových situáciách, – zoznamovať sa s verejnými inštitúciami v obci alebo v blízkom meste (obchod, kostol, pošta, lekárska ambulancia a pod.) a určiť, na čo slúžia. 	<p>Orientácia v bezprostrednom okolí domova a špeciálnej materskej školy.</p> <p>Denné časové úseky podľa činností, obrázkov alebo piktogramov.</p> <p>Orientácia v interiéri školy, v triede.</p> <p>Postoje k domovu.</p> <p>Pohyb v zmenených situáciách.</p> <p>Verejné inštitúcie.</p>
3 Dopravná výchova	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – pod vedením dospeljej osoby dodržiavať pravidlá cestnej premávky vzhľadom na bezpečnosť, – pod vedením dospeljej osoby prechádzať bezpečne cez cestu, – rozlišovať jednotlivé druhy dopravných prostriedkov a oboznamovať sa s ich využitím v bežných aj v modelových situáciách, – rozlíšiť zvuky spojené s denným životom a nebáť sa nepríjemných zvukov. 	<p>Bezpečnosť cestnej premávky.</p> <p>Rozlišovanie dopravných prostriedkov a ich používanie.</p> <p>Cvičenie sluchovej pamäte; napodobňovanie rôznych zvukov.</p>
--	--

4 Geografia okolia

Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa a spoznávať prírodné prostredie v okolí školy, ale aj v širšom okolí, – realizovať vychádzky do blízkeho aj vzdialenejšieho okolia s priamym pozorovaním krás prírody (vedieť poznať a opísať pojmy lúka, les, rieka, jazero a pod.), – vnímať krásu prírody, jej čaro a jedinečnosť. 	<p>Spoznávanie foriem živej a neživej prírody.</p> <p>Vnímanie rozmanitosti prírodného prostredia.</p> <p>Krásy prírody.</p>

5 História okolia

Podoblasť História okolia sa vzhľadom na stupeň a charakter postihnutí dieťaťa s hluchoslepotou nerealizuje.

6 Národné povedomie

Podoblasť Národné povedomie sa vzhľadom na stupeň a charakter postihnutí dieťaťa s hluchoslepotou nerealizuje.

7 Ľudia v blízkom a širšom okolí

Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – predstaviť sa menom (verbálne alebo posunkom), – rozlíšiť a pomenovať členov rodiny (verbálne alebo posunkom), – poznať osobu podľa niektorých charakteristík (hlas, vlasy, vôňa), – zaujať postoj k členom rodiny a snažiť sa 	<p>Meno dieťaťa.</p> <p>Rodina a jej členovia.</p> <p>Postoje k členom rodiny.</p> <p>Kontakt v komunikácii.</p>

<p>vyjadriť ho prostredníctvom rôznych výrazových prostriedkov,</p> <ul style="list-style-type: none"> – nadviazať neverbálny a verbálny kontakt s inými deťmi a dospelými, – poznať svoje meno a meno svojho kamaráta. 	
8 Základy etikety	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vedieť sa pozdraviť, poďakovať sa, verbálne alebo posunkovým jazykom/posunkom, – reagovať prijateľným spôsobom, na pozitívne a negatívne emócie iných a vyjadriť pocity, – uplatňovať vlastné nápady so zreteľom na jedinečnosť iných detí v skupine, – prejavovať sebareguláciu v hrách a iných aktivitách, konať s ohľadom na seba a druhých, – uplatňovať a rešpektovať návyky kultúrneho správania a spoločenských pravidiel. 	<p>Základné pravidlá spoločenského správania.</p> <p>Komunikácia emócií.</p> <p>Vlastná jedinečnosť a jedinečnosť iných.</p> <p>Sebaregulácia.</p> <p>Základné pravidlá kultúrneho správania.</p>
9 Ľudské vlastnosti a emócie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlišovať pozitívne i negatívne charakterové vlastnosti ľudí v navodených alebo reálnych situáciách, – dodržiavať zvolené pravidlá, spolupracovať, rešpektovať seba aj ostatných, – začať, rozvíjať a dokončiť hru samostatne alebo s pomocou učiteľa, – vyjadriť pocity a dojmy zo zážitku, z rozprávok, príbehov a divadla, – rozlišovať pozitívne i negatívne emócie druhých osôb. 	<p>Rozmanitosť ľudských vlastností.</p> <p>Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca.</p> <p>Rôznorodosť hier.</p> <p>Orientácia v emóciách iných osôb.</p> <p>Vyjadrenie pocitov z obsahu literárnych a dramatických diel.</p>
10 Prosociálne správanie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania

<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – komunikovať otvorene bez bariér a predsudkov, – prijať v rozhovore s inými deťmi názorovú odlišnosť, – obhajovať prijateľným spôsobom svoje vlastné názory, – vyjadriť súhlas, či nesúhlas – verbálne, gestom, posunkom, – rozdeliť sa, obdarovať niekoho a pomôcť inému, – nenásilne riešiť konflikt s iným dieťaťom/deťmi, napr. podeliť sa o hračku – hodnotiť svoje vlastné schopnosti v rôznych činnostiach. 	<p>Otvorená komunikácia.</p> <p>Akceptácia názorovej odlišnosti.</p> <p>Delenie, pomoc, obdarovanie.</p> <p>Riešenie konfliktov.</p> <p>Sebahodnotenie.</p>
--	---

8.4.5 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SVET PRÁCE

1 Materiály a ich vlastnosti	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vedieť poznať a rozlíšiť rozmanitosť materiálov, ich vlastnosti a použitie v každodenných činnostiach, – vedieť triediť predmety podľa materiálov, z ktorých sú vyrobené, – vnímať rôznorodosť hračiek a predmetov vo svojom okolí, – vnímať a rozoznať, že hračky a predmety sú z rôzneho materiálu, ktorý má rôzny povrch, tvar, farbu, veľkosť. 	<p>Poznávanie vlastnosti materiálu a jeho použitie.</p> <p>Rozlišovať rôzne materiály.</p> <p>Hračky a predmety.</p>
2 Konštruovanie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zhotoviť s pomocou učiteľky výtvary z rozmanitého materiálu, rôznymi technikami (strihať, lepiť, tvarovať, krčiť, trhať), 	<p>Práca s rôznym materiálom.</p> <p>Technická tvorivosť.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – zhotoviť samostatne, aj s pomocou učiteľa výtvary zo skladačiek a stavebníc z rôzneho materiálu postupne od väčších dielcov až po drobné dieliky v spolupráci s učiteľom a opačne. 	
3 Užívateľské zručnosti	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavíť zručnosti a praktickú tvorivosť pri vytváraní produktov z dostupných materiálov alebo z prírodnín prostredníctvom využitia rôznych pracovných a výtvarných techník, – rozvíjať jemnú motoriku, ktorá umožňuje lepšiu kontrolu a lepšiu koordináciu prstov, rúk, očí, – pracovať s drobným materiálom, (navliekanie korálikov, prevliekanie šnúrok, triedenie rovnakých predmetov a pod.), – osvojiť si rôzne druhy úchopov v činnostiach každodennej potreby, – osvojiť si manuálne zručnosti pri práci s materiálom každodennej potreby. 	<p>Výtvarná, pracovná a technická tvorivosť.</p> <p>Koordinácia ruky a oka.</p> <p>Manipulácia s drobným materiálom.</p> <p>Manuálne zručnosti.</p>
4 Technológie výroby	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznamovať sa s výrobou jednoduchých pokrmov, jedál (príprava čaju, príprava kakaa, jednoduchých koláčikov, ovocného šalátu, miesenie cesta a pod.) – oboznámiť sa a priradiť danú surovinu k hotovému výrobku, (mlieko – jogurt, pšenica – chlieb a pod.). 	<p>Identifikácia jednoduchých výrobných postupov.</p>
5 Remeslá a profesie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa s rozmanitými ľudskými činnosťami priamym pozorovaním 	<p>Ľudské činnosti a ich umelecké stvárnenie.</p>

<p>alebo sledovaním cez PC, DVD program,</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať a v hrách napodobniť prácu dospelých, – pochopiť význam práce na základe rozmanitých pracovných činností, – vedieť jednoducho opísať niektoré povolania, s ktorými sa deti stretávajú vo svojom okolí, verbálne, posunkom, umeleckým stvárnením. 	Význam práce.
--	---------------

8.4.6 Vzdelávacia oblasť UMENIE A KULTÚRA

1 Hudobná výchova	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rytmizovať samostatne aj s pomocou učiteľa hrou na telo 2/4 takt pri rôznych postojoch, chôdzi, behu, – vedieť reagovať na zmenu tempa hudobného sprievodu, – vyjadriť rytmus piesne a hudby prirodzeným pohybom, – uplatňovať tanečné prvky (cvalové poskoky, poskočný krok, otočky, úklony), – uplatňovať získané schopnosti v pohybovej improvizácii podľa hudby, – rytmizovať samostatne alebo s pomocou učiteľa ľudové riekanky a detské ľudové a umelé piesne hrou na tele alebo prostredníctvom Orffovho inštrumentára, – vyjadriť samostatne alebo s pomocou učiteľa charakter piesne hrou na detských hudobných nástrojoch, – počúvať detské hudobné skladby s citovým angažovaním, použiť v hrách riekanky s rôznou tematikou, – počúvať s porozumením detskú ľudovú a autorskú poéziu, rozprávky a príbehy – vnímať s citovým zaangažovaním bábkové divadlo a iné detské divadlo, – snažiť sa zapamätať si a podľa možnosti a schopností prednášať riekanky, hádanky, vyčítanky, krátke detské 	<p>Pravidlá a spolupráca v hudobno-pohybových hrách.</p> <p>Rytmizácia hrou na telo pri postojoch, chôdzi, behu.</p> <p>Reakcie na zmenu tempa hudby.</p> <p>Pohybové stvárnenie charakteru hudby.</p> <p>Tanec a pohybová improvizácia.</p> <p>Rytmizácia riekaniek a piesní.</p> <p>Vyjadrenie charakteru piesne na detských hudobných nástrojoch.</p> <p>Hudobná tvorivosť.</p> <p>Počúvanie piesní a hudby.</p> <p>Detská, ľudová a autorská poézia a próza.</p> <p>Prednes literárnych útvarov.</p> <p>Voľná reprodukcia literárnych textov.</p> <p>Literárno-dramatická tvorivosť.</p>

<p>básne,</p> <ul style="list-style-type: none"> – podľa možností a schopností reprodukovať krátke ľudové a autorské rozprávky a príbehy, – vyjadriť rôznymi umeleckými výrazovými prostriedkami (výtvarne, hudobne, dramaticky, hudobno-dramaticky) pocity a dojmy z rozprávok, príbehov a divadla. 	<p>Umelecké stvárnenie obsahu literárnych a dramatických diel.</p>
2 Výtvarná výchova	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni a činnosti vykonávať koaktívne – ruka v ruke:</p> <ul style="list-style-type: none"> – experimentovať s vlastnosťami farieb a uplatňovať ich tvorivé variácie, – pokryť celú plochu rozmanitými farbami, – kresliť, maľovať, modelovať v rôznych polohách (ľah, kľak, stoj, sed), – kresliť, maľovať, modelovať podľa predlohy a vlastnej fantázie a na tému, – kresliť, maľovať, modelovať rôznymi technikami, tvorivo a s použitím rôzneho materiálu, – kresliť, maľovať, modelovať, plošne a priestorovo zobrazovať ľudskú a zvieraciu postavu, – používať rôzne výtvarné techniky s pomocou učiteľa, vnímať a pozorovať krásu výtvarného diela, – rozvíjať senzomotorickú koordináciu. 	<p>Experimentovanie s farbami.</p> <p>Výtvarná tvorivosť.</p> <p>Kreslenie, maľovanie, modelovanie.</p> <p>Výtvarné techniky.</p> <p>Plošné a priestorové výtvarné stvárňovanie.</p> <p>Kompozičné celky.</p> <p>Priestorová tvorba a modelovanie (papier, textilie, stavebnice, hlina, modelovacie hmoty).</p>

8.4.7 Vzdelávacia oblasť ZDRAVIE A POHYB

1 Zdravie a zdravý životný štýl	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kontrolovať pri pohybe dýchanie, – zvládnuť uvoľnenie organizmu, – prejavovať v rôznych pohybových činnostiach vlastnú lateralitu, – vedieť udržať rovnováhu a ovládať základné lokomočné pohyby, 	<p>Svalové napätie a dýchanie.</p> <p>Uplatnenie lateralít.</p> <p>Hrubá motorika.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – snažiť sa o samostatný pohyb, – vytvoriť a upevňovať návyky správneho držania tela v sede, pri chôdzi, v pokoji, – realizovať rôzne formy terapií, podľa možností a daností školy (canisterapia, hipoterapia, hydroterapia, arteterapia), – jednoduchým spôsobom rozlíšiť stav zdravia a stav choroby, – dodržiavať zásady ochrany zdravia s pomocou dospelých, – zaujať pozitívne postoje k svojmu zdraviu i k zdraviu iných, – rozlíšiť príčiny možného nebezpečenstva a poškodenia zdravia pri zakázanej manipulácii s niektorými predmetmi (napr. s ostrými predmetmi, zápalkami, liekmi, chemikáliami, čistiacimi prostriedkami, elektrospotrebičmi, ale aj neznámymi prírodninami). 	<p>Rovnováha.</p> <p>Správne držanie tela.</p> <p>Terapie.</p> <p>Zdravotný stav, postoje k zdraviu.</p> <p>Zásady ochrany vlastného zdravia.</p> <p>Možnosti poškodenia zdravia.</p>
<h2>2 Hygiena a sebaobslužné činnosti</h2>	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí na elementárnej úrovni a činnosti vykonávať koaktívne – ruka v ruke:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vytvárať a upevňovať si hygienické návyky vykonávané samostatne alebo s pomocou dospelšej osoby (umývanie rúk, zubov, používanie toalety a pod.), – zvládnuť samostatne alebo s pomocou základné sebaobslužné činnosti (obliekanie, vyzliekanie, obúvanie) a návyky správneho stolovania (správny úchop lyžice, jesť samostatne alebo s pomocou, piť z hrnčeka), – zachovať v pracovných a technických činnostiach návyky slušného stolovania, návyky poriadku a čistoty (pripraviť jednoduchý pokrm, prestrieť stôl – tanier, lyžica, pohár; upratať po sebe, dávať si pozor na odev, atď.), – zachovávať poriadok a čistotu vo svojom okolí – upratovanie hračiek, k empatickosti voči hračkám, vlastnému oblečeniu a pod. 	<p>Vytváranie hygienických návykov.</p> <p>Pracovné návyky.</p> <p>Stolovanie.</p> <p>Poriadok vo svojom okolí.</p>
<h2>3 Pohyb a telesná zdatnosť</h2>	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania

<p>Dieťa s HS je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutí:</p> <ul style="list-style-type: none"> – napodobňovať základné polohy, postoje a pohyby (stoj, sed, ľah, kľak, drep a pod.), – vedieť udržať rovnováhu a ovládať základné lokomočné pohyby (chôdza, beh, skok, lezenie, hádzanie a chytanie), – odstraňovať mimovoľné pohyby a stimulovať jednotlivé svalové skupiny, – zvládnuť s pomocou základy trilingu, – zvládnuť s pomocou alebo samostatne základy akrobatických cvičení (chôdza cez prekážky, na lavičke, po lane položenom na zemi, kotúl, kolíska, prevaľovanie a pod.), – napodobňovať pohyb v rôznych podmienkach (s náčiním, na náradí), – manipulovať s rôznymi predmetmi, náčiním (rukami, nohami, zdvíhať, nosiť, podávať, gúľať, pohadzovať, odrážať, kopať), – dodržať pravidlá hudobno-pohybových hier a dramtizáciu hier, – uplatňovať spoluprácu v skupinovej hudobno-pohybovej hre, – zladať pohybovú a hudobnú stránku v hudobno-pohybovej hre s pomocou učiteľa, – stvárniť hudobno-dramaticky textovú časť hry, – realizovať vychádzky do blízkeho aj ďalekého okolia školy s možnosťou využívať aj zmenené podmienky, rôzne povrchy, terén a pod. 	<p>Základné polohy, postoje a pohyby.</p> <p>Základné lokomočné pohyby.</p> <p>Pohyb ako prostriedok upevňovania zdravia.</p> <p>Akrobatické cvičenia.</p> <p>Pohyb na náradí.</p> <p>Manipulácia s náčiním.</p> <p>Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca v hudobno-pohybových hrách.</p> <p>Súlad pohybu, hudby a textu hry.</p> <p>Turistika a pobyt v prírode.</p>
--	--

8.5 Špecifiká výchovy a vzdelávania detí s hluchoslepotou

Charakteristika postihnutia

Do systému výchovy a vzdelávania detí s hluchoslepotou zaraďujeme deti s ťažkým duálnym postihnutím zraku a sluchu.

Špecifiká výchovy a vzdelávania

Hluchoslepé dieťa sa môže vzdelávať:

- a) v špeciálnej materskej škole pre hluchoslepé deti,
- b) v špeciálnej triede pre hluchoslepé deti v materskej škole,
- c) v triede materskej školy spolu s inými deťmi, t. j. v školskej integrácii.

V procese výchovy a vzdelávania sa na elementárnej úrovni využíva komunikácia a komunikačné systémy – je snaha o využívanie hovoreného jazyka.

Vzhľadom na ťažké duálne zmyslové postihnutie je dopĺňaný/nahrádzaný/rozširovaný prostredníctvom systémov alternatívnej a augmentatívnej komunikácie (AAK), ktorá v predprimárnom období je dominantná v celom procese výchovy a vzdelávania dieťaťa s hluchoslepotou.

AAK zahŕňa tieto komunikačné systémy, ktoré sa využívajú pri výchove a vzdelávaní:

- komunikačný systém s obrazovými symbolmi – **piktogramy**,
- znak do reči – **TTT systém**,
- komunikačný systém **Makaton**,
- alternatívna výučba čítania s využitím **globálnej metódy**,
- sociálne čítanie,
- metóda TEACH/TEACCH.

Tieto deti potrebujú vysoko kvalifikovanú špeciálnopedagogickú starostlivosť. Komplexná starostlivosť o deti s hluchoslepotou musí byť zabezpečená tímom pedagogických a odborných zamestnancov.

V zmysle platnej legislatívy sa do špeciálnej materskej školy pre hluchoslepé deti prijímajú deti s hluchoslepotou na základe diagnostických vyšetrení vykonaných v centre špeciálnopedagogického poradenstva.

Pre výchovu a vzdelávanie detí s hluchoslepotou je **charakteristické individuálne vzdelávanie**. Pre každé dieťa sa preto odporúča vypracovať **individuálny vzdelávací program (IVP)**. Všetky podporné opatrenia smerujú k rozvíjaniu celej osobnosti dieťaťa.

8.6 Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom je štátny jazyk Slovenskej republiky. V závislosti od druhu a stupňa postihnutia sluchu a zraku môže byť primárnou komunikačnou formou aj slovenský posunkový jazyk, resp. komunikačné formy modifikované pre potreby detí s poruchou sluchu a zraku.

8.7 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Organizácia denných činností je flexibilná, prispôsobená individuálnym potrebám každého dieťaťa s hluchoslepotou.

Usporiadanie denných činností

- zohľadňuje aktuálny psychický a fyzický stav dieťaťa,
- prihliada na špecifické potreby a možnosti dieťaťa,
- zabezpečuje vyvážené striedanie foriem denných činností (optimálny biorytmus, bezstresové prostredie, individuálne osobitosti).

Výchova a vzdelávanie dieťaťa so HS v materskej škole sa uskutočňuje prostredníctvom foriem denných činností:

- hry a hrové činnosti,
- zdravotné cvičenia,

- vzdelávacie aktivity,
- pobyt vonku,
- odpočinok,
- činnosti zabezpečujúce životosprávu (osobná hygiena, stravovanie, stolovanie),
- individuálna logopedická intervencia (podľa odporúčania logopéda),
- špeciálne cvičenia,
- rehabilitačná starostlivosť.

Individuálna logopedická intervencia

Ak sú na škole vytvorené podmienky, realizuje sa pod vedením logopéda, ktorý pracuje s dieťaťom vždy individuálne. Realizuje sa spravidla 3-krát týždenne v dopoludňajších hodinách.

Cieľom ILI u hluchoslepeho dieťaťa je v maximálnej miere podporiť rozvoj komunikačných schopností k najbližšej zóne ich vývinu tak, aby boli schopní zrealizovať svoj komunikačný zámer podľa svojich potrieb zrozumiteľne pre komunikačného partnera. Logopéd metodicky usmerňuje vyučujúcich v oblasti narušenej komunikačnej schopnosti a spolupracuje na tvorbe individuálneho vzdelávacieho programu dieťaťa. Používané metódy a postupy vychádzajú z výsledkov logopedickej diagnostiky. Obsah logopedických cvičení musí byť v súlade s mentálnymi a komunikačnými schopnosťami dieťaťa, bez ohľadu na fyzický vek.

Špeciálne cvičenia

Cvičenia, ktoré sú zamerané na rozvíjanie zmyslového vnímania (rozvoj zrakového, hmatového, sluchového, čuchového vnímania, koordinácie oko – ruka, rozvoj jemnej a hrubej motoriky, rozvoj komunikačných schopností, grafomotorické cvičenia) hluchoslepých detí, sa realizujú denne v dopoludňajších i odpoledňajších hodinách.

Rehabilitačná starostlivosť

Ak sú v škole vytvorené podmienky, rehabilitačná starostlivosť sa realizuje **denne** v dopoludňajších hodinách, vykonáva ju diplomovaný fyzioterapeut.

Časové trvanie jednotlivých foriem denných činností rešpektuje potreby dieťaťa s hluchoslepotou, možnú dĺžku udržania pozornosti detí vzhľadom na vývinové osobitosti, druh a stupeň zmyslového a sekundárne pridruženého mentálneho postihnutia dieťaťa a zákonitostí psychohygieny. Formy denných činností nesmú deti s hluchoslepotou preťažovať.

8.8 Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Asistent učiteľa

- pracuje v triede, ktorú navštevuje dieťa alebo viac detí s hluchoslepotou, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného dieťaťa v závislosti od závažnosti jeho postihnutia.

Školský logopéd

- poskytuje dieťaťu s hluchoslepotou s narušenou komunikačnou schopnosťou (symptomatickou poruchou reči) individuálnu logopedickú intervenciu.

Fyzioterapeut

- rehabilitačný zamestnanec (na zabezpečenie rehabilitačnej činnosti) pracuje v triede, ktorú navštevuje dieťa alebo viac detí s hluchoslepotou, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného dieťaťa v závislosti od závažnosti jeho postihnutia, na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Pomocný zdravotnícky personál

- pomáha dieťaťu s hluchoslepotou pri sebaobslužbe v závislosti od závažnosti jeho zdravotného postihnutia.

Ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie dieťaťa s hluchoslepotou v závislosti od závažnosti jeho zdravotného postihnutia a na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva, poskytujú dieťaťu odbornú starostlivosť aj ďalší odborní zamestnanci.

8.9 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí s hluchoslepotou je zabezpečené tak, ako uvádza Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s nasledujúcimi uvedenými špecifikami.

Kvalitu a efektívnosť výchovno-vzdelávacieho procesu podporuje zodpovedajúce **priestorové vybavenie** učebných priestorov, obzvlášť pre komplexnú logopedickú intervenciu, spálne, školský dvor, záhrada, tvorivé dielne s vybavením, terapeutická miestnosť (na arteterapiu, dramaterapiu, muzikoterapiu, fyzioterapiu, orofaciálnu terapiu) a rehabilitačno-relaxačných priestorov, ako napr. miestnosť Snoezelen, telocvičňa, rehabilitačná miestnosť. Učebné priestory zriaďuje škola podľa potreby a na základe vlastných priestorových a ekonomických možností. Škola môže vybavenie podľa svojho uváženia a možností aj doplniť.

Priestorové vybavenie materskej školy, v ktorej sa vzdeláva dieťa s hluchoslepotou, je spravidla:

- logopedické pracovisko s programovým vybavením a didaktickými pomôckami,
- triedy, spálne, jedáleň, školský dvor, záhrada,
- rehabilitačná miestnosť s vybavením,
- tvorivé dielne s vybavením,
- terapeutická miestnosť (na arteterapiu, dramaterapiu, muzikoterapiu, fyzioterapiu, orofaciálnu terapiu, hydroterapiu),
- priestory pre činnosť odborných zamestnancov.

Súčasťou materiálno-technického vybavenia materskej školy, v ktorej sa vzdeláva dieťa s hluchoslepotou, je

- detská a odborná literatúra,
- učebné pomôcky,
- kompenzačné pomôcky,
- telovýchovné náradie a náčinie,
- hudobné nástroje,
- didaktická a audiovizuálna technika,
- výpočtová technika,

- vytvorené kútky na arteterapiu, muzikoterapiu, relaxáciu,
- suchý bazén,
- prebaľovacie pulty,
- bezbariérový prístup,
- schodolez.

K štandardnému vybaveniu špeciálnej materskej školy, v ktorej sa vzdeláva dieťa s hluchoslepotou, patria špecifické hračky. Ich výberu, kvalite a primeranosti postihnúť je potrebné venovať zvýšenú pozornosť.

8.10 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní detí s hluchoslepotou platia tie isté, ako sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) a sú doplnené o:

- zabezpečenie bezprekážkového prostredia v interiéri a exteriéri, v ktorom sa deti pohybujú,
- rozvíjanie ochranných stratégií pohybu u detí s hluchoslepotou v priestore,
- zabezpečenie vhodného výberu didaktických pomôcok a hračiek z hľadiska ich bezpečnosti pri absencii plnohodnotných zrakových a sluchových funkcií.

**9 Vzdelávací program pre deti s viacnásobným postihnutím
pre predprimárne vzdelávanie**

9.1 Špecifické ciele výchovy a vzdelávania detí s viacnásobným postihnutím

- Vytvoriť podmienky na plynulú adaptáciu na nové prostredie (pri vstupe dieťaťa do materskej školy),
- rozvíjať cieľavedome tie schopnosti a zručnosti v psychomotorickej (hrubá aj jemná motorika), poznávacej, emocionálnej a sociálnej oblasti, ktoré vývinovo zaostávajú, aj prostredníctvom rehabilitačnej starostlivosti,
- rozvíjať obmedzené, až výrazne nedostatočné motorické a sebaobslužné zručnosti dieťaťa s viacnásobným postihnutím,
- rozvíjať obmedzené, až výrazne nedostatočné komunikačné schopnosti dieťaťa,
- rozvíjať komunikačnú bázu za využitia všetkých dostupných komunikačných foriem a technických prostriedkov na základe individuálnych možností,
- rozvíjať komunikačné kompetencie detí s viacnásobným postihnutím v spolupráci s vyučujúcimi v individuálnej logopedickej intervencii,
- naplniť potrebu sociálneho kontaktu dieťaťa s rovesníkmi,
- vytvárať základy sociálnych kompetencií a ich využitie v reálnom živote,
- utvárať základy prosociálneho a environmentálneho cítenia,
- umožniť dieťaťu s viacnásobným postihnutím sebarealizáciu prostredníctvom hrových aktivít a tým podporovať a rozvíjať samostatnosť, sebadôveru a sebavedomie dieťaťa,
- pripraviť dieťa s viacnásobným postihnutím na plynulý prechod na vzdelávací program pre žiakov s viacnásobným postihnutím pre primárne vzdelávanie,
- odstraňovať a predchádzať druhotným problémom (nežiaduce alebo neadekvátne prejavy správania).

9.2 Profil absolventa

Profil absolventa dieťaťa s viacnásobným postihnutím (ďalej aj „VNP“) predprimárneho vzdelávania je koncipovaný s ohľadom na kľúčové kompetencie dieťaťa podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) pri rešpektovaní špecifických osobitostí vyplývajúcich z viacnásobného postihnutia a individuálnych možností a schopností dieťaťa s VNP prostredníctvom kompetencií uvedených v nasledujúcej tabuľke:

1. Komunikačné kompetencie	Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru viacnásobného postihnutia <ul style="list-style-type: none">– vyjadruje svoje potreby slovne alebo pomocou augmentatívnej a/alebo alternatívnej komunikácie (podporné a náhradné spôsoby komunikácie),– nadväzuje očný kontakt pri komunikácii,– reaguje na svoje meno,– primerane, podľa svojich schopností vyjadruje súhlas/nesúhlas,– reaguje na neverbálne signály (gestá, mimiku, hlasnosť prejavu prispôsobuje situácii),– chápe jednoduché požiadavky dospelých, reprodukuje básne, riekanky, jednoduchý oznam,– vyjadruje podľa svojich možností aspoň na elementárnej úrovni svoje myšlienky, názory bez/s pomocou učiteľa,– zreprodukuje samo alebo s pomocou učiteľa aspoň na
-----------------------------------	---

	elementárnej úrovni osvojené poznatky.
2. Matematické kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru viacnásobného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – priraduje a triedi predmety podľa určitých kritérií, – pozná a rozlišuje základné geometrické tvary, – oboznamuje sa s pojmami málo – veľa, – oboznamuje sa s číselným radom, – oboznamuje sa so základmi matematických predstáv, – orientuje sa v priestore a rovine bez/s pomocou učiteľa, – objavuje a nachádza funkčnosť vecí, uvedomuje si ich význam.
3. Digitálne kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru viacnásobného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – pozná a prípadne aj využíva rôzne zdroje získavania informácií prostredníctvom sledovania informačno-komunikačných technológií, z rôznych médií bez/s pomocou učiteľa, – aplikuje elementárne zručnosti v činnostiach s informačnými a komunikačnými technológiami a s detskými edukačnými programami bez/s pomocou učiteľa, – pozná niektoré mobilné komunikačné prostriedky, – využíva rôzne zdroje získavania informácií bez/s pomocou učiteľa, – dokáže samostatne alebo s pomocou ovládať jednoduchú digitálnu hračku/pomôcku.
4. Kompetencie učiť sa, riešiť problémy	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru viacnásobného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavuje primerane svojim možnostiam zvedavosť a spontánny záujem o spoznávanie nového, – využíva samo alebo s pomocou primerané pojmy, znaky a symboly, – pozoruje, opakuje, precvičuje, napodobňuje, – aplikuje v hre, v rôznych aktivitách a situáciách získané poznatky a skúsenosti, – zotrva v hre a inej činnosti a dokončí ju, – vyvíja vôľové úsilie v hre a inej činnosti, – hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov, – naučí sa pracovať s hračkami, knihou, učebnými pomôckami alebo dokáže s nimi pracovať s pomocou učiteľa, – oboznamuje sa s rôznymi druhmi úchopov a snaží sa ich využívať pri rôznych manipulačných činnostiach, – oboznamuje sa s konštrukčnými a deštrukčnými manipulačnými činnosťami s rôznymi druhmi stavebníc a edukačných pomôcok, – prejavuje a rozvíja grafomotorické zručnosti (s prihliadnutím na druh a stupeň zmyslového, telesného

	<p><i>a mentálneho postihnutia),</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – rieši problémové úlohy bez/s pomocou učiteľa, – rieši jednoduché úlohy pokusom a omylom alebo podľa zadaných inštrukcií, pričom využíva svoje doterajšie skúsenosti, – objavuje a nachádza funkčnosť vecí, uvedomuje si ich zmeny.
5. Sociálne a personálne kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru viacnásobného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – správa sa empaticky k svojmu okoliu, – rozlišuje známe a neznáme osoby, – hrá sa a pracuje vo dvojici, v skupine, v kolektíve, – nadväzuje spoločensky prijateľným spôsobom kontakty s inými, – rieši konflikty s pomocou dospelých alebo samostatne, – uvedomuje si vlastnú identitu, – prejavuje svoje pocity, – primeraným spôsobom sa presadzuje v aktivitách, – správa sa spoločensky a podľa určených pravidiel slušného správania, – podľa dohodnutých kritérií hodnotí samostatne alebo s pomocou učiteľa vo svojom bezprostrednom okolí, čo sa mu páči/nepáči, čo je správne/nesprávne, čo je dobré/zlé na veciach alebo osobách.
6. Občianske kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru viacnásobného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – uvedomuje si vlastnú identitu, – pozná niektoré svoje osobné údaje, – správa sa v skupine, v kolektíve podľa určených spoločenských pravidiel a noriem, – orientuje sa v spoločenskom prostredí, – zaujíma sa o dianie v rodine, v materskej škole, v bezprostrednom okolí.
7. Pracovné kompetencie	<p>Dieťa na konci predprimárneho vzdelávania, v závislosti od stupňa a charakteru viacnásobného postihnutia</p> <ul style="list-style-type: none"> – zvláda samostatne alebo s pomocou inej osoby sebaobslužné činnosti, – oboznamuje sa a utvára si základné hygienické návyky, oboznamuje sa a utvára si základné návyky pri stolovaní, – využíva bez/s pomocou učiteľa hrubú a jemnú motoriku prekonávaním prekážok, – podľa svojich schopností prejavuje na elementárnej úrovni grafomotorickú gramotnosť, – adekvátne a podľa svojich schopností používa hračky, edukačné pomôcky a predmety dennej potreby, – pracuje samostatne alebo s pomocou inej osoby s prírodným materiálom, – oboznamuje sa a utvára si základné pracovné návyky.

Súbor kompetencií slúži ako informácia pre učiteľov, aby vedeli, kam majú smerovať svoje pedagogické pôsobenie prostredníctvom cieľavedomej, zmysluplnej a rozvojovým možnostiam dieťa s viacnásobným postihnutím primeranej a individuálne orientovanej výchovno-vzdelávacej činnosti.

9.3 Vzdelávacie oblasti

Obsah a ciele vzdelávania jednotlivých vzdelávacích oblastí sú prispôsobené najmä stupňu mentálneho postihnutia, ďalšieho postihnutia alebo narušenia s rešpektovaním ich individuálnych osobitostí a špecifických potrieb.

9.3.1 Jazyk a komunikácia

Vývin reči u detí s viacnásobným postihnutím býva často výrazne narušený, pomalý a obmedzený. Ich reč je charakteristická malou, často žiadnou slovnou zásobou, veľkým rozdielom medzi aktívnou a pasívnou slovnou zásobou, nedokonalou gramatickou stavbou vety a neadekvátnym používaním slov.

Väčšina detí s viacnásobným postihnutím v predškolskom veku má osvojených iba veľmi málo slov konkrétneho významu, majú závažné problémy s artikuláciou, ale aj s diferenciaciou počúvanej reči a pochopením jej obsahu. Ako špecifická metóda sa zaraďuje aj orofaciálna stimulácia, ktorá predstavuje súbor pohybov a úkonov, ktorých cieľom je stimulovať neuromotoriku tváre, líc, pier, jazyka, podnebia, hltana a docieľiť pozitívne pokroky v saní, žuvaní, hryzení, hltaní, pití a sekundárne aj v reči.

Deti s viacnásobným postihnutím často vôbec nehovoria, vydávajú iba rôzne zvuky. Dlhodobým cieľom je, aby sa dieťa v komunikácii dostalo od významových zvukov a konkrétneho myslenia k používaniu slov, k chápaniu ich obsahu a neskôr v školskom veku aj k abstraktnému mysleniu v závislosti od stupňa mentálneho postihnutia.

V rámci vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia* u detí s viacnásobným postihnutím sa rozvíja jestvujúca schopnosť komunikácie, posúva sa na vyššiu vývinovú úroveň, podporuje sa rozvoj reči a jazykových schopností, rozvíja sa praktické používanie jazyka na dorozumievanie, slovnú zásobu, chápanie pojmov a ich používanie v komunikácii, jazykový cit, elementárne syntaktické a morfológické pravidlá. Zároveň sa rozvíja fonematické uvedomovanie, artikulačná obratnosť a výslovnosť, naratíva detí podľa ich individuálnych schopností.

U detí, ktorých hovorená reč je nezrozumiteľná alebo sú úplne nehovoriace, sa využívajú rôzne formy augmentatívnej a alternatívnej komunikácie (AAK), ktoré vedú k osvojovaniu zručností, dorozumievaniu sa s okolím.

Využitie netradičných špeciálnych metód a techník umožňuje dieťaťu s viacnásobným postihnutím prístup k vzdelaniu a jeho zvládnutie v rámci individuálnych možností a schopností.

9.3.2 Matematika a práca s informáciami

Pri plnení cieľov vzdelávacej oblasti *Matematika a práca s informáciami* je potrebné mať na zreteli skutočnosť, že deti s viacnásobným postihnutím majú výrazne obmedzené, spomalené a narušené poznávacie schopnosti, analyticko-syntetickú činnosť mozgovej kôry, veľkú

závislosť poznávacích procesov od konkrétnych predmetov a javov, jednotvárne a nepresné predstavy a nedostatočnú diferenciačnú schopnosť.

Individuálne a názorne sa pôsobí na pozitívny kognitívny rozvoj detí. Manipuláciou s reálnymi predmetmi, prostredníctvom reálnych situácií si osvojujú základné logické operácie, ktoré sú východiskom pre ďalšie matematické zručnosti. Rozvíja sa schopnosť triediť predmety a vlastnosti podľa určitých kritérií, poznávať vzťahy medzi nimi, vytvárajú sa priestorové predstavy a prvé názorné predstavy o čísle. Kladie sa dôraz na individuálny prístup k dieťaťu rešpektujúc jeho individuálne možnosti a schopnosti. Vzhľadom na viacnásobné postihnutie jednotlivých detí sa využíva v edukačných aktivitách moderný edukačný softvér, didaktická technika a učebné materiály.

U detí s viacnásobným postihnutím sa špecifické ciele v oblasti logiky dosahujú podľa individuálnych možností a schopností, hrovou formou, dramatizáciou a individuálnym prístupom.

9.3.3 Človek a príroda

Vo vzdelávacej oblasti *Človek a príroda* sú pri realizácii cieľov hlavným zdrojom poznania jednoduché pozorovania prírody, jednoduché pokusy a praktické činnosti. Volia sa primerané špeciálno-pedagogické metódy, ktoré sa opierajú o zmyslové poznávanie detí obohatené vlastnou skúsenosťou. Deti sa učia chápať jednoduché vzájomné vzťahy a súvislosti v prírode jednoduchým pozorovaním na základe zmyslového poznania. Učivo sa podáva takými metódami a formami, ktoré sú pre dieťa s viacnásobným postihnutím najpriateľnejšie.

9.3.4 Človek a spoločnosť

Vzdelávacia oblasť *Človek a spoločnosť* oboznamuje deti s okolitým spoločenským prostredím. Kladne sa stimuluje a podporuje pozitívne nadväzovanie kontaktov medzi deťmi navzájom a medzi deťmi a najbližšími dospelými.

Deti s viacnásobným postihnutím majú nedostatočnú schopnosť aktívneho vnímania, nedostatok záujmu, výrazne zníženú dĺžku koncentrácie, krátkodobú pozornosť a malú zvedavosť. Preto sa využíva účinná motivácia na vzbudenie záujmu, pozornosti a aktivity. Hlavnými metódami prosociálnej výchovy sú napodobňovanie modelov pozitívneho etického správania, rolová hra a zážitkové učenie.

Časové pojmy sa učia chápať v spojení s činnosťami, ktoré sa pravidelne vykonávajú. Prostredníctvom častých vychádzok sa učia orientovať v najbližšom okolí.

Metódy poznávania spoločenského prostredia sú didaktická hra, pozorovanie a zážitkové učenie.

V podoblasti dopravná výchova sa pozornosť venuje poznávaniu – zoznamovaniu sa s pravidlami cestnej premávky a dopravných pravidiel vo vzťahu k dieťaťu a v závislosti od druhu a stupňa postihnutia s vedením dospelšej osoby.

9.3.5 Človek a svet práce

Pri plnení cieľov vzdelávacej oblasti *Človek a svet práce* je dôležité zamerať sa najmä na vytváranie a rozvoj motorických a pracovných zručností a návykov detí s viacnásobným postihnutím. Manipuláciou s predmetmi a materiálmi sa rozvíja hrubá i jemná motorika. Praktické zručnosti sa utvárajú postupným nácvikom so zvýšeným individuálnym prístupom.

Spočiatku je potrebný priamo vedený pohyb, neskôr pohyb s pomocou. Opakovaním a cvičením sa stáva presnejším a koordinovanejším. Vychádza sa z aktuálnej dosiahnutej úrovne dieťaťa. Dbá sa na správny úchop a držanie pracovných nástrojov, materiálov a zaujatie správnej pozície tela. Zvládnutie určitej zručnosti dieťaťa s viacnásobným postihnutím si vyžaduje viacnásobné opakovanie.

Pri pracovných činnostiach je treba zväziť optimálnu náročnosť a čas na vykonanie činnosti vzhľadom na nedostatky detí vo vôľovej oblasti.

9.3.6 Umenie a kultúra

Realizáciou cieľov vzdelávacej oblasti *Umenie a kultúra* sa vytvárajú predpoklady k rozvoju schopnosti vnímať umenie a k rozvoju zručností vyjadrovať sa špecifickými prostriedkami jednotlivých druhov umenia na úrovni zodpovedajúcej možnostiam detí s viacnásobným postihnutím.

Hudobnými činnosťami sa účinne ovplyvňuje utváranie sociálnych vzťahov medzi deťmi, dochádza k rozvíjaniu sluchu a motoriky dieťaťa, zároveň sa podporuje aj rozvoj rečových schopností. Deti sa učia využívať tempo, rytmus a dynamiku hlasu, rozvíja sa sluchová pamäť. Pri nácviku riekaniak, piesní a pohybových hier sa tempo prispôbuje rečovým a pohybovým možnostiam detí. U každého dieťaťa sa vykoná skúška sluchového vnímania.

Hudobná výchova pôsobí priaznivo na zdravotný stav detí s viacnásobným postihnutím. Zmierňuje ich psychomotorický nepokoj, uvoľňuje kľúčové stavy i psychické napätie. Výtvarné činnosti prispievajú k postupnému zlepšovaniu psychomotoriky a rozvíjajú komunikačnú schopnosť dieťaťa.

Pri výtvarných činnostiach sa rešpektuje vývinové štádium dieťaťa. Jeho výtvarný prejav je závislý od stupňa rozvoja motoriky, pamäti a pozornosti. Obe zložky vzdelávacej oblasti majú i terapeutickú funkciu.

9.3.7 Zdravie a pohyb

Pri realizácii cieľov vzdelávacej oblasti *Zdravie a pohyb* je potrebné mať na zreteli, že u detí s viacnásobným postihnutím je pohyb prostriedkom k upevňovaniu zdravia a podpory správneho psychosomatického a psychomotorického vývinu. Pri vytváraní pohybových zručností a návykov sa prejavuje značná obmedzenosť a vývinová pomalosť, nedostatočná schopnosť chápať, spájať a koordinovať jednotlivé pohyby. Všetky telovýchovné úkony sa prispôbujú schopnostiam a možnostiam detí. Za pomoci rôznych pomôcok a náčinia sa nenásilne rozvíjajú elementárne motorické zručnosti, s tým spojené psychomotorické procesy a zlepšuje sa koordinácia pohybov. Je potrebné dbať na utváranie účelových pohybových zručností a kompenzáciu motorických nedostatkov.

Deti sa učia vnímať smer v súvislosti s pohybom a orientáciou v priestore. Dôležitým cieľom je utváranie základných hygienických návykov a samoobslužných zručností primerane možnostiam a schopnostiam detí s viacnásobným postihnutím.

9.4 Vzdelávacie štandardy

Pre deti s viacnásobným postihnutím je určený **obsah vzdelávania** a **špecifické ciele** v tomto vzdelávacom programe pre deti s viacnásobným postihnutím.

Obsah vzdelávania sa chápe ako záväzok pre učiteľa. Obsahuje základný rozsah učiva, ktoré má dieťa s viacnásobným postihnutím zvládnuť počas predprimárneho vzdelávania, primerane svojim individuálnym možnostiam a schopnostiam. Vymedzuje špecifické potreby a požiadavky na komplexnú odbornú starostlivosť prostredníctvom uplatňovania špecifických metód, foriem a prostriedkov s rešpektovaním individuálnych možností a schopností.

Špecifické ciele vzdelávania sú vypracované s ohľadom na závažnosť viacnásobného postihnutia. Závažnosť viacnásobného postihnutia je pri väčšine detí determinovaná stupňom mentálneho postihnutia. Mentálne postihnutie je zvyčajne najvýraznejším príznakom v celom klinickom obraze viacnásobného postihnutia, preto je podmieňujúcim prvkom celého výchovno-vzdelávacieho procesu. Deti s viacnásobným postihnutím si v procese výchovy a vzdelávania, ale aj v ostatných oblastiach podpory vyžadujú individuálny prístup, pretože u nich nie je možné uplatniť metódy a formy práce určené len pre jeden druh postihnutia (aj keď dominantný).

9.4.1 Vzdelávacia oblasť JAZYK A KOMUNIKÁCIA

1 Hovorená reč	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – počúvať s porozumením, – reagovať neslovne na otázky a pokyny, – reagovať na neverbálne signály(gestá, mimiku), – stimulovať neuromotoriku tváre, líc, pier, jazyka, podnebia, hltana prostredníctvom orofaciálnej stimulácie, – udržiavať očný kontakt, hlasitosť prejavu a intonáciu reči prispôbiť zámerom komunikácie, – napodobňovať správnu artikuláciu problematických hlások (sykaviek, slabikotvorných spoluhlások r, f, l, í a pod.), – rozvíjať komunikačnú schopnosť prostredníctvom individuálnej logopedickej intervencie, – reagovať slovne na jednoduché otázky jednoslovnou, viacslovnou odpoveďou alebo jednoduchou frázou bez/s pomocou, – poznať a dodržiavať základné pravidlá vedenia dialógu bez/s 	<p>Počúvanie s porozumením.</p> <p>Neslovné reakcie (pohyby, gestá, mimika).</p> <p>Stimulácia počúvania, pozorovania a reakcií v elementárnych komunikačných situáciách.</p> <p>Artikulácia hlások a hláskových skupín. Spisovná podoba jazyka.</p> <p>Pasívna a aktívna slovná zásoba.</p> <p>Zreteľná artikulácia a formulácia gramaticky správnych viet a súvetí.</p> <p>Dodržiava základné pravidlá vedenia dialógu.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – pomocou, – používať piktogramy, dbať na ich dôsledné dodržiavanie, – aktívne a spontánne nadväzovať kontakt s inými osobami – deťmi a dospelými, – poznať a reagovať na svoje meno a meno svojho kamaráta, – vyjadriť svoje potreby a želania pomocou učiteľa pri formálnej a neformálnej komunikácii verbálne alebo prostredníctvom AAK, – vnímať počutý text, – rytmizovať s pomocou riekanky, vyčítanky bez/s pomocou, – komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami. 	<p>Používanie jazyka na prispôsobovanie sociálnym situáciám a vzťahom.</p> <p>Pasívna a aktívna slovná zásoba</p>
2 Písaná reč	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavovať záujem a podporovať pozitívny vzťah ku knihám, orientovať sa v knihách s pomocou, – počúvať s porozumením detskú ľudovú a autorskú poéziu, rozprávky, – prechod od ilustrácie k textu, – rozvíjať porozumenie čítaného textu (počúvaním, rozprávaním, vyjadrovaním) – explicitný a implicitný význam textov, – reprodukovat' obsah prečítaného textu, – využívať v edukačných aktivitách informačné texty (detské encyklopédie), informačné zdroje a digitálne technológie, – demonštrovať funkcie písanej reči (dorozumievanie je zdrojom poznatkov, informácií, vedomostí a zdrojom zážitkov), – vnímať s citovým zaangażovaním bábkové divadlo a iné detské divadlo, – rytmizovať riekanky a piesne, 	<p>Správna manipulácia s knihou (smerová orientácia zľava doprava, zhora nadol).</p> <p>Detská, ľudová a autorská poézia a próza. Počúvanie čítanej rozprávky.</p> <p>Obsahy a zážitky z čítania vyjadriť vo výtvarných a dramatických činnostiach.</p> <p>Reprodukcia krátkeho prečítaného literárneho textu. Informácie prezentované prostredníctvom informačno-komunikačných technológií.</p> <p>Podporovať pozitívny vzťah ku knihám a písanej kultúre a upevňovať čitateľské návyky.</p> <p>Literárno-dramatická tvorivosť.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – rozčleniť zvolené slová na slabiky, – vyčleniť začiatočnú hlásku v ľubovoľne zvolenom slove, – vnímať a poznávať zvukovú štruktúru hovorenej reči, – zdôrazňovať rytmickú štruktúru slova na úrovni slabiky, – naučiť chápať deti, ako sa zo zvukov reči tvoria slová, – recitovať básne a spievať piesne s rytmickým sprievodom (napr. tleskaním, rytmizáciou na ľahko ovládateľných hudobných nástrojoch), – správne sedieť, – využívať koordináciu zraku a ruky, – držať správne kresliace potreby a vyvíjať primeranú intenzitu tlaku na podložku bez/s pomocou, – osvojovať zvládnutie jednoduchých grafomotorických prvkov vyžadujúcich prácu zápästia (vertikálne línie, horizontálne línie, krivky, slučky) a dlane a prstov (horný a dolný oblúk, lomená línia, vlnovka, ležatá osmička), – rytmizovať riekanky a básne s rytmickým sprievodom (napr. tleskaním). 	<p>Sprevádzanie spevu alebo recitácia krátkeho literárneho útvaru rytmickým sprievodom.</p> <p>Orientácia v zvukovej štruktúre slova.</p> <p>Fonematické uvedomovanie.</p> <p>Vizuomotorika.</p> <p>Grafomotorika.</p> <p>Základné grafické pohyby.</p> <p>Sprevádzanie recitácie krátkeho literárneho útvaru rytmickým sprievodom .</p>
--	--

9.4.2 Vzdelávacia oblasť MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI

1 Čísla a vzťahy	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať a vymenovať číselný rad od 1 do 5 hravou formou, – určiť počítaním po jednej počet predmetov v skupine v obore maximálne do 5 bez/s pomocou, – vytvoriť skupinu predmetov s určeným počtom v obore maximálne do 5 bez/s pomocou, – určiť rovnaké alebo rozdielne množstvo prvkov v skupine, – pridať k skupine a odobrať zo 	<p>Číselný rad.</p> <p>Základné početové úkony od 1 do 5.</p> <p>Určovanie počtu prvkov.</p>

<p>skupiny daný počet prvkov s pomocou,</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť pomocou hmatu alebo sluchu počet predmetov v skupine, – prostredníctvom rôznych hier riešiť úlohy bežného života (hry so symbolickými peniazmi). 	<p>Spoznávanie symbolických peňazí.</p>
<p>2 Geometria a meranie</p>	
<p>Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p>Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť (označiť) objekt na základe popisu polohy pomocou slov, slovných spojení a symbolov pre pohyb, ako sú hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pred, za, medzi, na (čom, kom), v (čom, kom), vpravo, vľavo, v rohu, v strede (miestnosti, obrázka ...), – určiť polohu objektu, umiestniť predmet podľa pokynov, dať pokyn na umiestnenie predmetu na určené miesto bez/s pomocou, – premiestniť obrázok podľa pokynov pomocou slov a slovných spojení na určené miesto, – určiť, triediť a pomenovať pomocou modelov geometrické útvary (guľu, kocku, valec) bez/s pomocou, – postaviť stavbu z primeraného množstva stavebnicových dielcov podľa predlohy, podľa pokynov, – identifikovať (aj hmatom), triediť, pomenovať, rozlíšiť kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník bez/s pomocou, – oboznámiť sa a triediť predmety podľa vlastností: množstva (nič, málo, veľa), veľkosti (malý, veľký), dĺžky (krátky, dlhý), farby, tvaru, šírky a hrúbky, – oboznámiť sa, priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (tvar, povrch), – zostaviť z puzzle, rozstrihaných obrázkov alebo geometrických tvarov obrazce a útvary podľa predlohy a slovných inštrukcií bez/s 	<p>Orientácia v priestore.</p> <p>Orientácia v rovine.</p> <p>Priestorové geometrické útvary.</p> <p>Plošná a priestorová tvorivosť.</p> <p>Porovnávanie podľa rozmeru.</p> <p>Plošná tvorivosť.</p>

<p>pomocou,</p> <ul style="list-style-type: none"> – tvoriť rovinné útvary technikou (kreslenie, strihanie, lepenie, skladanie, lámame, modelovanie...), – určiť objekt na základe slov prvý, posledný, pred, za. 	<p>Tvorba rovinných útvarov.</p> <p>Orientácia v usporiadanom rade.</p>
<h3>3 Logika</h3>	
<p>Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p>Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vytvoriť (nakresliť) podľa daného vzoru (do 5 objektov), – vytvoriť (nakresliť) podľa pravidla jednoduchú postupnosť objektov, – vedieť sa rozhodnúť o pravdivosti (áno/nie) jednoduchých tvrdení a vlastností daného objektu, – vybrať zo skupiny objektov všetky objekty s danou vlastnosťou (farba, tvar, veľkosť) bez/s pomocou, – vytvoriť dvojicu objektov na základe jednoduchej logickej súvislosti bez/s pomocou. 	<p>Pravidelné opakovanie.</p> <p>Rozhodovanie o pravdivosti.</p> <p>Triedenie predmetov podľa určitých kritérií.</p> <p>Spájanie dvojíc.</p>
<h3>4 Práca s informáciami</h3>	
<p>Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p>Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ovládať základy práce s digitálnymi technológiami, – zvládnuť na základe vizuálnej a slovnej inštrukcie dospelého digitálne hry podľa možností a individuálnych schopností detí, vedieť kresliť, farebne vyplňať uzavreté plochy, vyberať a umiestňovať obrázky s rešpektovaním ich osobitostí, – stimulovať a ovládať plánovanie vo viacerých krokoch z dostupných digitálnych pomôcok a hier podľa možností konkrétnej materskej školy (digitálna hračka Bee-Bot). 	<p>Základy práce s digitálnymi technológiami.</p> <p>Digitálne pomôcky a hry.</p>

9.4.3 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A PRÍRODA

1 Vnímanie prírody	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vnímať krásu prírody, jej čaro a jedinečnosť prostredníctvom zachovaných zmyslov, – pozorovať prírodné prostredie v najbližšom okolí, – oboznámiť sa a uplatniť prakticky návyky starostlivosti o prírodu (nezahadzovať odpadky, hrabať lístie, polievať kvety, atď.), – poznať niektoré zložky živej a neživej prírody, – pozorovať zmeny v prírode, ktoré nastávajú v dôsledku zmien ročných období, – pozorovať, poznávať a rozlíšiť zmeny počasia krátkodobým pozorovaním. 	<p>Krásy prírody.</p> <p>Prírodné okolie materskej školy.</p> <p>Ochranárske postoje k prírode.</p> <p>Živá a neživá príroda.</p> <p>Ročné obdobia.</p> <p>Počasia.</p>
2 Rastliny	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikovať niektoré rastliny v najbližšom okolí, – poznať a určiť prostredníctvom zachovaných zmyslov niektoré druhy ovocia a zeleniny, – poznať, rozlíšiť niektoré stromy a kríky, zdôvodniť ich odlišnosť, – poznať a rozlíšiť niektoré kvitnúce rastliny, – poznať a rozlišovať niektoré jedlé, nejedlé a jedovaté huby, – poznať niektoré životné prejavy rastlín (sadenie, kličenie, rast rastlín). 	<p>Rastliny blízkeho okolia materskej.</p> <p>Ovocie a zelenina.</p> <p>Stromy a kríky.</p> <p>Kvitnúce rastliny.</p> <p>Huby.</p> <p>Pestovanie rastlín.</p>
3 Živočích	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania

<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa a identifikovať rôznorodosť živočíšnej ríše (domáce, lesné, exotické zvieratá, vtáky a voľne žijúce živočíchy) prostredníctvom digitálnych technológií, knižných alebo dramatických stvárnení, – poznať a rozlišovať podmienky, v ktorých rôzne živočíchy žijú, – poznať a rozlišovať živočíchy podľa vonkajších znakov ich tiel, – poznať a rozlišovať rôzne zvuky zvierat a živočíchov podľa zvukovej nahrávky a vlastnou skúsenosťou, – poznať a určiť niektoré domáce zvieratá chované pre úžitok, starostlivosť o ne. 	<p>Zvieratá a živočíchy.</p> <p>Rozlišovanie zvukov v prírode (hlasy zvierat, spev vtákov a pod.).</p> <p>Domáce zvieratá a ich úžitok.</p>
<h4>4 Človek</h4>	
<p>Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p>Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť a ukázať bez/s pomocou časti ľudského tela v základných anatomických kategóriách (hlava, oči, uši, nos, ústa, krk, trup, ruky, nohy, prsty), – určiť bez/s pomocou niektoré fyziologické funkcie tela (dýchanie, pohyb, rast, prijímanie, vylučovanie potravy), – priblížiť fyziologické funkcie prostredníctvom zmyslového vnímania (oči – vidieť, uši – počuť, ruky – hmat, nohy – pohyb, nos – dýchať, jazyk – chuť) bez /s pomocou. 	<p>Ľudské telo.</p> <p>Prejavy života človeka.</p> <p>Procesy zmyslového vnímania človeka.</p>
<h4>5 Neživá príroda</h4>	
<p>Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p>Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prítomnosť vody v prírode, – poznať význam vody pre človeka, 	<p>Význam vody pre človeka, rastliny a živočíchy.</p>

<p>rastliny a živočíchy,</p> <ul style="list-style-type: none"> – uvedomiť si význam pitnej vody pre človeka, – pozorovať zmeny skupenstva vody vlastnou skúsenosťou (kvapalné, pevné skupenstvo vody), – oboznámiť sa s javmi o znečistení vody rôznymi odpadkami (komunálny odpad), – oboznámiť sa s významom vzduchu pre život človeka, rastlín a živočíchov, – oboznámiť sa s javmi, v ktorých je možné vnímať prítomnosť vzduchu v bádateľskej podobe (vzduch, prievan) a – v experimentálnej podobe (fúkanie vzduchu do vody slamkou, vytlačanie vzduchu zo špongie pod vodou, nafukovanie balóna a pod.), – poznať význam pôdy pre rastliny, živočíchy a človeka, – oboznámiť sa s pojmi Zem, Slnko, hviezdy a Mesiac, vedieť ich rozlíšiť (získavanie poznatkov z rôznych médií). 	<p>Skúmanie javov pokusom.</p> <p>Význam vzduchu pre človeka, rastliny a živočíchy.</p> <p>Vzduch, prejavy pohybu vzduchu.</p> <p>Význam pôdy.</p> <p>Elementárne predstavy o Zemi, Slnku, hviezdach a Mesiaci.</p>
6 Prírodné javy	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznávať a skúmať vybrané prírodné javy: svetlo a tieň, teplo a horenie, topenie a tuhnutie, vyparovanie, rozpúšťanie, zvuk, sila a pohyb, magnetizmus, voľný pád predmetov bez/s pomocou. 	<p>Oboznamovanie sa s vybranými prírodnými javmi.</p>

9.4.4 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

1 Orientácia v čase	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – určiť postupnosť činností počas dňa doma a v materskej škole – v rámci režimu dňa (obrázky, piktogramy), – rozlíšiť pojmy včera, dnes a zajtra, – vedieť, koľko má rokov, – orientovať sa na elementárnej úrovni v časových vzťahoch dňa, týždňa s rešpektovaním ich osobitostí, – oboznámiť sa orientačne so základnou funkciou hodín a kalendára (čas sa meria hodinami), – uvedomovať si striedanie ročných období na základe konkrétnych aktivít a činností. 	<p>Režim dňa.</p> <p>Časové súvislosti.</p> <p>Kalendár a hodiny.</p> <p>Orientácia v ročných obdobiach.</p>
2 Orientácia v okolí	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – orientovať sa v interiéri, exteriéri materskej školy a v blízkom okolí, – pomenovať miesto svojho bydliska, – poznať niektoré verejné inštitúcie a služby vo svojom okolí: škola, obchod, polícia, pošta, lekáreň. 	<p>Orientácia v budove materskej školy.</p> <p>Orientácia v blízkom okolí materskej školy.</p> <p>Naša obec/mesto.</p>
3 Dopravná výchova	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa a spoznať nebezpečenstvá súvisiace s cestnou premávkou, – poznať a dodržiavať základné pravidlá správania sa účastníkov cestnej premávky týkajúce sa chodcov, – oboznámiť sa a dodržiavať základné pravidlá správania sa účastníkov 	<p>Dieťa ako chodec.</p>

<p>cestnej premávky týkajúce sa cyklistov, kolobežkárov, korčuliarov,</p> <ul style="list-style-type: none"> – poznať a dodržiavať pravidlá správania sa v úlohe cestujúceho v hromadnej doprave a v úlohe spolujazdca, – používať reflexné a ochranné prvky ako účastník cestnej premávky, – precvičovať si formou zážitkového učenia pravidlá cestnej premávky na detskom dopravnom ihrisku, – poznať a rozlíšiť rôzne druhy dopravných prostriedkov, – poznať a rozlíšiť dopravné prostriedky podľa miesta pohybu, – poznať význam vybraných dopravných značiek bez/s pomocou. 	<p>Dieťa ako cestujúci v hromadnej doprave a ako spolujazdec.</p> <p>Reflexné a ochranné prvky.</p> <p>Dieťa ako účastník cestnej premávky.</p> <p>Dopravné prostriedky.</p> <p>Dopravné značky.</p>
4 Geografia okolia	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznať okolitú krajinu a geograficky pomenovať prírodné prostredie (vrch, les, pole, lúka, potok, rieka, jazero, rybník), – poznať najznámejšie prírodné krásy regiónu, napr. rieku, ktorá preteká cez daný región, pohorie či vodnú plochu. 	<p>Miestna krajina.</p>
5 História okolia	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa s niektorými historicky významnými lokálnymi objektmi, napr. hrad, zámok (formou čítania krátkych textov a príbehov, prezeraním obrázkov atď.), – oboznámiť sa s tradičnou regionálnou kultúrou, priblížiť vhodnou formou zvyky a tradície v danom regióne. 	<p>Historické objekty v blízkom okolí.</p> <p>Tradičná regionálna kultúra.</p>
6 Národné povedomie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania

<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa so štátnymi symbolmi Slovenskej republiky: zástava, hymna, znak, – priblížiť formou obrázkov, edukačného materiálu a IKT technológií hlavné mesto Slovenskej republiky. 	<p>Symbyly Slovenskej republiky.</p> <p>Hlavné mesto Bratislava.</p>
<p>7 Ľudia v blízkom a širšom okolí</p>	
<p>Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p>Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlíšiť a pomenovať členov rodiny na základe využitia fotografií z rodinného prostredia, – predstaviť sa menom, prípadne i priezviskom, – poznať mená rovesníkov – v triede, – poznať mená učiteliek v triede, – nadviazať adekvátny sociálny kontakt, – verbálny i neverbálny kontakt (očný kontakt, mimika, úsmev, gestikulácia) s inými osobami, deťmi i dospelými. 	<p>Rodina a jej členovia.</p> <p>Sociálny kontakt.</p>
<p>8 Základy etikety</p>	
<p>Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p>Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – používať základy etického správania (pozdraviť aj odzdraviť, poprosiť, poďakovať, ospravedlniť sa) vzhľadom na aktuálnu situáciu bez/s pomocou, – využiť rolové hry na nácvik pozitívneho modelového správania. 	<p>Elementárne základy etického správania.</p> <p>Rolové hry.</p>
<p>9 Ľudské vlastnosti a emócie</p>	
<p>Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p>Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozlišovať niektoré pozitívne 	

9.4.5 Vzdelávacia oblasť ČLOVEK A SVET PRÁCE

1 Materiály a ich vlastnosti	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vymenovať/rozlíšiť rôzne prírodné materiály (napr. kameň, drevo, uhlie, slama, šúpolie, perie, vlna a pod.), – využiť materiály pri modelovaní objektov, jednoduchých nástrojov, – rozpoznávať materiál, z ktorého je predmet vyrobený, – viesť k recyklačným spôsobom. 	<p>Prírodné materiály.</p> <p>Triedenie odpadu.</p>
2 Konštruovanie	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pochopiť technický náčrt ako návod na vytvorenie predmetu bez/s pomocou, – zhotoviť daný predmet podľa návrhu/vkladať do predlohy (schémy, náčrtu, predlohy), – pracovať podľa jednoduchého kresleného postupu, – vytvoriť jednoduchý výrobok a pomenovať jeho účel, – opísať postup jednoduchého zhotovenia výrobku, – dodržiavať bezpečnostné pravidlá pri používaní rôznych nástrojov a materiálov. 	<p>Technický náčrt.</p> <p>Skladanie a rozkladanie jednoduchých predmetov a stavebníc, mozaiky, puzzle.</p> <p>Sadenie semien, presádzanie kvetov, skladanie papiera, skladanie stavby z kociek a pod.</p> <p>Práca s rôznym materiálom.</p> <p>Postup práce (vystrihovanie, vykrajovanie, modelovanie a pod.).</p>
3 Užívateľské zručnosti	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – využívať dostupné náradie a nástroje na prípravu/úpravu predmetov, prostredia, materiálov, – manipulovať s drobnými predmetmi a rôznymi materiálmi, 	<p>Užívateľské zručnosti.</p> <p>Jemná motorika. Navliekanie korálikov, prevliekanie šnúrok, triedenie drobných predmetov, skladanie papiera a podobne. Skrutkovanie, prenášanie, odťahovanie a pritáhovanie matíc, strihanie nožnicami, krájanie tupým nožom, otváranie a zatváranie visiaceho zámku, viazanie uzla, mašličky, pranie</p>

<ul style="list-style-type: none"> – používať predmety dennej potreby v domácnosti a v záhrade, – používať základné úkony potrebné pri používaní rôznych elektronických zariadení. 	<p>mydlom, nalievanie tekutín z fľaše do fľaše (a iné podľa aktuálnych možností školy).</p> <p>Zapnutie a vypnutie počítača: práca s PC myšou, klávesnicou, digitálnymi technológiami podľa možností – napr. interaktívna tabuľa, tablet.</p>
<h4>4 Technológie výroby</h4>	
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa so surovinami potrebnými na prípravu niektorých bežne používaných výrobkov, – priradiť danú surovinu k hotovému výrobku – (mlieko – jogurt, pšenica – chlieb, ovocie – džús, bylinky – čaj a pod.). 	<p>Výroba niektorých potravín (výroba múky z obilia a chleba z múky, príprava čaju zo sušených bylín, výroba džúsu z ovocia, sušené huby a ovocie a pod.).</p>
<h4>5. Remeslá a profesie</h4>	
<p>Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p>Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oboznámiť sa s niektorými tradičnými remeslami, – poznávať základnú pracovnú náplň vybraných profesií (napr. lekár, šofér, učiteľ, policajt). 	<p>Tradičné remeslá v regióne (hrnčiarstvo, tkáčstvo, košíkárstvo, tehliarstvo atď.).</p> <p>Pracovná náplň a význam vybraných profesií.</p>

9.4.6 Vzdelávacia oblasť UMENIE A KULTÚRA

<h4>1 Hudobná výchova</h4>	
<p>Špecifické ciele vzdelávania</p>	<p>Obsah vzdelávania</p>
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <p>Rytmické činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> – rytmizovať samostatne hrou na telo 2/4 takt pri rôznych postojoch a chôdzi, – rytmizovať slová, slovné spojenia detské riekanky, vyčítanky, básničky, detské piesne hrou na telo, – využívať nástroje Orffovho inštrumentára k rytmickému sprievodu k riekankám a piesňam. 	<p>Hra na telo.</p> <p>Rytmizácia riekaniek a piesní.</p>

<p>Vokálne činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> – vytvárať návyk správneho speváckeho dýchania realizáciou dychových rozcvičiek a hier s dychom, – rozvíjať základné spevácke schopnosti a zručnosti prostredníctvom hlasových rozcvičiek, hier s hlasom, správne spevácke držanie tela, – imitovať hlasom zvuky okolitého sveta a spievať osvojené piesne na zvukomalebné alebo neutrálne slabiky. <p>Inštrumentálne činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> – prejavovať radosť pri vyludzovaní zvukov na jednoduchých hudobných nástrojoch, – identifikovať a pomenovať vizuálne i sluchom nástroje Orffovho inštrumentára. <p><i>Poznámka: Realizovať rôzne druhy terapií, podľa možností a daností školy (muzikoterapeutická miestnosť).</i></p> <p>Percepčné činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> – počúvať hudobné skladby pre deti, piesne a spev učiteľky, – uvoľňovať motoriku a rozvíjať zmysel pre rytmus, – identifikovať s pomocou vyjadrovacie prostriedky hudby. <p>Hudobno-pohybové činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> – prežívať charakter piesne a hudby prirodzeným pohybom, – využívať tanečné prvky v jednoduchých choreografiách, – pohybové uvoľnenie a splývanie s rytmom hudby, – kombinovať v hudobno-pohybových hrách hru na telo a tanečné prvky, – dodržiavať pravidlá v hudobno-pohybových hrách. <p>Hudobno-dramatické činnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> – stvárňovať detské piesne a skladbičky primeranými dramatickými výrazovými prostriedkami, – realizovať rôzne druhy terapií, podľa možností a daností školy (multisenzorická miestnosť 	<p>Spevácke návyky.</p> <p>Hlasová rozcvička.</p> <p>Imitovanie hlasom.</p> <p>Orffov inštrumentár. Jednoduché spievody k piesňam a riekankám.</p> <p>Terapie.</p> <p>Počúvanie piesní a hudby.</p> <p>Pohybové stvárnenie charakteru hudby.</p> <p>Dynamika, rytmus, tempo.</p> <p>Pohybové stvárnenie charakteru hudby. Tanečná chôdza, tanečný beh, prisunový krok (dopredu, dozadu a do strán), poskočný krok, cval, točenie vo dvojici, točenie na mieste, pohupy v kolenách, úklony pri jednoduchých tanečných choreografiách s/bez pomoci.</p> <p>Pohybové vyjadrenie. Tlieskanie, plieskanie, dupanie, tanečné prvky.</p> <p>Hudobno-pohybové hry.</p> <p>Hudobná dramatika.</p> <p>Terapie.</p>
--	--

Snoezelen).	
2 Výtvarná výchova	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <p>Výtvarné činnosti s tvarom na ploche</p> <ul style="list-style-type: none"> – skladať plošné geometrické tvary a vytvoriť jednoduchý novotvar, – obkresliť nový tvar na výkres, ofrotážovať, prilepiť a pod., – doplniť kresbou alebo maľbou vytvorený zložený tvar, – vystrihovať časti obrázkov, – osvojovať návyky držania maliarskeho nástroja (držanie v ruke, spôsob a smer ťahu, prítlak atď.), – používať vybraný nástroj, materiál na výtvarné činnosti (napr. nožnice, ceruzku, štetec atď.), – spájať časti obrázkov lepením, – doplniť kresbou alebo maľbou vytvorený zložený tvar bez/s pomocou, – skladať tvary a skladaním vytvoriť novotvar (nové zobrazenie) a pomenovať ho, – spájať časti obrázkov lepením, – dotvárať tvary kresbou (maľbou) a pomenovať výsledok, – dopĺňať neurčitý tvar (domaľovanie, dokresľovanie škvrny, odtlačenie farby, roztlačenie farebnej pasty, preložením, stlačením, krčením papiera). <p>Výtvarné činnosti s tvarom v priestore</p> <ul style="list-style-type: none"> – modelovať tvary z mäkkej modelovacej hmoty (plastelína, modelovacia hlina a iné modelovacie hmoty) – bez/ s pomocou (miesiť, stláčať, ťapať, odštipkávať, valkať, vytáhať, šúľať, gúľať, vyštipnúť štipcom), – vytvárať objekty z rôznych materiálov (spájaním, lepením, upevňovaním lepiacou páskou, plastelínou s dôrazom na predstavivosť dieťaťa), 	<p>Výtvarné činnosti s tvarom na ploche.</p> <p>Výtvarné techniky s farbami.</p> <p>Osobný výtvarný prejav.</p> <p>Aktívne vnímanie výtvarného diela.</p> <p>Kompozičné celky.</p> <p>Priestorová tvorba a modelovanie.</p> <p>Priestorová kompozícia.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – vytvárať podľa inštrukcií jednoduché papierové skladačky (napr. loďka, čiapka, lietadlo, harmonika atď.) bez/ s pomocou. <p>Výtvarné činnosti s farbou</p> <ul style="list-style-type: none"> – pomenovať základné farby, – ovládať základy miešania farieb (z dvoch základných farieb) bez/s pomocou, – používať jednoduché techniky maľovania bez/s pomocou, – experimentovať s vlastnosťami farieb (liatie, kvapkanie, odtlačanie, vytváranie farebných škvŕn, fúkanie do škvŕn). <p><i>Poznámka: Nechávať dieťaťu priestor na vlastnú sebarealizáciu, objavovanie, experimentovanie a vyjadrenie fantázie.</i></p> <p>Spontánnny výtvarný prejav</p> <ul style="list-style-type: none"> – vyjadriť spontánnosť a osobný výtvarný prejav vo svojich výtvoroch (spontánnna kresba, prstomaľba, modelovanie alebo priestorové vytváranie), – kresliť postavu človeka, zvierat'a a najznámejších vecí s vystihnutím hlavných znakov (napr. oči, uši, nos, ústa, krk, prsty na ruke, chodidlá), – používať vybrané maliarske nástroje (ceruzka rôznej tvrdosti, temperové, vodové farby, fixka, štetec/drievko, tuš a uhlík a iné) bez/s pomocou, – upevňovať návyky držania kresliaceho nástroja. <p>Synestézia (medzizmyslové vnímanie)</p> <ul style="list-style-type: none"> – reagovať výtvarnými prostriedkami na zmyslové podnety (drsny, hladký, vrúbkovaný, pichľavý, mäkký atď.), – podnecovať farebné vyjadrenie výrazných chutí farbami (napr. kyslosť – citrón – žltá). <p><i>Poznámka: Vnímanie výtvarných diel možno prepojiť cez taktilno-haptické, chuťové, čuchové, sluchové a zrakové podnety.</i></p> <p>Vnímanie umeleckých diel</p> <ul style="list-style-type: none"> – zameriavať pozornosť detí na aktívne vnímanie výtvarného diela (návšteva výstavy/galérie, múzea), 	<p>Aktívne vnímanie výtvarného diela.</p> <p>Výtvarné činnosti s farbami.</p> <p>Výtvarné techniky.</p> <p>Experimentovanie s farbami.</p> <p>Výtvarné techniky.</p> <p>Kreslenie postavy.</p> <p>Kreslenie vybraným nástrojom a materiálom.</p> <p>Povrch materiálov.</p> <p>Krásy výtvarného diela.</p>
--	---

<ul style="list-style-type: none"> – podnecovať fantáziu prostredníctvom vizuálneho umenia v umeleckom diele. <p><i>Poznámka: Vnímanie výtvarných diel možno prepojiť s medzismyslovým vnímaním (napr. obraz – hudba, socha – pantomíma).</i></p>	
--	--

9.4.7 Vzdelávacia oblasť ZDRAVIE A POHYB

1 Zdravie a zdravý životný štýl	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uvedomovať si, prečo je pohyb dôležitý pre zdravie človeka, – dbať na správne držanie tela v stoji a v sede, – zlepšiť koordináciu pohybov za pomoci rôznych pomôcok a náčinia, rozvíjať elementárne motorické zručnosti, – využívať v zdravotných cvičeniach a aktivitách relaxačné a uvoľňovacie cviky, – zlepšiť lokomóciu, pohybové schopnosti a celkové vnímanie vlastného tela formou podnetov bazálnej stimulácie (somatické, vestibulárne a vibračné podnety), – identifikovať typické znaky ochorenia a zdravia, – charakterizovať zdravé a nezdravé stravovanie, – pitný režim, – uviesť príklady zdravia ohrozujúcich situácií (poranenie, popálenie, poštipanie hmyzom, atď.) a diskutovať s deťmi o ich vlastnej skúsenosti, – upevňovať hygienické návyky, jednoducho opísať prevenciu prenesenia infekčného ochorenia (napr. nekýcham na druhého, vzniku zubného kazu – čistím si zuby). 	<p>Význam pohybu pre zdravie.</p> <p>Zdravotné cvičenie.</p> <p>Pohybové aktivity.</p> <p>Relaxácia.</p> <p>Prvky bazálnej stimulácie.</p> <p>Zdravie, choroba.</p> <p>Stravovanie, pitný režim.</p> <p>Ohrozenie zdravia.</p> <p>Zásady ochrany vlastného zdravia.</p> <p>Základné hygienické návyky.</p>

2 Hygiena a sebaobslužné činnosti	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – aktívne spolupracovať pri vykonávaní základných hygienických návykov (použitie toalety a toaletného papiera, umývanie rúk po použití toalety, umývanie rúk pred jedlom a po zašpinení sa atď.) bez/s pomocou, – zvládnuť sebaobslužné činnosti (obliekať sa, vyzliekať sa, obúvať sa, vyzúvať sa, umývať sa, čistiť si zuby, zaväzovať šnúrky) bez/s pomocou, – zvládnuť návyky na prípravu stolovania (desiata, obed, olovrant), – osvojovať si základy správneho stolovania (jesť príborom, držanie hrnčeka pri pití, použiť servítku) bez/s pomocou, – dodržiavať čistotu pri stolovaní, – zapájať sa do upratovania hračiek, pomôcok bez/s pomocou. 	<p>Základné hygienické návyky.</p> <p>Sebaobslužné činnosti.</p> <p>Stolovanie.</p> <p>Dodržiavať poriadok vo svojom okolí.</p>
3 Pohyb a telesná zdatnosť	
Špecifické ciele vzdelávania	Obsah vzdelávania
<p>Dieťa s viacnásobným postihnutím je schopné v závislosti od stupňa a charakteru postihnutia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – napodobňovať základné polohy, postoje a pohyby (stoj, ľah, sed, kľak atď.), – ovládať základné lokomočné pohyby (chôdza, beh, skok, lezenie, hádzanie a chytanie), – zvládnuť skok znožmo, skok cez prekážku a zoskok z vyvýšenej podložky bez/s pomocou, – zvládnuť rôzne techniky lezenia, plazenia preliezania, – manipulovať s rôznymi predmetmi, náčiním (rukami, nohami, zdvíhať, nosiť, podávať, gúľať, pohadzovať, odrážať, kopať), – ovládať jednoduché akrobatické 	<p>Základné polohy, postoje a pohyby.</p> <p>Základné lokomočné pohyby.</p> <p>Skákanie.</p> <p>Lezenie.</p> <p>Manipulácia s náčiním.</p>

<p>zručnosti (stoj na jednej nohe, obrat okolo výškovej osi, váha v predklone – lastovička),</p> <ul style="list-style-type: none"> – zaradovať cvičenia pre nácvik prevalov (kotúl vpred, kolíska, bočné prevaly), – využívať pohybové hry zamerané na zmeny polôh a postojov. <p><i>Poznámka: Podporovať správny psychosomatický a psychomotorický vývin. Potrebné je vychádzať z aktuálneho zdravotného stavu dieťaťa.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – rytmicky správne využívať základné lokomočné pohyby – a imitovať tanečné kroky (cvalové poskoky, poskočný krok, otočky, úklony, krok prísunný) na hudobný sprievod bez/s pomocou, – dodržiavať pravidlá v pohybových hrách pomocou verbálneho a názorného usmernenia, – podporovať súťaženie v pohybových hrách, – dodržiavať zvolené pravidlá, akceptovať ostatných, – zvládnuť krátku turistickú prechádzku počas pobytu vonku. <p><i>Poznámka: Vzhľadom na rešpektovanie komplexnej odbornej starostlivosti a individuálnych osobitostí je možné posilňovať imunitu detí prirodzeným spôsobom – saunovanie, solná jaskyňa a pod.</i></p>	<p>Jednoduché akrobatické zručnosti.</p> <p>Orientačné schopnosti.</p> <p>Tanec a pohybová improvizácia.</p> <p>Pravidlá, rešpektovanie a spolupráca.</p>
--	---

9.5 Špecifiká výchovy a vzdelávania detí s viacnásobným postihnutím

Charakteristika postihnutia

Pri výchove a vzdelávaní detí s viacnásobným postihnutím v kombinácii s mentálnym postihnutím sa postupuje podľa vzdelávacieho programu pre deti s viacnásobným postihnutím pre predprimárne vzdelávanie a podľa potreby v kombinácii vzdelávacieho programu pre deti s mentálnym postihnutím pre predprimárne vzdelávanie. Mentálne postihnutie je zvyčajne najvýraznejším príznakom v celom klinickom obraze viacnásobného postihnutia, preto je podmieňujúcim prvkom celého výchovno-vzdelávacieho procesu detí s viacnásobným postihnutím.

V prípade, že u dieťaťa s viacnásobným postihnutím v kombinácii s mentálnym postihnutím nie je mentálne postihnutie v celom klinickom obraze viacnásobného postihnutia determinujúcim prvkom výchovno-vzdelávacieho procesu, je potrebné vychádzať

z aktuálneho zdravotného stavu dieťaťa, ktorý je dôsledkom súčinnosti participujúcich postihnutí dieťaťa (telesné postihnutie, zmyslové postihnutie, narušená komunikačná schopnosť atď.).

Pre dieťa s viacnásobným postihnutím v kombinácii s mentálnym postihnutím, ktoré postupuje v predprimárnom vzdelávaní podľa individuálneho vzdelávacieho programu, je individuálny vzdelávacie program vytváraný s prihliadnutím na aktuálny stav dieťaťa a jeho individuálne schopnosti.

V závislosti od individuálnych schopností dieťaťa je možné **individuálny vzdelávacie program tvoriť** podľa obsahu vzdelávania aj z rôznych vzdelávacích programov pre deti v predprimárnom vzdelávaní **s prihliadnutím na dominantné postihnutie a ďalšie prítomné postihnutia.**

Špecifiká výchovy a vzdelávania

Dieťa s viacnásobným postihnutím môže byť vzdelávané:

- a) v materskej škole pre deti so zdravotným znevýhodnením – špeciálna materská škola,
- b) v špeciálnej triede pre deti s viacnásobným postihnutím v materskej škole,
- c) v triede materskej školy spolu s inými deťmi, t. j. v školskej integrácii.

Vzdelávanie v špeciálnej materskej škole

Špeciálna materská škola podporuje osobnostný rozvoj detí v oblasti sociálno-emocionálnej, telesnej, morálnej a estetickej. Rozvíja ich kognitívne schopnosti, sebaobslužné, kultúrne, hygienické návyky, utvára predpoklady na ďalšie vzdelávanie v primárnom vzdelávaní, spravidla v špeciálnej základnej škole.

Na predprimárne vzdelávanie v špeciálnej materskej škole sa prijímajú deti spravidla od troch do šiestich rokov a deti s odloženou povinnou školskou dochádzkou.

Špeciálna materská škola môže organizovať výlety, exkurzie, divadelné predstavenia a ďalšie aktivity len s informovaným súhlasom zákonného zástupcu.

Vzdelávanie v špeciálnej triede pre deti s viacnásobným postihnutím v materskej škole

Vzdelávacia aktivita v špeciálnej triede sa realizuje analogicky ako v špeciálnej materskej škole.

Vzdelávanie v triede materskej školy spolu s inými deťmi, t. j. v školskej integrácii

Pri výchove a vzdelávaní dieťaťa s viacnásobným postihnutím v školskej integrácii sa postupuje podľa tohto vzdelávacieho programu. Materská škola vytvára pre začlenené dieťa vhodné podmienky. Podľa individuálnej potreby dieťaťa, vyplývajúcej z odbornej diagnostiky a odporúčaní centra špeciálno-pedagogického poradenstva zabezpečuje:

- odborný prístup (včasnú špeciálno-pedagogickú a psychologickú diagnostiku, spoluprácu so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie, individuálnu alebo skupinovú prácu s dieťaťom, používanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích metód),
- personálne zabezpečenie (špeciálny pedagóg, asistent učiteľa, školský logopéd),
- materiálne zabezpečenie (špeciálne učebné pomôcky, kompenzačné pomôcky).

9.6 Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom je štátny jazyk Slovenskej republiky. V materských školách alebo triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny, je súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti aj komunikácia v štátnom – slovenskom jazyku.

9.7 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Organizácia denných činností je flexibilná, prispôsobená individuálnym potrebám každého dieťaťa s viacnásobným postihnutím.

Usporiadanie denných činností

- zohľadňuje aktuálny psychický a fyzický stav dieťaťa,
- prihliada na špecifické potreby a možnosti dieťaťa,
- zabezpečuje vyvážené striedanie foriem denných činností (optimálny biorytmus, bezstresové prostredie, individuálne osobitosti).

Výchova a vzdelávanie dieťaťa s VNP v materskej škole sa uskutočňuje prostredníctvom foriem denných činností:

- hry a činnosti podľa výberu detí,
- zdravotné cvičenia,
- vzdelávacie aktivity,
- pobyt vonku,
- odpočinok,
- činnosti zabezpečujúce životosprávu (osobná hygiena, stravovanie, stolovanie),
- individuálna logopedická intervencia, špeciálne cvičenia a rehabilitačná starostlivosť sú orientované individuálne podľa potrieb dieťaťa s VNP a na základe odbornej diagnostiky dieťaťa s VNP v príslušnej oblasti.

Individuálna logopedická intervencia je zameraná na odstraňovanie alebo zmiernenie narušenej komunikačnej schopnosti, na podporu rozvoja reči a komplexnej komunikačnej schopnosti dieťaťa. Realizuje sa spravidla 2-krát týždenne pod vedením logopéda.

Špeciálne cvičenia sú zamerané na rozvíjanie zmyslového vnímania (rozvoj zrakového, hmatového, sluchového vnímania, koordinácie oko – ruka, rozvoj jemnej a hrubej motoriky, rozvoj komunikačnej schopnosti, grafomotorické cvičenia) a realizujú sa denne.

Rehabilitačná starostlivosť je zameraná na odstraňovanie motorických narušení, zlepšenie a rozvoj fyzickej zdatnosti a pohybovej aktivity vzhľadom na zdravotné obmedzenia dieťaťa s viacnásobným postihnutím. Realizuje sa spravidla denne, vykonáva ju fyzioterapeut.

9.8 Povinné a odporúčané personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Asistent učiteľa

- pracuje v triede, ktorú navštevuje dieťa alebo viac detí s viacnásobným postihnutím, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného dieťaťa v závislosti od závažnosti jeho postihnutia, na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Školský logopéd

- poskytuje dieťaťu s viacnásobným postihnutím v kombinácii s mentálnym postihnutím, s telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou (symptomatickou poruchou reči) individuálnu alebo skupinovú logopedickú intervenciu, na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Fyzioterapeut

- rehabilitačný zamestnanec pracuje v triede, ktorú navštevuje dieťa alebo viac detí s viacnásobným postihnutím, ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného dieťaťa v závislosti od závažnosti jeho postihnutia, na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva.

Pomocný zdravotnícky personál

- pomáha dieťaťu s viacnásobným postihnutím pri sebaobslužbe v závislosti od závažnosti jeho zdravotného postihnutia.

Ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie dieťaťa s viacnásobným postihnutím v závislosti od závažnosti jeho zdravotného postihnutia a na základe odporúčenia centra špeciálno-pedagogického poradenstva, poskytujú dieťaťu odbornú starostlivosť aj ďalší odborní zamestnanci.

9.9 Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí s viacnásobným postihnutím je zabezpečené tak, ako uvádza Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016).

Priestorové usporiadanie a funkčné členenie priestorov špeciálnej materskej školy alebo materskej školy, kde sa vzdelávajú deti s viacnásobným postihnutím, musí umožňovať:

- funkčnú a bezbariérovú nadväznosť jednotlivých priestorov,
- samostatnú prevádzku jednotlivých priestorov bez vzájomného rušenia,
- voľné hry detí,
- oddych a odpočinok,
- osobnú hygienu s otužovaním a
- pohybové aktivity.

Pri výchove a vzdelávaní dieťaťa s viacnásobným postihnutím do povinného materiálno-technického zabezpečenia v závislosti od závažnosti jeho postihnutia ďalej patria spravidla:

- kompenzačné pomôcky podľa zdravotného obmedzenia dieťaťa,
- prebaľovacie pulty,
- bezbariérový prístup v priestoroch školy,
- logopedické pracovisko s programovým vybavením a didaktickými pomôckami,
- terapeutická miestnosť (na arteterapiu, dramaterapiu, muzikoterapiu, orofaciálnu terapiu a iné),
- stimulačná miestnosť,
- rehabilitačná miestnosť s vybavením,
- priestory pre činnosť odborných zamestnancov.

9.10 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní detí s viacnásobným postihnutím zahŕňajú sú tie isté, ako sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2016) s prihliadnutím na charakter viacnásobného postihnutia dieťaťa. V prípade potreby je nevyhnutné vytvoriť podmienky, ktoré umožnia poskytnúť potrebnú starostlivosť dieťaťu mimo triedy.